

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

VARLIK YILLIĞI

1960

VARLIK YILLIĞI 1960

VARLIK YILLIĞI 1

Varlık Yayınları, Sayı 726
İstanbulda Ekin Basımevinde basılmıştır.
Aralık, 1959
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Ö N S Ö Z

On yıldır yayınladığımız yıllık şiir ve hikâye kitaplarımızı yeni bir biçimde, daha derli toplu bir halde okurlarımıza sunmak kararını verirken yılda yüze yakın kitap yayınlıyan bir kurumun bir de yıllığı olması gereğini birlikte düşündük. İstedik ki, bir yıl süre ile Varlık dergisini ve yayınlarını beslemiş olan imzaların son eserlerinden örnekleri bir cilt içinde biraraya getirirken, bunun yanında sona eren yılın kısa da olsa bir hesabını da çıkaralım. Ne var ki, bu kararımızı çok geç vermiş bulunduk. Önümüzde hazırlanmak için iki ayımız bile yoktu. Oysaki, bu yılda roman, şiir, hikâye, tiyatro, resim, müzik gibi sanat kollarının her birinde yılın bilânçosunu, ayrı ayrı yetkili imzalar altında sunmak çok yerinde ve faydalı olacaktı. Bunu başaracak kadar zaman kalmadığından, bu seferlik, bütün sanat kollarına tek yazı içinde hızlı bir geçit resmi yaptırmakla yetinmek zorunda kaldık.

Sonra gene istedik ki, bu ciltte yazılarını yayınladığımız bütün şair ve hikâyecilerin kısa birer biyografyalarıyla resimlerini de verebilelim. Bu isteğimizi Varlıkla da yazarlara duyurduk. Ama kitabı dizilmeye verdiğimiz güne kadar elimize geçen resim ve yazılar imzaların ancak yarısını bulabildi. Yarım bir liste sunacak yerde, önümüzdeki yıla kadar eksklerimizi tamamlayarak tam liste hazırlamayı daha uygun bulduk.

Bir sanat almanağında bulunması gereken daha başka konular vardı. Yılın dünyada ve bizdeki sanat haberlerini toplu halde sunmak gibi. Bu ve daha aklımıza gelebilecek yeniliklerle gelecek yıllığımızı şu elinizdeki kitap-

tan üstün bulacağınızı umuyor ve bu ilk denemenin kurlarını bağışlamanızı diliyoruz.

YARIŞMAMIZ

Bir de yarışmamız var okurlar arasında. Bu kitapta-ki 1) şiirler, 2) hikâyeler, 3) baştaki soru cevapları arasında en beğendiklerinizi, kitabın sonundaki cevap kuponunu yırtıp doldurmak suretiyle bize bildireceksiniz. En çok oy alan imzaları beğenmiş olanlar arasından kura çekilerek birinciye bin lira, ikinciye yayınlarımız arasından seçeceği 300 liralık kitap, üçüncüye yayınlarımız arasından seçeceği yüz liralık kitap, dördüncüden onuncuya kadar da yayınlarımız arasından seçecekleri elliser liralık kitap armağan edilecektir. Cevapların gönderilme süresi Eylül 1960 sonuna kadardır ve kitaptaki kuponların kullanılması şarttır. Sonuçlar 1961 yılında ilân edilecek ve armağanlar yıl başından önce sahiplerine gönderilmiş olacaktır.

NOT:

Bu kitapta okuyacağınız şiir, hikâye, çevirilerin başka hiçbir yerde yayınlanmamış olması esastır. Yazıların hepsi elimizdeki el ya da makine yazısı asıllarından dizilmiştir. Ancak bazı yazılar bizde beklemeleri sırasında gönderenlerce başka bir yerde yayınlanmış ve gözümüzden kaçmış olabilir. Bir ikiye gecmiyeceğini sandığımız bu gibi aksamalardan dolayı önceden özür dileriz.

1959 A GENEL BİR BAKIŞ

1959 yılı, son yıllarımıza kıyasla memleketimizde, iktisadımız, kültür ve sanatımız bakımından hangi şartlar içinde geçti? Biten yılın bilançosu türlü bakımlardan nasıl bir sonuçla kapanmıştır?

İşte burada, dar bir çerçeveye içinde, kısaca ve kuşbakışı gözden geçirmeye çalışacağımız konu budur.

Konumuza girmeden önce, sona eren yılın, insanlık ve yaşadığımız çağ bakımından özel önemine işaret etmek faydasız olmaz sanırım. Gerçi bu yıl içinde milletler arasındaki anlaşmazlıklar eskisi gibi sürüp gitmiş, Amerikan Başkan Yardımcısının Rusyaya, Sovyet Başkanının da Amerika'ya yaptıkları ziyaretlerden dişe dokunur herhangi bir sonuç çıkmamıştır ama fennin yeryüzü çekiminden kurtulup gökboşluğuna çıkma yolundaki araştırmaları inanılmıyacak bir hızla akıllara durgunluk verecek sonuçlara erişmiştir. Bugün dünyamızın çevresinde dönüp duran birçok yapma peyklerden başka aya düşen bir füze ve ayın çevresinde dönüp duran bir peyk ile gökboşluğunda ayı da geçip güneşe doğru yollanarak insanların kontrolünden çıkmış bir başka füze var. Şimdi artık ilkin aya, sonra başka gezegenlere peykler göndermekten, gökboşluğunda ve ayda gezici istasyonlar kurmaktan, insanları aya ya da Merihe göndermekten, hattâ güneş düzensizliğini de aşip başka güneşlere erişmekten söz açıldığını büyük bir şaşkınlık içinde okuyup duruyoruz. İnsanlık bir gökboşluğu sarhoşluğuna tutulmuş görünüyor. Hız ve mesafe sıtması bu tempoda artmakta devam ederse kısa zamanda elimize gökboşluğu düzenini bile altüst edebilecek imkânların geçmesi beklenebilir. Ama tehlikeli silâhlardır bunlar, hem de çok tehlikeli. Aya gönderilen birkaç tonluk bir güdümlü füzenin, yarın maazallah daha geliştirilmiş bir atom silâhıyla doldurulup sekiz on milyon nüfuslu şehirlerden biri-

ne düşürülmesinin nasıl akıl durduracak felâketlere sebep olabileceğini bir gözönüne getiriyor muyuz? İnsanlık birkaç ay, ya da birkaç gün içinde kendi kendini toptan yok edebilecek bir güce sahibolma yolundadır. Bu korkunç gücü akıl ve mantığın kontrolü altına almak için gerekli gayret ve iyniyet göslerilmezse şimdide kadar ancak Tanrıların alanı diye belenmiş olan gökleri fethe çıkarken kendi eliyle yeryüzünü yeni baştan milyarlarca yıl önceki haline, yani hayat eseri bulunmıyan bir taş ve kül yığınına çevirmesi olmayacak iş değildir.

Dünyamızın böylesine bir bilgi ve yaratma yarışına girdiği bir sırada milletçe gidişimizin pek de iç açıcı olmıyan gerçeğini görmemek için gözlerimizi sımsıkı kapamamız gerekir. Oysaki, gözlerimizi kapamak değil dört açmamızı gerektiren şartlar içinde yaşıyoruz. Bu şartlar her zamankinden çok milletçe uyanık, milletçe ileri ve milletçe birlik olmamızı emrediyor. Bizse ne yazık ki, yıllardır tutturmuş olduğumuz ters yöndeki yolumuza ağır aksak devam edip gidiyoruz. Millî birliğimizden artık söz etmeye yer kalmamıştır. Devlet ve milletçe bütün işlerimize bağdaş kuran partizanlık gayretleri içinde bunalırken bir yandan da bir ilerilik gerilik, devrimcilik yobazlık kavgası içinde karşılaşan tarafların arasındaki uçurum iki ayrı milletin insanlarını bile ayırması hoş görülemeyecek kadar tehlikeli bir hal almaktadır. Cumhuriyetimizin otuz altıncı yılında bilim ve ilerleme konularında artık hiçbir aykırı görüşe yer kalmamış olması gerekirken bir de bakıyoruz, ancak Atatürk gibi bir kahramanın yarattığı mucize sayesinde kurtulduğumuz Ortaçağ karanlıklarına yeniden dalmak için ölesiye hasret çekenler şaşılacak bir hızla çoğalır olmuş.

Birtakım küçük çıkarlar uğruna bu yıkıcı akımı körükliyenler yalnız dar kişiliklerinin değil milletçe varoluşumuzun temellerini kemiren bir gizli yangını da körüklediklerinin ne yazık ki, farkında değildirler. Geriliğin gücü böyle toptan bir yıkıntıya yetecek dereceyi bulamasa bile, yobazlığın haince çalımları yüzünden kaybedeceğimiz her yılın,

her ayın ve günün, dünya milletleri arasında sürüp giden o anansız dayanma koşusunda yerimizi gitgide gerilere atmakta ve bir zamanlar dünyada kazandığımız mevki bize kaybettirmektedir.

İKTİSAT

Biliyorum, denecek ki, ilerlemenin başlıca ölçüsü iktisat değil midir? İktisadî hayatımızda son yıllarda meydana gelen gelişmeyi nasıl inkâr edebilirsiniz? Hayır, iktisadî bir gelişme olduğunu inkâr etmiyoruz. Yalnız iktisadî gelişme, unutmıyalım ki, bize özgü bir olay değildir. Dünyamızın her yerinde istihsal ve istihlâk rakamlarını durmadan kabartan bir çalışma ve kazanç artışı göze çarptığına göre, bizde de aynı yönde bir gelişmenin görülmesi içimizi ferahlatıp bizi büyük umutlara düşürmek için herhalde yeter bir sebep sayılamaz. İkkin bizdeki son gelişmelerin ne pahasına elde edilmiş olduğunu unutamayız. Bir kere paramızın değerini on yıl içinde üçte bire (gerçekte beşte bire) indiren bir enflasyon pahasına yaratılmış olan hareket ile dış ülkelere çok ağır borçlar altına girme pahasına sağlanan ithal imkânlarının bu gelişmeyi yaratırken toplumumuzda meydana getirdiği buhranlar ve yarınımız için yarattığı tehlikeler hatırdan çıkarılmamak gerekir. Bunun yanında son birkaç yıldır milletçe katlanılan büyük fedakârlıkların da bu sonuçtaki payını hesaba katmamazlık edemeyiz. İçerden ve dışardan sağlanan (kapasitemizin çok üstünde) kredilerle ithalâtın birden bire frenlenmesinin meydana getirdiği bir gecekondu sanayinin büyük faydaları yanında büyük zararlarını da hesaba katmamazlık edemeyiz.

Evet daha düne kadar bu memlekette yapılabileceği kimsenin aklından bile geçmiyen birçok mallar bugün yerli fabrikalarımızda yapıp bize büyük döviz tasarrufları sağlıyor. Ama son yıllardaki ithal darlığının yarattığı bu gelişme içinde nice zoraki gayretler de millî gelirimiz bakımından fayda yerine zarar doğurmuştur denilebilir. Bu hızlı gelişmenin en büyük eskigi plansızlık olmuştur. Plansızlık yüzünden

devlet yatırımlarında da özel yatırımlarda da milletin milyonlarca lirası ziyan olup gitmiş, nice acele ve önemli işler dururken, türlü sebepler ya da acelecilik yüzünden hiç gerekmiyenler ele ve öne alınmıştır. Bu hesapsız, kitapsız gidiş bizi iktisadi bir çıkmazın tam kıyısına getirmişken biraz da dış baskının ve artık altından kalkılmaz hale gelmiş olan dış borçların etkisiyle âni bir fren hareketi yapılmış ve adı konulmadan paramızın değerinde yapılan büyük indirme sayesinde yeniden elde edilen dış krediler bize bir geniş nefes alma imkânını vermiştir. Bir yandan memleketin ne zamandır sıkıntısını çektiği malların piyasaya çıkması, bir yandan da rahatlığın sun'î tedbirlerle önüne geçme gayretinin zorladığı türlü daraltıcı kararların kaldırılması iktisadi hayatımıza bir rahatlık getirirken, paramızın gerçek değerindeki devamlı düşüşü de durdurdurdu. Gerçi bu değer düşürmenin tabii sonucu olan yeni bir pahalılık dalgası memleketi sarmadı değil ama bu önüne geçilmez bir olaydı.

Ne olursa olsun, geçirdiğimiz buhran yılları milletçe bir ibret dersi oldu bizim için. Bilmediğimiz birçok şeyi öğrendik bu sayede. Herşeyden önce de kendimize olan güvenimiz arttı. "Aman şu teknik işi başarmak bizim ne haddimize!" zihniyeti, iş başa düşünce olmayacak sandığımız şeyleri başardığımızı görmekten gelen bir güvenle silindi. Bugün iktisadi bakımdan büyük bir tehlikeyi oldukça kolay savuşturmuş olmanın sevinci içindeyiz. Ancak bu bize henüz kararlı ve güvenilir bir iktisadi oturmuşluk içinde bulunmadığımızı, korkulacak derecede kabarmış olan dış borçları, "adam sen de nasıl olsa bir gün silerler" düşüncesiyle küçümsemenin doğru olmadığını hatırdan çıkaramayız. Herhalde paramızın değerinde yapılan indirme ile bunu takibeden kararların pek yerinde olduğunu ve bu sayede ekonomimizin şimdilik ferahlı bir döneme girdiğini tekrarlıyalım ve umalım ki, darlık yıllarının harekete getirdiği milli enerjimizi bundan böyle olsun akıl ve bilimin ışığında sağlam bir yolda tutmayı, yeni baştan kendimizi maceralara atmanın tehlikelerini aklımızdan çıkarmamayı başlarız.

EDEBİYATIMIZ

Edebiyatımızın gelişmesi şüphesiz okurların çoğalmasına, o da elbette eğitim alanındaki ilerlemelere bağlı. Dört beş yıl öncesine kadar okur sayısının çoğalmasında büyük bir hız göze çarpıyordu. Birzamandır kendini apaçık belli eden bir duraklama karşısındayız. Bunda elbette son yıllarda hayat pahalılığının yarattığı geçinme güçlüğüünün rolü aranmak gerekirse de okur yazar sayısındaki artışın bir gevşeme göstermiş olması da etkiden geri kalmamıştır. Oysaki, daha önceki yıllarda göze çarpan hızlı gelişme kitapçılık piyasasını canlandırmak yolu ile edebiyatımızın da birdenbire umulmadık bir hızla kalkınıp serpilmesine yol açmıştı. Canlanma hareketi ilkin çeviri eserler sonra da, yerli hikâye ve şiir yayınlarıyla başladı. Gençler uzunca bir zaman gereği gibi giremedi roman alanına, bu alanda ciddi bir kıpırdama ancak şu son iki yıldır başladı denilebilir. Ama ne yazık ki, bugün kitap piyasasındaki durgunluğun bu umutlu atılışı daha filiz halindeyken kırmasından, hiç değilse bu güzel davranışın seyrini birkaç yıl geriye atmasından korkulur. Çünkü artık pek iyi biliyoruz ki, bir edebiyatın gücü yalnız yazarlarının değil aynı zamanda okurlarının sayısı ve kalitesi ile oranlıdır. Okuru kit bir memlekette eserlerin yayınlanma şansları ister istemez zayıf kalacaktır. Gerçek bir sanatçının yayınlanma imkânını düşünmeden eserlerini vereceğini ne kadar ileri sürseniz de bunun bir sınırı olduğunu kabul etmek zorundasınız. İçinde yanan kutsal ateşin zoru ile bir sanatçı yayınlanmayı düşünmeden bir iki eser verse bile bütün yazdıklarının dosyalarında kaldığını görmeye mahkûm olursa zamanla hevesi kırılır, aynı coşkunlukla yazamaz olur, bir zaman sonra hattâ hiç yazamaz hâle gelir.

Netekim memleketimizde yetişmiş olan gerçekten üstün bir takım sanatçıların verim bakımından pek cılız kalmış olmalarını da bununla yorumlayabiliriz.

Türk edebiyatçılarının bu duruma düşmesinde rol oynayan bir sebep daha var. O da çeviriler konusunda "fikir ve sanat eserleri kanunumuzdaki eksik ve gediklerdir. Bugün

en büyük Batı yazarlarının kitapları herhangi bir hak ödenmeden Türkiye'de çevrilip basılabiliyor. Hiçbir medeni memlekette görülmiyen bu hal Türk yazarlarını meşru olmıyan bir rekabet karşısında bırakıyor. Dünyanın en iyi, dolayısıyla sürümlü eserleri yalnız bir çeviri masrafiyle yayınlanabilince daha düşük satışı telif eserlerin yayıncı bulamamasını tabii karşılamak gerekir. Memlekete az buçuk bir döviz tasarrufu sağlıyan bu anormal durumun sanat ve düşünce hayatımızın gelişmesini geciktirdiğini görmezlikten gelebilir miyiz?

Ama bunlar yanında edebiyatımızın gelişmesini yavaşlatan daha başka sebepler de sayabiliriz. Bunların başında bir iki yıldır sanat hayatımızın her alanına dal budak salan soyutlaşma modasını kaydedebiliriz. Bu soyutlaşma hareketinin sanatımızdaki yeri diyebiliriz ki hemen hemen en ileri memleketleri bile gölgede bırakacak bir genişliğe doğru gitmektedir. Ama bu harekete öncülük edenler yeni sanata yeteri kadar alışmamış kararsız okurları ondan büsbütün uzaklaştırmak suretiyle eserlerinin yayınlanma imkânlarını kendi elleriyle baltaladıklarını pek farkedemiyorlar. Masraflarını ceplerinden ödeyerek bastırdıkları cicili bicili kitapların gerçek bir canlılığa tanıklık etmekten uzak olduğunu, bu yoldaki gidişin okurla genç sanatın arasını açmak yolu ile eski edebiyat eserlerinin, bir de çevirilerin sürümünü arttıracığını hesaba katmamışlardır. Bu soyutlaşma yanında dil özleşmesi hareketindeki sarsıcı atılışların da başka bir çeşit soyutlaşma tehlikesi yarattığını, herhalde geniş okur yığınlarının pek tutulmadığını, böylelikle yeni edebiyatla halkın arasındaki —son yıllara kadar yumuşamaya doğru giden— gerginliği arttırmaktan geri kalmadığını açıkça söylemeliyiz. Dil oyuncak değildir, bilgili ellerde bilerek yapılan dil temizlemesi akımının genç hevesliler elinde, kendi zihinlerinde de henüz yeteri kadar belirmemiş düşünceleri ve imajları bir sis perdesine sararak sözde güzelleştirmek amacı uğrunda geliş güzel harcanması bugün içine düşmek üzere bulunduğumuz çıkmazı daha da keskinleştirmekte.

Sürekli olmayacağını umduğumuz bu engelleyici etkiler dışında, gene de, geçen yıl içinde edebiyatımızda hissedilir bir gelişme gördüğümüzü söylemek zorundayız. Bu gelişme en çok roman alanında kendini duyurmuştur. Hikâye ve şiir- den romana atlıyan genç sanatçılarımızın ilk denemeleri tür- lü kusurlar taşısalar bile yarın için umut verici bir öz ve ni- yet gücü göstermiştir. Bu hareketin devam etmesini, karşıla- şacakları yayınlama güçlüklerinin onları yıldırmasın, okurla genç sanat arasında açılmış gibi görünen uçurumun sebeplerini araştırarak onları okursuz bir sanat olamayacağı gerçeği üzerinde daha çok durmaya sevk etmesini dileyelim.

Hikâye alanında, bazı yazarlarımızın çalışmalarını roman ve oyun alanına geçirmeleri, onların yerini alacak güçte ye- nilerin de henüz kendilerini kabul ettirememiş olmaları sonu- cunda geçen yıl bir boşluk meydana geldiğini açıkça görüyo- ruz. Şiirde ise iş biraz karışıktır. Bana kalırsa ortalama seviye bakımından şiirimizde elle tutulur bir yükseliş görül- mesine karşılık son yıllarda aramızdan ayrılan dört büyük şairle verimleri azalmış olan hayattaki arkadaşlarının yerle- rini tutacak güçte yeni imzalar henüz belirmemiştir. Şiirimi- zi birbiri ardına sıralanmış üç saf halinde tasarlırsak ilk sa- fın seyrekleşmiş olmasına karşılık ikinci saf göz kamaştırıcı bir kalabalığa erişmiş görünüyor. Üçüncü safı teşkil eden, zamanın pek çabuk tasfiye ettiği kalabalıkta görülmemiş de- recede çoğalmıştır. Öyle ki bugün edebiyat dergilerini taki- bederek şiir yazmaya ve yazdıklarını bu dergilere göndere- rek şanslarını denemeye çabalayan şiir heveslilerinin sayısı- nı birkaç bin olarak hesaphiyabiliriz. Bu sayı kalabalığının şi- irimiz hesabına bir zenginlik sayılamayacağını söylemeye ha- cet var mı?

Memleketimizde ilköğretim seferberliği yapılmadıkça, okullarımızı dolduran çocukların yalnız okur yazar değil, ki- tap okuru olacak şekilde yetiştirilmesi sağlanmadıkça edebi- yatımızdaki gelişmelerin de bugünkü kaplumbağa ayağa gi- dişini değiştirmesi beklenemez. Bu alanda ne kadar geri ol- duğumuz hakkında bir fikir vermek için şunu söyleyelim: Bu-

gün memleketimizde okul kitapları dışında en çok kitap çıkarılan Varlık Yayınevinin bir yıl içinde basıp piyasaya sunduğu kitapların genel toplamı 500 bini bulmaz. Bu rakamsa Fransa'da tutunmuş bir kitabın yıllık baskı sayısına eşittir. Fransa nüfusunun Türkiye nüfusunun iki katına bile erişmediğini söylersek durumun acılığı bütün çıplaklığı ile meydana çıkar.

TIYATRO

1959 yılı içinde sanat hayatımızdaki en belirli ilerlemenin tiyatro alanında meydana geldiğini söyleyebiliriz. Muhsin Ertuğrul'un şahsî gayretleriyle kısa zamanda temelleri atılıp genişliyen bölge tiyatroları çalışmalarında kendisinin Devlet Tiyatroları başından ayrılmasından sonra gözle görülür bir yenilik olmadıysa bile bu ayrılışın Muhsin Ertuğrul'un İstanbul tiyatrolarının başlıcalarını ele almasına yol açmasıyla büyük şehirlerimizdeki asıl tiyatro çalışmalarına yeni bir hız getirmiş olduğu da inkâr edilemez.

Şimdi çocukluğumun İstanbul'u gözlerimin önüne geliyor. Bir tek ciddi tiyatrosu vardı: Darülbeydi! Programı hemen hemen her hafta değişirdi. Sonraları tutunan bir piyesin iki, hattâ dört hafta afişte kaldığı oluyordu. Ama meselâ Jules Romains'in ünlü komedyası Knock, en tanınmış aktörlerimize oynatıldığı halde ancak üç gün tutunabilmişti. Otuz yıl içinde ne baş döndürücü ilerlemedir bu! Gerçi belki henüz Balkan memleketlerindeki seviyeye erişmiş değiliz ama bugün İstanbul'umuzda, hepsi de az çok ciddiye alınabilecek, yedi sekiz sahnenin hep birden kapalı gişe ile haftalarca, hattâ bazan aylarca oynadıkları oluyor. Demek ki yalnız İstanbul'umuzda tiyatro seyircisi otuz yıl içinde on katına değil belki elli katına çıkmış bulunuyor. Darısı yayın piyasasının başına diyelim. Çünkü ortadaki artış on katını pek aşmaz gibi geliyor bana. Bu profesyonel tiyatrolara bir de amatör genç sahnelerin hiç de küçümsenemeyecek çalışmalarını ekleyin, ilerlemenin göğsümüzü kabartacak bir dereceye varmış olduğunu çekinmeden söyleyebiliriz. Ama ilerleme yalnız seyirci sayısının çoğalmasında değil, aynı zamanda tiyatro anlayışın-

da da eskisi ile kıyaslanamıyacak bir serpilme var. Bunun içinlir ki bu hızlı gelişmeye henüz ayak uyduramamış olan Şehir Tiyatrolarımızın eski ünlüleri bugün Ankara Konservatuvarının yetiştirdiği daha dünkü çocuklar yanında sanat gücü bakımından hayli cüce kalıyorlar.

Ama bu sonuç bizi fazla şımartmasın ve memleket gerçeklerindeki acılığı unutturmasın. Çünkü birkaç büyük şehrimizin dışına çıktınız mı tiyatro alanında karşılaşacağınız kesin bir boşluktur. O yüzden bugün sanat hayatımız başı var, gövdesi yok bir tuhaf yaratığa benzer olmuştur. Bu başa bir gövde sağlamadıkça başarılarımızla öğünmeye pek acele etmiyelim. Muhsin Ertuğrul'un "Bölge Tiyatroları" teşebbüsü işte bu büyük eksliğimize en kestirme yoldan bir çare bulma denemesi olduğu için bütün aydınlarca alkışlanmıştı. Onun Devlet Tiyatrolarının başından ayrılması bu çabayı aksatırsa gerçekten yazık olacaktır. Bugün hâlâ memleketin dört bir yanından büyük şehirlerimize tiyatro seyrine gelen yurttaşlarımızın en başarılı sahnelerimiz karşısında esnemekten canları çıktığını ve çok kere oyunu yarısında bırakıp çıkarlarken "Bu da ne biçim tiyatro, ne kantosu var, ne çalgısı!" diye söylendiklerini hep duymuyor muyuz? İşte değişmesi gereken bu kafadır. Tiyatronun ne olduğunu bütün yurda anlatabilmemiz için gerçek tiyatroyu yurdun her köşesine götürebilmemiz gerekir. Bu bakımdan tam bir gevşeklik ve aldırılmazlık içinde geçen yaz aylarının bu memleket gerçeği karşısında cidden ziyan edildiğini söylemek isterim. Ne yedinci Hamlet, ne Oidipus başarısı, ne de Kenter kardeşlerin göz kamaştırıcı parıltısı tiyatro alanında henüz emekleme devresinde olduğumuzu unutturmamalıdır. İşte 1959 yılında sahnelerimizin gösterdiği manzaranın bize düşündürdüğü bunlardır.

MÜZİK

Tiyatrodan başımızı müzik alanına çevirince sevinme isteğiyle dövünme ihtiyacının hep birden yüreğimize dolduğunu duyuyoruz. Seviniyoruz, çünkü daha dün kadar milletlerara-

sı alanda adı geçmiyen memleketimizden de artık yabancı ülkelerde kendilerinden söz açtıranlar çıkar olmuştur. Adnan Saygunlar, Leylâ Gencerler, Idil Biretler, Ayşegül Sarıcalar, Suna Kan'lar ve onların peşinden yürüten daha gençler bir önceki kuşaktan hiçbir müzikçimize nasıbolmamış başarılarla adlarını dünyada dolaştırıyorlar. Memleketimizde de yavaş yavaş dinlenebilecek bir müzik seviyesine erişmek üzereyiz. Fena denemeyecek bir operamız var. Bütün bunlar daha dün diyebileceğimiz kadar yakın bir geçmişte hatırıımızdan bile geçiremiyeceğimiz başarılarıdır. Ancak bu umulmadık başarılarımızla öğünmeye kalkıştığımız an başka bir görüntü sevinçimizi karartıveriyor. Müzik alanında milletçe içinde yüzdüğümüz sefaleti nasıl aklınızdan çıkarabilirsiniz. Bir yanda bu, Batı âleminin demiyelim de, artık dünyanın malı olmuş gerçek müzik alanındaki paytak adımlar, öte yanda yüzyıllar öncesi belki en iyi yemişlerini verdikten sonra sönmüş bir eski sanat geleneğinin arınacak derecede yozlaşmış örnekleri içinde pupa yelken bir koşu.

Çevremizde kendi radyolarımızın sesini bile susturacak kadar çoğalmış ve palazlaşmış Arap radyolarını açıyor musunuz arasıra? Belki büyük sanatla karşılaşmazsınız ama monoton doğu müziğini batının çoksesliliğine çevirmek için, beceriksiz de olsa, birtakım denemelerin alıp yürüdüğünü duyarsınız. Oysaki bizim alaturkamız taşlaşmış gibidir. Eski örneklerinin en kötülerini seçip dinletmekte nasıl inat ediyorsak bu artık zamandışı olmuş müziği de büsbütün ba-yağılaştırıp monotonlaştırdıktan sonra meyhane müziklerinin en cıvığı halinde kotarıp kotarıp ortaya koymayı doğrusu mükemmel beceriyoruz.

Bütün sanatlar içinde en hazin durumda olan elbette ki müziğimizdir. Radyolara doldurduğumuz saatlerle yavaş yavaş halk müziğinin bile sesini kısarak bu bayat fasıl çalgısını köylere kadar yaymak ve yerleştirmek için elimizden geleni asla esirgemiyoruz.

Bir yanda Batının son yeniliklerini kovalıyan, modern sanatın hatta en asiri yeniliklerine kulak veren bir sanat

gidişi, öteyanda alabildiğine derbeder, alabildiğine dünya gidişine ters bir tutum! Bu ikisi arasındaki derin zevk ayrılığının meydana getirdiği uçurumu nasıl görmüyor ve bu gidişin yarattığı tehlikeyi nasıl duymuyoruz?

Bizde asıl eksik olan, bütün geri kalmış memleketlerin sanat âlemlerinde rastladığımız bir halkçı anlayıştır. Gerçek sanatı anlamış ve kendilerini bu yola vermiş olanlar bu memleketin gerçeklerine gözlerini yumup kulaklarını tıkayarak yalnız kendilerini anlayabilecek bir avuç insan ya da yabancılar için çalışmakta devam ederlerse bu uçurum kapanmaz, tamtersine günden güne büyür. Bize gereken eski müziğimizle halk müziğimizi bir yana atmadan halkımızın benimsiyebileceği, içinde kendi seslerinden bir şeyler bulabileceği bir sanat müziği yaratmaya çalışmaktır. Ama bu yolda atılan ilk adımlar verimsiz olur, gerçek sanat alanında pek dikkati çekmezmiş, varsın olsun, varsın çekmesin. Bu memlekete faydalı olmanın, bu memleket insanlarına kendini sevdirmenin zevki de yeter bir mükâfat değil midir?

Güzel türkçemiz batı usulünde bestelenmiş müzik içinde yabancı dil gibi duruyor, onunla uyuşamıyorsa bunun başlıca sebebi bu yoldaki denemelerin azlığı, yerli motiflerin kullanılmasından duyulan korku olsa gerek. Türk dilini aruza ilk tatbik edenlerin bıraktıkları eserlere, bir de aynı vezinle Yahya Kemal'in yazdıklarına bakın Demek ki çalışma yolu ile her güçlük yenilebilirmiş. Türkçemize işkence etmeden onu Batı müziğine uydurmanın çaresi bu yoldaki çalışmaları hızlandırmak, bir yandan da halk müziğimizin zengin melodilerini çoksesliliğe kavuşturma gayretlerini arttırmaktır. Herhalde müzik konusunda bugün güvenli ve sağlam bir yolda yürüdüğümüzü kimse ileri süremez ve beş on başarının verdiği tadı göze batan bunca yanlış ve sakat işleri görmezlikten gelmek için yeter bir sebep sayamaz.

Cumhuriyetin 36 ncı yılında bir milyon nüfuslu İstanbul'un hâlâ bir operadan, bir opera binasından yoksun oluşu gerçekten bir talihsizlik ve sanat işlerini önemsemeyişimizin acıklı bir kanıtıdır. Kültür Bakanlığı Devlet Operasından ay-

rılan bir iki ses sanatçısının İstanbul'da bir opera kurulması yolundaki çalışmalarının başarı ile sonuçlanması yeni yılda müzik bakımından en büyük dileğimiz olacaktır.

RESİM, HEYKEL

Plâstik sanatlar alanında yargıyı hayli güçleştiren bir çapraşık durum karşısındayız. Bir yandan bakıyorsunuz, galeriler durmadan çoğaldığı, sergi süreleri kısıldıkça kısıldığı halde gene de salonlar başvuranların kalabalığını karşılamaktan çok uzak kalıyor. O kadar ki kendine göre ün yapmış bir ressamın eserlerini sokak ortasında sererek yeni bir gelenegin ilk adımını attığını bile gördük bu yıl içinde. Bununla beraber bütün bir yıl içinde açılan sergileri teker teker gezip görmüş olsanız bile yıl sonunda içinizde doyurucu bir izlenim kalmış olmadığını fark ederek şaşırıyorsunuz. Gerçeği de bu yazık ki. Açılan sergilerin çoğunda çocukça heveslerin ürünleri seriliyor gözlerimizin önüne. Sağa sola şöyle sıradan bir göz atıp geçtiniz mi tamam! Dikkate değer bir yenilikle karşılaşmadan girdiğiniz kadar boş çıkıveriyorsunuz salonun kapısından. Demek istediğim şu: Çalışmaların artışı nisbetinde değil verimin kalitesindeki yükseliş.

Nurullah Berk, Varlık'ın son sayılarından birinde bir sanat göçünün başlamış olduğundan söz açıyor, gençlerin en iyilerinden bir haylisinin yabancı memleketlere gidip bir daha dönmediklerinden yakınıyor. Belki de ondandır bu durum, bilmiyorum, belki de resim alanında daha ha büyük olan değerler anarşisinden. Çok şükür bugün halkın ilgisi bakımından dünkü kadar yoksul değiliz. Ayda yılda bir açılan tek salonu bile gezenlerin sayısı birkaç yüzü geçmezdi daha yirmi yıl öncesine kadar. Bugün adım başındaki, —çoğu da ne yazık ki doyurucu olmıyan— sergileri binlerle yurttaş geziyor, fiyatları onurlarına göre değil de aydınların keseleri-ne göre ayarlıyan sanatçıların sergilerinde az da olsa bir satış hareketi de oluyor. Demek düne göre çok daha iyi olmamız için gerekli zemin bir dereceye kadar hazırlanmış. Yalnız bu ilgi bazan sanatçılarımızı sanat dışı çalışmalara da sü-

rüklüyor. Bugün dekorasyon işlerinde vakitlerini ziyan eden ressamalara; piyasaya seri halinde biblolar, seramik işleri hazırlayan heykeltraşlara rastlıyoruz. Geçimlerini memleket dışında aramaktansa sanat dışında aramalarına gene de sevinmek gerek. Büyük sanat olmasa da yaptıkları gene de halkın sanat zevkini arttırmaya, onu el işi, zevk işi eşya kullanmaya sevk ediyorsa bunu da bir kazanç sayabiliriz.

Arasıra bir iki ressamımızın yurt dışında şu veya bu sebeple anılmış olması bu alanda başka memleketlerin ne kadar ileri gitmiş olduğunu bize unutturamıyor.

Plâstik sanatlara karşı resmî ilgi bir türlü kurulamadığı, hattâ gitgide azaldığından kaliteli resme doğru gidişin hızlanması, iyi sanatçılarımızın daha verimli olması için tek yol halkın yalnız seyirci olarak değil, evini süsleme gereci diye resimle ilgisini arttırmaktır. Sanatçılarımız kendileri için de önemi büyük olan bu işe gereği kadar dikkat ediyorlar mı? Bence hayır. Etmiş olsalardı, halkımızın resim bilgisi bakımından henüz ne kadar gerilerde olduğunu hesaba katarak onu yetiştirmeyi de kendilerine iş edinirlerdi. Oysa ki gözlerini artık resim alanında her çeşit yeniliğe doyup tıksırmış Paris'in son aşırılıklarına dikmiş, bir santim geriden gitmeyi büyük bir gaflet sayacak bir telâş içinde görünüyorlar. Bunun sonucu da henüz figürlü resmin gerçeküstü görünülerini bile iyice kavramamış olan seyircileri figürsüz resmin en çığ ve ürkütücü yenilikleriyle karşı karşıya bırakmaları oluyor. Sonra da, resmin memleketimizde gereği kadar ilgi görmediğini, halkın resim satın almadığını ileri sürüyorlar. Kendilerini yalnız sanatın gereklerini yerine getirmek gibi bir özrün kalkını ardında görseler bile hiç olmazsa bu hal devam ettikçe ilgisizlikten şikâyetleri bir yana bırakmaları gerekir.

Heykele gelince burada durum büsbütün acı. Ele güne çıkarılacak ne yazık ki tek eserimiz yok henüz bu alanda. Dünyaca duyulmuşluğu bir yana bırakın, meydanlarımıza, kurumlarımıza diktiğimiz beş on heykelin de yüzlerine baktı-

lır yerleri yok pek. Birkaç biblo, beş on tel işi elbette ki bir memleketin heykel alanındaki çalışmalarını temsile yetmez.

Kısacası ne yandan bakarsanız bakınız henüz resim ve heykel sanatları bakımından büyük bir ilerlemeden söz açacak bir gelişme getirmedi 1959 yılı.

SİNEMAMIZ

Çağımızda birçoklarınca sekizinci sanat sayılmasa bile halk yığınları üzerinde yaptığı etki ve onlardan gördüğü geniş ilgi yüzünden dikkatimize yeteri kadar hak kazanmış olan sinema sanatında durumumuzun ne olduğunu da gözden geçirmeden şu çizdiğimiz tabloyu tamamlanmış sayamayız.

İlkin şunu söylemek gerek: bütün öteki sanat alanlarında olduğu gibi sinemamız da devletten hak ettiği ilgi ve korunmayı görmekte değildir. Günümüzde propagandanın aldığı önem ve bu bakımdan sinemanın özel durumu gözönüne getirilince bu ilgisizliği mazur görmeye pek kolay imkân bulunamaz.

Türkiye bugün en çok film ithal eden memleketler arasındadır. Ama bu ithalât için herhangi bir şart koşulmamış olduğundan, gelişlerinde kontrol de yalnız kanunlara uygunluk bakımından yapıldığı, sanat ve eğitim bakımlarından bu filmler kontrolden geçmediğinden ne yazık ki Batı dünyasının en ağır başlı, en görülmeye değer filmleri bir yana bırakılırken bir yığın abur cubur, hattâ zararlı film sınırlarımızda nkolayca sızmak ve avuç dolusu döviz bize boşu boşuna harcatmak imkânını buluyor.

Yalnız bittikten sonra kanunlara uygunluk bakımından değil, daha senaryo halindeyken çok sıkı ve oldukça da keyfi bir kontrole bağlı tutulan yerli filmlerimiz bu ağır baskı altında, ticarî rekabeti mümkün kılmak için oldukça hafif ve hazmı kolay filmler yapmak yolunu tutmaktadır. Sayısı bir hayli kabarık olan yerli film şirketlerimizin ve bunların ürünlerinin çok düşük bir kalite ile karşımıza çıkmalarının günahı yalnız bu kontrol baskısında mıdır? Tarih

tışmasına katılacak değilim. Her iki görüşü savunanların da haklı oldukları taraflar var. Asıl mesele vergi indirimi yolu ile sağlanan devlet korumasının yerli filmlere kayıtsız şart-sız tanınmış olmasıdır. Ancak bir sanat kontrolünden geçirilerek derece alabilen filmlerin bu vergi imtiyazından fay-dalanmaları esası kabul edilmiş olsaydı tek başına bu tedbir, öyle sanıyorum ki, o pek sıkı olduğundan sızılan senaryo kontrolünün zararlarını yarı yarıya azaltmaya yeterdi.

Filmin en baştan savması bile hayli pahalıya çıktığından prodüktörler sürüm işini küçümseyemezler. Yerli filmle-ri daha çok taşra sinemaları çeker. Bu sinema sahipleri de alacakları filmlerde birtakım vasıflar ararlar. Öldürme sah-neleri, acındırma sahneleri yanında göbek havaları, bar çıp-laklıkları koşulan şartların başında gelir. O yüzden, prodük-törler, çokluk, ısmarladıkları ya da seçtikleri senaryolarda, romanlarda bu noktaları aramak zorunda kalıyorlar. Ses ve fotoğraf güzelliği, teknik mükemmellik, sanat titizliği gibi noktalar sinema salonu sahiplerinin akıllarına en sonra ge-len şeyler olduğundan yerli filmlerimiz çok kere bu gibi ıvr zıvırdan yoksun olarak hazırlanmaktadır.

Fotoğraf bakımından da, oyun bakımından da yüzüne bakılır filmlerimiz tek tük de olsa ortaya çıkmaya baş-lamıştır. Bu derece kötü şartlar içinde sanattan bu kadarını da kurtarabilmiş olanları şükranla anmak gerekiyor. Yalnız gönül istiyor ki, taşra sinemalarını bir yana bırakarak İstan-bul'un Ankara'nın belli başlı salonlarına kabul edilmeyi amaç edinen prodüktör ve rejisörlerimiz de çıksın. Böyle bir rağbetin sağlayacağı reklâm ergeç Anadolu sinemacılarını da boyun eğmek zorunda bırakır sanıyorum. Bir de şu var: Pro-düksiyon bizde çok dağılmış durumda. Sermayeli filmcileri-mizden beşi altısı bir araya gelerek yüklüce bir yatırımla bir sinema sitesinin temelini atsalar ve işin teknik yanını bu-günkü derbederliğinden kurtarmayı amaç edinseler kısa za-manda dünya film piyasasında memleketimizin de adı anıl-maya başlar. Bu alanda henüz pek yaya olduğumuzu, bu gi-dişle de daha çok yılar yaya kalmakta devam edeceğimizi

ise nasıl görmemezlikten gelebiliriz ?

Geçen yıl içinde yapılan ilk yerli film festivalinin ortaya koyduğu gerçekler üzücü oldu. Önümüzdeki yıllarda daha iyi sonuçlarla karşılaşmak istiyorsak ilkin prodüktörlerimizin kolları sıvamaları gerekir sanıyorum. Bugün aktör olarak da, rejisör olarak da, kameracı olarak da elde oldukça işe yarar eleman vardır. Bunları daha iyi sonuçlara götürecektir gücü prodüktörlerimizin anlayış ve davranışlarında aramamız gerekiyor.

Kitap basmayı, dergi çıkarmayı kendilerine iş edinen büyük bankalarımızdan bir hayır sahibi de çıkıp bu en ak-sayan yanımıza merhem vursa ne olur? Çünkü asıl büyük sermaye isteyen bu iştir.

**GİDEN VE GELEN YIL
İÇİN NE DİYORLAR ?**

Mustafa Asher Gravür

GİDEN VE GELEN YIL İÇİN NE DİYORLAR ?

Sorularımız şunlardı 1) Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı sizce nasıl geçti? 2) 1960 yılı için düşünce ve dileklerinizi öğrenebilir miyiz?

Gelen cevaplar yazarların soyadları sırasıyla konulmuştur.

ACAROĞLU, Türker

1) 1959 yılı memleketimiz, sanatımız, edebiyatımız bakımından kötü geçmiş sayılamaz. Devlet idaresi, iç ve dış politika meselelerini bir yana bırakalım. (İmar) adı altında toplanabilecek olan şehircilik, eski güzel sanat eserlerinin restorasyonunu da içine alan mimarlık gibi tatbiki sanatlarda -eskisine göre- bir canlılık var. Heykelde, hemen hiçbir kıvılcık görülüyor. Ama resim, süsleme sanatı, sinai sanatlar, sanat eşyası -yalnız sanat yönünden - umutlu bir görünüşte. Fotoğraf ve film dünyamız, sayıca çok zengin. Vokal ve enstrümantal müzik sanatçılarımız dünyayı dolaşıyor. Konserler, tiyatro temsille-

ri, halk oyunları, açık hava oyunları, atletik sporlar hareketli bir tempoda.

Edebiyata gelince, sanırım, buna yayın rakamları açık ve seçik bir cevap verebilir: 1958 in ilk 9 ayında memlekette çıkan 2,800 eserden 667 si edebiyata aitti. 1959 un bu döneminde ise, 2,850 eserden ancak 548 i edebidir. Geçen yıl yurtda daha çok yayın yapıldığı halde, bir önceki yıla göre daha az edebi eserin çıkmış olduğu anlaşılmaktadır. Eserler yakından incelenince, ilk baskısı bu yıl yapılan kalbur üstü 100 kadar eser bulunabiliyor. (Bu eserlerin listesi, Yılığın başka bir sayfasında görülebilir.)

2 — 1960 yılı için dileklerim: Güzel ve tatbiki sanatlar da, bilhassa heykel alanında daha çok çalışma; sanat galerilerinin ve müzelerinin çoğalması; sanat eserlerinin halka tanıtılması. Milli Eğitim Bakanlığının ve özel yayınevlerinin daha değerli edebi eserler yayınlamaları. Sanat ve edebiyat yarışmalarının Devletçe, özel kurumlar ve şahıslarca daha ciddi olarak düşünülmesi.

AKBAL, Oktay

Memleketimiz bakımından 1959 yılı başarılı geçti sayılamaz. Gerek politika gerek sanat alanında iç açıcı, umut verici gelişmeler hemen hemen yok. Politika alanında görünüş daha da acıklı. 1946 dan beri demokrasi sözü ediliyor, demokrasi mücadelesi yapılıyor! yıllar geçtikçe ilerleyeceğimize, geriliyoruz... 1960 dan ne bekliyoruz? Olsa olsa bir mucize!..

Sanatımız bakımından 1959 önemli bir gelişme getirmedi geçen yılın en önemli olayı Türk Edebiyatçıları Birliğinin yeni bir güçle çalışmaya başlamasıdır, T.E.B. in açtığı kitap sergisi yılın en umut verici sanat olayıdır bence.

2) 1960 in sanatımız için başarılı olmasını dilerim. Bunun için de sanata, kültüre değer veren bir anlayışın sarsılmaz şekilde yerleşmesi gerek. 1960 da böyle bir gelişme olacak mı? Bu soruya cevap demek güç.

ALANGU, Tahir

1) Bitimine yakın şu son günlerinde 1959 yılının memleketimiz bakımından en önemli olayı, birdenbire Milli Eğitim davalarımızın ön plâna reli bir ilgi gören eğitim ve öğretim geçivermesidir. Aydınlar arasında sümeseleleri halkın davası olma yoluna girmek üzeredir. Önümüzdeki yıl, içinde, yurd çapında büyük bir seferberlik hareketine doğru gelişeceğini umuyorum.

1959 yılı, tiyatroyu bir yana bıraksak, sanat hayatımız yönünden pek verimli ve hareketli geçti denilemez.

Ama tiyatro, neden sonra gelişme belirtileri gösteriyor. Yeni bir tiyatro anlayışı, oyun, oyuncu, oyun yazarları ile birlikte artık gücünü iyice tüketen eskinin yerini almak üzere. Bölge tiyatrolarının açılışları, İstanbul'da tiyatroların çoğalması, Ankara tiyatrosunun ve oyuncularının sık sık gelişleri, bir kaçının daimi oyuncular arasına karışmaları umut verici bir tiyatro akımını çiz gide hızlandırıyor. Önümüzdeki yıllar edebiyatın en ilgi çekici gelişmelerinin tiyatro alanında olacağını düşünüyorum. Gerçi bir kaç kişi çoğalan tiyatro sayısına aldatıcı bir olay olarak bakıyor, hepsini derlese iki takım oyuncudan fazlasının çıkmıyacağını söylüyorlar. Bence, seçme oyuncularla çok güçlü bir tiyatro yerine, ayrı tutuşta, kalabalık bir kadroya yaşama ve gelişme imkânları sağlayan bu günkü gidiş daha iyidir. Bu yol, oyun yazarlarına da giderek geniş bir çalışma alanı sağlayacaktır.

Tiyatronun gelişmesi oyun yazarlarını da gayretlendirdi. Bir çokları edebiyatın başka alanlarından oyun yazarlığına geçiyorlar. Telif oyunların gelecek yıl çoğalacağını düşünüyorum. Haldun Taner ve Refik Erduran sırasından gişe için çalışanların karşısına Aziz Nesin ile Çetin Altan çıkmıştı. Harıl harıl oyun yazan Vedat Nedim'den başka eskilerden Cevat Fehmi'nin, Kutsi Tecer'in de yeni eserlerini gelecek yıl seyredeceğimizi umuyorum. Ama asıl ilgi çeken şey bu alana da öncü gençlerin gelmesi olacak.

Geçen yıl önceki yılın en başında yazdığı Muzaffer

Buyrukçu oldu. Yıllardanberi içinde bocaladığı çıkmazdan yeni ve güçlü bir anlatım ile sıyrılıyor. Önümüzdeki yıllar, hikâyenin ünlü kişilerini daha çok romana iteğe benziyor.

Roman bir zamanlar hikâyenin yürüdüğü başarılı yolda ağır, gittikçe başarılı bir tempo ile gidiyor. Köye yönelmiş gözlemci-gerçekçi bir anlatışla büyük şehrin tedirgin ve yalnız insanını işliyen varlıkçı ve çözümlenen roman, iki büyük koldan yarışırmasına büyüyor. İlk yolun başında artık Kemal Tahir'in yürüdüğünü kabul etmeli. Her yeni eseri ile iyice beliren ustalığı, yapı çalışmalarındaki titizliği, "roman düzeni" olgunluğu ile romancılığımızın bir kolunun ustası haline geliyor.

Orhan Kemal, diyalog kuruluşundaki eserlerinin eski başarı çizgisini yeniden bulma yolunda direniyor. "İnce Memet" den sonra uzun bir süre susan Yaşar Kemal'in bu yıl içinde "Orta direk" le yeniden çalışmaya başladığını gördük. Bu yeni eseri gerçek değerini ortaya koyacaktır. Beğenilen anlatışı bu yeni büyük romanında çetin bir sınav geçirecek. Köye yönelen romanın yeni isimlerinin, Talip Apaydın, Fakir Baykurt'un, Sunullah Arısoy'un daha güçlü eserler vereceklerini umuyorum. Bunların içinde Fakir Baykurt'un armağan yankıları, gazeteciliğin verdiği geniş ün imkânları ile ulaştığı yerden ne vereceğini merak ediyorum. Talip Apaydın'ın daha az iddialı, kesin saplantılara, kendi doğma'sına saplanmadan kendini yetiştirerek yürüdüğü görülüyor. Bu sabır, öğrenme ve deneme çabası onu daha emin ve sarsıntısız bir başarıya götürecektir. Sunullah Arısoy'un romanı bırakmaması gerekli. İlk adımı, ilk adım olarak başarılı idi. Önümüzdeki yıl onun için başarılı olmasını dilerim.

Köyü anlatan roman yoluna önümüzdeki yıl başka yeni isimlerin katılacağını sanıyorum. Nobel armağanının, kurulduğu yıllardanberi, daha çok köyü anlatan romancılara yönelmesi boşuna değildir. 1909 da Selma Lagerlöf, 1920 de Knut Hamsun, 1924 de polonyalı Reymont, 1938 de Çin köylüsünü anlatan Pearl S. Buck, sonra Fin köylüsünü anlatan Sillanpää, bunların bizde bilinenleridir. Köy bir toplum birimi olarak yalnız bizde değil, çok önceleri dünyada, kökten değişikliklere uğramıştı. Bir bütün halinde köyün, kurulduğu düzen içinde ayakta duracağını böylece de sürüp gideceğini sananlar yanında geçirdiği bir zaman içinde değişim de var. Toprak,

üretim, nüfus artışı, eğitime bağlı bir mesele olarak köyün ele alınışını henüz görmedik. Köyün elli yıl öncesini anlatanların karşısında öncülerin de, traktör ve töre hayranlığına kapıldıklarını, gün dolduran çekişmelere yöneldiklerini gördük. Köyün bu günkü oluş ve evrimini anlatan romandan henüz çok uzaktayız. Bir Yusuf Atılgan vardı, köyün içinde oturur, büyük şehirdeki gençlik hülyalarını yazardı. Belki o eski taslaklarına döner de, köyü bir başka açıdan seyrederiz önümüzdeki yıl.

Büyük şehrin, dışarıdan sızıp gelen duyuş ve düşünüşlerle yuğrulan tedirgin insanını anlatan bir Attilâ İlhan'ın çekildiği dağların ötesinden önümüzdeki yıl bir romanla inip geleceğini umuyorum. Kendi havasında bir romanla tedirginlerin, bunalmışların başına geçeceğini sanıyorum. Yusuf Atılgan, yine bu yola döner mi bilmem?. Köyün içinden şehir romanı vermek, eski anılarını tüketmediyse, pek çetin olacak. Bu yolda bir de Mehmet Seyda vardı. Kalemimi çok koşturmuş, iyi anlatıyor adam. Çok eser verecek, gittikçe güçlenecek bir sanatçı.

Bir de Kurtuluş savaşına yönelenler var: İlhan Tarus'la Samim Kocagöz. "Var olmak" la ilk başarılı örneğini verdiği altı ciltlik serisinin gelecek yıl yarısını bitirip bastıracağını umuyorum. "Var olmak" daki İttihatçı Hamdi Bey'den sonra yeni çevrelerin başka şartlar altındaki kişiliklerini merakla bekliyoruz.

Kurtuluş savaşını "Kalpaklılar" adındaki dev romanı ile kucaklamağa çalışan Samim Kocagöz, romanımızın en hacimli eseri peşinde. İkinci cildi ile birlikte önümüzdeki yıl içinde çıkması bir hâdise olacak. Bu edebî hâdisenin romancıyı destekliyecek bir yolda gelişmesini diliyorum.

Bu soy romanların (köy romanları da) daha yayınlanmadan filme alınışları bir gelenek haline geldi. Çok defa daha eseri okumadan onun çok bozulmuş, sanatçının kişiliğini bir paravan olarak kullanarak ezilmiş bir taslağını perdeden seyrediveriz. Eski hikâye ve romancılarımızın çoğu şimdi bu yoldadır. Her yıl yenileri katılıyorlar bu sraya. Hiç birisi sanatı adına doğru bellediği ve savunduğunu kabul ettiremeden eserini sinemaya satıyor. İşin kötüsü bu yollara, havaya alışanlar da bir daha oralardan ayrılamıyorlar, arasına bir şeyler yazsalar bile sinemaya, hem de bizim yedi sinemami-

zın şartlarına uygun birşeyler karalıyorlar.

Şiirde eski durgun, yerleşmiş imzaların yanına yeni ve güçlüleri de katılmağa başladı: Turgut Uyar, Metin Eloğlu'dan sonra parlıyan Cemal Süreyya'nın sırasına gittikçe güçlenen, her şiiri ile yenileşen bir tempo ile Edip Cansever katılıyor. Arif Damar'ın son kitabındakiler bir kaç yıl içinde okuduğum en güzel şiirler arasında.

APAYDIN, Talip

1) 1959 yılı en çok roman, tiyatro ve politika yazınımız bakımından verimli geçti sanıyordayım. Şiirimizde bir karışıklık ve bunalma var. İkinci yenicilerin getirdiği hava yadırganıyor. Oysaki memleket gerçeklerine ve sorunlarına oturan bir renge bürünürse şiirimiz diri bir atılış daha yapabilir. Yeni bir serbesti kazanabilir. Ozanlarımız bu yolda çalışacaklar sanıyorum.

Romanımız şimdiye kadar rastlanmamış şekilde memlekete ve memleket insanına bakıyor. Sorunlarımız kimi çok ateşli, kimi daha bir serinkanlı olarak ele alınıyor. Romancılarımız her birisi başka açıdan halkımızı kucaklıyorlar, gün ışığına çıkarıyorlar. Roman gerçeği içinde kimisi daha kavgacı, kimisi daha uyumlu tutumları ile memleket insanını anlatıyorlar. Bir şey daha yapıyorlar; aydınlar dili ile halk dilini birleştirip yarının türkçesini yaratmağa çalışıyorlar.

Tiyatro yazınımızda umut verici kıpırdanışlar var. Sahne sanatımız geliştikçe bunun karşılığı olarak "eser" de yaratılacaktır. Şiir hikâye, mizah gibi sanat dallarında başarılı bazı sanatçılarımız tiyatroya da el atmağa başladıklarına göre sonuç herhalde iyi olacaktır.

Hikâyemiz son yıllardaki başarısını gene sürdürüyor.

Öbür yandan politika yazarlarımız demokrasinin, insan haklarının, eşitliğin en güzel övgüsünü yapıyorlar. Bu ortamda bir politika yazınından sonra ülkemizde demokrasinin yerleşmemesi için hiç bir zorluk kalmıyor. Okumak fırsatı bulabilen kuşaklar için çok iyi hazırlanıyorlar.

1959 yılı bu bakımlardan iyice dolu geçmiştir.

2) 1960 yılı için düşünce ve dileklerinizi öğrenebilir miyiz?

Cevap: 1960 yılında iyi romanlar yayınlanacak, biliyorum.

Orhan Kemâl durmadan çalışıyor. Kemâl Tahir'in Esir Şehrin Mahpus'u bitti. Fakir Onuncu Köy'ünü tamamlamak üzere. Yaşar Kemâl'in Ortadirek'i kitap halinde basılır belki. Samim Kocagöz'ün Kalpaklılar'ı basılıyor. Tahsin Yücel'in Vatanda tefrika edilecek bir romanı var. Benim Emmioğlu var. Ortak- cılar'a çalışıyorum. Bildiklerim bunlar. Oyle sanıyorumki Ne- cati Cumalı Tütün Zamanı'nın ikinci cildini bu yıl tamamlar.

Daha bilmediklerim de var muhakkak. Şu hale göre 1960 yılının bir roman yılı olacağı şimdiden söylenebilir.

ARISOY, Sunullah

1) Memleketimiz bakımından nasıl mı geçti 1959 yılı? Nasıl geçecek, Ata- türk'den, devrimlerinden az daha uzak- laşarak.. Dağ gibi bir ilköğretim soru- nunda biraz daha çıkmaza girerek.. Muhalifi, muvafığı, derece derece geri- liğin sırtını okşayarak.. Öbür uluslar aya gitme hesapları yapıp, bu işi ger- çekleştirirken, biz demokratik yaşama- nın en ilkel ilkelerini tartışmayla ge- çirerek, yani iki kere ikinin kaç ettiği- ni hesap etmeğe uğraşıp, sonuçta bir türlü anlaşılmaya varamıyarak..

Eh, daha ne olsun? Yedik içtik 1960 ı ettik!

Sanatınıza gelince: Bakın ondaki durumumuz da memle- ketimizin durumu gibi parlak geçti! Behçet Necatigil'in, Ok- tay Rifat'ın, Edip Cansever'in de katıldığı Türk Dil Kurumu Şiir bölümü ödülünde, Baki Süha Ediboğlu'nun şiirleri Yargı- cılar Kurulu'ndan üç oy aldı!

Eh, daha ne olsun? yazıp çizdik, yüz akıyla 1960 ı ettik!

2) Siz, sadece 365 gün içinde bu ülkenin "aydın sorunu" nun gerçek anlamıyla çözülebileceğini, her alanda ölürcesine özlemini çektiğimiz "aydın kişi" çoğunluğuna kavuşabileceği- mizi sanıyor musunuz?

1960 yılında da, ne kendim ne toplum için en küçük bir

umut beklemiyorum. Nasıl ki, 59 dan da, önceki yıllardan da çok bir şey beklemedim.

Bu yeni yılda kendim için tek dileğim var: Günün her saatinde gram gram kahrolmaktansa şu "ölememek" den kurtulmak! Kalanlara, sağlıklar, esenlikler!

ATILGAN, Yusuf

1) Oturgun bir düzende her yıl, kendinden öncekiyle sonrakinden adından başka kesin ayrımları olmayan bir zaman süresidir; ancak nedenleri öncelerden beliren çöküşlerle, sıçrayışlarla bir özellik kazanabilir. Böyle bir özelliği yoktu 1959 yılının; alıştığımız yıllardan biriydi. Onda, geriliği hoşgörmenin, baskının, 'koltuğu yitirmemek-koltuğu kazanmak' uğraşına dek düşen bir iç politikanın gerektirdiği yeni ayrıntılardı gördüğümüz. Alışmıştık bunlara, şaşmıyorduk. Olumsuz gidişe karşı çıkan aydınların tutumunda bile bir değişiklik yoktu. İyiydi bu; avutucuydu. Hiç olmazsa buna alışmayalım, diyeceğim. Aydın kişinin gerilikle kendince savaşı günlük bir olay gibi gelmesin bize; yüreğimizi çarptırsın. Buna da alışırsak kötü. Ozaman ipek-böceğinden bir tek ayrılığımız kalacak: kabuğumuzdan hiç çıkmamak.

Sanatımızın gelişimi bakımından da büyük değişiklikler, yenilikler getiren özgün bir yıl değildi 1959 yılı. Eklemem gerek: ya da bana öyle geliyor. Belki ufak çapta yeniliklerin sözü edilebilir. Yazının en değerli türlerinden biri olan küçük hikâyede, geçen yıldan beri, özellikle Demir Özlü'nün, Onat Kutlar'ın kendi anlayışları içinde, onu salt bir olay — hava duyarlık hikâyesi olmaktan çıkarıp bir düşünce ürünü yapmak çabaları küçümsenecek birşey değil. Küçük hikâyedeki, gerçek değeri örnekleri çoğalınca tartışılabilir bu yeniye gidişin yanında, şiirde araya bir eskiye dönüş eğilimi görünüyordu. Kimi genç ozanlar gazel, sone biçiminde, uyaklı şiirler yazıyorlardı. Ozanın hiç olmazsa şiirinin biçimini seçmekteki özgürlüğüne karşıacak değildi. Özellikleri yadsına-

mayacak bu şiirlerde, gene de bir eskiye dönüş kokusu duymaktan kendimi alamıyorum. Yakında ölçülü şiirler yazılmağa başlarsa şaşmayalım. Çevre baskısı, yasa korkusu gibi bir yığın koşulla sınırlı sanatçının aşırı biçim denemelerine, örtünçlüğe (iphamas) sığınması olağan birşey.

2) Gelecek yılın 1959 dan bambaşka bir yıl olacağını sanmıyorum. Yeni ayrıntılarla bu yılı belki bir daha yaşıyacağız. Yalnız 1960 dan değil, 1970 den bile bir değişiklik umduğum yok. Kötümser olduğum söylenecek; doğru. Yukarda sözünü ettiğim bir avuç aydının varlığı, insanı ancak avutabilir; iyimser yapamaz. Olmayacağını bile bile bir yığın dilek sıralamak da gereksiz gibi geliyor bana. Gene de, dilerim 1970 yılında biri çıksın, bu sözlerimden ötürü beni ileriye görememekle suçlasın.

BAĞIŞGİL, Ahmet

1) Arkada bırakacağımız yıllar önümüzdeki, memleketimiz ve sanatımız bakımından düşünürken, yurdumuzu hareket hâlinde canlı bir bütün, bir organizma olarak ele almalıyız. Her organını radyoskopik incelemelerden geçirmedikçe de, düşüncelerimizde isâbet aramamalıyız. Kendi iç organlarımızdan biri veya bir kaçındaki yetersizlik, vücudumuzda belirtiler gösterdiği zaman, derhal giderilme çarelerini ararız. Memleket meselelerimiz için de öyle, belki de daha fazla titizlikle, harekete geçmemiz gerekmez mi?.. Fikir ve sanat adamlarımızın önümüzdeki yılda iş-

liyecekleri konular bu yönden seçilmelidir. Ben düşüncelerimi bu ışık altında özetlemeye çalışacağım:

Yurdumuzda, hemen her faaliyet alanında, çekişmeli bir ikilik havası yaratılmıya ve yaşatılmıya çalışılmaktadır. Şehirli-köylü, eski-yeni, mektepli-mektepsiz, mal sahibi-kiracı, patron-işçi, müstahsil-müstehlik, toptancı-perakendeci, satıcı-alıcı, partili-partisiz, cepheli-cephesiz, iktidar-muhalefet vesaire gibi ümit kırıcı, çekişmeli ikilikler, günlük hayatımıza kadar sokulmuş üzüntüler arasında yer almıştır. Daha kötüsü, ger-

çek aydınların ilmi yetkiyle ortaya koydukları aksaklıkların aldırış edilmemesi, küçümsenmesi, ya da inkârı cihetine gidilmesidir. Biz her şeyden önce, memleket meselelerimizi milletin gözü önünde olduğu gibi görmek ve göstermek zorundayız. Penbe gözlükler takınıp gül, gülistan seyrine çıkamayız.

2) Yılda bir milyona yakın artışla çoğalan nüfusumuz karşısında, okul ve öğretmen ihtiyacımız, sosyal hayatımızda sarsıntılar yaratacak şekilde duyulmaya başlamıştır.

3) Gençlik okul dışında başı boş bırakılmıştır. Öğretim randımanımız sıfıra yaklaşmaktadır. Eğitim randımanımız yok olmak üzeredir. İlk ve yüksek öğretim müesseselerimiz arasında kilit taşı olan liselerimizin dikkatle incelenmesi, bu durumu mehenk taşı kesinliğiyle ortaya koymuş olacaktır.

4) Vergi adâletsizliği acıdır. Bir çay, bir kilo şeker ve bir paket çay alan sâbit değişmez gelirli veya emekli bir yurtdaşın ödediği vergiyle, aynı şeyleri son model hususi arabasıyla alış verişe çıkardığı uşağına aldırان serbest ve değişik gelirli yurtdaşın ödediği vergi arasında adâlet oranı kurulamaz. Birisi santimi santimine ve seve seve vergi öderken, ötekisi türlü yollardan vergi kaçıır ve bu ahlâksızlığı servet edinme mârifeti sayarsa, yukarıda işaret ettiğimiz ikilik, bir de bu yönden kışkırtılmış olur.

5) Bencil maksat ve emeller, muazzam bir çoğunluğu ihtiras hâlinde sarmaktadır. Memleketimizin dertleriyle kaygılananlar yadırganmakta ve küçümseme ile karşılanmaktadır.

6) El altından idare edilen bir gerilikcilik cereyanı vardır. Yetkili şahsiyetlerin iyi niyeti, bu alanda sinsice istismar edilmektedir.

Bunlar ve daha başkaları, bir iki sayfaya değil, ciltlere sığdırılamıyacak kadar geniş ve son derece önemli davaları-mızdır. Burada belirtmek istediğimiz nokta, düşünüş ve davranışlarımızda milletce özlenen iyi niyet ve samimiyettir. Demokratik memleketlerde yurt meseleleri, karşılıklı inanç, erkekçe sevgi, saygı ve iş birliği isteğiyle müstereken halledilir...

Sanat meselelerimize gelince:

Sanat, milletlerarası bir özellik taşımakla beraber, yine de milli davalarımızın bütününden ayrı olarak düşünülemez. Güzel sanatlarımızın hepsi bizim milli karakteristiğimizdir. Ben siyah gözlerimin rengini beğenmez de değiştirmeye kalkışırsam, ya kör olurum, ya da maskaraya dönerim. Gözlerime,

daha aydın, daha geniş ve daha derin bir görüş temininden başka bir şey düşünemem. Bu yolda en sâdık ve en samimî dostum da sanattır. Ben ailemle birlikte, yurdun neresinde olursam olayım, hiç değilse ayda bir kere, Türk operasına gitmeliyim. Tiyatro biletlerimi, mevsimlik olarak almalıyım. Filarmonik orkestra konserlerini kaçırmamalıyım. Halk türkülerini korolarında, yurdumun ter-temiz havasıyla içimi sık sık havalandırmalıyım. Milli oyunlarımızı Türk balesinde seyretmeliyim. Milletler arası şöhret kazanmış sanatçılarımızla övünmeliyim, hattâ yakın bir gelecekte, Nobel mükâfatına namzet seçilenlerinin adlarını gazetelerde okuduğum zaman, gözlerimin sevinçle yaşarmalıdır.

Mahallemdeki umumi kütüphaneden, istediğim kitabı kolayca bulup evime götürebilmeliyim. Evime en yakın konferans salonunda, vakit bulup okuyamadığım konular üzerinde sık sık aydınlanabilmeliyim. Radyomu açtığım zaman, yerimi ve zamanımı yadırgamamalıyım. Kendi kitaplığımda huzur içinde çalışabilmeliyim. Memleket ve sanat meselelerini, çocukla bir arada mutluluk içinde görüşebilmeliyim. Yorgun kafam, gönül ferahlığı ile deliksiz bir uykuya kavuşabilmelidir...

Ben memleketimi kendi evim ve kendi bahçem sayarım. Onu geliştirip güzelleştiren elleri öpesim gelir içimden. Ama çalışmı ve yalın kat güzellikten hiç hoşlanmam. Sırf sağlık ve sâdelikten gelen güzellik de açmaz beni. Ben güzelde iç güzelliği, ruh güzelliği ararım. Güzeli de ruhumun vuslatı için özlerim. Ömrüm boyunca özlediğim güzel de, ancak fikir ve sanatın yaratabileceğine inandığım, geleceğin aydın Türkiyesidir. Hiç bir kimse ile dargın duramam, düşmanımı bile bağışlamak gelir içimden...

BAŞARAN

1) Kişisi başına en az basılı kâğıt düşen uluslardanız. 1959 da bu gerçeğe yan çizdi. Genel yaşayışımızda ileri düzeye erişmemizi engelliyen karabilisizlik sürüp gitti.

Aldırmazlığımız, sorumsuzluğumuz korkunçtu.

Durum bu olunca, sanat alanında da büyük bir canlılık beklenemezdi... Belirli çevrelerde okunan bir kaç iyi şiir kitabı çıktı. Roman alanı daha bereketliydi. "Yılanların Öcü" nü bu yıl okuduk. Fakir, yıl boyunca (makalelerle) Anadolu'dan gelen yiğit ses oldu.

2) Ekinin, sanatın işlenmiş topraklarda gelişeceği gerçeğinin unutulmamasını, Devlet olarak, basın olarak, aydın olarak herkesin bu alanda kendine düşeni yapmasını; ya da o yola girilmesini bekliyorum 1960 tan.

BENEKAY, Yahya

1) Beş çocuktular. Yok, biri daha vardı ya, o, yok gibiydi. Ondan altı demedim. Aralarında erimiş gitmişti. Ama bir ışık gibi; al mı? mor mu? sarı mı? ipil ipil ipiliyor o beş çocuğun herbirinin gözlerinin tam bebeklerinde ışıldıyordu.

Ankarada, Ulus meydanının tam ortasında Park sinemasının kapılarından birinin eşiğine çömelmiş, yığılmışlardı. O, yok çocuk açmış dizlerinin üstüne bir kitabı okuyor, öbürleri kulak kesilmiş — hem de o cıvı cıvı; insanların, otomobillerin, otobüslerin,

kamyonların hattâ eşeklerin, atların, arabaların üst üste fokur fokur kaynaştığı bir saatte — çıt çıkarmadan dinliyorlardı.

Baktıydım, kollarından biri, dirseğinde başka ve kaba bir

kumaştan kocaman yaması olan ve bedenine göre çok büyük ceketinin kolunun içinde kaybolmuş, bir elini az çıkarıp usulca ağzına götürdü. İki bükülmüş şahadet parmağının tam ortasına yapışmış başparmağını, o ara aralanan, dudaklarına dayadı. Sonra, çenesini boynundan doğru uzatıp dudaklarını büzdü ve üüüf dedi üfürdü. Ak bir duman, hızla esen rüzgâra tutulmuş bir tezek dumanı gibi, ince ince ve dümdüz ve ok gibi uzadı gitti, tam karşısında oturan diğer bir çocuğun yüzüne vurdu. Sonra elini, gene öyle yumuk, yanındakine uzattı. Avucundakini verdi. O da alır almaz ağzına götürdü. Sonra da öbürü, daha öbürü, daha da öbürü.

Benim gibi siz de anladınız. Bir sigarayı ortaklaşa içiyorlardı. Ama beşi içiyordu. O, yok çocuğa da uzattılar. Almadı, başını bir aşağıdan yukarıya doğru salladı sessiz sedasız reddetti. Tiryakinin kuzulu koyuna değişmem dediği kadar, tırnak boyunda ufacık, kısacık tutulamıyacak gibi kalmış, hâlâ, parmaklarının uçlarını yaka yaka el değiştiriyorlardı. Aslında, belki de bir izmaritti.

Elleri, dudakları, hareketleri ne üstüne olsa olsun ama, gözleri kulakları düşünceleri hep o kitapta idi. Arada bir "hani hani" diye birden kitaptaki resimlere yumuluyorlardı. O, yok çocuk ta hep okuyordu.

Tam o sıra bir şey oldu. Tıpkı onlar gibi; tıraşı çoktaaan gelip geçmiş eski püskü içinde; soluk soluğa bir çocuk daha geldi. Aldırmadılar. Boyuna dinliyorlardı. Yavrutürk dergisinin kimbilir hangi yıla ait ve kimbilir kaç elden geçme bir sayısıydı okudukları.

Bir, iki, üç ünledi seslendi yekinci. Sonra, çok sonra isteksiz, zorla baktılar. Açık avucunu uzattı onlara. Ben de gördüm, kapkara paslanmış bakıra çalan bir paraydı gösterdiği

Sinemada ne oynuyor ki diye bakmağa gelmiş, o ara onları görmüş kalakalmıştım. Duygulanmış; onların, o, bu gidişle herbiri ola ola anca, en parlak bir istikballe, hammal olmağa aday çocukların; bir gramafonda en sevdikleri havayı çalan plâğı dinler gibi; okunan bir kitabın çevresinde toplanmışlıklarını, dinleyişlerini yan gözle seyre dalmıştım.

Konuştular. Parayı yerden bulmuş. Herhalde yangından çıkmış; bir

Sonra parayı aldı biri, az ötedeki tütüncüye gitti. Adam almadı. Kitabı okuyan başını kaldırdı, bankaya götürün, değiştirin dedi. Evlâdım, bir de güzel bir de akıllı söyledi ki, hep birden "ha valla" dediler. Önce Ziraat en sonunda da — gene o okuyan çocuğun karışması üzerine — Merkez Bankasına götürmeğe karar verdiler. Hem de bir karara daha vardılar: Bir liranın yetmiş kuruşuna bir paket Birinci sigarası alacaklar kalanına da iki tane o okudukları kitaptan.

Lâf buraya gelmedi mi? Bir cızz etti içim. Bu karar öldürdü beni. Bu, sigara kadar serseriliğin de tiryakisi olmağa yüz tutmuş bu sokak çocuklarının, ellerine geçen paranın üçte birini kitaba ayırmağa karar vermeleri bir tuhaf etti beni.

Daha bunun etkisinden kurtulmamışken, bir hafta sonra 28-10-1959 günkü gazetelerde; Nazillinin Bağcılı köyü halkının okulsuz köylerindeki tek camii okul yapmağa karar verdiklerini okudum. Muhtarları kalkmış gitmiş Kaymakama demişki: "biz demiş toplandık gördük görüştük, köycek şuna vardık ki köyümüzün tek camiini okula tebdil edeceğiz. Tanrı her temiz yerdeki ibadeti kabul eder. Çocuklarımızın cahil kalmasına müsaade edemeyiz. Bize öğretmen ver" demiş. Kaymakam da hemen verdirtmiş.

Üstüne daha iç gün demeden Nazilli ilçesinin öbür okulsuz köylerinde de camilerini okul yaptırmak üzere işe girişildiğini gene gazeteler yazdı.

Gözlerim doldu. Ulus meydanındaki o yok çocuğun ve dizinin üstüne dayanıp okuduğu o eski çok eski Yavrutürk dergisinin çevresinde diz çökmüş oturmuş o beş çocuğun gözlerindeki ışıltının, Bağcılı köyünün çocuklarının gözlerinde de görür gibi oldum.

Zımpara taşma tutulmuş en iyi çeliklerin çıkardığı yaldızsız fakat çeliğin vasfının yüksekliğine bir işaret olan kıvılcımlar gibi az ama bu halis ışıltıların Yurdumun bütün yüzeyine yayılacağına inanıverdim.

Romanya'da doğduğum ve ilkokulu okuduğum romen köyünde de kilise yoktu. Bir okul vardı. Haftanın altı günü biz okurduk, pazar günü de köyümüzün dörtte üçünü teşkil eden Ortodoks halka kiliselik ederdi.

Ben okurum, hep okurum. Okumak benim için her şeyin başı. Okumak yoksa sanat da sanatı da yok demektir hence.

Bu küçücük olayları 1959 yılı için olsun 1960 hattâ 1961 hattâ hattâ daha ileri yıllar için çok önemli ve büyük görmem bu yüzdendir.

Yedisinden yetmişine okumasını bilebildiğimiz gün; yazmayı da, çizmeyi de, görmeyi de, duymayı da — toptan olmasa bile yarımızdan çoğumuzla öğrenebileceğimiz güne ulaştık demektir. Galiba sanat da ayrı ayrı bunların her biri demek olacak.

BERK, Nurullah

1) 1959 yılı sanatımız bakımından bundan evvelki yılların dertleri ve çözülmemiş problemleri geçti. Sanatın ve sanatçının meseleleri, çeşnisi bir türlü bulunamayan ekmek gibi, müzmin, kronik bir hal almış, adeta bünyemize yapışmıştır. Bu meselelerin çözülmesi şu veya bu tedbirin alınması değildir. Bütün dertlerimizde olduğu gibi burada da birinci derecede rol alan unsur, ahlâktır. Sanat ahlâkı, tenkit ahlâkı, kişiliklerin tarafsız olarak değerlendirilmesi. Sanat ahlâkından, tenkit ahlâkından yoksul olduğumuz ka-

dar kişilerimizi değerlendiremiyoruz, onları, iç kavgalarımıza, klik ideolojilerimize, kumpanya dayanışmalarımıza kurban ediyoruz. Bu gidişle bu işlerin düzeleceği yok.

2) 1960 için ne düşünce, ne de dileklerim var. Çeyrek asırdan beri dilekçe vermekten bıktık, usandık. 1960 da hiç bir şeyin değişeceği yok, eski hamam, eski tas, körtopal gideceğiz sanat dünyamız içinde. Tanrı hepimize zihin küşayışı versin.

BERKEL, Sabri

1) Açılan sergiler, dergi ve gazetelerde çıkan yazılar, konferanslar ve saire ile bir sanat hareketinin mevcut olduğunu teslim etmek için, Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <http://www.kitapyurdu.org> bir düşünce

ve plân etrafında ayarlanması gerekmektedir. Her yıl yapılan sanat hareketleri geçen yılları aratmamağa, aksine ilavelerle doğru bir hamle vazifesini de görmesi lâzımdır.

2) Yıllardır bir türlü bir nizama konmayan ve mustakil bir sanat müessesisi hakkını alamayan Güzel Sanatlar Akademisi teşkilât kanununun çıkması, Milletlerarası sanat temaslarının çoğaltılması ve bir esasa göre düzenlenmesi, memleketimizde sanat merkezlerinin fazlaştırılması ve bunların faaliyetleridir.

Ayrıca san'atkârlara iş ve hayat temini, halkın terbiyesi ve yapılarımızın güzelleşmesi gayesine istinaden Devletin yaptırdığı ve bundan böyle yaptıracığı binaları güzel sanat eserleriyle süslemesi için bir kanun teklifi ve bunun çıkarılmasıdır.

CUMALI, Necati

1) Memleketimizde çoğunluğun isteğiyle ortaya çıkan ilk iktidar değişikliği, bazı çekinilmez sonuçlar doğurdu. Bu değişiklik, bu arada, bağınazlıkla, gerilikle özgür düşünce arasında, ötedenberi bazan açık bazan kapalı, devam edegelen mücadeleyi de şiddetlendirdi.

1959 çeşitli belirtilerden görüleceği üzere, bu mücadelede özgür düşüncenin ağır bastığı bir yıl oldu. Aklın, bilimin olumlu tutumun egemenliği gün geçtikçe davranışlarımızda yerleşmiye başladı.

1959 yılında, sanatımızda da, bir süredir devam edegelen kararsızlığın artık sona erdiğine işaret belirtiler var diyebilirim. Özgür düşüncenin gerilediği bir devirde doğan, bulanık, anlamsız bir sanat akımı için, yolumuz iki üç yıl önceleri kadar,

parlak bir yıl olmadı. İki üç yıl önce bu akımlar üzerinde ağız açılmasına müsaade edilmezken, şimdi tutulan yolun doğru mu yanlış mı olduğu düşünülüyor.

Dediklerim yanlış anlaşılmasın. Genel bir durumu belirtmek istiyorum sadece bu sözlerimle. Değişme, geçiş devirlerinde, sarsıntılı devirlerde, etraflarında olan biteni sağlam bir şekilde yargılayabilecek bilince sahip olmıyan sanatçılar, daima genel eğilimlere kapılırlar. Şu son 15 yıl içinde kuru söz, gösteriş, toplumumuzda rağbetteydi. Şiirimiz de bu yöne kaydı. Dolayısıyla toplumumuzdaki bir eğilimi gene yansıttı; fakat olumsuz bir eğilimi.

1959 yılının getirdiği ferahlığın sonucu olarak, 1945 yılına kadar *humaniste* anlamda gelişme yolunda olan yeni edebiyatımızın, arada geçen yılların kazandırdığı denemeler, bilgilerle, tekrar 1945 ten önceki gelişme yolunda ilerlemesi ümit edilebilir.

2) 1960 yılının 1959 yılının kazandırdıklarını devam ettirmesini dilerim.

ÇAĞLAR, Behçet Kemal

1) Memleketimiz bakımından pek fena bir yıl: Devrimlere yan bakanlar, gerilikleri görmeli; iktisadi başarısızlıklar, fıkır hürriyetini kayıtlamalar... Sanatımız bakımından verimli bir yıl: yeni şiirler, hikâye ve romanlar yayınlandı. Pek çok ve aralarında epeyce güzelleri de vardı... Sanatı daha ciddiye almak, ölçüyü kaçırmamak, daha iyi sonuçlar verecek...

2) 1960'ın memleket için daha hayırlı ve sanat için daha verimli olmasını dilerim. Bu da siyasiler kadar sanatkârların da halka eğilmesi değerleri iyi seçip gerçekleştirebilmesine bağlı..

DAĞCI, Cengiz

1) Son yüz, yüzeş yıl içinde milletlerin gelişmesinde edebiyat büyük bir rol, belki de başlıca bir rol oynadı gibi geliyor

bana. Milletlerin ve insanlığın kaderiyle ilgili bir edebiyatın sanat değerinden bir şey kaybedeceğini sanmıyorum. 1958 yılı içinde okuduğum hemen hemen her eserde sanatçının insan ve yurt sevgisi, Türk milletinin barış içinde gelişmesi ve kültürünün yükselmesi özlemiyle karşılaştım. Bu da bir başarıdır.

2) Genç yazarlarla yaşlı yazarlar arasında sanat ve düşünce üzerine sağlam bir bağ kurmak. Bu da millî kültürümüzün, bilhassa edebiyatımızın kuvvetlenmesi ve sürekliliği için zarurîdir sanırım. Genç yazarlar kendilerinden önceki Türk yazarlarının eserlerini, edebiyatta ne yapmak istediklerini iyice öğrenmeliler. Yaşlılar da genç yazarların eserlerine yakın ve samimi bir ilgi göstermeliler fikrindeyim.

DİZDAROĞLU, Hikmet

1) Toplum düzenimizde yıllardan beri sürüp gelen hava, 1959 yılında da değişmemiştir; iyileşeceğini gösteren bir belirti de yok. Öyle görünüyor ki, daha bir süre, bu sürenin kısa olmasını diliyelim, mutlu günlerin gelmesini bekliyeceğiz.

Şartlar, sanatçının yetişmesi, gelişmesi, yaratması, hattâ varlığını devam ettirmesi için elverişsiz olduğu halde, arkada kalan yıl, edebiyat ve sanat yönlerinden, yine de verimli sayılabilir. Özellikle roman türünde genç kuşağın gür sesini yeni duymağa başladık. Birbiri ardı sıra ortaya konan

eserler, roman alanında da söylenecek sözleri bulunduğunu göstermektedir. Bu, umut verici bir başlangıçtır; giderek daha kuvvetli romanların yazılacağı beklenebilir.

Hikâyede, çoğunlukla, kişiliklerini bulmuş imzalar piya-

sada. İçlerinde güçlerini belli edenler yok değil. Sözgelimi Demir Özlü, hikâyeciliğimizde gözden ırak tutulmaması gereken bir sanatçı izlenimi veriyor.

Şiirde bir duraksama olduğu apaçık. Üç beş yıl öncesinin verimliliğini bulamıyoruz. Sesler cılız, adımlar yavaş. Dünün ünlüleri bile, yeni yazdıklarında kendilerini geçememiş durumda. Bu durgunluğun nedenlerini irdelemek uzun, sadece dokunup geçiyoruz.

Ama, zengin bir şiir fideliğimiz var, içlerinden yarına kalıcı birkaç kişi çıkar elbet.

2) Özgür bir hava içinde yaşama ve yaratma... Milletçe ve bireyce en büyük özlemimiz bu değil mi?

DURSUN K., Tarık

1) Memnunluk verici geçmiş olsun, sanmıyorum. Küçük hikâyenin yolunu kesip suyu romana akıtmak, belki yıllar yılı sönmeye yüz tutmuş bir ateşi yeni baştan harlatmak oldu ama, küçük hikâye sanatını, bu kez roman adına çiğneyip geçiverseydik. Roman alanında istenilen'e varmış sayılsaydık bu denli can yanması gereksizdi. İki yıldır arkası arkasına yayınlanan romanlarımıza bakın: Kemal Tahir'inkiler ayrık, geri kalanların hiç biri eleştirmecilerin ilgisini üzerine çekemedi. Ayrıca eleştirmeci baylar okura yol-yolak göstereceklerine kişisel kaygı-

lara, klüpçülüğe düştüler. "Yunus Nadi Roman Armağanı"nın dışında; "Varlık Roman Armağanı" "Habib Edip Törehan Dil Armağanı" nerede? Türk Dil Kurumu armağan yönetmeliği kurultayda ele alınarak yeniden değiştirildiği halde, niçin iki yıldır üstüste çarşafa dolanıyor? Niçin küçük hikâyede direnenler kendi paralarıyla hikâye kitaplarını yayınlamaya zorlanıyorlar?

2) Havanda su dögecek olduktan sonra, dilekler de, düştinceler de eksik olsun

EDİBOĞLU, Baki Süha

1), 1959 yılı, bence, Türk Edebiyatının verimli bir yılı değildir. Durgunluk ve tereddütlerle dolu bir dil çabası içindeymiş gibi görünen yazarlarımızın pek çoğu modaya uymak için arı türkçe ile yazmaya çalışıyorlar. Edebiyat türleri içinde gene iyi kötü eski akış hızını kaybetmiyen şiirdir. Roman, hikâye, tiyatro yerinde sayıyor.

2) 1960 yılının bütün sanatkâr dostlarıma verimli olmasını dilerim.

FUAT, Memet

1) "Memleketimiz bakımından" pek bir şey diyemeyeceğim. Daha doğrusu, bu konuda bir takım düşüncelerim var ama, kesin bilgilere dayanmayan düşünceler; onun için söylemekten kaçınıyorum. Ayaküstü politika yapan kimşelerin durumuna düşmek istemem.

"Sanatımız bakımından" dersiniz; o da kolay değil. Şiir - hikâye - roman deneme - eleştiri resim - karikatür heykel tiyatro sinema - müzik dans - mimarlık. Bu işin içinden çıkabileceğimi hiç sanmam. İyisi mi 1959 yılında beni sevindiren sanat olaylarını belirtmekle yetineyim.

Bir kere, İkinci Yeni denilen şiir hareketinin bir kavga havasından sıyrılabilmiş olmasına seviniyorum. Kendi kişiliklerine yönelmenin önemini anlayan şairler derlenip toplanmaya başladılar bile. Örneğin Edip Cansever'in düşünce şiirine gitmek istemesi. Belki o da kesinlikle bilmiyor dana ne yapacağını, ama umut verici bir yola girdi. Genç şairler bu

geri dönüş günlerinde yenilik atılışlarının meyvalarını toplıyabilirler sanıyorum.

Bir de İstanbul'daki tiyatro hayatının canlanması beni çok sevindirdi. "Ah, o oyunu da görsem, öbürüne de gitsem." diye... Ne güzel...

Sonra Edebiyatçılar Birliği'nin eski tutumunu değiştirmesi, kıskançlıkları, çekişmeleri aşarak bütün edebiyatçıları bir araya toplamak istemesi de çok iyi oldu.

Bir de Salâh Birsell'in yeniden şiir yayımlamaya başlamasına sevindim.

2) 1960 yılı için dileklerime gelince: Eleştiri kitapları çevirtip yayımlıyacak bir yayınevi kurulsun... Uzun zamandır şiir alanındaki çalışmalarını göremediğimiz Melih Cevdet'in yeni şiirleri basılsa... Üç aylık kitap biçiminde dergiler çıkarılsa... "Bütün Şiirleri"nin yanlışsız, yeni bir baskısı yapılsa... Daha çok, çok ama, 1960 da bunlar olsun, yeter bana.

GİZ, Adnan

1) 1959 yılının duygu ve düşüncelerinden bende en çok ne kaldığını yokladıkça, şu sonuca varıyorum:

Yüz yıldır bir medeniyetten, bir medeniyete geçiyoruz. Önce kişiler olarak, sonra da küme, küme bu yola koyulduk. Batının giyim, kuşamını, tekniğini, törelerini ve kurumlarını aldık, alıyoruz. Bu yürüyüşün amacı "Batı düşüncesi" olabilir. Onlardan aldığımız araç ve kurumları ancak onlar gibi düşünmek kolaylığına erdiğimiz gün, gereği gibi kullanmış olacağız. Topyekûn bu amaca ulaşmanın güçlüğü herkeş bilir. Ama aydın kişileri-

miz, hattâ Batı Kültürü ile yetişmiş aydın kişilerimiz bile, Batı düşüncesine, olaylar ve prensipler karşısında bu düşünceden doğabilecek davranışlara -gerektiği kadar- sahip olmuşlar mıdır?

1) Yılların tekrarladığı bu soru, 1959 için de sevindirici bir cevap alacağına inançlı değildir. 1959 yılının san'at olaylarını da bu yönden kurcalayabiliriz. Müzik ve tiyatro gibi Batı eğitim ve tekniğinden faydalanan san'at kolları ilerleme yolundadır. Şiire gelince, daha çok uğraşma imkânını bulunca, yeni şi'r'in geniş ufuklara sahip olduğunu görüyoruz. Yeniden yazmaya başlayan gençler, Edebiyatı Cedide'den bu yana, eski heveslilerden daha olgun, ve derinlemesine güzel örnekler veriyorlar. 1959 un genç şairi, 1919 veya 29 yılının genç şairi ile mukayese edilemez. Bu gelişmenin, yarın, toplumun tutacağı güçlü şair'leri yetiştireceğine inanıyorum.

GÜVEMLİ, Zahir

1) Ben, bilhassa şiir dalını pek yakından izliyemediğim için daha çok tiyatro ve plâstik sanatlar bakımından 1959 yılının nasıl geçtiği üzerindeki düşüncelerimi, kısaca, belirtebileceğim.

Tiyatro alanında, telif tiyatro eseri üzerine pek bir şey yapabildiğimizi sanmıyorum. Yalnız, 1959 yılı, genç sahne yazarlarımız için eserini oynatma şansı bakımından evvelki yıllara nisbetle bir derece imkân sağladı.

Resim ve heykel alanına gelince... Bu konuda, bütün sanat hareketlerine rağmen, yeni açılmış olan sergi kataloğuna rağmen yüzümüzü güldürecek değerli sanat eseri son derecede azdı. Halen bu alanda kitap hacmini bulacak hemcın hiç yayın yapılmamış olması da, ötedenberi bizi üzen olaylardandır.

2) 1960 yılı için "ümit ölmez" Dileğim, sanatçının göz boyayan sığıhtan çıkıp kendi içine bakması ve özlü eserler yaratabilmesidir.

HACI HASANOĞLU, Muzaffer

1) 1959 yılında sanat hayatımızda her dalda gelişmeler olmuştur. Roman, hikâye, mizahî yazılarda eski kuşaklar ayarında, onlardan daha olgun eserler verilmiştir. Şiirde aynı şeyleri söyleyemeyeceğim; şairlerden Türkçeyi harcayanlar oldu: İlhan Berk, Turgut Uyar gibi; sonuncusu "Türkiyem" de bulduğu güzel Türkçeyi "Dünyanın en güzel Arabistanı"nda kaybetti.

Müzik ve resim için bir şey söyleyemeyeceğim. 1959 yılında seyredemediğim tek tiyatro eseri "Ve değirmen dönerdi" Sanatkârın, sahneye çıkabilen ikinci piyesi idi. Ancak okuyabildiği-

miz "Günün adamı" ve hikâyeleri bu piyesleirnden daha kuvvetli idiler.

Memleketimiz bakımından diyorsunuz; politikacılar tartışıp duruyorlar bu konu üzerinde...

2) 1960 yılının Dünya ve memleketimiz için barış ve saadetle geçmesini dilerim. Bu yıl daha kuvvetli sanat eserleri verilebileceğini umuyorum. "Ben artık buyum, dahası yok..." diyen sanatkârı aklım almıyor çünkü.

HANÇERLİOĞLU, Orhan

1) Sorunuz beni şaşırttı. Meğer ben zamanı yıllarla ölçmüyormuşum. Benim için bir geçmiş var, bir de gelecek. Geçmiş, sorunuzun kapsadığı geniş anlamda iyi geçti sayılır. Geleceğinsede çok daha iyi olacağına inanıyorum.

İLHAN, Atılâ

1) a) ÇEKİMSERLİK eyilimleri mi desek, yoksa düpedüz çekimserlik mi: Üstelik her iki düzlemde de: yâni hem sanat içi plânlarda “yanlış yorumlanabilecek sorunlardan” çekinmek, hem de doğrudan doğruya sanatın kendisinden çekinmek! Bu iki ağızlı çekimserliği şöylece özetlemek mümkün mü acaba:

-I. YENİ Türk sanatı başlangıcından bu yana bir yanıyla ulusal bir yanıyla insancıl olmak çabasında özcü bir sanattı: Ülkemizin, insanların bütün önemli sorunlarıyla ilgileniyordu: barış, savaş, şehirli köylü aykırılığı, küçük adamın öaderi, yoksulluk ve benzeri konular genç edebiyatın ilk eserlerinde hemen daima ana dokumayı meydana getirir. Tanzimat'tan beri daha çok sanatçı aydınların problemi ola gelmiş özgürlük sorunuysa sanki bir ağızdan çağrılan bir türküdür. Şimdilerde Türk sanatçısı böyle derinlemesine bir “iç” sanatına uzanmaktan çekiniyor. Bireysel ve toplumsal özgürlük gibi, bunalım ya da başkaldırma bilinci ve eylemi gibi, koşulların ağırlaşmasından mutlu aşkın imkânsızlaşması gibi çağımıza vergi bir çok “beşeri” sorunları görmemezlikten geliyor. Sanki yok böyle şeyler ilkemizde. Sanki bizim insanımız çağının sancılarını çekmez. Çekemez. Hele özgürlük konusunda sanatımızın ve sanatçımızın sorumsuz davranışı (basının girginliği ve yırtıcılığı gözönünde tutulursa) gerçekten düşündürücüdür. Sanatçılar özleme, işleme bir sanat yapmıyorlar dane yapıyorlar? Yapılanlar ortada: ya süslemesi, soyutlamacı bir estetik tutkusuna salıveriyorlar kendilerini; kelimelerle biçim düzmek oyununu benimsiyorlar: ya da işin içine aşırı uçlarına götürülmüş bir öztürkçeciliği de karıştırıp en iyiniyetli okuyucunun bile anıyamıyacağı bulmaca yenilikleriyle oyalanıyorlar. Giderek Osmanlılar çağında olduğu gibi sanatla halk, sanatçı ile okuyucu arasında bir açıklık peydahlanıyor. Kimse kimsenin dediğini anlamıyor. Yalnız romancılar -ya geri kaldıklarından, ya da yaptıkları işin önemi ne inandıklarından- ilkel anlamıyla da olsa eserlerini toplum-

sal ortamda bir yere tutundurmak uğraşını gösteriyorlar. Genel olarak sanatımız geçen yıldan bu yıla çekimser, yılgın ve kendi kendini epeyce çevresinden soyutlamış olarak aktarılıyor.

-2. ÜSTELİK, belki okuma yazma nisbetinin düşüklüğünden, belki edebiyata gösterilen ilginin cılızlığından; bir de edebiyatçının asıl işinden soğuyup uzaklaşması problemi var. Bu da öteki kadar önemli bir problem. Sanat yayınlarının azlığı, telif ücretlerinin düşüklüğü, en başarılı eserlerin gördüğü ilginin bile sınırlılığı; sanatçıları başka ve daha elverişli görünen çalışma sahalarına kaydırıyor; kimisi işi çeviriciliğe döküyorlar, kimisi hikâye şiir yazacak yerde gazetelerde fıkra yazıyor; kimileri "seyircinin tutacağı" piyesler, senaryolar düzenliyerek şanslarını sinema ya da tiyatro alanlarında deniyorlar. Geçen yıldan bu yıla para getiren ve o nisbette "ticarî tavizler" isteyen faaliyet sahalarının edebiyattan "çaldığı" adamlar herhalde azalmamış çoğalmıştır. Yalnız şurası muhakkak ki, emek ve gayretlerini başka yollarda harcıyan edebiyatçı amatör temizliğiyle beraber yaratma gücünden de çok şeyler kaybetmektedir. Bir manada "esnaflaşmaktadır" Edebiyatçılar Birliği v.v. gibi toplumsal kurumların bence. asıl edebiyatçının meslek hayatı ve garantileri problemini iş edinmesi gereklidir. Gidiş geliş, gözü kara yeni yetişenler de olmasa, edebiyatta ve yalnız edebiyatta direnen tek kalem gösteremeyeceğiz, yoksa. Çünkü şu haliyle edebiyatçılık "parlak" bir meslek değildir. Hatta galiba meslek bile değildir.

b) ÖNÜMÜZDEKİ yıl sanatımız için bir bileşim ve bilinç yılı olsun! En önemlisi, en faydalısı bence, bu. Sanatçıyı hayat karşısında olduğu kadar sanat ve sanat sorunları karşısında da diri, uyanık ve sağlam tutan, sanırım ki, nesnel (objektif) koşullara aykırı düşmiyen öznel (subjectif) bir bileşim yapabilmesidir. Yâni, ne? İki şey: Bir yandan koşullarımızın ve yaşantımızın getirdiği davranış, problem, psikoloji ve tipleri devamlı olarak "temas ve gözlem sahamız" içinde tutmak; dış gerçekleri önemsiz sayıp görmemezlikten gelecek yerde sanatımızı besliyen, eserlerimizin özsuynunu meydana getiren kaynaklar sayıp benimsemek! Bir yandan da "hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir" sözünün doğruluğuna uyarak bu ön çalışmaya kuramsal ve bilimsel bir kafa kuru-

luşu, bir yöntem edinip de (tek yöntem değil) girmek! Başka bir deyişle; gerçekleri, gerçeklerle ilgimizi uygarlığın kültür ve bilim aydınlığında ele alıp yorumlamak, değerlendirmek! Bu iki şey yanyana ve içiçe alınırsa ancak tam bir bileşime yönelinebilir, tek tek her ikisi de yetersizdir. İlki kuru gözlemciliğe, mercek taklidçiliğine, ikincisi kuramsal lâfebeliğine götürür sanatçıyı. Bileşim ihtiyacını da karşılamaz. Oysa sanatımızın Tanzimat'tan beri süregelen "telifçilik, taklidçilik" dönemleri yeterince uzanmıştır; bileşim (terkip synthése) gereği şiddetle duyulmaktadır. Sanatçılarımızın çoğu soyutlanmış estetik çerçeveler içinde ilk ve bilinçsiz izlenimlerini öğütüp bitirdikten sonra duruklaşıyor; donmağa, gün günden diriliğini kaybetmeğe başlıyor. Kimileri de Allah vergisi bazı yetileriyle duygusal özelliklerini -çokluk frenkleri taklid ederek- kâğıda geçirmeyi yeter belliyor. Ne o, ne de bu! *Gerçekler ormanında batılı düşüncenin ve kültürün kılavuzluğuyla yürümek; Atatürkçü bilim tutumuyla nesnel koşulların öznal bileşimine varmak!*

Düşüncem ve dileğim budur.

KANSU, Ceyhun Atuf

1) Geçen yıla, karamsar gözlerle bakmıyorum, memleketimin içinden. 1959 yılının en önemli olayı, evren boşluğunun geçilmesi oldu. İnsan eliyle yapılmış bir gök taşı, Jules Verne'in düşlerini gerçekleştirerek, ay'a vardı. İnsan aklının bir zaferi bu. Gök boşluğu karşısında bir de insan gerçeği var. Gene de hepimizi, sonsuz ve bellisiz evren boşluğundan önce, dünyamız ilgilendirmeli. Fizik uygarlığa karşı törel (Ahlâkî) bir uygarlığı tutmalıyız. Nasıl kaba güce karşı, insana özgü güzelliklere dayanan törel güçleri tutuyorsak: İyiliği, inancı, güzelliği, öz-

gürlüğü, aşkı nasıl tutuyorsak. İnsanın fizik adına ezilebileceği bir dünyada, memleketimize çok iş düşüyor. Fizik uygarlığa karşı insan oğluna saygı duyan bir uygarlığın sözcülüğünü edebilir, bizim yurdumuz. Eskiden, binlerce yıl önce, törel bir uygarlığın yurdu olmuştaki onun için. O çağların, o deneylerin

tüm izleri bizim yurdumuzda. Memleketimi böyle kutsal bir görevin ortasında görüyorum. Aradan geçen yüzlerce yılı ele-yerek, kıyılarında yeşermiş bir yönetim şeklini, yeniden di-riltmek istiyor, insanca bir demokrasi kurmak istiyor. Tarih-sel bir önsezi ile, kutsal görevinin kaynaklarına inerken, ye-niden kendi halkını uyandırması gerekiyor. Özgürlüğe, ba-ğımsızlığa, insan kişiliğinin kutsallığına dayanan yeni bir uy-garlıkta, halkın bilinçle katılması gerekir bu yapı işine. Ço-ğumuz, yaşamayı, giyinmeyi, sevmeyi, eğlenmeyi, şarkı söy-lemeyi, okumayı, birbirimizi saymayı, birbirimize yardım et-meyi bilmiyorsak, geleneklerimizi ve göreneklerimizi, bu yeni uygarlığa göre budamamışsak, dünyamıza 'şekil vermek iste-yen kaba fizik güçler önünde nasıl direnebiliriz? Binlerce, yüzlerce yıl önce, yurdumuzda halk eğitimi için neler yapıldığını bir düşünelim?

Bergama, Antalya tiyatrolarını bir düşünelim. Konya, Si-vas, Erzurum gibi Selçuk şehirlerinde, dumanları tütmüş o bilim ocaklarını bir düşünelim? Bir de, halk eğitimi için, yur-dumuzun bu yeni görevine katışmak için neler yaptığımızı dü-şünelim? Türkiye'nin bir numaralı sorunu, budur, halk eği-timidir.

Memleketime karamsar gözlerle bakmıyorum diye, söz-başı ederken, eski ağaca vurulan yeşertici kalem aşısını dü-şünmüştüm. Memleketimizde halkın sorunlarına eğilen bir edebiyatın doğduğunu ayırd edince, karamsar olamam artık. 1959 da çıkan romanlar arasından birini, Kemal Tahir'in Kö-yün Kanburu'nu okudunuz mu? Halkımızın bir kesiti var ora-da. Anadolu, daha Çalık Hafız kalıntlarıyla doludur. Bu ka-lıntılarla birlikte yaşamayız biz. Uyuyamayız bu yıkıntılar üze-rinde. Bu yangın sıcaklığı rahatsız etmelidir bizi. Halkın mut-lu olması gereklidir. İş bu köşeyi döndü mü, artık karamsar olamam. 1959 da iki dev çeviri: Eflâtun'dan Devlet ve Home-ros'tan Ilyada çevirisi. Temiz, duru bir Türkçe ile. Türkçe ken-dine bu yolu bulduktan sonra, karamsar olamam ben. Halkı mutlu kılmanın çarelerinden biri onu doyurmak, ısıtmak, do-natmak, kimse karşı demez bunlara. Ama halk eğitilmedi mi, doğayı sömürmesi, doğayı kendi mutluluğu için işlemesi de yetersiz kalıyor. Çok ilginç bir yazı okudum geçenlerde, Tür-kiyenin Nil bölgesi diye övündüğümüz, Pamukçuluğun cenneti Çukurovada, dönüm başına düşen pamuk verimi 22 kilo imiş.

Bu verimle, Mısır, İran, Suriye, Yunanistan'dan sonra geliyoruz. İnsanın doğrudan doğruya kendisi uyanmadıkça toprağın bereketini sömürmek güç! Her çağın' bir töresi var. Bizim töremiz de ortaçağ'dan kalma. İnsanın kendi kişiliğine, iç evrenine, özgürlüğüne önem verdiğimiz yok. Gelip gelip bu ortaçağ töresinin üzerine yüklenmeliyiz. Yıkmalıyız bu töreyi. Ne ile? Ençok aydınlık ve özgür insana götüren törel yolla: Eğitim ile, güzellik, inanç, yaşama, sevmeye eğitimi ile. Bakın Kral Oidipus'un Türkiyede oynanması da bu yıla rastlıyor, bir memlekette, örnekse Cüneyt Gökçer, Kral Oidipus'u böylesine güzel oynayabiliyorsa, karamsar olmamalı. Necati Cumalı "Mine" adlı oyunu ile, ortaçağ törelerine yükleniyorsa, Orhan Peker mavileri ve karaları ile Poc'un renklerini getiriyorsa karamsar olmamalı. Bela Bartok'un türkü cenneti dediği, Anadolu halk ezgilerinden, bir gün yepyeni bir töreye, yaşama töresine çıkabiliriz. Ben yurdumu tarihsel bir görevin eşiğinde görüyorum. 1960 yılına iyimserlikle giriyorum. Yurdumdan dünyaya bakmayı deneyeceğim bu yılda şiirlerimle, öykülerimle. Gökboşluğu karşısında bir insan, dünya karşısında bir yurttaşım. Halkımın eğitilmesine, uyanmasına ve ona, yeni bir yaşama aşkı verecek, bir sanata doğru! Fizik güçlere yenilmeyen törel bir sağlamlık! Bir halkın, bir yurdun mutluluğu. Geçmiş yüzyıllarına lâayık bir mutluluk.

KARAOŞMANOĞLU, Yakup Kadri

1) 1959 da, bence, Türk sanatını Milletlerarası değerler arasına sokan iki mühim hâdise olmuştur: Selâhattin Batu'nun yazdığı Güzel Helena'nın Avusturya'da başarıyla oynanması, bir de Devlet Tiyatromuzun Kral Oidipus temsili. Avusturya'da bulunmadım fakat Kral Oidipus'un oynanışını gördüm. Harikulâde bir temsildi. Seyircilerin içten gelen coşkun tezahüratı gerçek sanatın halk tarafından peit iyi anlaşıldığına delâlet ettiği için beni ayrıca sevindirdi. Bu, hâdise bana memleketimizde çok ileri bir kültür merhalesine vardığımız hissini ve hazzını verdi.

2) 1959 senesi içinde sanatımızda görülen bu canlılık 1960 yılı için de bana ümitler veriyor.

KEMAL, Orhan

1) Memleketimiz ve sanatınız bakımından 1959 yılı, daha önceki yıllardan pek farklı geçti denilemezse de, Edebiyatçılar Birliğinin Şehir Galerisinde açtığı kitap sergisi bence en dikkate değer olay.

2) 1960 yılında da Edebiyatçılar Birliğinin faaliyetlerini temenni etmek yerinde olur. Edebiyatçılarımız, hattâ tekmil sanatçılarımızı birleştiren, sanatçılarımızın sırtlarını dayıyabilecekleri çatı altlarına önem verilmeli, verilmesine önayak olmalıdır. Ancak bu sayede yerli yapıtlarımız Dünya'ya yayılma, tanıtılma imkânını kazanabilir kanısındayım.

KÖRÜKÇÜ, Muhtar

1) Bir kaç yıldır sanat çevresinden uzak kaldım, çeşitli sanat yönlerinin gelişmelerini yeteri kadar yakından izleyemedim. Bu bakımdan benim görüşlerim daha çok özel kanılar, belki kabukta kalacak yargılar gibi görünecektir. Kesin söz etmeye kendimde yetki göremeyecek kadar az uğraşabildim bu işlerle. Çok ta üzülerek, tabii.

İlkin, genel olarak dil devriminin, türkçecilik akımının gelişme ve ilerlemesine dokunmak isterim. Gerçekten, bu yıl da, dilin arınması çabası, içindekilerin belki farketmedikleri, ama aslında yeğın etkili bir yerleşme göster-

miştir.

Sanat türlerinden en çok şiir ve resim alanında bir ilerleme ve canlılık göze çarptı. Bir düzineye yakın önemli şiir yapıtı içinde çok kuvvetli ve kıymetlileri vardı. Sonra, ikinci

"Yeniler" akını da üzerinde dikkatle durulacak bir olaydır sanırım. Bunlardan tad alabilecek kadar haşi neşir olamadım; bu şairlerin bir sanat çıkışı açacak güçle temelli bir akımmı yarattıklarını, ya da geçici bir eğilimin gözalcı ilk ürünlerini mi verdiklerini seçecek kadar inceleyemedim. Ama, ortada gerçek olan bir şey var, o da bu akımın öncüleri olan İlhan Berk, Turgut Uyar, Cemal Süreyya gibi sanatçılara güvenim vardır; sağlam yapıları olan güçlü kişilerdi.

Hikâyecilik çap ve çalışma bakımından daha kolay, veya hiç olmazsa daha çabuk ürün veren bir koldur. Böyle olunca fazlaca bir gelişme, geniş bir yayılma görmemiz beklenirdi. Oysaki bu sene gerek güçlülük gerek fazlalık bakımından hikâyede bir varlık göremedik. Kendi payıma, şöyle bir düşünüyorum da Tahsin Yücel ve Sanım Kocagöz'ün kitaplarıyla bir iki yeni imzadan başkasını hatırlayamıyorum.

Roman alanında da güçlü, nefesli eser pek az. Bence geniş soluklu ve uzun ömürlü sanat yapıtı deyince aklıma ilk önce roman gelir. Belki zaman ister, uzun çalışma ister, ıncığını cıcığını inceleyecek sabır ister ama sonunda da dayanılacak ve dayanacak bir yapıt çıkar. Bu sene roman pek az. Sunullah Arısoy'un "Karapürçek"i, Tarık Dursun'un "İnsan Kurdu" adlı kitabı, Yusuf Atılgan'ın "Aylak adam"ıyla Mehmet Seyda'nın iki romanı göze çarptı. Fakir Baykurt'un eserini okuyamadım. Ödül aldığına göre boş şey değil muhakkak. Kemal Tahir'in "Yediçinar Yaylası" geçen senenin kitabı, ama bu sene yayıldı denebilir: sağlam, temelli, güçlü bir roman. Ancak yazarın hazinesinde çok şey var, hepsini birden dökmek istediğini gemliyemiyor bâzan. Tıpkı zevk sahibi bâzı zenginler gibi evini bir çok kıymetli, ama fazla ve lüzumsuz möble ile dolduruyor.

Tiyatro'da benim bildiğim, Refik Erduran'm bir iki komediyle oldukça zayıf "Karayar Köprüsü" dramı, Aziz Nesin'in "Bir az gelir misiniz"i bir de Necati Cumalı'nın "Mine"si var. Bu sonuncu gerek kişilerinin otantikliği gerek yarattığı atmosfer bakımından hayli güçlü ve kalıcı bir eser. Ama, bir çiçekle yaz olmadığı gibi bu kadarcık eserle tiyatro alanımızda gelişmeden değil kımıldamadan bile söz açılmaz bence.

Genel bir olay olarak " Birinci Arsiulusal Türk Sanatları Kongresi'nden de söz açmak gerekir. Bu konu çok önemlidir sanırım. Ve gene sanırım ki biz sanatımızı batılılara iyi tanı-

tabilsek, meselâ bu sene Nobel'i alan Quasimodo yahut ta İzlandalı Laksrenas, Şili'li bayan Mistral kabilinden on tane aday çıkarırız.

2) 1960 yılı için genel dileğim, yukarda da söz açtığım gibi roman ve tiyatro türlerine bir az daha önem verilmesi, sanatçıların bu yöne bir az daha gayretle sarılmalarıdır.

Kişisel dileğim, ekmek parası kaygısından bir az baş alıp kendimi dileğim gibi sanat eserlerinin tadını çıkarmaya verebilme imkânı bulabilmektir.

Gene kişisel düşüncem, başladığım romanı bitirebilmek, vaktiyle yazdığım, ama pek "ârafta kalmış" bir romanı rötüş etmek, "Bir Yolculuğun Notları" serisinde Hollânda ve İsviçre'yi çıkarmak ve en önemlisi de okuduklarım hakkında veteri kadar eleştiri yazmak.

KÜLEBİ, Cahit

1) Sanatımızın çoğu bölümlerinde görülen durgunluk 1959 da daha da arttı. Buna bunalma diyorlar. Aslında bir değer buhranıdır. Öle öle epey azalan ve hâlâ -çok şükür- "gençler" denilen bizim kuşak sanatçıları çeşitli etkiler, karşı koymalarla başlangıçtan beri yüz yüze idi. Bir kaç yıldır güçlükler arttı. Az yazdığımız ileri sürülebilir. Bence az yazmamız bu buhranın sebeplerinden biri değildir. İçimizde Tanrının günü *confection* halinde yazarlar var. İlk şiirlerimizi yayınlıyalı ortalama yirmi beş yılı geçiyor. Bu süre içinde etkili hikâyeciler, şâirler niçin ortaya

ya çıkmadı? Başarısız bir *avan-garde*lik heveslilerinden başka kim var? Asıl bunun sebebi araştırılmalıdır.

Üniversitelerimizin sanat, edebiyat bilginleri *müsteşrik* anlayışından nedense kurtulamıyorlar. Batılıların kendi sanat ve edebiyatlarını başka bir şekilde, eleştirmenden beklenen anlayışla incelediklerini her halde bilirler. Ara sıra yazan bir kaç üstad ile bu işe yeni yeni özenenlerin hissî, yalın ve isteksiz çalışmalarında ise gereken samimilik ve ciddilik görülmemektedir.

On onbeş yıldır fazlaca bağlandığımız, katılanların şiirle-

rini okumalarıyla yapılan edebiyat *matineleri*, rahat rahat heveslerini alanların da etkisi ile garip, *taklidin taklidi* şifahi bir şiir ortaya çıkardı. Ötedenberi yazdıkları halde başarıya ulaşamıyan, yazdıklarını bu yüzden yayınlıyamıyanlar ile bu işlere yeni özenenlerin meydanı almasına, ortalık bulanıp değerlerin dağılmasına sebep oldu. Böyleleri çeşitli yollara baş vurarak radyolarda, toplantılarda seslerini duyurmağa başladılar. Yirmi yıl önce dikkati çekemiyen başarısız Orhan Veli özenticileri bu sefer önem kazandılar. Yenilik edebiyatımızın haklı olarak kötülenmesine sebep oldular. Bu arada, eskiyi anlamadıkları halde ananeleri savunma iddiasını güden sanat kabiliyetinden yoksun bir takım kişiler de alana girdi.

Sanatı politika emrine vermek isteyenlerin isc sesleri yükselince çeşitli anlayışlar, menfaatler arasında hırpalanan gerçek sanatçılar övey evlât sayıldılar.

Öte yandan bizim kuşak sanatçıları da, başarısız *avant-garde*'in yanı sıra, sanat dışı özgeci davranışlarla, bir birlerini yıpratmağa çalışmaktadır.

Bu kadarla da kalmıyor. İptidai bir hava içindeyiz. Kitap reklâmı yapılırken bir kaç renkle hazırlanan kapağın güzelliği ileri sürülmekte, bazıları sarıldıkları anlayışsız gariplik özentisini *coctail party*lerle destekliyerek tanınmağa çalışmakta; bazıları ise antolojiler, şiirli takvimler tertipleyip kendilerinin ve dostlarının şiirlerini bol bol araya sokarak okuyucuyu şaşırtmaktadır.

Bir de eleştirmen mucizesi oldu. Bakıyorsunuz bir yabancı ülkede, o ülkede konuşulan dille eleştirme kitapları yayınlanmış, kongreler fetholunmuş. Ajanslar, en ciddi dergiler, gazeteler uzun uzun övgüler yayınlıyor. İşte 1959 da şartlarımızdan bazıları bunlar.

Roman ve tiyatromuzda ise bir gelişme var. Romancılığımızın, sınırlı ve yalın olmakla birlikte, Anadoluya yönelmesi sevinilecek bir özelliktir. Tiyatroda ne bu özelliğe, ne de dünya tiyatrosunun ortalama ölçülerine varılamamış ise de yeni yazarların ortaya çıktığı, eser sayısının çoğaldığı, zorlamalarla bile olsa ortaya konulan tiyatro eserlerinin yine de sevinilecek bir durum gösterdiği dikkati çekmektedir. Belli ki tiyatromuzun oyun bakımından sağladığı gelişme, yazarları da ardından yürütmektedir.

Resim ile müzikte de bir duraklama var. Ressamlarımız-

dan çoğu şiir ve hikâyemizdeki takatsiz çabalamaları tekrarlıyor. Besteciliğimizdeki durgunluğa karşılık icra alanında bir kıpırdama memnunlukla görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının Anadolu konserleri sevinilecek bir başlangıçtır.

2) Ankara'da gelişen tiyatro hareketleri son yıllarda İstanbul'a, Anadolu'ya kadar uzandı. Gelecek yıllarda bu alanda büyük gelişmeler göreceğimizi kesin olarak söyleyebiliriz. Önümüzdeki yıllarda, bestecilikte olmasa bile, icracılıkta müzikerimizin sağlıyacakları başarılar bizi şaşırtmamalıdır.

MAKAL, Mahmut

1) Bazılarınızca memleketimizde 1959 yılı belki bazı yönlerden iyi geçmiştir. Ama benim yaram bir türlü kapanmıyor. Hep açık, hep açık, melhem bekliyor. Öğretmensizlik yarasıdır bu yara. Her ilimizde 5-10 bin çocuğumuz, okuma çağma geldikleri halde öğretmensiz. 1959-60 Öğretim Yılına elleri bögünde girdi onlar.

Yunus Nadi Roman Armağanında derece alan eserlerin üçü de bu yıl içinde yayınlandı. Orhan Kemal'in "Vukuat Var" ı da bu yılın kitaplığımıza kazandırdığı eserlerden. Yaşar Kemal'in

gazeteden kovuşturduğum "Ortadirek" i, 1959 yılının son mevsimini kapayan güçlü bir destan.

Hikâyede ve şiirde on yıl önceyi aramaktayız. Bir hal oldu sanatçılarımıza. Geçim derdi mi yoksa geçinme derdi mi neyse, dişe dokunur bir hikâyeye ya da şiir okumanın özlemi içindeyiz. İkinci yeni, bilmem ne adı altında anlaşılmasın şeyler yazmalarını bir türlü anlamıyorum. O kadar da çok yazıyorlar ki.. Yıl biterken bir "Halil İbrahim" çıktı da ona "Hoş Geldin" dedik.

Türk Edebiyatçılar Birliği'nin İstanbul'da açtığı sergi de 59 un unutulmaz sanat olaylarından. Sürdürülmesini dileriz. Ekim ayında Caldwell'in İstanbul'a gelişi, Başaran ve Talip Apaydın'ı bu yaz tanımış olmam da bence azımsanmayacak kazançlardan..

2) Elimdeki kitabı bitirebilmem ve köylerde daha çok gezilebilmem için kendime, tasarılarını gerçekleştirmeleri için sanatçılarımıza sağlık diliyorum yeni yılda. Dergiler daha özlü, daha cesaretli çıksın, daha iyi kitaplar yayınlansın ve memleketin üstünde ne kadar felâket bulutu varsa hepsi sıyrılınsın gitsin 1960 da...

MENEMENCİOĞLU, Muazzez

1) Memleketimiz bakımından bilmem ama sanat bakımından iyi geçti.

2) 1960 yılı için Leylâ Gencer, Adnan Saygun'un başarılarının devamını, Nermin Menemencioğlunun İngilizceye çevirdiği Türk Şiirlerinin biran önce yayınlanmasını temin edip şiirimizin dış memleketlerde tanınmasını, Orhan Peker, Mustafa Asker gibi daha pek çok ressamlarımızın kendilerini dış memleketlere kabul ettirip resmimizin tanınmasını sağlamalarını, Cüneyt Gökçer, Kenter Kardeşler gibi daha bir çok aktörlere sahip olmayı, Selâhattin Batu ve Aziz Nesin gibi diğer hikâyeci ve romancılarımızın da memleket sınırlarını aşabilmesini ve şairlerimizin geçen yılki çabayı bu yıl da göstermelerini dilerim.

NECATİGİL, Behçet

1) Hareketli geçti Siyaset ve sanat alanlarında çekişmeler, tartışmalar oldu. Taraflar ya yalnız kendilerini anarak, hep kendi taraflarına yontup öte yanı suçlayarak, ya da eskinin getirdiklerini unutturmaya çalışmak amacıyla umursamazlık içinde, taraftar sayısını çoğaltmaya baktılar. Bu açık veya gizli çarpışmalar sonunda bazı gönüller alındı, bazı eserler doğdu; yalnız eser vermiye bakanlar yüceltilmeyi de, küçültülmeyi de gözlerinde büyültmeksizin, kendilerine güvenli, yollarında devam ettiler, durmadılar. Sah-

nelerde yeni piyesler, sergilerde yeni resimler, dergilerde yeni imzalar görüldü; ama yayınevleri bu yıl geçen yıllara vurulursa pek az yerli eser bastılar. Dört iyi şair, Turgut Uyar, A. Kadir, Edip Cansever, Arif Damar, biri yılın ilk ayında, üçü yıl sona ererken, dördü de ayrı ayrı başarılı yeni şiir kitapları çıkararak boşluklardan kurtulmak, dolmak için şiirin büyük imkânlarını bir kere daha ispatladılar. Evet, koca yıl geçti, bizlere kırık dökük anılar ve işte şiirde belki sadece bu kitaplar kaldı.

2) Dileklerim çok değil, hattâ yalnız bir tane: Yayınevlerimizizin özlü şairleri, hikâyecileri böyle kendi yağlarıyla kavrulmuş, kendi göbeklerini kendileri kesmiye bırakmamaları, ellerindeki geniş imkânları onlardan esirgemiyerek kitaplarını iyi biçimlerde basmaları.

ÖZERDİM, Sami Nabi

1) 1959 yılının sanatın çeşitli kolları bakımından boş geçmediğini sanıyorum. Yayınlar, eleştirmeler; konserler, resim sergileri, bunların yankıları; amatör toplulukların biraz daha canlandırdıkları tiyatro çalışmaları; açık-hava sergileri, festivaller; kendini artık sanat yönü ile göstermeğe başlayan sinema yazıları.. buna tanıklık etse gerektir.

2) 1960 için de umutluyum. İki yapraklı ilçe gazetelerinde bile derli toplu sanat sayfalarının düzenlendiğini görmek iyimserliğimize güç katıyor.

SARIİSMAİLOĞLU, Ayhan

1) Atatürk'ün, Türk Ulusunun geleceği için açık olarak çizdiği aydın düşünce ve bilimsel yoldan sık sık sapmamız yüzünden uygarlık yarışında zaman kaybediyoruz. Uygar uluslardan gerek iktisatça, gerek eğitimce daha çok geriyiz. Yani dünya nimetlerinden gereği kadar faydalanamıyoruz, insanca yaşamıyoruz. Yurttaşlarımızın yarısından pek çoğu, gelmiş geçmiş uygarlıkların en yücesine ulaşan çağımızda, henüz okuyup

yazmasını bile bilmiyorlar. Yaşayışları ise ilkel olmaktan kurtarılamamıştır. 1959 yılı sorunlarımızın çözülmediği, çözülmesine emek ve önem verilmediği bir yıl olmuştur.

Türkiye belli bir uygarlığa erişmedikçe sanatımız gelişemez, öbür ulusların ilgisini çekemez. Sanat uygarlığın bir bölümüdür, varlıklı ve eğitimi ileri toplumlarda gelişir. Bu bakımdan sanatımız, beslenmesi için gerekli ortamdan yoksundur.

Geçen yıllarda olduğu gibi, 1959 yılında da, devletin sanatımız için belli bir tutumu olmamıştır. Şimdiye kadar yalnız müzik ve tiyatrodaki, devletin, belediyelerin ve kurumların ilgi ve yardımları sağlandığı için sanatımızın bu kollarında dünya ölçüsünde denebilecek başarılar elde edilmiştir. Resim sanatımız da az çok ilgi görmüş, korunmuştur.

Edebiyatta, Cumhuriyet kuşağının genç yazarları, Türk dilini yabancı etkilerden kurtarma savaşını şimdiden başarmış sayılabilirler. Türk Dil Kurumunun çalışmaları yararlı olmuştur. Bundan sonra daha da yararlı olacaktır. Yetiyecek yazarlar, ellerindeki Türkçe ile artık sağlam, ileri ve başarılı sanat yapıtları yaratacaklardır.

2) Alıcısı az olan sanatımıza bazı kolaylıklar sağlanmasına, devletin ve kurumların sanat dostu olmasına lüzum vardır. Başboş bırakılan sanatımız, yalnız sanatçılarımızın sınırlı uğraşlarıyla başarıya ulaşamaz. Çünkü sanat doğuştan edinilmiş, hayal göklerinde uçan anka kuşu değildir. Tersine sanatın kaynağı düşünce ve bilgidir. Yaratma ancak bu kaynak üstünde çalışmakla olur. Günümüzde çoğu sanatçıların bilim adamları arasından yetişmesi sözümü doğrular sanırım. Öyleyse, sanatçılarımıza da bilgiyi, aydın düşünceyi aramak, elde etmek imkânı verilmelidir. Gelecekte sanatımızın yücelmesi için dileğim budur.

Yurdumuzun geleceği için dileklerim ise, Büyük Atatürk'ün sözlerinde, hele Cumhuriyetin 10 ncü yılı söylevinde vardır.

SIYAVUŞGİL, Sabri Esat

1) Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı nasıl mı geçti? Evvelâ ben sorayım: 1959 yılı geçti mi? Hiç farkına varmadık. Geçmiş zahir. Fakat ne sessiz sedasız, ne kadar kendini belli etmeden, ne kadar çabuk geçmiş.

2) 1960 yılı için dileklerim mi? Evvelâ cümlemize sıhhat ve afiyet, sonra da bu yılın daha öncekiler gibi geçmemesi, hiç değilse, bizi bir yıl yaşadığımızın farkına vardırması. Günlerini, nerde, nerde? diye aranarak geçireceğimiz yerde, işte, işte! diye sevinerek vasiyacağımız bir yıl olmasını temenni ederim şu 1960 ın.

ŞİMŞEK, Hasan

1) Kısaca özetlemeye çalışayım.

Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı, daha önceki sekiz-on yıl ile ölçülemeyecek kadar verimli ve canlı geçmiştir.

Ankara ve İstanbul'da açılan resim sergilerinin sayısı 1956, 1957, 1958 yıllarındakilerin toplamına eşit olduğu kadar, getirdikleri yenilik yönünden de ileri idiler.

İstanbul'da birkaç yeni tiyatronun, Ankarada 3 Üniversite tiyatrosunun açılması ve bunlara İngilizlerin Ankara Plars tiyatrosunun katılması 1959 yılının tiyatro faaliyetini daha da ha-

reketli kılmıştır. Bu arada telif sahne eserleri de bir bir ortaya çıkmış, sanatçılarımızın bu alanda da gücünü göstermiştir.

Prof. Selâhattin Batu'nun Güzel Helena adlı trajedisi Almanyanın Bregenz festivalinde, dünyanın birinci sınıf tiyatro topluluklarından biri sayılan Viyana'nın Burg tiyatrosu sanatçıları tarafından Almanca manzum olarak oynandı ve gösterdi

ki kendimizi tanıtmamasını bilirsek Batıda ilgi toplamamız pekâlâ mümkündür.

Memleketimize hiçbir yılda olmadığı kadar, yabancı ünlü müzisyen, bale birliği ve orkestralar gelmiştir. Buna karşılık bizim müzisyenlerimizin Batı sanat dünyasındaki başarıları 1959 da rekor derecesine varmıştır.

Sanatımızın bir ağaca benzetirsek, 1959 yılında tek mil dallarıyla çiçeğe durmuş-meyveye dönmüştür. Şiir ve hikâye belki de en güzel hale konmuş örneklerini verdi amma, sanatçının çilesi, durmadan yenileşme çabası, sürüp gidiyor; Küçük Carî Hesaplar Cüzdanına (BİR YIL DAHA) yazmış olarak.

2) 1960 yılında — kısmet olursa — ikinci şiir kitabımı, ÇİZGİNİN İKİ YANI adıyla çıkarmayı düşünüyorum. Dileklerime gelince kısaca, yeni yılın her bakımdan memleketimize hayırlı ve uğurlu olmasıdır.

TANER, Haldun

1) 1959 yılının yurdumuz için başarı bir sanat yılı olduğu kanısındayım. Bunu söylerken dayandığım olaylar şunlar:

Adnan Saygunun dünya çapında yankı uyandıran Quarteti. Ayşegül Sarıcanın bütün uzmanlarca son yılların Türkiye çapındaki en büyük müzik yaşıntısı sayılan son resitali. Muhsin Ertuğrulun İstanbula gelmesi ile şehrimiz tiyatro hayatının kavuştuğu canlılık. Şehir Tiyatrosundaki başarılı Hamlet temsili. Kenter kardeşlerin Öfke ve Sılcıncakta iki kişi de gösterdikleri büyük sanat ustalığı. Ankara Devlet Tiyatrosunun Kral Lear, Kral Oidipus gibi muhteşem ve avrupadaki benzerlerinden hiç aşağı kalmayan dört başı mamur prodüksiyonları. (Günden geceye) deki yüksek ve yoğun sanat seviyesi. Kemal Tahirin romanının Fransada Selâhattin Batunun oyununun Bregenzde gördüğü ilgi. Genç oyuncuların ön ayak oldukları sanatı geniş halk kütlelerine götürme hareketinin, İkinci Erdek Şenliği ve Hikmet Şimşek orkestrasının Halk ve Ordu konserleri ile gelişip kökleşmesi.

2) 1960 için en candan dileğim bu olumlu gidişin hızını kaybetmeden sürmesi son yıllar hayli sönükleşen romancılığı-mızın yeniden hızlanması. Başka gençlik gruplarının Genç Oyuncularinkine benzer Şenliklerle yurdun dört yanına dağıl-maları. Bölge Tiyatroları sayısının daha da artması. Hiç de ğil-se bu yıl, Kayseri, Konya, Mersin, Balıkesir, Trabzon veya Zon-guldağın birer bölge tiyatrosuna kavuşması.

TARUS, İlhan

1) 1959 Memleketimiz hareket ve aktivite bakımından, hemen hemen benzeri bulunmıyan bir yıl geçirdi. Or-talı ğı dolduran politika gürültülerini hiç düşünmeden, bu gürültülerin sözü-nü etti ğim aktivite içinde zerrece pa-yı olmadığını belirterek, bile bile söy-lüyorum bu sözü.

Bu yurdun yüzyıllardır bekledi ği bir şey vardı: Topra ğını düzenlemek, sulamak, gübrelemek suretiyle verimi, üretimi arttırmak. Sonuç olarak da halkın geçimini, yaşayış düzenini ge-liştirmek. Bu hedeflerin bilinerek ve karar verilerek ele alındı ğını ve yola

çıkıldı ğını görmek, herkes gibi beni de sevindiriyor.

Topra ğın canlandırılması çalışmaları yanında endüstrinin, küçük endüstri ve el sanatlarının, gıda maddeleri istihsalının geliştirilmesine doğru kararlı ve bilgiye dayalı adımlar da atı-lıyor. Bence her şey, kültür, uygarlaşma, okuyup yazmanın yayılması, sanatın anlaşılması ve ilerlemesi buna ba ğlıdır. Ba ğ-lı idi, ba ğlı kalacaktır.

Dış yüzden politik gereklere ba ğlı gibi görünen bu hızlan-ma, gerçekte onun tamamıyla dışında, adeta özgür bir uyanışın eseridir ki faktörleri arasında gecikme kompleksini, zamanı, dünya gidişini saymak mümkündür.

Böylece sanatınız da 1959 yılı içinde normal ve tabii geli-şimini bulmuştur, duymuştur denilebilir. Ekonomik oluşa benzer bir gözlem olarak şu noktayı da belirtmek lâzım: Sa-nattaki gelişme de, ortadaki kalabalı ğın, gürültünün, boş ve kof eser üretiminin dışında, tamamıyla özde ve içte, oluş ha-lindedir. Romanı, şiiri, en sonda da hikâyeyi dikkatle incele-

yip sürdürenler bunu göreceklerdir. Şiir, roman, hikâye ve plâstik sanatlar üzerine koparılan gürültü ve hareket, otuz yıldan beri çok okunan kadın romancıların ve Esat Mahmut sanatının azbuçuk farkla, yanibaşında yer alıyor. Sırası gelince bu nokta gün gibi meydana çıkacaktır. Sanat tarihine de böylece geçecektir.

1960 - Önümüzdeki yıl bu istikamette gelişme daha da belirlili, daha da belgeli hale girecek, sürgit durmayacaktır. Ekonomi düzeninin yoluna girmesi ve üretimin artışı oranında okur yazar sayısı çoğalacak; asıl önemli olan taraf da, sanatın isteklisi ve müşterisi olan takımda sezme ve seçme olanağı artacaktır. Bu son olay beni çok ilgilendiriyor. Yazılı sanatlarda son dönemde beliren köksüz eğilimler epeyce tehlikeli kalabalıklar, gürültüler doğurmağa başladı. Yeni yeni okumağa başlayan bir toplumda yanılmayı, vakit yitirimini, bozulmayı doğurabilir bu gibi şeyler.. Sonunda gerçekler ortaya çıkar ama, m şrutiyettekinden beter zararlarla. Herkes bilir, meşrutiyetin sağır havası içinde birkaç yüz sanatçı birden konuşmağa başlamış, onbeş yıl sonra üç beş değerden başka ortada kimsecikler kalmamıştı. Gerikalabalık işlerine, güçlerine dönmüşlerdi.

Dileğim ve kuşum, okuyucunun önüne gerçekten değeri olan eserlerin verilmesi suretiyle sanat terbiyesinin düz istikamete çevrilmesi.. Herkesten önce dergi sahiplerine, eleştirmecilere düşen, sorumu büyük bir görev.

TECER, Ahmet Kutsi

1) Nasıl geçti? Hemen cevap veremiyor insan. Nasıl cevap verilebilir ki? Sanat olayları da, bir yıllık ömrümüzün eskilendiği diğer olaylar gibi akıp gidiyor. Kaç resim sergisi gördük, kaç konser dinledik, kaç piyes seyrettik, kaç roman okuduk, kaç şiir duyduk, bunları bir çırpıda nasıl hatırlayabiliriz? Gerçi mesele rakamda, sayıda değil, bunların taşıdığı sanat değerinde, ama bunları nasıl değerlendirebiliriz? Geçen hafta bir konser dinledim, dün bir piyes seyrettim, bugün bir sergiyi gezdim. Hepsinin bende bıraktığı izler var. Bu izler, benim samimî,

gerçek duygularım; ama hepsi bu kadar. Değerlendirmek yalnız duygulanmakla ölçülmez. Değer vermede bir takım inançlarımız olmalı. Kendim de içinde, sorarım, okuyucu, dinleyici, seyirci olarak, ama sanatla ilgili amatörler olarak, edebiyatta, müzikte, resimde, sanatın her dalında, bizi yeden, düşüncelelimizi bir düzene koyan inançlarımız nelerdir? Burada teklikten çıkıp kendimizi birbirine benzer düşünüşteki insanların rimizi bir düzene koyan inançlarımız nelerdir? Burada teklik-yazar değiliz ama düşündüğümüzü başka birisi tarafından ifade edilmiş görmekle de tatmin ediliriz. Geçen 1959 içinde eser bakımından imrenilecek durumda değiliz ama, asıl eksikliğini gördüğüm şey, az da olsa sanat olaylarını değerlendirebilmek için bize yardım edecek eserlerdir. İçinde fikir elemanı ağırbaşan yazılar, anlaşılan henüz az aranıyor. Dolayısıyla diğer alanlarda olduğu gibi sanat olaylarının da henüz sathında yaşıyoruz.

2) Dileklerin mi? Çok eser, bol etüd, deneme, tenkit...

TOLLU, Cemal

1) 1959 yılında plâstik sanatlar bakımından müsbet bir iş yapılmadı, yapıldığını iddia etmek mümkün değildir. Ekseriyeti amatörlerin teşkil ettiği sergilerin çokluğu bu alanda ilerlemeye işaret sayılamaz.

2) Otuz yılı geçen bir mücadeleden sonra, ileriki yıllar için temennilerde ve tahminlerde bulunmaktan yorunum. Bu hususta hiç bir şey düşünmüyorum.

TÖR, Vedat Nedim

1) 1959 yılının Türk sanatı bakımından en önemli olayları bence şunlardır:

— Bregenz festivalinde Selâhattin Batu'nun Güzel Helena piyesinin Viyana Burg tiyatrosu artistleri tarafından temsili.

— Yaşar Kemal'in İnce Mehmet adlı romanının Unesco delâletiyle yabancı dillere çevrilmesi.

— Adnan Saygun'un Yunus Emre oratoryosunun New York'da Stokovsky idaresinde çalınması.

— Brüksel Dünya Sergisi münasebetiyle Brüksel'de Cemal Reşit Rey, Adnan Saygun, Ferit Alnar, Ulvi Cemal, Necil Kâzım, Bülent Tarcan, Ferit Tüzün, Bülent Arel gibi bestecilerimizin eserlerinin Paris orkestrası tarafından çalınması.

— İdil Biret'in Brüksel Milli Orkestrası refakatiyle ve Herman Scherchen idaresinde Brüksel'de beş konser vermesi.

— Leylâ Gencer, İdil Biret, Ayşe Gül Sarıca, Koptagel gibi sanatkarlarımızın dış memleketlerdeki başarılı konserleri.

— Kenter Kardeşlerin İstanbul tiyatro dünyasına getirdikleri yeni hava.

— Kral Oidupus'un temsili.

— Engin Cezzar gibi yeni bir sahne artistinin yetişmiş olması.

2) 1960 yılı için dileklerim de Türk sanatkarlarının ve eserlerinin sınır dışında kendilerini daha çok tamtabilmeleri. Çünkü sınır dışına çıkamayan sanat eserlerinin yüksek değerine inanmıyorum.

UYGUNER, Muzaffer

1) 1959 yılı, memleketimiz ve sanatımız bakımından hiçbir olağanüstülüğü olmayan bir yıldır. Alışageldiğimiz olaylarla geçip gitmiştir.

2) 1960 yılının memleketimiz ve sanatımız için hayırlı ve verimli olmasını dilemekteyim. Avrupa Ortak Pazarına kabul edilirse memleketimiz için iyi sonuçlar elde edilebilecektir. Bu iyi sonuçların istihsal alanında olduğu gibi istihlâk eşyası pazarında da elde edileceği muhakkaktır. Bu iyi sonuçların doğmasını istemek ve beklemek yerinde olsa gerektir.

YAŞIN, Özker

1) Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı sonük geçmiştir. Sanatın bazı kollarında ümit verici kıvılcıklar olmakla beraber, örneğin edebiyatta kusursuz bir roman, mükemmel bir şiir kitabı okuduğumuzu söyleyemeyiz. Tiyatro'da bir ilerleyiş var. Ne yazık ki Kıbrıs'ta bulunuşum tiyatro yazarlarının eserlerinin hepsini sahnede görmek imkânından mahrum bıraktı beni. Bazı oyunları görebildim, bazılarını okudum. 1959 da en verimli sanat çalışmasının tiyatro kolunda olduğunu sanıyorum. 1960 yılında aynı hızın devam ettirilmesi Türk Tiyatrosuna muhakkak ki yeni, bizden, bizim hayatımızdan başarılı eserler kazandıracaktır. Tiyatro'nun peşisıra resim sanatı da oldukça gelişme göstermiştir. 1959 da, İstanbula gidişlerimde görebildiğim sergiler, sanatın bu koluna ilginin arttığını göstermektedir.

2) Eloglu Ay'a gitmek için didinirken 1959 yılı içinde, biz 1859 yılının meselelerini halledememiştik... Acı fakat gerçek!.

1960 için dileğimiz "Sen-Ben" kavgalarından uzak, yurdumuzun insanlarına mutlu bir hayat sağlanmasıdır. O zaman sanatımızda görülen "bunalma" yerine, her kolda bir "yaratma" devri başlayacaktır.

YIRCALI, Sıtkı

1) Öz ve biçim bakımından yeniye yönelmiş ve hızla ilerleme çabası gösteren bütün memleketlerde her yıl çeşitli zorluklarla karşı karşıya gelinir. Biz de memleketimizde yıllar var ki, böyle bir hızlı gelişmenin çabası içindeyiz. Bu yüzden karşılaştığımız bazı zorluklara rağmen her yılımızın daha ileri ve daha başarılı olduğu bir gerçektir. Elbette gönlümüzün ve düşüncemizin istediği ve umutlandığı kadar değil.. Geçen yıl sanatta öncelikle resim ve müzik türünde bir yeni çıkış başladı. Sanatçı ve aydın eserleriyle halkla yaygın bağlar kurmağa çalıştı.

Örneğin; çeşitli tiyatro, resim festival ve sergilerinin Anadolu'nun birçok şehir ve kasabalarına gidişi. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının en azından ve ilk olarak onbeş yirmi konserini onbeş, yirmi şehir ve kasabada binlerce (evet doğru) binlerce kentliye, köylüye, esnafa, işçiye dinletmesi..

Bütün bu sanatçıların yapıtları işleyişleri anlaşıldı mı? Belki hayır. Gerçek olan en aşağısından duygu ile saygı ile görülüp dinlenip alkışlandılar.

Değişen toplumlarda kalıntılar hep olur. Her varılan noktada elbet yeni biçimde o günün özelliğine göre güçlükler çıkacak önümüzde. Bunlar aldatmamalı bizi. Kendi kendimizi baştan yenilmemeliyiz.

Onun için, az da olsa, beklenilen aynı ölçüde elde edilmiş de olsa, yürüyor toplum. İçimizde yenilgi duymadan çalışmak bize düşer kanısındayım. Umarım ki bu sözlerimin büyük lâflar etme kaygusundan doğmadığına okuyucularım inanır. Bunlar sadece Türk toplumuna ve onun yarınına hepimiz gibi inanmış insanlardan biri olarak uygulanmış olmama verir.

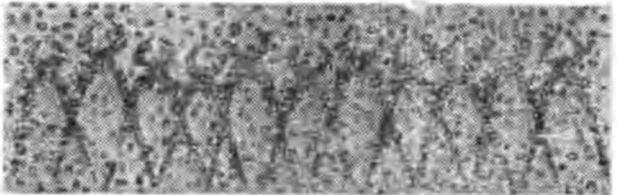
2) Dileyelim ki gelecek yıl için de bu görüşün ışığında milletimizin her yöndeki çalışmaları başarılı olsun.

YÜCEL, Tahsin

1) Pek de iyi geçmedi bence. Şu son birkaç yılı aratacak derecede kötü geçmemiş olsa bile, yeni birşey, güzel birşey de getirmedi. Gene herşey sözde kaldı, yüzeyde kaldı. Susadığımız özgürlüğe, içtenliğe, anlayışa, huzura kavuşamadık. Sen-ben kavgasından kurtulamadık, gördüğümüz çarpışmalar, tartışmalar, ülküler, düşünceler arasında değil, kişiler, bencillikler, aşağılık çıkarlar arasında geçti. Hiç değilse sanat adamlarından güzel, aydınlık şeyler beklenirdi, insanca, köklü duygulardan, düşüncelerden, derin bir sevgiden kopmuş bir ışık beklenirdi. Ama birçoqları bu alanda tüyler ürpertici bir yoksulluk gösterdiler. Hiç birşey getirmediiler, kalıplaşmış ya da iğreti, her iki durumda da can sıkıcı türkülerine devam ettiler.

2) 1960 yılı, 1959 yılının bir meyvesi olacak bir bakıma. Bunun için, 1960 yılı üzerinde düşünmek, bizi karamsarlığa götürür. 1960 yılından çok, 1960 yılında doğacak çocukları düşünüyorum, onlara güveniyorum ben. Dileklerime gelince: biraz daha insanlık, biraz daha sevgi, biraz daha anlayış, güzellik, iyilik, sağduyu, gerçek özgürlük...

Nuri Abağ: Gravür

Ş İ İ R L E R

Bahattin Akay: Gravir

HOO

Ö T E L E R D E

Kaçmış uykum yabansı ormanlardan,
Dağlar mağaralarla ovalardan kaçmış.

Yağız at bir başka kişi, bir uzak,
Çözülür çözülmez kaçmış.

Soğuk, düzgün, anlamlı, taş, oynusuz,
Dev okuldan mini mini çocuklar kaçmış.

Suçlama bu ak gövdeyi şimdilik,
Usu, bilinmeze kaçmış.

Geceleyin çırılçıplak düşmüşüm ben ardına,
Yüz ölü'm var, biri kaçmış.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA

BU GARİB YURD

Gel bu garib yurdun dağım taşını gez
Yarlardan, bellerden göçlerin peşini gez
Umutsuz göklere bak, ışıksız yönleri gör
Onmıyan yarayı bil, akan gözyaşını sez.

Yaylakta kar örtmüş yıkılan obasını
Tabanda gün vurmuş yurdunu yuvasını
Tanı ölüp giden toprağın yasım
Ko başım yere, dinle taşın sesini:

Soyulmuş dağları ot izlerine dek
Tükenmiş gökleri kuş seslerine dek
Sökülmüş, yakılmış sazlarına bak
Kayalıklar iner düzlerine dek.

Can verir toprak, öz suyu çekilmiş
Sabanın altı taş, memeler sağılmış
Yeşiller, gözlerine mil çekilmiş
Bahçeler, yuvası, ocağı dağılmış.

Dama, divarlara vururlar tezekleri
Topraktan çalınır Tanrı azıkları
Kavrulur acından dağ etekleri
Çakıllar sürükler çalılıkları.

İrmakları kan, bağıran yanık toprak
 Kır denize akar dal, budak, saman, başak
 Bir elinde ateş, bir elinde nacak
 Kır kopar kır dök, kır kopar kes yak!

Duymazlar can veren toprağın sesini
 Anmazlar bozkırın umutsuz gecesini
 Unutmuşlar ağacın gencini, kocasını
 Düşürmezler yere yaprağın gölgesini.

Soyulmuş dağları ot izlerine dek
 Tükenmiş gökleri kuş seslerine dek
 Sökülmüş, yakılmış sazlarına dek
 Kayalar iner düzlerine dek.

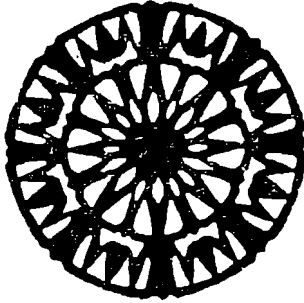
Selâhattin BATU

B İ R A Z D A H A

Hiç şaşmıyorum çıkınca sokağa
 Hem niçin-neden şaşacakmışım?
 Baharsa karşıma çıkan
 — Merhaba
 Kavgaysa alışımsım
 Hergünkü kavga
 Aşksa canevimdir
 Kadınsa çevremde güzelliği
 Bunar değil de ölüm
 Ölümse karşılaştığım
 Hiç şaşmıyorum amma
 “— Erken” diyorum
 Biraz daha.. Biraz daha...

Hasan ŞİMŞEK

İNCİR YAPRAKLARI

Yumuldular uğultular arasında.
 İncir yapraklarını artık kim düşünürdü
 Sallanırken iki dalga arasında bir martı
 Bu yatağa, bu koltuğa, bu kuru tahtalara
 Düşmeden önce
 Eksiydi eksi, şimdi iki artı.

Gömüldüler dalgalar arasına.
 Elllerinde uzatılan ilk elma
 Yüzlerinde alı al bir kızartı
 Bekliyen yan yana ayrılıklardı
 Perdeler inerse az daha sürerdi
 Yumuldular, gözlerini yumdular.

Eksikti tamken bile hepsi bu kadardı
 Dumandı dağılır, çiçektik solardı
 Uçuşurken üflenmiş şeytan arabaları
 Anladılar, duruldular, doğruldular
 Az, önceki incir yapraklarını
 Aradılar, buldular, tutundular.

A Ç I K

Biz hep açık konuştuk.
 Gökyüzünden maviydi sözlerimiz.
 Su bataklarda değildik. Kuşlar gibiydik,
 Uçarıydık. Gözlerimizde
 Şavkıyan parıltılar gibiydik.

Biz iyiye iyi, güzele güzel dedik.
 Masallardan çekerdik mısraları, tülbent gibi.
 Yalnız şiirlerde yalan söyledik.
 Umutlarımızda, hayallerimizde yalancı değildik.

Biz buğday tarlalarında buğday,
 Ağu yeşili bahçelerde ot,
 Trenlerde düdük sesiydik.
 Yıldızlara çobandık, değirmenlere su.
 Bozkırlara bulut gölgesiydik.

Seller akıp gitti, biz kaldık.
 Bulutlar uçtu gökyüzünden.
 Rüzgârlar darmadağın etti.
 Ne bahçesinden hayır var, ne güzünden.
 Akıl da bulutlar gibi koyup gitti.

Nerden bilirdik çalışmaktan
 Yorulacağını sevgililerin.
 Yaşamanın güzelliği kadar
 Hoyratlığını, bezginliğini.
 Biz kaldık. Çekip gitti bahar.
 Nerden bilirdik.

Yurdumdan:

HALI DOKUYAN KIZLAR

Amanilmekilmek üstüne,
Gözlerim yoruldu şu mavi renk üstüne,
Uçan kuşlar, açan çiçek üstüne,
Gül kurusu koyalım mı şu halının ortasına,
Gelin kızlar, halimize uygun düşer, gül kurusu güzel kızlar.

Daldım gittim karakolun çitine,
Karakolun bahçesini dokusaydım şu halının içine,
Sevdiğimi gizlemem bir candarma çavuşu
Alsana beni candarma, alsana beni,
Çömelmişim çit dibine, bekletme beni.

Bir düğünüm olmalı ki benim kızlar, hele, hele,
Davul zurna hala hala hey,
Çardaklardan kara üzüm dökülürken,
Su sesleri hele kızlar, su sesleri,
Çavuşumda içeride rakı içer, hala hala hey.

Bir düğünüm olmalı da gelesiniz hele kızlar,
Soyuna da döküne de oynayasınız,
Ayaklarınız gide gele ak topuklar,
Eğün oyunları, Erzurum oyunları hala hala hey,
Davul zurna karşımızda, hala hala hey.

Bir düğünüm olmalı da göresiniz hele kızlar,
Erzurumun taş çarşısı evimizde,
Oltu taşı kara salkım küpeler,
Bana çalışmış kuyumcu ustaları,
Bilezikler, gerdanlıklar, semaverler hala hala hey.

Hey kızlar, siz de bencileyin Mucurdakiler,
 Aşık mısınız bencileyin?
 Ya Gördes halıları, bakalım ne söylersiniz?
 Neftalimi düşürdüm kız dudağından,
 Bursalı kız, aşk dumanı kokar hah.

Babamı sorarsanız yol bekçisi dağ başında,
 Üç kardaşım daha var, üç küçük oğlan,
 Aman ıssız yaylâ yolu oralar,
 Şu halıya benzer ama oralar,
 Gelincikler arasında, kardaşlarım arasam.

Ben ne gördüm oralarda söyleyim bir bir kızlar,
 Ufacıcık bir kız idim
 Kar topu oldum büyüdüm, ala vakit yuvarlana,
 Bahar güneşleri kapımıza vuranda,
 Bir çözülmüş çığ olurdu yüreğim,
 İçinden ölü dağ keçileri, ölü adamlar çıkanda.

Ben ne gördüm şu dünyada,
 Yol üzeri çeşme başı babam bir avuç kiraz verdi,
 Bir çarşıya indik bakırcılar nalbantlar,
 Bir de dükkâna girdik kurumuş basma kokar,
 Bir de yola çıktık ki çıpıldak hep çocuklar,
 Kara sakal ihtiyarlar.

Ya sen ne gördün kız kardaşım?
 Solgun sarı gül kardaşım.
 Çarşamba ovasından gelir bizim yüzbierimiz
 Tütün yapraklarına benzer.
 Ya o kızlar ne bilirler? ne gördüler?
 Yoksul günlerinin halısını dokudular.

Bu ilmek benden sana, ey güzelim hah sana,
 Güçlü backlarımdan sana,
 Seven ellerimden sana.
 Uzayıp giden bahar kırları nerde?
 Dağ başındaki baba evinin ötesinde,
 Bu gözyaşı gözlerimden sana.

Vardım çavuş, halılardan karakolun çitine,
 Baktım ilmekleri aralayıp, gözlerinin içine,
 Alır isen, beni al, sana ne bahçeler sakladım,
 Bir elini değme ilen beni bir kez öpme ilen,
 Bana da kız demesinler sana,
 Güzel güleç bir oğlan vermez isem.

Ceyhun Atuf KANSU

Sarışın kuş ilk yaz sabahı gel kon pencereme
 Çürümüş hindibağ değin acı tuttuğun çığlık
 Geminin bordasını okşamaz olmuş su artık
 Toprak ağlamış kadın yüzünden beter kıraç deme

Kanadında yakamozlu aydınlığı gecenin
 Günün ilk ışınlarıyla yıkanmış ağaçtan ak
 İpe sapa gelmez bir deli türkü tutturarak
 Islak dallarından ormanın süzüp getirdiğin

Doldur yüreğimi bir yeni bir başka anlamla
 Duyunun'en değişigiyle sar sarmala ısıt
 Geceyle gün örneği tüm bencillere karşıt
 Bir çekirdek sürsün gitsin toprağında dört nala

Sabahattin Kudret AKSAL

*HURİ İLE SÜLEYMAN'DAN***B İ Z İ M K Ö Y L E R**

Şosadan denizden ırak
 Dargın bir çocuk gibi ovada duran
 Bizim köylerimizdir!
 Tohumlar gibi düşer
 Bizim köylerimiz dağlara
 Ardıçlar gibi büyür!
 Bizim köylerimiz
 Solmuş bir resim gibidir
 Eski bir yolculuktan kalan hatırdadır..

Bizim köylerimiz dağda ovada öylece kalmışlardır. Sırtlarında kundaklı çocuklarıyla tren yollarına inen kadınlarını; gözleri kır çiçekleri gibi rüzgârlı ürkek bakan delikanlılarını; kasaba pazarlarında şaşkın şaşkın dolaşanlarını tanıyanımız bilenimiz yoktur. Adları Alidir, Velidir, Hasandır, Hüseyindir; adları Ayşedir, Hacerdir, Gülsümdür, Huridir, Süleymandır!.. adları talihsizdir, dertlidir, gariptir! Ardıçlarla meşelerle bir arada büyür, sonra da kurur, solar giderler ölümlerini duyan olmaz! Elleri ayakları kocaman, yüzleri gözleri ayçiçekleri gibi, günebakanlar gibi durur size bakarlar! Sonradan bu bakışları evinizin, tanıdık bir eşyanızın bir köşesinde görür tanırırsınız! Bir gün kapınızı açarken bu ürkek bakışları yanı başınızda, üstünüzde duyarsınız, kendilerine evlerinizde yer verin!

ELLERİM

Ellerim gökyüzüne açık ellerim
 Bir gümüş güneş dolu yarısı
 Yarısı aklın beyaz karaltısı
 Düşünceler umutlar kuşklar ve ötesi
 Uçan bir ışık kanat gök mavisii.. ve başım
 Avunmadı omuz silkti bu yüke düştü yerlere avuçlarım
 Döküldü yeryüzüne boşluklara darmadağın
 Beklediklerim isteklerim dualarım
 Kim toplayacak bunları gökte tanrıdan yana

Ellerim yeryüzüne kapanık ellerim
 Birisinde içimin ateşi toprağın yüreği sımsıcak
 Birisinde kaskatı bir cesaret tohumun tılsımı çatlıyacak
 Dökülen dualar istekler bir demir çubuk alevinde
 Bir güleç yüzde bir damla alın terinde
 Damar damar atacak bir özgür yiğit bileğinde
 Başımızın karanlığında günler ağaracak çocuklara yarma
 Gökler umursamaz kavgamızı seyirci olanlara
 İnsanlar derliyecek yine yetişen meyveleri insandan yana

Ö T E S İ

Bunca insan gelmiş göçmüş dünyadan
 Nasıl düşünmezsin için yanarak
 Bir gün biz de gideceğiz saat çalacak
 Ötesi varsa buluşuruz orda ne iyi
 Anlatır dururuz birbirimize
 Dünyada geçen günlerimizi
 Bir ölü yürür yanımızda dalgın
 Dünyadan yeni geldiği belli
 Daha oradaymış gibi
 Kulaklarında uğultusu yaşamanın

Nahit Ulvi AKGÜN

K O P A N

Bir süredir aklım başımda değil
 Yaylalara gitti davar güder
 Kepez dağına yukarı
 Ak kırmalara vurup keçileri koyunları
 Derelere aşağı bir türkii söyler
 "Haram mı oldu bize buralar
 Eski bir türkii, bildik hava
 Kırlara yayılırken, geniş...
 Sızlar tekrar içimdeki yaralar

Fakirliğin kokusunu unutmadım
 Ne zaman düşünsem önümde
 Hazırım bir daha bundan böyle
 Essin bakalım şu rüzgârlar

Talip APAYDIN

Ç I T

Bu gürültü bu orman boş
Bomboş sıkıntılarda eskiyen akşamlar
Ağaçlar çiçek açsa da çıt yok
Pamukladı içimizde yalnızlık
İssiz mağralar

Geçtiğimiz aşklar öpüşler oyuk oyuk
Çürüntü kokan kentler bin yıllar
Çıt yok kurumuş kemiklerce ak düzlerde
Gecenin sözcüklerin altı
Yankısız boşluk

Adamlarıyız biz o mağraların
Yaban karanlık
Sürtüyoruz birbirine sürtüyoruz çağları
Çıt yok
Ölümde kanda çıt

Yosunlu düşünceler anılar
Biz hep böyle mi kalacağız
Zamanın gölgelerin altında
Çıt çıkmıyacak mı bir yerlerden
Taş kesilmiş yanlarımızdan Çıt

İKİNCİ CEM'İN
GİZLİ HAYATI

— 1 —

Sazları yıldız boyalı bir gölge kadm saçları
son kadm saçları
bir gölge boğuldu bütün
kuğulu
son çocuk gülüşü düştü boğuldu
en son etekliği
bir gölde kuğulu

o şimdi ikinci cem rüyaları delimsirek
burun deliklerinde ince bir tütün rüzgârı
bir yorgunluk çizgisi
ağzının iki bitiminde
yüzü en karanlık erkek

en çocuk sarı

geceleyn unutulmuş bir ıslık gibi dolaşıyor
ıhlamurları çözüük yalnız bir yolda

bir genç kız boğuldu
kuğulu bir gölde
ikinci cem kendi kendini aşıyor
ütilü pantolonlara binmiş
lâciverd ve gri
uzakta elişi mavisii bir gölde pisi balıkları oynaşıyor
bir çeşid kanatsız kırlangıçlar
sıra sıra telgraf tellerine dizilmiş
bir çeşid ölüm halinde gözle

sonbahar

ikinci cem'in bu ilk sonbaharı

ıhlamurları çözükle yalnız bir yolda

yeni dudaklarına damlıyan ilk yağmur damlası

hırslı bir at gibi kapaklandığı ilk erkek uykusu

uzakta

elişi mavisi bir gölde

kuğulu

— 2 —

Petrol dağlarından ay büyüdü

21 dinarlık

bu rüzgârın adı zodiac mı ne

tahta kurusu

kokusu

iğde çiçekleri ve nane

cem'in gözlerindeki en hain karanlık

21 dinarlık

smyrna lady kucağına döküldü

iki kere iki dört sokağında

(köşeyi döner dönmez rıhtım

agfacolar bir şileb isveç bandırası)

izmir'de mi nerde 3.000 mil uzağında

çıplak bir mandoline yenilmiş cem

dişlerinin arasında yaprak cıgarası

kadehi yarım

smyrna lady ayın mavi südü

dikenlerinde bütün sıfır numara cutex

ikinci cem'in kaçırıp götürdüğü

zodiac rüzgârına sarıp bugün

— 3 —

gece yirmi üçlerde rio del plata sularında
uykularını bozan

yosun tutmuş paslı demir yeşili göz
juliette greco'nun en kalın sesli plâğı
kadehte yarım

calvados

smyrna lady yarından bugüne geliyor
omuzlarında zodiac rüzgârı mı ne sabahlık
bir baudelaire kırmızısı dudaklarında
agfacolor
elinde ağızlık

gece yirmi üçlerde rio del plata sularında
bir şilebde
21 dinarlık

— 4 —

İkinci cem karanlığını değiştiriyor
içilmemiş suları gözlerindeki
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mavi

ikinci cem gözbebeklerini değiştiriyor
italyan aydınlığına varmak için güneşin
dişlerinin ucunda bir şehvet keskinliği
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mavi

ikinci cem kim olduğunu değiştiriyor
iki kere iki dört sokağında
en hoyrat korsanı yırtılmamış denizlerin

siyah bir kuğu kadar asil
iki damla kan üst dudağında
çarpıntılı uykularına giriyor
soğuk memeli kızların
borneo'daki
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mavi

ikinci cem yalnızlığını değiştiriyor
bir fransız bankasında yalnızlığını
bir omzunda ikincisi fransisco bill
bir omzunda lostromo igor paveliç
dişlerinin arasında yaprak cıgarası
ikinci cem yalnızlığını değiştiriyor
valparaiso'da
kirpiklerinde tel tel smyrna lady
yepyeni bir yalnızlık 1.00 ingiliz lirası
beyaz borsada
(can sıkıntıları dahil
içmek istemeler hariç)

ikinci cem yalnızlığını değiştiriyor
25 meridyen boyunca eskittiği
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mavi

Attilâ İLHAN

P A K İ S T A N

Çıt çıt çıt Güzin demek buzlu viski
 Siz bilmiyorsanız ben biliyorum
 Ben içki seviyorum
 Güzini de seviyorum sıcak olursa
 Haziran olursa bütün esmerleri topluyorum
 Ama nerden şimdi aklıma geldi
 Güzin varken haziran

Akşam olursa Güzinleri selâmlıyorum
 100 bin Güzin bir o kadar da dudak işte
 300 dudak iyi kötü eğilip öpüyorum
 Ben çiçekleri esmerlere boyuyorum
 Üsküdarı da boyuyorum kalabalık olursa
 Ama nerden şimdi aklıma geldi
 Güzin varken Üsküdar

Çıt çıt çıt bütün esmerleri ben övüyorum
 Güzini de övüyorum esmer olursa
 Güzin demek düğün dernek
 Siz inanmıyorsanız ben inanıyorum
 Ben Pâkistanı da seviyorum
 Ama nerden şimdi aklıma geldi
 Güzin varken Pâkistan

D O K T O R

Bütün ümidim sende, Doktor,
 Bakma yapraklar gibi sararıp solduğuma,
 Gönül yarası değil benimkisi,
 Değil Doktor, Melânkoli değil,
 Bu durgun hâlim
 Eski bir sıtmanın nöbeti,
 Şarap ve kadınla yıkanmış
 Bir gecenin ihaneti değil,
 Ellerimdeki bu titreme,
 Yüzümdeki bu sarılık,
 Bir Arterio - Scléros'un tepkisi değil.
 Ne 'muvaakkat bir cinnet hâli
 Ne İnfractus, ne Rachita - Loculus,
 Değil Doktor,
 Derdim kitaplarda yazılı değil.

Hani şu, en güneşli bir günümüzde,
 Belâ olur başımıza,
 Yatakta sokakta
 Eli bıçaklı bir haydut gibi
 Çıkıverir karşımıza,
 Hani şu, didik didik eder hepimizi,
 Bir takip memuru gibi bırakmaz,
 Gece gündüz kovalar peşimizi,
 Hani şu, saçımızı başımızı yolar,
 Hani şu, söylemeye dilim varmıyor Doktor,
 Adma "Ölüm" diyorlar,
 Değil, benimkisi ölüm korkusu da değil,
 Ne "Trismus", ne Vitamin, ne Klor,
 Hayır hayır, sarhoş değilim,
 Başım da ağrımıyor Doktor.

İstiyorum hiç akşam olmasın Doktor,
 Ölmek değil, beni bu akşamlar korkutuyor,
 Şu yağmur bir kere dinse,
 Bir kere görebilsem şu yeşili,
 Şu Bahar nefes nefese
 Bir gelin alayı gibi çiçekleriyle
 Sokağımdan bir kere geçse...
 Alma al, moruna mor,
 Gülme, deli değilim,
 Bu hâlimi anlayamazsın Doktor,
 Bırak şu kulaklığını,
 Kalbim tıklar tıklar işliyor...
 Kalbimde beni bulamazsın Doktor.
 Şu Sonda'yı, şu İyod'u bir yana al,
 Hiç bir hastalık geçirmedim,
 Aklım başımda, nabzım muntazam,
 Ateşim normal Doktor.

Ne yapacaksın muayene edip de kanımı?
 Doktor, Doktor, üşüyorum,
 Bulutlar sarmış her yanımlı,
 Şimdi bir tren sesi duyacaksın,
 Ağlatır beni bazı bazı,
 Bu tren sesi kalbimin içine
 Bıçakla kazılmış bir yazı...
 Koza Fabrikası, paydos etmiş,
 Koza Fabrikasının bacası üstünde
 Kuşlar kırmızı kırmızı.
 Ağaçlar kalbim gibi çırpıplak Doktor,
 Bak şu gözlerimin içine,
 Ellerim Sakarya suyu gibi sarı,
 Kalbim mürekkep damlamış gibi mosmor...
 Bir kuyunun dibinde
 Kara kalem bir resim seyreder gibi,
 Sallanan kavak ağaçları arasında,
 Şimdi Adapazarı'nı göreceksin Doktor.

Bak Doktor, iyi bak,
İstasyon Caddesi'nde ağaçlar yapıyınız,
İstasyon Caddesi'nde
Dolaşıyorum aylak aylak,
Bakma çocuk olduğuma,
Ölümü göze almışım Doktor,
Şu ağaç beni tanır,
Yabancı değil bu sokak.
Akşam kara çarşafli bir kadın,
Rüzgâr sarı saçlı bir Boşnak çocuğu,
Koşuyor çıplak ayak...
İşte Doktor, şu annemin kanlı yatağı,
Şurası babamın asıldığı meydan,
Şurası "Belediye Parkı",
Şurası "Erkek Mustafa Sokağı",
Bir ucu dayanır kalbimin zarına,
Bir ucu anamın mezârma,
Uzun Çarşı yaprak içinde,
Ayaklarım su içinde Doktor,
Simsiyah bir yağmur yağıyor "Sovan Pazarı"na,

Doktor Doktor,
Han Altı'nda ışıklar yandı,
Tozlu Camii'nde Ezan okunuyor,
Deli değilim,
Sen bakma ağladığıma Doktor.
Tozlu Camii'nin minaresi iki,
Biri yağmur altında,
Biri yağmur üstünde Doktor,
İşte kalbim, işte,
Bir gece yarısı,
Uzun Çarşı'ya düşen yaprakların en sarısı...
Kupkuru, boğazım yine kupkuru,
Çek şu bulutları şuradan,
Tut şu ellerimi Doktor,

Durdur şu yağmuru.
 Doktor, Doktor Doktor,
 Han Altı'nda ışıklar yandı,
 Tozlu Camii'nde Ezan okunuyor..
 Ellерim her zaman böyle sarı,
 Ellерim her zaman böyle mosmor,
 Değilim, vallâhi sarhoş değilim,
 Sen bakma ağladığıma Doktor.

Bu eller benim ellerim Doktor,
 Bu kanlı yüz anamın yüzü,
 Bu ayaklar anamın ayakları Doktor,
 Şu ipin ucunda sallanan adam,
 Sararmış bir resim gibi yağmurun ortasında,
 Şu yüzü gözü sırsıklam,
 Şu dili sarkmış
 İpin ucunda sallanan adam...
 Otuz yıldır peşimde,
 Otuz yıldır sallanır o ipin ucunda,
 Otuz yıldır gözü gözüimde,
 Otuz yıldır içimden kalkmadı anamın ölüsü,
 Otuz yıldır eli elimde,
 Bu riizgâr otuz yıldır eser
 Bu toprak hiç yeşermedi Doktor
 Bu yağmur otuz yıldır yağar içimde,
 Otuz yıldır şu Ezan okunuyor,
 Otuz yıldır şu kalbim
 Mürekkep damlamış gibi mosmor,
 Bırak elinden şu telefonu,
 Korkma, deli değilim Doktor.
 Değil, bu bir cinnet hâli değil,
 Ne İnfractus, ne Rachita - Loculus,
 Değil Doktor,
 Derdim kitaplarda yazılı değil.

ŞUNDAN BUNDAN

I

"İstanbulname"

Mavin başka, yeşilin bir başka
Her yanın ayrı güzel İstanbul
İyileşen elimle yazıyorum bu şiiri
Minarelerine, güvercinlerine merhaba.

Medet İstanbul, garibim medet,
Bizim İzmir ılıktı, işiitme beni,
Seninçin bıraktım güneş ülkesini
Evvel baharını lûtfet.

II

"İnsanları Seveceksin"

Hani bir altın çağımız vardı ya,
Sevmek için severdik hiçleri,
Çilelim, vefalım, Emirgânlım,
Bakıyorum herşey bıraktığımız noktada.

Diyelim, saçlarında güneş damlaları
Haberli şu dilber sevildiğinden,
Şu bir içim su değil ama, gencecik,
Sever ya sevilme ister sevilme hakkı.

III

"Avunma"

Herkes haline göre yaşamalı
Şubatça, martça, nisanca.
Ben çoktan gözlerimle yaşamaktayım,
Avuçlarımda bulut parçaları

Ezdiler zavallı gövdeciğimi,
Yaş ayrı, baş ayrı, iş ayrı.
Şimdi bir yanım şaşkın çınar
Ha deyince tam yeşerir mi ?

B O Ş L U Ğ A Ş A R K I

11(Y)ÜK şehre yakm bir tepede boylu - boyunca uzandım
 Umudlarımı yitirmiş bir insan gibi çaresiz başımı toprağa
 koydum, dinledim
 Kendimi dinledim, boşluğu dinledim, uzak gürültüleri
 İri siyah kuşlar telgraf tellerinde sessiz
 Sonra uzaktan uzağa çoban köpekleri.

11(y)ük şehir ışıklar içindeydi bir masal gibi
 Aşağı yoldan tek tük gölgeler geçiyordu, bira fabrika-
 sından işçiler

Ben otları kokluyordum, otları öpüyordum
 İnce bir bozkır rüzgârında sallanan kimsesiz kevenleri
 Şehrin uğultusunu, yalnızlığımı seviyordum.

Raşımın üstünde derin bir sessizlik vardı
 Rengini tarif edemem bu yalnızlığın - yıldızlar vardı
 () çocukluğumdan beri hep aynı yerdeki yedikardeşler
 () eski anılar gibi savrulmuş saman yolları
 Dünyayı ihtirasla öpen çiçekler.

Ben de dünyayı öpmek istiyordum aşkla, istekle
 Hiç bir şey, ama, hiç birşey gözetmeden
 Nasıl ki hepimizi aydınlatıyordu aynı güneş
 Nasıl ki aynı buğdaydan yiyiyorduk, aynı sudan içiyorduk
 Bütün azalarımız eş.

Yalnız kaldığım zamanlar düşünebiliyorum, duyabiliyo-
 rum

İki kor halinde yanıyor gözlerimde aydınlığı
 Düşündükçe seviyorum yaşamayı, uzandığım toprağı, ka-
 ranlığı, herşeyi
 Yeniden bir küçük otu, bir selamı, bir gülüşü, bir bulutu,
 bir böceği

Bambaşka sevinçlerle öpüyorum, öpüyorum.

Böyle dinlediğim zamanlarda kendimi

Böyle uzandığım geceler toprağa boylu - boyunca, kaçıp,
kurtulmuş

Otla ot, rüzgârı rüzgâr, geceyle gece olduğum anlarda

Buluyorum mutluluğu o büyük, o ferah

İçimin aydınlığında.

Halim YAĞCIOĞLU

ESKİ ZAMANLARDA YAŞAMAK

Bin kere bin yıllık eskimiş serinlikler

Dağ gibi büyük, ama ne büyük, daha da büyük,

Çekip götürdü bizi, arınmış bir en eski yaşamalara!

Siz yoktunuz, o da yoktu, o da, kimse...

Nasıl büyüyordu ki, ama nasıl, git - gide

Bir ilkçağ düzenindeki yalın rahatlık,

Bir en kavgasızlık, bir en ilkel sevişmeler

Soğuk dağ sularında yunmuş gönüldeşlik

Yitik sarıların en hası, en eski zamanlar içinde!

Bin kere bin yıllık eskimiş ülkelerin sabahlarında,

Bir güzeldi ki, ama ne güzel, daha da güzel,

Oynak düşlerle dolmuş, derin uykulardan uyanmak!

Siz yoktunuz, o da yoktu, o da, kimse...

Nasıl büyüyordu ki, ama nasıl, git - gide

Benim değeri bilinmemiş yoksul güzelliğim

Bütün eski dünyaları doyuran yücelikte..

Şaşardınız, mutluluktan ağlardınız belki de

Bu sonsuz gibi görünen, esenlik bahçelerinde!

M. Sunullah ARISOY

A Ğ R I L I Ç A Ğ

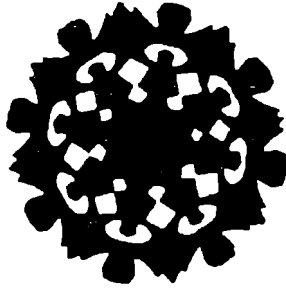
Senin gözlerin ağırırsa
 Benim yüreğim param parça
 Sen ölümle kal olmaz
 Ben yeşilinde gözlerinin bir güzel nisan bulurum
 Bir kavun ayrılmasın beş dilime
 Beş dilimin beşinde ağırlı yüreğim

Ekkinlerde kınacıklar
 İhtiyir bir güzel bulutlayın
 Çocukların sapın laşına uzanır kuşçul
 Uzanır bir neç bir doyumsuz ellerimiz
 Vitasız bir çağın eşiğinden
 Korkulu geleceklere

Yüzüstü bir düşüncenin aralığında
 Daha bir karanlıklar
 Doymak bilmez
 En keskin yerinde cam kırıklarının
 Bedenimiz

Ne kırık bir dalga bu
 O ne ulaşılmaz bir kuyu
 Bin parça gemi savaşa yeni çıkmış
 Deniz üstünde git
 Karada git

Varamazsınız
 Bulamazsınız

KÖTÜ KADINLAR BALADI

I

İstemezdik bu Allahsız karanlıkta gölgelenmeyi
 Elbet umularımız olacaktı pırıltılı ve seçik
 Biz bir eğlence kadını yılgısız - yenilgisiz
 Siz bir ev kuşu tâ baştan yenik
 Bilmiyorduk duyuyorduk belliydi
 Gücsüz ellerde ölecektik....

Anam kırk günlük bir masala aldandı gecesiz -
 Kırk yıldır çeker uzanır karanlığı
 Öncesi bir nokta içimde sızlayan damar - damar
 Sonrası bir dönüş unutulmaya...

Seni yaşıyor üç çocuk bir kadın kendinden uzak
 Öte yanında bir acı yüzlerinin...

Kendimi duyuyorum acılarından
 Bakıyorum ayaklar altında bir gökyüzü
 Bildik bir ses kulaklarımda ılık yakın dost
 Bir anlık aydınlıkla götürüyor her şeyi..

Bin mutluluk bağışladınız o adamlara
 Kirli yaşantınızdan
 Bazı ödenen parası, çokça parasız pulsuz
 Bir yerleri verdiniz bir şey almadan...

II

Gözlerinin ötesinde bir nokta usuldan - usuldan
 Sızlar mı büyür mü bilinmez öbür yanları
 En olmaz günün inceliğinde bu güvercinler
 Sonra Allahları var bilmediğiniz..

Karanlıksı bakımsız kaç yürekli hem
 Bir umut gibi susuklu uykulardaki
 Yşamanıza güzel düşenleri vardı şarkıların
 Nasıl, nerede, hani, bilmediğiniz

Dal uçları dağ başları ve bir okadar
 Işıklar içinden sıyrılıp koparılmış
 Avuçlar dolusu özleminle git
 Alışılmış uzaklar bilmediğiniz

Elbette bir sıfırsın ama görsek
 Bilinmezde büyüyor korkutuyorsun
 Gözlerinin ötesinde bir nokta usuldan - usuldan
 Sızlar mı büyür mü bilinmez öbür yanları..

Bin mutluluk bağışladınız o adamlara
 Kirli yaşantınızdan
 Bazı ödenen parası, çokça parasız - pulsuz
 Bir yerleri verdiniz bir şey almadan..

III

Bir elma çiçeği uzat dudaklarından
 Ki aktır pembedir unutulmuştur
 Yarım yamalak yüzlerinden ötesi durgun
 Çabalar boş
 Elma çiçekleri, durgun sular, unutulmuşlar
 En azı ağlamak bu..

İpsiz - sapsız bir düşünce, atbaşı gidiyoruz
Dört yapraklı yoncalar güzel ellere
Biz ellerimizi çoktan yitirdik..

Kendimi çizdim gecenize memnunsunuz
Oysa ki ağlasanız isterdim susmasanız da
Günaydın sevgilerim, sağlıklı kalın
Karşıt bir yol düştük yaşamanıza..

Bin mutluluk bağışladınız o adamlara
Kirli yaşantınızdan
Bazı ödenen parası, çokça parasız - pulsuz
Bir yerleri verdiniz bir şey almadan..

Julide Gülizar ERGÜVEN

TAŞ BASMA RESİMLER

Bakmırım, müşteri mi yoksa çırak mıyım?
Aynalı kıraathane, sıcak çayevlerinde,
Berber dükkânları, köy kahvelerinde
Taş basması resimlere meraklıyım!

Semte göre değişen pazar günlerinde,
Cami parmaklığı, duvar önlerinde,
- Seyyar fotoğrafçı, ayakta berber -
Leylâ ile Mecnun, Arzu ile Kamber
Şarkı güfteleri, rüya tabirnameleri
Ve sırtı yaldızlı Kur'an tefsiriyle beraber:

Cihan pehlivanı Kara Ahmet, iri kıyım,
 Kraliçe Keriman, Halis Hanım.
 Ferhat, Battal Gazi, Zaloğlu Rüstem.
 Şahadeti Hasan - Hüseyin, Mekkei Mükerrerme.
 Şanlı Hamidiye Bahri Ahmerde.
 Ve Kore hatırası, son numara, son sistem!

Gazi Osman Paşa, Plevne müdafii.
 Kubbesiyle meşhur Selimiye camii.
 Basmakalıp dünya güzeli Zehra
 Ver yansın allık pudra, püskürtme ben -
 Trikopis kılıcını teslim ederken.
 Yavuz geliyor Yavuz denizi yara yara

Sırtı yıldızlı Kur'an tefsiriyle beraber
 Kara Fatma yalın kılıç cephede.
 Gazi Mustafa Kemal Kocatepede.
 Karabekir Kazım, Fevzi Paşalar.
 Derken göz Sırat Köprüsünde dalar;
 Koç inerken gökten İbrahim Peygamber!

Atatürk'le İran Şahı Pehlevi.
 Donanmamız Kız Kulesi yanında.
 Savaşırken Mehmetcik er meydanında.
 - Bilen bilmeyene okusun diye -
 "Bugün peşin, yarın veresiye"
 Ve "Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi"!

Nüzhet ERMAN

H A Y A T Ü R P E R T İ Y O R

Yeşil bir yaprak verdin bana
Toprağı yudum yudum içmiş
Yaşamayı içinde taşıyan
Yeşil bir yaprak
Üzerinde can damarları duruyordu

Avuçlarıma bırakmıştın ellerimi
Nereye gidiyorduk böyle beraber
Birdenbire irkildin
Gelen bir haber
Öyle bir haber ki
Kanatlarını takmış omuzlarımıza
Bizi uçuruyordu

Gerçeği öğretmeyen bir yolculuk
Bulutlar bulutlar ki beyaz beyaz
Sarıyordu bizim dünyamızı
Hani öyle anlar vardır ki bazı bazı
İnsanoğlu gökyüzüne açmış avuçlarını
Biz yaşıyormuyuz diye oradan
Oradan soruyordu

Yağmur yağıyordu bereketiyle
Yeryüzü bir doyum hazzına eriyordu
Ve senin
Senin gözlerinin dalışında
Büyümekten endişe eden bir hal vardı
Tutunmaya çabalıyordun boşluğa
Atamıyordun adımlarını
Dudaklarında bir titreme belirliyor
Göğsünde bir çocuk kalbi vuruyordu

Ve ışık parçaları dökülüyordu
 Ağacın dalları arasından
 Bir çocuk koparmak istemişti aydınlığı
 Uzatıp ellerini
 Halbuki öbür tarafta
 Kabil kardeşini öldürüyordu

Sonra uzak, çok uzak denizler aşırı
 Büyük bir toprak parçasında
 Huzura kavuşuyordu Zenciler
 İnsanlıklarını vererek birer birer
 Arkalarında korkunç yüzölçümlü bir kuklacı
 İnsanı insana güldürüyordu

Nihayet içimizdeki üşümeyi
 Gidermek için ne ateşler yaktık
 En içten gelen şarkılarımızı
 Yollarda bıraktık
 Hayretimiz birdenbire bir noktaya takıldı
 Kuru bir ağacın üzerinde
 Bir filiz sürüyordu
 Ve sonra nereden geldiği bilinmeyen bir rüzgâr
 Sarı yaprakları götürüyordu

Sesler geliyordu uzaklardan
 Sahiplerini aramakta olan sesler
 Mevsimler bir küçük kuş gagasındaydı
 Toprak kıvıldanıyordu yer yer
 Sonra yaratma sevinciyle ürperiyordu
 Kıpırmızı bir kan damlası
 Allah eserini bitiriyordu.

Z A F E R

Pencereme kurulmuş, seyrediyordum
Anahtar deliğinde aç gözler misâli.
İşte nihayet cırlı çıplaksın karşımda,
Küçüksün
Ve avucumdasın gayri.
Seni yakaladım ya
Yaramaz Dünya.

Perde kapanıyor, oyun bitti;
Işıyor ortalık
Kanlı okyanus sularında.

Büyüyor, büyüyorum
Kabuğunda kafatasımın.
Dağlar ne olacak!...
Denizler de neki!...
Kollarım uzanıyor şimdi
Bayraklardan, mabetlerden öteye.
Al gözüüm seyreyle.

Sona erdi savaş, kılıcım yeni kınında
Yıldızlarsa el yordamında
Kopar, gönlün hangisini dilerse
Bir Japon bahçesi gibi dost,
Cana yakın ve ılık
Bu güzel bizim artık.

S U Y Ü R Ü Y O R

Asma dalı şöyle bir silkindi
 Açıverdi gözlerini renk renk
 Birdenbire değişiverdi dünyası;
 Yeşil bir uzanış, yeşil bir dilek
 Yeşil bir gülümseyiş ki
 Bütün asmalarla yeryüzündeki.

Menekşe yaprağındaki mor
 Önce, titredi, yaylandı, büyüdü,
 Sonra sıyrıldı yapraktan, yürüdü,
 Çözüldü ışık oyunları ile mor mor,
 Derken kanatlanmış... bir uçuş ki
 Bütün renklerle yeryüzündeki.

Cırcır böceği "Bir hoş oluyorum ben" diye
 Bahar açan gözlerle baktı bahçeye,
 Kanında bir sıcaklık, bir ateş...
 Kendilğinden başlayıverdi ses ses
 Perde perde renklenene bir ötüş ki
 Bütün böceklerle yeryüzündeki.

Bir kuzu, aydınlık verdi beyazlığından
 An an koyulaşan gün aydınlığına,
 Bir yeşil otta buldu kendini
 Bir hız, bir atılış damarlarında,
 Maviliği öyle güzel bir meleyiş ki...
 Bütün kuzularla yeryüzündeki.

Sarı inek, bir çardaktan
 Ansızın boşanıverdi ansızın,
 Etinden, kemiğinden bir itiş, bir çekiş
 Toprağı yedi katiyle bir koklayış
 Bir önceki taddan üstün bir geviş ki
 Bütün ineklerle yeryüzündeki.

S Ü R E K L İ S U

Ben en eski yazıları okudum en eski suları
O uzun suları çok suları en eski yazıları

Yürüdü ak aydınlığım soğuk yokluğa ilk çağlardan
İlk güneşlerden ilk sulardan ta en eski yazılardan

Uçsuz bucaksızdı evren yazısı yoktu karanlıktı
Evrende uçsuz bucaksız insan yeni sulara çıktı

Ârif DAMAR

İÇİM İÇİMİ YER

Uçmuş güzelliği kendine özgü
Huyu suyu
Yitmiş yücelikler
Bu denizden şiir çıkarırdı şairler
Şu bahçeden ormandan
Böyle doğmazdı o dağın güneşi
Arkadaşım böbürlenmezdi eskiden
Herkesin bir insan yanı vardı
Her ulusun dostluk ereği
Güler yüzler ne oldu bilmem
Çoluğun çocuğun sevgisi saygısı
Gönül işleri ölesiye tutkun
Yuvalar sonuna dek
Gitti gider
Dalgın gözlerim karşıda
İçim içimi yer.

Oğuz Kâzım ATOK

T A Ş R A L I

El yüzde
 Dirsek dizde
 Kımıl kımıl İstanbulu büyütüyor,
 Bir taşralı düşüncesinde.
 Tünel kadar karanlık
 Galata kadar uzun

Tad bulamıyor bir türlü
 Ne gündüzünde
 Ne gecesinde

Mahmut KURU

E S K İ K A R A N F İ L

Kötü bir gündüze karşılık
 Tanrının her akşamüstü
 Tutsak pazarından eski çirkin
 Başımı alır gelirim.

Ne yapar çocuk yadırgadığında
 Örgülerden küçük ev işlerinden
 Bir kaçma kalesi bulurum

Giin ışığına su suya yavru balık
 Kişiye sevgi umut dostluk
 Küçük türkii söylemem türkiisiiz ölürüm

Ne de çoğaldı dergiler yollarda
 Romanlar tiyatrolar kapak kızları
 Ardında yapma boğuntunuzu görürüm

Ufak yapılı mı çirkin mi kısaca
 Eski mi bu göğüs usandık mı
 Bir karanfil mi ben alır size veririm

Gülten AKIN

S A N D I K

- Cevat Özer'e -

Bak, sana şapkamı veriyorum. Atına atla.
 Uzasın saçların mermilerle soğuğa,
 Çünkü karanlıktan geçeceksin, çünkü şehirler var;
 Gitmek istiyorsun bu gece, seni bırakacağım
 ama unutma
 Kabarır denizler, kan dolar boşluğuna,
 Dökülür damarların yollarda, ama unutma.

Bak, sana silâhımı veriyorum. Atına atla.
 Çünkü benim hiçbir zaman silâhım yok karşında,
 Islak sandığını bırakacaksın, annen öyle istedi;
 Üzgünüm. Uzayacak boyun öteki çocuklara
 ama unutma
 Belki dünyalar değer bir gece yıllarına,
 Mavzerler insan dolar, ama unutma.

Bak, sana korkaklığımı veriyorum. Atına atla.
 Savaşacaksın çünkü, korkaklığımı al,
 Kapanacak hazinelerin her akşam ağladıkça,
 Bir kadına hazırlanacaksın söğüt dallarında
 ama unutma
 Ustaca sevişir ölüm sen hançerini bilerken,
 Açar kumaşını karanlıktan, ama unutma.

Ülkü TAMER

BEYAZ - SİYAH

Bizim için bu tarlalar dolusu başak
Nefes nefes hava
Bu cânım sular bizim için

Tomurcuklar kadar çok umut
Çiçekler gibi sevgi
İnsanı mesteden mutluluk
Bizim için

Ya hastalık ihtiyarlık
Ya şu kara topraklar
Kim için

E. Faik ÜSTÜN

★

BAHARA DOĞRU

— I —

Bahara doğru yağmurlar yağdı
Usul usul dene dene
Rahatladı arındı toprak
Benimde içimi birdenbire
Yeşeren otların sevinci sardı

Yağan yağmurlardan sonra
Tarlalar ufka doğru uzar
Baktım ıslıl ıslıl yanıyor her başak
İçimde büyüyen bir şey var
Yeşli taze yumuşak

Yağan yağmurlardan sonra
Bitkilerde tepeden tırnağa kadar

Nasıl uğul uğuldu yaşamak
 Bir kır çiçeği tanıdım aydınlığa doğru uzar
 Baktım dereler içinde, baktım anamın siidünce ak

— II —

Sevince böyle mi olur insan
 Ben en sıcak günde kucaklamak isterim ekinleri
 Yaşamak kan çocuęumdur kan
 En umulmadık günde alıp götüreren beni
 Durup durup gözlerimin içine bakan

Sevince böyle mi olur insan
 İnsanırım gök pırl pırlıdır artık
 Sudan yeni çıkmış balık gibi
 Yaprakların dalların arasında
 Öylesine aydınlık öylesine mavi

Sevince böyle mi olur insan
 Gökler gibi denizler gibi
 Topraktan nasıl yükseldi duman
 Bırakıverdim kendimi.

Mesut TARCAN

Ot Duyarlığı: **ÖLÜMSÜZ OT**

Ölüm bir yabancı terim dilimizde
 Bittięimiz mezar taşında okuruz,
 Biz ölmeyiz ki
 Otuz.

Kişiler ölür, toplum ölmez
 Yok Ahmedimiz, Mehmedimiz,
 Ormanız, yosunuz ki bir...

"Altı da bir, üstü de bir" dersiniz
 Yine korkarsınız yeraltından
 Karanlık, soğuk değil,
 Işınlardır köklerimiz
 Güneşi taşır,
 Biz olursak güneş topraklaşır.

Toplumuz, yok kişiliğimiz
 Bursada yeşil görürsünüz güzel,
 İtalyada başka yeşil,
 O da biz;
 İyiden, iyiye gideriz anlaşılan.

Adnan GİZ

★

D Ö N Ü Ş

Aralanmıyacaktı pendeler öyle,
 Kar örtemiyecekti, izleri
 Usulca bırakacaktım gözlerine
 En güzel,en hırçın denizleri.

Bir senin içindi, bu yakarışlar,
 Bu özlemler, duyabildiğin kadar..
 Uykusuz gözlerin akşamlarda,
 Söyle, ne var?

İstemem demiştin, artık istemem:
 Duymak nerde seni, yaşamak nerde?
 Adımların bir sevdayı sürükler
 Eski türkülerde..

Açtım kapıları ardına kadar,
 Gök-yüzüne uzattım ellerimi,
 Yıldızların parladığı bir akşam
 Yine geleceksin, öyle değil mi?

Feyzi HALICI

G Ö Z L E R

Yüreğim çatal - çatal
 Çatal - çatal bir ateşle tutuşur
 Bu ıyk bumbuşkadır bütün aşklardan
 Bubudun oğula anısı kalır
 El tutmaz ayak tutmaz
 Dil söylemez olsa da
 Yine gözler konuşur
 Tekmil gözler konuşur
 Gözleri susturmak ne mümkün.

Yüreğim çatal - çatal
 Çatal - çatal bir ateşle tutuşur
 Bir nefeslik can kalsa
 Yine gözler konuşur

Sabih ŞENDİL

YİTİK DÜŞLERDE KIRIK ŞARKILAR

Cansız ağlıyorum bu akşamüstleri
 Deli deli essin rüzgâr saçlarında
 Şimşekler çaksın var gücüyle
 Ağaransabahlarca sevişelim
 Toz - pembe düşlerle koşalım serüvenlerin en dirisine
 El - ele ölelim bu yağmursuz akşamlarda
 Yeterki dar üçgenin açıları öyle kalsın

Saatlar dursun biz sevişelim
 Saatlar dursun

Çocukluğumda sevilmemiştim hiç
 Özgür geçti sevilerle gençliğim
 Şikâyetim yok ısrıgan otlarından
 Uzandım iyiliğe - mutluluğa

Çalı sevilerin gıccilediği ülkelerden kaçıyorum
 İki kerre ikinin dört etmediği yerlere koşuyorum
 Canıma yetti bu yetersizlik bu fırtınasız kavgalar
 Seviler uyanmayınız
 Altı büyük topraklarda şarkılar söylüyorsun
 Altı büyük topraklarda gök gürlüyor

Dolu dizgin koşuyorum günahcıl topraklarda
 Saçların yanıyor yıldız yıldız
 Gereksiz düşünüyorum inansan bir
 Terli avuçlarından öpüyorum ölesiye
 Karanlık yollardan koşmasaydın
 Ölmezdik böyle
 Gömülmezdik diri diri gündüzleyin sıcakta
 Çiğnenmezdik ayaklar altında çocuksu

Seni özlüyorum düşsel korkunçluğunda akşamların
 Beri gel
 Uzatma ellerini yalanısız uykulardan bıktım usandım
 Kimliğini açıkla - sırası
 Gözlerindeki yaşları kurula inanmıyorum
 Körebe oyunlarını bırakalım bu uğursuz meydanlarda
 Kör - karanlık sevilerden hayır yok

Kitaplıkları yaksam sen çıkacaksın
 Bütün sevileri anlatsam sen güleceksin
 Git artık canıma takdedi ölümsüzlüğün

Canımı al da git
 Canımı al da

Burcu burcu bir sevi kaynıyor yüreğimde
 Isınıyor bütün hücrelerim
 Çıra gibi tutuşuyor damarlarımda kan
 Yum gözlerini ölünciye dek
 Gözlerindeki görüntü benim.

Ü M İ T B U

Gene Cumartesiler olacak
Gene yollar
Mutlu düşler ardında gezen
Bahar gözlü tazelerle dolacak

Gene sümbüller açacak
Yüreklerde bahçeler dolusu umut
Gene ışık yaşantılar getiren
Şarkılar kapımızı çalacak.

Gene bir ince rüzgâr esecek
Güneyden güneyden
Dağıtıp mor bulutları
Hüznün yapraklarını dökecek

Gene çanlar çalacak kandiller yanacak
Yortular bayramlar şenlikler
Ve kadere kafa tutan pervasız
İnsanlar ölümü hiç anmıyacak

Gene yıldızlar gülecek
Gene tarlalarda diz boyu ekin
Gürül gürül su çeşmelerde
Dallardan en tatlı yemişler dökülecek

Gene kuşlar dönecek
Sımsıcak iklimlerden
Kanatlarında müjde sağlık bereket
Dünyamız yepyeni bir mevsime girecek.

Ö Y K Ü

On beşinde başlamıştım bu türkiye
 Kanım damarlarımda deli mi deli.
 İlk şiirim eş dost yanında utanç, acemi
 Sevgiliyi çekingen ilk öpüş gibi..

Yırınisinde tüyden hafif, bulutlardan yüksekte
 Dünya dilediğim yönde dönerdi.
 Uzun bir soluktu türkiüm yıldızlara uzanan
 Eli ekmek tutmanın mutluluğu içinde.

Yirmisinden sonra dümdüz ettim yolları
 Hangi ırmak damarlarımdaki kandan hızlı akar,
 Hangi kuş yüreğimden sağlam kanatlı?

Salıverdim türkiümü bacalar gibi göklere
 Elim uzansa bir tutam yıldız avuçlarımda.
 Şiirler söyledim öylesine avare
 İnsanlar, seviler, yaşamak, üstüne.

Bakmadan geçen senclere, gelecek yıllara
 Düşünmeden batan gemilerim hangi sularda?
 Birgün birdenbire aklım erdi suya
 Farkettim ayaklarımın değdiğini toprağa

Çapraz yollar üstüne kapandı tahta yasak
 Özgürlüğünce eğlence benimle raylar.
 Ben yine bekliyordum yol açılsın
 Geçsin, umursamazlıkla karşıya arabalar.

Ne varki yirmi yaşıma yirmi yıl arkada kalmış,
 Avuçlarım bomboş ve yıldızlar gökte.
 Benimle doğmuş yıldızım olacak ki, bir yıldız

bana :

Dur, daha nereye kadar, nereye kadar demekte.

Ahmet ALTÜMSEK

S O N K U Ş A K

Şehrin yangınında yükselen son haykırış
Çenberleri kırmadan elinde
Bir göç daha. bu ardarda, bu soluksuz yaşamalara..
Şimdi düşünemem seni vaktim yok
Daha direktörün mektuplarını yazmadım, akşama..
Bir avuç özlemde yiten gülüşünle belki;
Destekti, güvendi, yıkmayın onu..

En acıklı vuruşla vuruldum sanırım hep!
Benden güçlü çıktı mı olaylar
İlk oturur ağlarım..
İnsanlar her zaman iyi değil, kocaman hastaneler yapan
insanlar..
Beni kıskançlık cenginden bir sen kurtarırsın
Sen onlardan değilsin, sen iyisin, sen bütün insanlardan
iyisin.
Bir erkek yanın var, sana sığınmak güzel..

Dumanlardı zaman zaman basan, sislerdi şehri
Tek başına kimin gücü yetmiş
Eşanlımlı tepkilerin dengesini bozmayın
Birazdan binayı alevler saracak
En büyük kadehi sizin için içeceğim bir kez daha..

Çiçekler bu kadar renkli olmasa, sabahlar çok şey vadet-
mezdi

Yılandı, çırıl çıplaktı, ortaya koyduğum sevgi
 Sayısız mektuplar yazmak akşamlara dek, başka bir delde
 Sonra o dukkânlar, o kadın eşyaları: vitrinler dolusu
 Sana da söyleyemem, çünkü sen iyisin. Seni herkes sever
 Bu arada ben de severim ama onlardan biraz daha fazla,
 işte hepsi bu

Bir de denizsiz yaşamak temmuz sıcaklarını.

Bir yol var uzun, sıcak, boğucu.. insanlar gider gelir
 Ben de gider gelirim..
 Elâlem gizli odalarda sevişir,
 Biz bir limonata içsek söz olur bir iki dostla.
 Bir sen varsın beni anlıyan, bir güçlü yanın var; bir insan
 yanın var
 Bu akşam yemek yapacağım, seni düşünemem, belki
 yarın..
 Yarın olmazsa, ondan sonraki yarın da olmazsa pazar var,
 pazara düşünürüm
 Bu hafta evi temizlemesem de olur,.

Savaş sesleri geliyor kulağıma rahat değilim
 Tavus kuşları gelmiştir aklına şimdi, saray bahçelerinde
 dolaşır
 şimdi kampın ışıkları yanmadadır ötelerde bilmediğim
 yerlerde, sönük ölgün

Böylesi yaşama değil benim istediğim
 Bana özlediğim yaşamayı verin..
 Dalgalar nasıl kıyıya çarpar hergün hiç usanmadan
 bir ilkel itilişle

Sen diyorum ya sen.. Belki sen bile değilsin, çözemezsin
 Bir acayip akıntıya kapılmış gidiyoruz sanki
 Hep umudumuz gelecek günlere asılı kaldı
 Terlemiş, ıslak ağustos gecelerince tedirgin, yorgun
 Süregelen bayrak koşusunda son kuşak bu!..

E T

Aldım gözlerimi, bilmeden yavaşça soyulmuş meyvalara
götürdüm

Duyulan, binlerce çığlığıydı atımın, yıkıldım
Aç'dı ışıkların, durgun suların gölleri gibiydin pencereler-
de, çoğuldun

Sessizce ateşte kör, binlerce yıllık kanım

Ellerimi kan kesti, elinden utanıyorum
Yenildiğimi duydum, ufak bir duvar vardı ötemde halbuki
Işıklarını söndürdün gökyüzümün, daha nasıl soluk alı-
yorsun

Ben eski çağ adamıym
Daha yeni terlerdim yatağında, sen hep terliyorsun eti
sevip

Yazdı, ağustos böcekleri öterdi, hiç bir şey bilmiyordum
Şimdi anlıyorum. uykusuz gecelerinde yorgun güzelliğini
Belkide çok evvelleri, divan şiirinin çağında
Mine çiçekleri açmış yüzünün ilk yazını seviyorum
Aşkı umutlarla büyütüyorsun, güller kokan, meyva dolu
bahçelerde

Hangi korsan gücü getirdi etine bu sarhoşluğu bilmiyo-
rum

Yıllarca öncesi duyuyorum, duyuyorsun ağlayarak gece-
leri

Çocuksun, bir Karadeniz şehrinde, daha yeni uyanıyor
bir bayram sabahı ellerin

Yavaşça çıkageldiğini görüyorum, aynaların sırlarından
Kaf dağından aşp gelen mor şehzadeni

Soluksuz kalıyorum, damarlarım tıkanmış, kansiz, ne olur
 diyorum
 Bir gece, ay ışığını deydır yakut gözlerine, garip kalma-
 malıyım dünyamda
 Beni kayın ağaçlı ormanda bulacaksın, seni bekleyeceğim,
 geç kalma
 Biliyorsun, umut getirmişti aşkıma, öldürdü, bıraktı şim-
 di, seni seviyorum.

Ercüment UÇARI

S Ü L E Y M A N

— II —

İdrisle Zonguldak ocaklarında
 Fatmayla doğurur köyde
 Aydmiyle düşünür memleketi
 Süleymanm ayakları

Süleymanm ayakları yere çakılı
 Özgür ve yaman
 Yansıtımız yaşantılı yaşantısız çağlarda
 Ve postallar içinde kocaman

Yürekler arasında köprü
 Yönelmiş iyiye çabaya
 Demir asa demir çarık giderler
 Süleymanın ayakları Hakka

Subutay KARAHASANOĞLU

D E N İ Z

- Bernâ'ya -

Maviyi nişanlıyordu adam
 Tetik düşmüyor mavi ölmüyordu
 Adam ölüyordu

Ayhan HÜNALP

U M U T

Her insan ölecektir
 Her çiçek
 Bir iğde ağacında

Her akşam yeniden
 Yıkanıp yataklarına girince
 Sokaklar
 Bir kırmızı deniz fenerinde

Yedinci dönüşten sonra
 Gün küresi
 Pearl Harbour'da
 Balıkçı kayıklarında

Her geyik susayacaktır
 Korkudan yeşiller ağır
 Bir kireç yakısında
 Batı kanlı ay
 Su geçitindeki her çakılda

Uyumaz postacının elleri
 Kapıların ipleri ipek
 Sevmenin en güzeli sakınılmışlıkta
 Bir emek gücünde arınmış ıslak
 Dar yolları denizci köylerin
 Umut her adımda başucumuzda.

Adnan ARDAĞI

Y İ T İ K B A K I Ş L A R

Hütün kadın bakışlarını derliyorum kezcik bakan gözlerinde karanfillerin. Her sabah kuşluk vakti ürpermelerinden yeşil sarı. Gölgelelerini bırakıp kaçan sevgi kuşları bakış yankılarından. Öyle tarlalar derliyorum ki kadın kipriklerinden.

Boncuk gibi bakar etrafı çekik yuvarlak gerçek gibi. Bazıları ağır düşüncede yakalanmış. Bazıları kaçarken yakalanmış başka bir başka. Kimi suç işleminde kinle bakar kanlı kurtlara. Kimi tatlı sularda aşka yakalanmış.

Bir anlık bakışla dolmuş üzüm salkımları güneşli asmalarda. Dişigillerin dört duvara kapanmış içli şarkıları. Çağırışları ki deli karıncaları bile yakar karanlık istemli ormanlarda. Derliyorum yüzyıllar boyunca yitik bakışları.

Yitik bakışlar ki yüzyıllar boyunca limanlarda, ya da bozkır kentlerinde unutulmuş. Bakar unutulmuş masalarda kayıp dinlerde batık denizlerde. O bakışlar şimdi uyur ya bahçelerde ya derinlerde. Büyür gölgesinde kuş.

Yitik bakışlar gömük yerlerinde ıssız gitmiş sahipleri. Ama derliyorum onları anlık gözlerinden vaktin. Kaybolmasın bir daha. Hain değil ama tatlı ama üzgün ama dalgın ama kardeşçe yaşamalardan çıksın milyonlarca yıldan sonra sabaha.

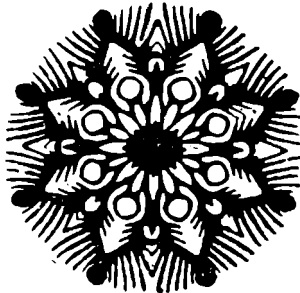
B A K

Bak... bu demir gibi deriden
 Kolay kolay yama yapılmaz
 Git te öğren eskiciden
 Biz işlemez buna, çivi çakılmaz
 Ya... yumuşatmak lâzım bunu
 Değiştirmeli huyunu - suyunu
 Yol - yordam bileceksin biraz.

Bak... tilki uzanamamış ta
 Ta tepedeki salkıma hani
 Koruk o zaten, demiş, yaaa...
 Sen de öleceğine aklın kesti mi
 Bıkmıştım zaten, filân... dersin
 Tanrı çekenlere sabır versin
 Öyle pis pis düşünme yani.

Bak.. şu adam var ya, şu
 Anası öldü bunun, babası öldü
 Şaşırdı zavallı ne olduğunu
 Karısı, kızı, kardeşi, halası öldü
 Bir gün de ona gelecek sıra
 Dayanamadın mı al mabtağa
 Yumuşatmak lâzım ölümü.

L. Sami AKALIN

ZAMAN İÇİNDE ATLAR

Ben o zamanlar denizin köpiiklerindeydim
 Ağacın yapraklarındaydım
 Beni anam bir beşikte sallayıp
 Çocuğum dedi

Bu yüzden üşüdüm yalnızlıkla
 Kadın kokularını ve yumuşak şeyleri
 Hep bu yüzden sevdim
 Giin batarken alev olmuş akşam rengini

Kapılarda doru atlar kişnerken
 Emzikli tayları ve bağbozumlarını düşündüm
 Serin ve gerçek yüzüyle korkuyu
 O vazgeçilmez alacakaranlıkta tanıdım

Hülyamı örgüleyen o biçilmez yerler
 Sesten ve susmalardan beni çağırıyor
 Zaptedilmez bir attır zaman elimde
 Gemsiz ve başıboş duruyor

Ali PÜSKÜLLÜOĞLU

T Ü K E N M E Z

Öpüşlerimiz büyüyor daha yeni insanlar olmak için,
 Tohumun sonsuz üremesi daha yeni meyvalar için.
 Tarlalar büyütür buğdayını, beşikler çocukları
 Boşuna değil yazların kışı kovalayışı, gündüzlerin geceyi
 Şaşmaz düzeni, dinmez gücü doğa'nın.
 Boşuna değil aydınlık denizden yalnızlığıma vuruşu,
 Bekleyişim, umutlayışım, şarkılayışım seni.
 Savaşların kanı besliyor iyimser bir yarını
 Ardına kadar açık umudumun kapıları,
 Göğsüme bastırdığım şu ekmek gibi harlı
 Gelecek mutlu insanın sıcaklığını duyuyorum.

Ahmet KÖKSAL

N İ R V A N A

Selâhattin Batu'ya

En iyi düşüncelerimle eğiliyor,
 Sana sesleniyorum Nirvana;
 Yıllar süren uykularından
 Artık uyansana.

Yüzyılların aynasında insanların
 Yaşayan ölümlere benziyor,
 Onda sonsuzluk var sevinç var
 Mutluluk onda diyor.

Sende bir sessizlik var anlatamam;
 Ulu, ölüm gibi acı.
 Hiç bir inanç bozamıyor
 Sende ki kutsal amacı.

Doğruluk bende diyorsun,
 İyilik güzellik bende.
 Bir yılda yüzyıllar yaşanıyor
 Uzansan görürsün ötede.

Biraz da batıya yönel,
 Biraz da onu düşün
 Yücelikten yana umutları
 Doğmadan öldürmüşün.

Örneğin ellerime bak:
 Kaderi önceden çizilmiş,
 Yaşamayı renkli bir düş
 Ölümü gerçek bilmiş.

Ölüme çağırma Nirvana bizi
Yaşadığımız evrende bırak
Bir nehir ol; mutlu, güzel alımlı
İnsanların gözlerine ak.

Söylediklerin yalan Nirvana
Senin gibi düşünmüyor uygarlık
Sana inandığımız için yıllar yılı
İlkel yapıtlar gibi kaldık.

Engin ÜNSAL

Y E N İ D E N D Ü Ş

Nerde küçük anılarım, saf - temiz
Kara önlüğüm, beyaz yakam?

Özelliği yok yaşamaların
Bütün gözlerde mutsuzluk

Yok gerisi, ilersi bu dünyanın
Geceyle, gündüzün yittiği.

Bir küçücük dere
Yaşama sevinciyle ortak.

İmrenirim yaşantısına balıkların
İster denizde, ister nehirde.

Geliştik, serpildik sebepsiz
Ellerimiz büyüdü, feri kalmadı gözlerimizin.

Bir düşki; aydınlık, renk renk
Görüntüsü gerçek aynalarda.

Sevim DİL

DİYELİM BU SOKAK

Kahkaha sokağında evler
Evler yaslanmış birbirlerine
Bir gramofon sesi yükselir yavaştan
Gülmeler fısıltılar kadehler.

Kahkaha sokağında gezenler
Evleri teker teker bilirler
Oturarlara sorsanız aksine
Gezenler kimdir
Neyin nesidir ne bilirler.

Kahkaha sokağında fenerler
Yeşil boyalıdır kahrından direkler
Bir rüzgâr çıkmaya görsün
Bir yanar bir sönerler.

Kahkaha sokağında pencereler
Gerilidir sıkı sıkı perdeler
Ne güneş girmiştir içeri
Ne de gece mehtâbı seyredeler.

Kahkaha sokağında denilenler
Pek öyle üstünde durulmaz uzun boylu
Bir dertki yürekler acısı
Ne gündüz ve gece bilirler.

Diyelim bu sokakta serçeler
Kaldırırsalar diyorlar Kahkaha sokağını
Başka tarafa taşırsalar
Yine bir gramofon sesi yükselir yavaştan
Yine gülmeler yine fısıltılar yine kadehler.

K A R Ş İ T

- *Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?* -

KUR'AN

Kitapsız nice olur ortalık
Tohumlar ölü durur döl yerinde
Göz - gözü görmez geceler
Evinde evimde evlerinde

Gider toprak ötelere alıp başını
Evrende acı bir iz bırakıp toprak
Yarasalar gerer kanatlarını korkunç
Ölür ansızın yaşamak

İlkin sevgiyle diyorum ağlamadan
Bakışlarını giyinsin kitaplar
Yeni bir eksende dönüyor dünya
Yarın başka bir değişiş var

Önce kitap ikinci kitap üçüncü kitap
Güneş okumuş başlardan doğar
Kurtul ellerime kurtul karanlıktan
Gelecek denizine akıyor sular

UMUTSUZ AŞK

*Mas mavi bir günde gitmiştin
hâlâ inanamıyorum
fakat yollarına bakıp
doyasıya ağlıyorum.*

Artık çok uzaklardasın biliyorum
hani beraber yaşıyacaktık seninle
Kıvanç dolu günlerimiz olacaktı
baharlar görecektik yem - yeşil
git diyecektik tüm acılara
aydınlığın, güzelin, sevincin
tadıyla dolup kalplerimiz
tiirküler söyliyecaktik aşk için.

Şimdi çok uzaklardasın biliyorum
ölü bir beyazlık vardır avuçlarında
hain bir rüzgâr uçurur saçlarını
biliyorum beni düşünüp, beni yaşıyorsun
perişanlığım geliyor aklına
ağlıyorsun.

Bir gün yıldızsız bir gökyüzü
ve buruk lezzeti sevginin
yalnızlığın en korkuncu seninle
işte, o mahzun halini seviyorum
dağlar yol verse, insanlar bıraksa
ama çok uzaklardasın biliyorum...

A L A B E Ş İ K VE ÜÇÜNCÜ LALE

*“Seni bu dünyada anlıyamadık”
“Yine görüşelim Dilek”*

Alabeşik, alabeşik
Yüreciğim delik - deşik
Dileği bir alabeşiğe koydular
Üstüne lâle dizdiler
Dilek lâleyi severdi
Üç lâle dikmişti bahçesine geçen güz
İkisi açıverdi bahar gelmeden
İkisi birbirinden güzel, ama çok erken
Dilek üçüncüsünü bekledi, sabırsız
Üçüncüsü dedi en güzeli olmalı
En güzeli bildiğim bütün lâlelerin

Bir mayıs sabahı, Tanrım
Uyandıramadılar Dileği
Refleks kalmamış dedi doktor
Doktor da insan, yanılabilir
Birazdan uyanacak, göreceksin
Elleri soğumuş Dileğimin
Sabah serin oluyor, değil mi doktor?

Alabeşik, alabeşik
Yüreciğim delik - deşik
Çocuklar gürültü etmeyin, n'olur
Yüksek sesle ağlamayın gelinlik kızlar
Dileğim mışıl mışıl uyuyor beşiğinde
Taşırken dikkat edin delikanlılar

Secdesiz de kılınırmış namaz
Kusura bakma imam efendi
Sen oku benim yerime artık
Aklımı lâleler almış şiradi

Alabeşik, alabeşik
 Yüreciğim delik - deşik
 Ham meyvayı koparmışlar dalından
 Ah, Dileğimi de ayırmışlar pek erken
 Yüzünü kibleye çevirmişler Dileğimin
 Daha rahat edermiş böyle uyuyanlar
 Şu küreği alın götürün artık
 Lâleler çok toprak istemezler, bilirsiniz
 Evlerinin önü mersin, Dileğim
 Ah, sular akamaz tersin tersin Dileğim.

Bu lâleler sana emanet alabeşik
 Dileğim uyanınca verirsin
 Üçüncü lâleyi sorarsa eğer
 Üçüncü lâle dersin
 Açmak üzere hemen
 Son damla gözyaşını bekliyor senden.

Macit BENİCE

BÜYÜYEN YALNIZLIK

— I —

Beni böyle yapayalnız bırakıp gitme bu eylül akşamlarında
 Bu eylül akşamlarında katı bir gölge gibi düşme yüreğime
 Yüreğimin en bilinmez yerine sokulma sancılı ağrılarla
 Tutki bütün bu sıtmalık yaşantılarım senin yüzünden
 Sen yoksun diye geceler çarşaf çarşaf eğiliyor üstüme.

— II —

Dur gitme n'olur biraz daha kal
 Şu ak çarşafı kirletme karanlığınla
 Bir harap duvar gibi yıkma dünyaları üstüme
 Nasıl olsa bir gerçek masal içindeyiz
 Yasak aşklarla başlıyan sevimleri unut
 Yüreğiz - yüreğiz.

— III —

Nerde bir yeşil ışık görsem gözlerin sanırım
 Renkli çağrışımlar başlar içimde
 Bu yağmur yağmur dökülen
 Gözlerinin yeşilidir çimenlere.

— IV —

Öylesine derin ki içimdeki boşluk
 Öylesine korkunç ki eksikliğim
 Yaklaş mesafeler ötesinden
 Büyüyor sensizliğim.

Orhan ULUKAN

T U T K U N L A R

Anla nasıl sevmişim kendimi çiğneyerek,
 Bir yanda anacığım bir yanda karım.
 Atılmanlığı hoş giden köpekbalığı,
 Belimi büken ayrılığını kutlarım.

Daracık sokaklarda düş sabahları,
 Tutkunlar şehri desen bir eski masal
 Durur bir memede iki baş gibi saygılı
 Tutuşan bahçelerde iki dal.

Rüşen HAKKI

MUTLU KOŞU

Uzat ellerini Tanrım inimin karanlığına
 Bu kızgın sancıları al gözlerimden
 Ben yılgınlık ne bilmedim ömrümde
 Bu son model otomobillerin hızı dizlerimde
 Oldukça yaşamayı seveceğim

Özgürlük savaşında güçlü yavuz
 Bir yel beni alıp gidecekmiş - olur ya
 Süt beyaz bir kuş tüyü kadar kaygısızım
 Büyüük sevilerin sarhoşluğu ile Tanrım
 Evreni ısıtacak kutlu ateş
 ▲vuçlarımda yakılsın diye çırpınacağım

Bulutlar böyle yorğun böyle ağır bulutlar
 Haçer gibi düşüncenin yüreğinde
 ▲nlat uluması niye durmuş çakalların anlat
 Bu akrep sokması sessizliğin ucunda Tanrım
 ▲ğulu denizler toplanıyor gözlerimde
 Tadını daha iyi anlıyorum gitgide yaşamının

Ölüm karanlıklarda devamız olsa gerek hayatın
 Cennet de cehennem de aslında güneşsiz biliyorum
 Bir sağ bir sol karıncığı yüreğimin
 Kirli ve temiz kan gibi kirli ve temiz insanlar
 Karanlık ve aydınlık iki ırmak gibi Tanrım
 Senden çıkıp sana doğru akıyorlar

- Dur.. Yapma.. Bu iş sana göre değil -
 Kudurmuş yılanların gözlerine sığmak
 Bu altın kaplama urubalar giyinmiş
 Mavi saçlı çocuğun aklına nereden gelmiş
 Önle onu Tanrım
 Bu iş usa uygun değil

Yok şimdi daha iyi anlıyorum öksüzlüğüümü
 Ben hiç böyle urubalar giyinmedim Tanrım
 Bu evrende hiç böyle urubalar giyinen olmadı
 Anlıyorum başka dünyalardaki yaşantıyı anlıyorum
 Meleklerin bizim için düşünceli boynu bükük
 Anlıyorum nasıl güçlü ve zengin senin karanlığın

- Bak bu kıyıda senden ayrılacağım
 Dağ gibi deniz ejderleri dalgaların çatasında
 Korkunç sesleri ile aç aç haykırarak
 Ben her şeyi bile bile geri dönmeyeceğim
 En özgür kuşların sevinci ile yüreğimde
 Karşı kıyıya doğru alabildiğine
 Alabildiğine koşacağım.

Vural Vahit SUIÇMEZ

SALKIM SÖĞÜT

Birinci tur çoktan bitti
 Sen hâlâ başlangıçtasın
 Kabukların kalın
 Yazdıklarım derin olmuş
 Yazmasaydım.

Celâlettin ÇETİN

S E N D E N U Z A K L A R D A

Yaşamak derler bir şey vardır senden uzaklarda
Günler kurşun gibi ağır.
Dost bildiğim her ne varsa bu vahşî dağlarda
Güneş, ağaç, köpiiren su, yıldızlar,
Kuşlarla, çiçeklerle bahar,
Düşmanlarım gibi yabancı gelir.

Sevmek derler bir şey vardır senden uzaklarda,
Ruh başıboş, yıldızlara yorgun bir uçuş,
Buz kesilir her konduğu dal baharda;
Bütün evren gözlerimde boşanır
Yere düşen havalarda uçan kuş
Düşükçe insan umutsuz kahr.

Giilmek derler bir şey vardır senden uzaklarda,
Açmasıyla solması bir olur çiçeklerin,
Göz yaşıyla ıslanan kurumuş dudaklarda.
Gönül sana kavuştukça bulur sevincini,
Dünyam karardı, şavkın yok, sen nerelerdesin?
Dağlar kalksa ara yerden, aydınlatsan beni.

Ölmek derler bir şey vardır senden uzaklarda
Can ve yüzerden çıkacağını bilemez.
Ölüm bile güzelleşir senin kollarında;
Dinsizleri yola getirir güzelliğin bir bir,
Senden uzak ölinirse cehenneme gidilir,
Cennete erişilmez.

A C I Y A L N I Z L I K

Ne zaman seni hatırlasam
 Ay ışıkları dolar içime
 Bilirim mutlu anımda sarhoş olmak güzel şey
 Anlarım sevilmek güzel
 Yıldızı bol Gökyüzüne karşı
 Geceler yarısı uyanık olmak
 Deymek yıldızlara
 Yıldızlardan geçip gitmek güzel

Bir beyaz konca güliin
 Güliip sabahları uyandırması
 Rüzgârın esişi yaprağın siiziilişi dâında
 Balkıması Evrenin geceler içinden
 Aşkların sevilerin yanınca
 Unutulup kendinden geçmek
 Kendini duymak dinlemek güzel

Güzel sabahlara açık pencerelerden
 Aydınlık bir aynadan bakar gibi eğilmek
 Yunmak arınmak ışıklara renklere
 Amlar kucağında kendini bir kuş gibi
 Hafiflemiş hissetmek güzel
 Güzel dâında seyretmek çatlayan tomurcuğu
 Bol ışıklı fotoğraflarda kendini bulmak güzel

Söyle kömiir gözliim
 Kara kalemle kara taş üstüne
 Bu gözleri kim çizebilir
 Kim ayırabilir beni senden olan senden
 Görbak mavi donlu turnamı yeşil uçurdum
 Acı yalnızlığımı gökler denizler ormanlar taşırır
 Taşırır durur da bitiremez kömiirgözliim bitiremez.

YAŞAMAYA PAYDOS DE!

Doğrusu pek tadı kalmadı Dünyanın
Aşında ekmeğinde tuzunda!
Bir bahar sabahında belli belirsiz
Susuz sepken bir kar düşüyor saçların
Ve bir dönemecinde yolculuğunun
Sessizce bir tipi başlıyor
Belli belirsiz hayat yavaşlıyor sonra
Kurtlar değil etrafını saran yalnızlıktır
Hayatın boş çanları çalıyor
Yar diyorsun bambaşka bir yar
İpince bir hayâldir hayatın sana armağanı tek şey
İç açısı değil bir yürek burukluğu
Gayri seni biri çağırmaya başlıyor uzaklardan
Uymamazlık edemezsin, karşı duramazsın
Sanki orada apayrı ve öylesine güzel
Bambaşka bahar!..

Gün diyorsun geceleyin
Umutların günışığına doğru kayıp gidiyor
İşte bu dost elidir diyorsun
İşte bu dost elidir besbelli
İşte bu diyorsun er kişi
Gökyüzündeki tüm iri bulutlar çöküyor yüreğine
Yerden yere çarpıyor seni anlayışsızlığın
Ağlamak sırasındır ama dostum
Arsızlığa vurup gülüyorsun..

Gayri gün başka bahar başka
 Al götür kendini bir dağ başına
 Yalnızlığın ince doruklarına koy
 Kurtlar yesin ko varlığını
 Sakın dert edinme yalnızlığını
 Ölümler bir bir uyansın uykusundan
 Uyanıklar varsın uykuda kalsın
 Merhaba de yaban ördeklerine
 Kucakla bir kardeş gibi karanlıkları
 Eğer sevmesini bilen varsa
 Varsa eğer kendinden başkalarını düşünen biri daha
 Korkma, gelip bulurlar seni!.

Bu tutsaklığa paydos de!
 Bırak kendini zamanın kollarına
 Ama de ki, yalnızca bir kalbim var
 Yok başka verecek birşeyim
 Ben bütün insanlar gibi yalnızım
 Eminim gayri bitecek sızın
 Artık kapını çalmıyacaklar.
 Çıkacaksın mutluluğun altın tahtına
 Zaten yitiksin insanlar arasında
 Korkma seni unutacaklar
 Al götür kendini deryalara at!
 Ya da bırak nehirlerin susuz yataklarında
 Bırak köpek balıkları,
 Kurtlar, kuşlar yesin!
 Ağtsı türküler söyle şehirlere
 Eşe, dosta, insanlara dön,
 Yaşamak buysa paydos de!
 Hadi yiğitçe götür emanetini
 Yaratıcısına teslim et,
 Bu komedya bitsin!..

M E D Ü Z G E C E S İ

Deniz dibi
Sakin rüzgârsız
Yaklaşınca açılan yumuşak balık duvarı
Mavi ışınlar şafağında
Karanlık mağara iiziimleri.

Deniz üstü
Geniş uçsuz bir ova
Dinlendiren usu gece gibi.
Dağ başlarından;
Durgun resim gibi katı.
Ayak uçlarından;
Dalgalı kıpır kıpır ıslak.
Bembeyaz bulutlar altında
Dumanı tüten beyaz gemiler
Uzaklarda
Kumsal kıyılarda evler kırmızı damlı
Ağaçlar.

Yıldız tarlası
Deniz dibine kadar uzanan
Ürküten tüm balıkları
Derinlerde
Yıldız serinliği ulu bir ağırlık

ŞİİR IV

Gözlerimi veriyor doğaya kendime bakıyorum
 Bütün aydınlığı doğanın bu düşünen ışıktaki
 Olumlu susuzluğunu duymak aynı anlamda
 Dokununca ellerin sıcaklığı

Evrensel güzellik bakışların mutluluğunca
 Büyük yaratıcılığına kadının inanmış
 Her şeyin kendi varlığına sım sıkı sarıldığı
 Ölümlün ötesinde hırsla

Zihni HAZİNEDAROĞLU

YARIMADADA YAZ ÖĞLESİ

Bir denizden eser gündoğusu
 Öbür denize doğru,
 Körfezde dalgacıklar dolaşır
 Zeytin ağaçlarında fısıltılar.

Buram buram ışık
 Zeytin yeşilinde, akasya, nar yeşilinde
 Minarelere uzanan dalların çınar yeşilinde
 Ve masmavi Karadeniz
 Buğulu ufuklara kadar
 Işık içinde.

Bir denizden eser gündoğusu
 Öbür denize doğru,
 Telâssız insanların geçtiği gölgeli sokaklara
 Dağılır sıcak bahçelerden
 Gül kurusu narçiçeği kokusu.

Osman Fuat ÖZKILIÇ

MALAZGİRT ANILARI - III**MAVİ KURT ANLATIYOR**

— A —

Sen küçümen bir dağsın, Katavin
 Benim küçümen kaderimce
 Tutamadım ak doruğunu
 Daha önce

Bir yağız delikanlı
 Çıkıverdi önüme birden
 Hacıhan dolaylarında, aç
 Sanki zehirden

Saldı üzerime kurşun gibi
 Delice Kır Kısrağı
 Göksel bir güçle, Katavin
 Tutuverdi sağ

Kaçtım Sarıdavut yolunca
 Güneye biraz
 Ovalar nasıl da küçülüyor
 Bilsen beyaz beyaz

Kurtsuz bir evrende, Katavin
 Gör ki tek başına
 Çöküverdim yorgun ve gücenik
 Bir şehit taşma

Sonra Hatun - Köprüsü
 Sonra o yağız delikanlı, Okçuhan
 Tuttu kulaklarımdan, korkusuz
 Ak tepelerde bitti zaman...

A R A R K E N

Çiğ düşmüş saatlerinde sabahların
Seni deniz köpüklerinden yaratacağım
Okyanus mavisi gözlerin olacak düşün
Başakların o yanık renginden sana
Püfür püfür, dalga dalga saç yapacağım

Yalnızlığımı gidermem için yaratıyorum seni
Kendi rüyalarımдан anlıyor musun
Yalnız benim şarkılarımda yaşıyacaksın
Bir sabah mısralarımda doğduğun gibi
Sen yalnız benimsin, beni anlıyacaksın

Sonra ben konuşunca duyacak seni
Benim gözlerimde görececek insanlar
Müşfik ellerinde saadetimiz
Biliyorsun ne için ciimle kavgalar

— II —

Seni ilk tanıdığım gecelerde
Hintliler Tanrılara dua edecek
En ateşli melodilerde İspanyol gitarları
Sen olduğun sabah bütün çingeneler
Çılgınca ateş dansı oynuyacaklar

Sana Afrika'nın çöl gecelerini getireceğim
Tanrınla birlikte uyuyacaksın
Alında çelenkler saman yolları...
Dudağında bir nefes beni anlıyacaksın

O zaman muz yapraklarından giydirecem seni
Bembeyaz yaban çiçeği o kolyelerin
Sepet sepet yıldızları verecek ellerine
Sonra geceleri.. kirlenmemiş, bölünmemiş yerlerin-
den

Sonra sana seni vereceğim anlıyor musun
Yaşanmamış, görünmemiş hiç kimsenin gözlerine

Ergun EVREN

M E R H A B A

Dr. Hâmit Kökgil'e

Bırak, dağılmasın başımdaki bulutlar
 Mızımız, ıslak, akşamüstleri gibi;
 Kararsız, sisli, bakışlarla bak, çevrene!..

Usul, usul kaldır kadehini
 Götiir dudaklarına, bir yudum al
 Glayörler, kasımpatları, son açan giiller
 Sergilenmişken çiçek pazarında!..

Doldur, doldur da iç, kadehine;
 Şu lâciverti, sarıyı, kırmızıyı,
 Tak diline, her gün söylenen bir şarkıyı
 Çakıl taşları, kumsal, biitiin kıyı
 Seninle birlik olup söylesin,
 Biraz dalgın, peltekçe, keyifli. keyifli!..

Fakirsin; olur ya, zenginsin: olur ya,
 Orta hallisin; aldırma!..
 Eğer mevsim, sonbaharsa:
 Bir kaç kasımpatı, bir avuç sarı yaprak
 Al karşına,
 Doldur, doldur da iç kadehine, rengini, kokusunu.

İstanbul akşamları,
 Kalabalıklarla, gürültülerle; getirir hüznü.
 İnsanların koltuklarında; çanta, paket
 Bir sıcak ekmek, dönerler evlerine..
 Doldur, doldur da iç kadehine,
 Hüznü, neş'eyi, fakirliği, haydi merhaba, şerefine!..

İbrahim MİNNETOĞLU

İ N T İ H A R

Sonuç

Mavi desem içimden, gözlerin mavi
 Yeşil geçirsem, inat üzere yeşil
 Çağla vakti olsa vakit, iistelik yine yeşil
 Kara desem kara karartılar çöküyor üzerime
 Sekizinci renk Allah için, ölüm sarısı
 Sende arama, sana göre değil
 Delişmen halin olsun bakarken üzerinde
 Sevinçler parıldasın yedirenk gözlerinde

Ortalama

Gecenin ıslaklığı üstümde hâlâ, saat on iki
 Işıksız sokakların korkunçluğu büyük
 Ahtapot örneği üstüme abanmış gece
 Çok şükür yalnızım, çok şükür kimsenin haberi yok
 Çok şükür sabah gören, biri ölmüş, diyecek

Pişmanlık içime attığım zehir
 Verimli saatları kaçırmak ardı ardına
 En verimli saatlar gece on bir on iki
 Başlayan güne girdim artık ümidim kesik
 Delişmen halin olsun kaçarken üzerinde
 Gözlerine verdiğim, ardından gelmeyecek

İkinci sonuç

Ağlamanda fayda yok unuttum gözlerini
 Uzatman faydasız elini, ellerim tutmayacak
 Ne öpiilesi ellerdi onlar ver ki bir daha
 Ver ki daha ki ellerini yüziüme...
 Yüziümde gezinsin ellerin, sıcak
 Ellerin yok!

Bunlar da senindi değil mi önceleri
 Benim gördüğümde bunlar var mıydı

Ben geldim, diyen bunlar mıydı
 Bu dudaklar ne böyle bu kadar güzel
 Bu dudaklar bu kadar yakın bana
 Bu kadar uzaklaşmış benden
 Senden bu kadar kopmuş
 Yok dudakların!

Tahir Kutsi MAKAL

A K Ş A M L A R I N U M U S U

Akşamın altısına doğru çıkıyorum işlerden
 Sana doğru beyaz ve yumuşak ellerine doğru
 Beni bir gün vuracaklarını zaten biliyordum içimden
 Bütün uzanışlarda kazanma yaşar az da olsa
 Yaşamaz azatladım kârların tümünü
 Nasıl ki yürür canlılar ölüme doğru
 İstemek veya istememek hiç bir şey
 Saat altıda beyaz ellerine doğru

Kiremitlerin damlarına basa basa iniyorum kıyılara
 Maviyi tutup bir ucundan karaya bağlıyorum
 Pislik sokaklar evler hep kara
 Zehirliyorum maviyi gece başlıyor sularda
 Kurtulmaz altıdan sonra başlayan gece benden
 Özlemleri vuruyorlar

Totemlerden buyana umuyor insanlar hep
 Birbirinden kârları azatladım
 Umusu bitmez gecelerin bizden
 İkimizin bitmez
 Vücudumda nasıl temizlenir kirlenirse kan
 Böyledir gündüzü gecesi kanın çünkü
 Maviden karaya karadan maviye geçer
 Benden başlayıp senden gelir bana
 Bu bitmeyen şey içimizden

Muhteşem BÜNTER

U L A M A

Bir oyun oynadık dörtgen dörtgen
 Yüzüstü - yüzükoyun bütün şehir
 Yüreğimin ortasından bir nehir, sıcak
 İnsan insan akar
 Bir güzel aydınlıkta ellerimiz
 Hücre, hücreye komşu
 Dönmesine bağlı dünyanın bir bir
 Yıldızların dal dal oluşu.

— I —

M, O' a ulamış yaşamamı
 Şehirlerin en ortası pencere
 Beyazından güller oturmuş, iri
 Gecelere.

M, O' nın yüzde ellisi
 Yıl on iki ay pullu tellisi.

— II —

Sarmaş - dolaş dünya
 İnsan kokusu, bahar,
 Akşamların en dişisi ortamızda
 Bir alaca karanlıkta oyunlarımız, yalan - gerçek
 Kim kazanacak elmayı milim milim
 Ağız dolusu kim dişliyecek, belli değil.
 Odaları ışık dolduralım denize karşı
 Duvarlar beyaz ve karadır
 Pencereden düşürdük mi ışıkları
 Çıkarması mudaradır.

— III —

Üçgen - dörtgen ulana ulana
 Büyüdü dünyanın yarısı
 Yarısı derdoldu yaşamamızın
 Yarısı tatlı dünya.
 Yüreğimin ortasından bir nehir
 Gecelere ömür ömür akar
 Yaşamak kollarımın arasındadır, sıcak
 Dallarında bal oldu meyvalar.

Nabi ÜÇÜNCÜOĞLU

YALNIZ GİDENLER

— II —

*"De bana Yusuf
 Ananı hangi tarlada bıraktın"*

Geldiler dipsiz denizlerin bozbulanık aydınlığında
 Yürüdüler masmavi kıyısından camların
 Hayata doksan derecelik açıdan bakan
 Üç çift göz ve beş kıtadan arta kalmış ayaklar
 Darmadağın ümitler yitik anılar
 Bağlılıklar bozulmuş yeminler dolu sevgiler
 Torbalarında dolu dolu özlem
 Göz kapaklarında bir parça su
 Ezan sesi ses duvarı ud merakı falan
 Yaşlanmak endişesi ölüm korkusu

Bir mektuptu okuduğum Tibet'teki teyzemden
 Yaşıyordum karşılıksız sevgilerle yıllar
 Uyardılar yeşil köşelerimi karanlık kuytularımı
 Girdi yahn diişlerime ürpertici kaygılar

Dizlerinde yırtıcı savaşların yorgunluğu
 Aradılar adı bilinmiyeni
 Kendilerini sormıyanı
 Kıynışan kapılardan mor lekelerden
 Üşüyen yalnızlığımdan sabahın havasından
 Hırpalanmış tedirgin uykular içinde
 Milyonlarca mermerin içinde
 Oydu gördükleri
 Sustular susarak konuştuılar

Benim için var değildi o zamanlar
 Yeşili solmaz sevdalar çınarlar uğuldayan
 Güldüler şarapollardan varoşlarından şehrin
 Güldüler masmavi kıyısından camların
 Gördüm ölmez renkler içinde
 Aklaştığım altın saçların

Gittiler dipsiz denizlerin bozbulanık aydınlığınca
 Dudaklarında tek kelime yarın yarın
 Ve değirmen dönerdi gölgesinde yıldızların
 Torbalarında dolu dolu özlem
 Göz kapaklarında asılı duran senelerin uykusu
 Ezan sesi ses duvarı ud merakı falan
 Yaşlanmak endişesi unutulmak korkusu

E. Sezai BOZDOĞAN

S K A N D A L

Bir kerecik evet deseydin o kadar
 Ellerimiz bayram yapsaydı dudak dudak
 Dudaklarımızda yara açılısaydı göz göz
 Gözlerimiz kör olsa ne olurdu sanki
 Bir yanda aşk kahverengisi tükeniş
 Bir yanda yaşamak kobalt mavisi

Sigaram sana doğru yanıyor hâlâ
Ama ayaklarıma kara sular inmiş
Koparıp tütsülenmiş beyazlardan seni
Çakamaz mıydım sanki kapımın kalbine
Bir kez gelincikler bana sallansaydı
Kristal sarhoşluğunu unutup köşelerin
Kulak zarlarında Samili akşamlar yansaydı

Duyarlı olsan biraz Ö' yü L' yi Ü' yü M' yi unutsam
Hep seni düşünürdüm ölüm kadar
Sıkı - fıkı soluğumuz yapışık balkon altlarında
Üç adım ilerimizde bir objektif bize çevrik
Aşkımız ikiz uyanmış birbirimize
Resmimizi birde şöyle çektirirdik.

Güvercin göğsü bir ılıkılığı var düşlerin
Bir ılıkılığı var diyorsam inanma
Doğaca asıl saçlarıma öyle kal
Soy ayakkabını çorabını giysini soy
Büyüsün alabildiğine skandal.

Saçlarının her teline bir ampul as
Kulaklarına sencil şiirlerimin tümünü
Dişlerini geçir etlerime - morumsu iz -
Öyle eksik büyütme beni canımın içi
Mevsimlerin tabağında patlasın gölgemiz

M. Sami AŞAR

ŞEN OLASIN HALEP ŞEHİRİ

Gündür geçer, kuştur uçar
 Tutamazsın, tutamazsın..
 Sudur akar, sestir gider
 Tutamazsın, tutamazsın..
 Güneş doğar, güneş batar
 Tutamazsın, tutamazsın..
 Derttir gelir, sözdür zehir
 Yutamazsın, yutamazsın..
 Kaza, belâ, eza, cefa..
 Atamazsın, atamazsın..
 Aşktır, gelir selâm verir,
 Sen ki âciz bir insansın
 Soldan geri dönemezsin,
 Gücün yetmez, atamazsın,
 Kurda kuşa satamazsın..
 Ömür kısa, arzu büyük..
 Sığmaz öyle küpe, tasa
 Altı üstü demir, diken..
 Yiyemezsin, yutamazsın..
 Hayat öyle ağır bir yük,
 Anan olsun, baban olsun
 Bölemezsin, tartamazsın,
 Kaldırıp ta atamazsın..
 İyisi mi, bırak gitsin
 Pupa yelken, bata çıka
 Çürük gemi..
 Bir gün olur, bir sahile
 Vurur elbet.
 Hayat zaten hep böyledir
 Nerde, hani dört başı da
 Mamur kimse?
 İşte, geldik, gidiyoruz..
 Şen olasin Halep şehri.

K U R A L S I Z

Kişinin içine sığmayışı
 Sevilerinin,
 Havalardan.
 Bir uçsuz bucaksız oluştur
 Başlar çiçekte
 Oynadığımı görürsünüiz
 Kelebeklerin
 Kurallardan öte.

Bulutların kararmasına bakmayın siz
 Parmaklarınız kararmasın yeter ki
 Işısın sevileriniz
 Evler boyu
 Gölgesinde minicik ağaçlar
 Bir öğle üstü
 Rahat bir uyku.

Ünal BODUROĞLU

A Ş K Y A N K I S I

— I —

Hiçbir şey demem, peşinden ağlamam da
 Oraya esen rüzgârlar varken bırak gözlerini
 Burası bu kadar işte, burası bitti
 Beklemeler boşa gittikten sonra, rüzgâr da hazır şura-
 cıktayken
 Hakkımızı helâl etmiyecek ne var ki.

Ama düşüncelerin aştığı dağların ötesinde
 Orada işte, o kadar zor
 Bugün yola çıkarsan zaman yeter
 En yeni, yollarda eskidi şimdiye
 Gene de yeniler eskimek ister.

Peymanlık beklemekle bir

Ay vursa para etmez sonunda, denize dökülse tüm may-
yılar para etmez

Bir bunu giden güneşte gördüm

Akan yıldızın su görünümünde gördüm bir de

İtunlar hiçlik çukuru depderin, bu gördüklerin

Burası hep böyledir işte, hep böyle.

Koşarken ölmek en iyisi, çattadak çatlamak ortadan

Varsın güneşe saplansın gözlerin o da iyi

Bir kutsal imza at atacaksan

Düzlüğü en kesin yerine zamanın

Bir ikinci güneş diyecekler daha ne

Bütün gözlerde sen yanacaksın.

Hadi bir damla yaş dökcek değilim, hadi yürü.

— II —

İşte çıktım

Son tepenin gölgesi denizin ötesine varıyor

Bu dumanlar özlem kokuyor

Bu loşluk neden ola

Herşeyin gölgesi var, benim yok.

Az önce bu ot yoktu burada

Bu buzağı memeyi ağzına almış nereye gider ki

Bir tek kuşa böylesine renk

Ve her an başka ne kadar iyi.

Gözüm tümünden ılık

O ufacık çizgi vardı ya, çirlikiümsü

İşte onu boğmuş ılık bir güzel

Loşluk gözlerimi görünce

Görünce ısıyor, ne güzel

Bu ne bu, güneşin çırpıntısı
 Sarhoş mu, deli mi, ne
 Yere yatırsam yatırırdım, el sürmedim bile
 Zamana bir imza atıverdim, bütün yaptığım bu
 Barışla geldim güneş, iyilikle.

— III —

Gelin bakalım, izlerim orada, gelin peşimsıra
 Aşklar burada büyüyecek en iyi
 Çiçeklerle sabahlar arasında aşkların yeri
 Upuzun sabahlar, gözlerde ne bir çürük ne bir çizik
 Mavinin kucağı dopdolu yeşil
 Her boydan, her soydan, işte böyle
 Eşeleyin, eşeleyin, daha taze, daha yeşil
 Aşklar vuracak sabahlardan yüziinüze.

Mehmet KARABULUT

AYDINLIĞA ÇIKAN GEÇİTLER

iğrenç bir vurdumduymazlıkta karartmamak alnımızı
 kötülükleri bir yana itip
 sevmek bu memleketi baştanbaşa
 sevgiliden anadan babadan çok
 donatmak yüceltmek şöyle bir
 iyiliklere uzatıp kenetlemek elleri
 tüm yüreklerin atışını kıvançla birleştirmek
 öliirsekte
 insanların kader birliği ettiği kardeş yatakta
 yaşamamıza sevgilerle dolu ölmek
 bir bayram sabahına uyanacakmış gibi

İsmet ÜSTEK

KORKULU GIYSİLER

O ayva rengi kötü sarı
İşte bu dediğin korkulu giysilerin

O duran üzerimde eğreti hafif
Buğulu duman duman gözlerin

Ama ben tadmadım konulup gitmeyi
Bilmem sevisizliği hiç
- Ondandır - istemem korkulu giysileri

O ayva rengi kötü sarı
İşte bu dediğin korkulu pabuçların
Kopmuş gibi bir yanından kadınlığının
Yüreğime yüreğime basan pabuçların

Giyme bu korkulu nenleri giyme
Bozulmasın dengesi maceramızın

H. Vasfi UÇKAN

GÜVERCİNLER ŞARKISI

Sen gelenleri söylüyorsun akşam üstleriyle
Ben umut diyorum hep
Bütün çıkmaz sokakları açıyorum
Sokaklardan yalnız sen geçiyorsun

Önümde yürüyorsun çarşılarda
Alıp gözlerimi sevişmelere götürüyorsun
Selâmlarım çift oluyor durmadan

Yalnızlık benden gidiyor

Güvercinler şarkısını bir sen biliyorsun
Bir ben biliyorum ikili söylüyoruz
- Güvercinler böyle gökyüzü ortasında -
- Sevişmek ne güzel onların -
Büyütüyoruz şarkıyı evren kadar.

H. Nevzat UÇKAN

NURAY İÇİN İKİNCİ ŞİİR

İnce kadın yüzleri caddelerde sisli
Nuray Nur Safiye
Sen boyama dudaklarını
Böyle de güzelsin öpmelerime hem
Islanmasın saçların giiz yağmurlarıyla
Görmesin gözlerin kötülüklerini evrenin
Takma gözlüklerini geceleri
Sen böyle de iyisin sevmelerime hem.

H. Ahmet UÇKAN

İZMİR DAHA İZMİR

Sen İzmire gidersen
 İzmir daha deniz
 Deniz daha mavi avuçlarında
 Balıkçı ağlarından sıırıslıkam bir göz
 Göz daha yosun
 Baktıkça İzmir oluyorsun

İzmirin hangi sokağında
 Hangi evinde duygular daha yağmur
 Sevgi daha sevgi
 Yaşamak incir ağaçlarında kopar kopar ye
 Yedikçe sarhoş
 İzmir baştanbaşa üzüm
 İzmir iki gözüm

Efkârın ateş yaktığı bir vakitte
 İzmir daha tütün
 Tütün daha yalnız dudaklarımda
 İçtikçe dumansın savruk koyu
 İzmir Basmane değil
 İzmir Kordonboyu

Kordonboyunda İzmir daha İzmir
 Sen daha güzel
 Güzel daha anlamlı
 "İzmirin içinde vurdular beni"
 Yüreğimden vurdular
 Yüreğim daha çok sen
 Sen daha vazgeçilmez bu çoğul günde.

"Uçun kuşlar uçun İzmir'e doğru"

Uçun düşünceler erkencil

Uçun umutlarım bir göçmen beyazlıkta

Beyaz daha yunmuş

Boz bulanık endişelerde beklemek duru mu duru

Uçun gözlerim uçun ayaklarım

Uçun İzmir'e doğru.

A. Rıdvan BÜLBÜL

EV SİZ YAŞAMAK

Soğuk yapılarda büyürse

Bütün gün yorgun irkek

Sokaklarda nasıl geçer

Yemekler olmadan günler

Dönerken eve - evlere.

Seslenir geceye kinli uyanık

Yüreğinde saklı günlerle

Nasıl ev olmadan yaşanır

Nasıl çocuklar olmadan

Çiçekleri solmuş pencerede.

Ne kadar değiştirdi günler

Anlatırlar yavaş - sessiz

Yarım kalıyorsa eğer aşk

Ben bembeyaz ormanlarda sıcacık dil.

Yarım kalıyorsa ölümler

Yok demektir ev - evsiz

Satılan birşey mi çarşılarda

Alınsa bile artık çok geç

Yoksul bir yanı hep büyümede

Unutulmuş gibi yıllardır

Uzaklarda belki ölümlerde.

Oktay TUNCER

Y A L N I Z I Z

El ayak çekilmiş
 Kurumuş ağaç köklerinde mantar
 Almış götürmüş kalabalıklar seni
 Eşyaya bitkiye aşka
 Kör tutkulara acı kuvvete dolu dolu.

Bekle bir soluk
 Gelecek ısıtmayan gün rüyalarım
 Tütmeyecek maydanozlar Güney'de
 Tanrılaşsa bile Yagolar Zerkonlar
 Çene kemiğiyle bir eşeğin yeniden
 Vuracak anasının öteki oğlunu Kabil.
 Bekle bir soluk
 Ben büyüyeceğim zamanların dışında
 Çoğalacağım dağ taş
 Ben akan su
 Ben çınar gövdelerine kazılmış tarih

Bekle bir soluk
 Çekip gidecek Resûller birden
 Yansıyacak Yarasa gözlerinde nûr
 Dökülecek bekçi düdükları
 Bir gecenin içine apansız
 İki kanat cam arasında o zaman
 Nefeslerimiz donuk donuk donuk
 Ve yalmız.

YENİDEN BAŞLAMAK

Öyle ağlamak mı yok bir daha unutma
Yok bir daha ölmek her gece düşlerde
Artık kapadım kapıları anılara
Ben varım her geçen gemide unutma

Her gelen günle yepyeni bir evren
O gizli güzelliği yasak acunların
Yok bir daha yenilmek o büyük iizgiilere
Bak beyazına bir kez yakından saçlarımın

Ben varım her geçen gemide unutma
Unutma daha bir güçlüyün yarınlara
Bu kez yaklaş yakından gözlerime bak
Artık düşman değilim unutma aynalara

Coşkun ZENGİN

D Ü Ş S E L K I Y I

Bir martı dolaşıyor göklerimizde
Balık yizli sabahlarda uyanıyoruz
Çiçekli bahçelerin o Tanrısal
Sessizliği dolamış aşkımızı
Yalnızlığın soğuk ağlarından uzaklardayız

Yaşamak her anımızda yeni ve sıcak
Bizden birşey her kıpırdanışında suların
Sanki yeşeriyor zamanda öyle güzel
İnce bir tül tutuyor aynasını
İşıltılı serin anıların

Yitirilmiş kokular tiitmeyen, bir düşsel kıyıda..

Sıtkı Salih GÖR

E S K İ E V İ M

Kırışmış yüzler gibiydi
Duvarları
Eski evimin

Karanlık gecelerde
El ayak çekilince
Yüzler eğilir üzerime
Konuşurlardı

Kırışmamış yüzler gibi
Duvarları
Şimdiki evimin

Karanlık gecelerde
El ayak çekilince
Yüzler eğilmez üzerime
Konuşmazlar

Yalnızım
Yalnız bu evde

Muallâ BAYRAKTAR

★

B A T I K G E M İ L E R

Şimdi görünür uzaktan
Güvertelerinde balıklar yüzer
Sağ yanıma yatmış bütün beyazlığıyla
Körfezin koyu derinliğinde
Direkleri devrilmiş ağaçlara benzer

Öğrencilerim beyaz yakalı
Örgüllü saçlı çiçeklerim

Çantaları kitapları suyun yüzünde
 Şimdi görülür uzaktan
 Tahtanın başında duruyormuş gibi
 Aydınlık günler yüzlerinde

Bütün umutları aldı götürdü gemi
 Bir halat koptu yaşamaktan
 Oldum olası gavur bir deniz
 Işıklı resimleriyle karşımda
 Lumbuzlarm ardında tavana vurmuş
 Saçları deniz bitkileri gibi

Öğrencilerim fidan boylu
 Köylülerim halkım çocuklarım
 Öğrencilerim beyaz yakalı
 Bahar gibi taze düşleriyle
 Batık gemilerle batık umutlar
 Kolkola gezer şimdi denizde

Doğan IŞIKSAÇAN

S A B A H Ç I

Sabahlardan sabahlara uçayım
 Beni daima sabahlarda bırakın
 Hep böyle sonsuz, taze ve serin
 Uyanmak üzre bulunsun Dünya.

Yorgun yorgun yansın ışıklar
 Islak yollardan gelip geçeyim
 Gökyüzü hep böyle mavi dumanlı kalsın
 Bozulmasın bu giz, bozulmasın bu hava.

Islansın saçlarım düşsün alınma
 Her sabah göklerce çekip gideyim
 Ve elimde bir demet taze zambakla
 En mutlu haberleri ben getireyim.

Recep BULUT

REZİL ZAMANIMIZ

Yarıyı atlamışsa gece
 Büyüyorsa duvarda gölgemiz
 Ve yürüyorsa
 Işık arkamızda değildir.

İn cin top oynuyorsa sokakta
 Kör körse pencereler
 Basma perdelere düşmediyse gölgemiz
 Ve sarhoşsak
 İçimiz dışımız rezildir.

M. N. RAMOK

ÇARŞAMBA DEĞİL PERŞEMBE

Bırak konuşayım
 Kapama ağzımı
 Hep dediğin mi olacak
 Bu gün çarşamba değil
 Perşembe

Sen bilmiyorsun
 Yahut biliyorsun da
 İşine gelmiyor
 Bu gün çarşamba değil ki
 Perşembe

Başkası kanabilir sözlerine
 Ama bendeki değirmen
 Yalan öğütmez
 Pekâlâ bilirim ki
 Bu gün çarşamba değil Perşembe

Bak bende yutacak göz var mı
 Boşuna yorma kendini
 Karaya beyaz diyemem
 Ne kadar yemin etsen de
 Bu gün çarşamba değil perşembe

Nesimi ESKİN

★

K I Z L A R

Bugün gene sizleri düşündüm kızlar,
 Gecelerimin aydınlığına kadar girdiniz
 Hepiniz de güzel
 Hepiniz de gök mavisi yani kara ak sarı al
 Yani bildiğimiz gibi
 Hani şu bilmediğimiz
 Hani şu
 Hani!

Hani karanlığı ittiğiniz gecelerin
 Geceler ak aydınlığınızla bolluk
 Yani hürriyet diye bağıırıyordu kurna başında çocuk
 Çocuk kan kusuyor ama yılmıyor
 Senden hâlâ mektup geliyordu
 Mektupda gözüni bile kırpmadığın
 Yani kirpiklerini oynatmadığın belli oluyordu
 Cam göz gibi fakat güzel bir göz gibi
 Göz gibi ısl - ısl çocuk doğuyordu...

Çocuklar, çocuklar,
 Hepsi de güzel
 Hepsi de gök mavisi yani kara ak sarı al
 Yani bildiğimiz gibi
 Hani şu bilmediğimiz
 Hani şu
 Hani!

İbrahim TEKELİOĞLU

A Y R I A Y R I

Sen delice bakarsın.. Ben delice
Biz delice bakışmayı bilmeyiz.
Çılgın davetler geçer gözlerimizden
Biz bakışmayız.

Sen delice gülersin.. Ben delice
Biz delice gülüşmeyi bilmeyiz.
Sevincimiz bölünür akşamlarla
Biz gülüşmeyiz.

Sen delice seversin.. Ben delice
Biz delice sevişmeyi bilmeyiz
Yüreklerimiz çırpınır eteklerinde
Biz sevişmeyiz.

Sen delice yaşarsın.. Ben delice
Biz delice yaşamayı bilmeyiz.
Toprakla suyla havayla
Biz yaşamayız.

Hatıralarla dolu bir gecede
Bir tebessüm dağıtır hüznümüzü
Bir şeyler karışır nefeslerimizden
Biz kavuşmayız.

Nurettin ÖZDEMİR

BİR BAHAR SABAHİ

Bir bahar sabahında
Yağmur yağıyor dışarda
Yeniden yeşeren ekinleri
Taze filizleri
Yavru kuşu incitmeden
Öyle sessiz.

Bense içerde
İnsanları incitmiyen
Düşünceler içinde
Kendi kaderimce ufacık odamda
Penceremden bakar dururum
Dışarda yağan yağmura.

Gökkurt /Y/M

★

DELİ KAN'A ÇAĞRI'N

Uzak çağrılarda varsın gece gibi rüzgâr gibi uzak çağrı-
larda

Yorgunsun şimdi - çırılçıplaktan -
Yeşiller bir başka özeniyor yeşil olmaya
Tükeniyor - karanlık - dağ yollarında.

Yankılar var su kuşlarının kanatlarında içtengelmanin duy-
gulu

Sırılsıklam bir beyaz olmuş bulutlar sana inat
Gönlümün ötesi buram buram çağrından
Kapıyor gözlerini. Ellerim kucağımdayken kaygulu.

Deli kanım dolaşüyor toprağa dek öz verircesine
Işık gibi sessizim ışık gibi kapkara ışık gibi apak
Deli kanım dolaşıyor yetmeden deli kanım benden öte
Deli kanım - çırılçıplak -

Taylan C. ÇAMDORUK

M A R T I N I N A Ş K I

Bulutları seyrediyorum göğün mavisine doğru
 Denizin aynasına bakıyorum duru maviye çalıyor
 Lapinaların seslerini dinliyorum
 Deniz minareleri yığılıyor şamandıralara
 Bir martı havalanıyor göğün mavisine doğru
 Bir şey kımıldanıyor duruyor bir yerinde
 Hâlâ yağmurlu değil ama yiireciğinden ıslanıyor

Tüyleri beyaza çalıyor martının gözleri yeşile çalıyor
 Isıcacık çırpınıyor kalbi sevdalı mı bilmem?
 Daha bir mavili yeşilli oluyor, gözleri hareli
 Bulut badem yeşiline dönüyor deniz süt maviye
 Tüyleri daha bir beyaza çalıyor

Bulutları martı kuşlarını seyrediyorum
 Bulutları seyretmek tam bana göre değil
 Sanki bir türkü söylüyorlar göğün mavisine doğru
 Sanki bana doğru bir deniz kımıldanıyor
 Bir martı süzülüyor mavili yeşilli bir martı
 Asıl orası adamı öldürüyor

Mehmet ÖNALP

★

T U T K U N

Göçmen kuşlar gibiyim
 Öylesine garipsi
 İçli şarkılar söylüyorum
 Uğruna
 Bir bozkır ortasında.

Sebil etsem anılarımı
 Yaramaz işinize
 Ben sana tutkun
 Oysa ki anlamıyorsun

Abdullah Edip ÇİTÇİ

F İ N A L

Ellerimi tutabilirmisin ölmeden önce?
 Işıkları söndür
 Karanlıktan korkmuyorum.
 Kötü kişimiydim ki
 Böyle yalnız
 Böyle çaresiz
 Bırak
 Biraz müzik istiyorum.
 Yeşili severdim alabildiğine
 Serserilik derdim
 Bütün yalanlar
 Ve bütün sokaklar benimdi
 Sigara içerdim.
 Pencereyi arala biraz
 Yanıma gel n'olur
 Ellerimi uzatıyorum.

Gülşen Girginkoç ÇİDAMLI

BİZLER - SİZLER - ONLAR

Üflenmiş lâmbalarca karanlık yüzler daha
 Sevgiler dudaklarda bir öpüş kadar sıcak
 Anlamsız uğultular uçuşur geceleri
 Kırık camlar ardında uyur gölge adamlar
 Ayazın nefesiyle sabahlıyarak.

Gün doğumu uzakta inanmak başlar ama
 İri bir kanat alıp götürür karanlığı
 İlk umut aleviyle yanarlar teker teker
 Kutlamaya gider hepsi bayram havası içre
 Bir kahraman gibi sonra gün ışığını.

Oben GÜNEY

YAPRAKLARIN BOZUMU

Uzak sarılara katıldık yine
 Yaprakların kızartısı çoğaldı
 Kuşların kanatları çekiyor ipleri
 Bir kez ürkse kuşlar dolansa ipler
 Uzayı gözlemekten usandım

Bir bulut parçasına verindi mavi
 Yolların akşamdan sonrası başladı
 Çınarları düşleyeceğiz artık
 Gölgelerine düşüp kaybolduğumuz
 At kestaneleri uyanacak deli deli
 Çocuksu düşüncelere
 Sürelerin aralıklarına vuracak
 Bizi dürtüler
 Şaşan ölçülerden
 Yaban ağaçlarına dolanmış sarmaşıkları
 Eşitliyeceğiz kendimize
 Soruların karşılığı bulununcaya kadar

Bütün özentimiz çevrili bahçelerde
 Kapat kapıları önünden geçeceğim
 Bir tutup bir kaybettiğim
 Göğün yüzündeki sisli beyaz
 O da uzanamadığım yerlere vardı

Olanca hızıyla yağmur götürsün
 Örtük pencerelerin ıssızlığını
 Başka mevsimlere girdiğimizi
 Şimdi duydum.

E L D İ V E N İ M

Beyaz Eldivenlerim
Balkonumdan düştüler
Sarmařıklar
Büklüm Büklüm titredi...

Ay ışığı altında... Kimsiniz?
Ozanmı, bir Prensmissiniz?...
Lütfen eldivenleri
Bana getirirmisiniz.....

Bu yeşil dünyamı
Bana veren sizmissiniz?
Bu kucak dolusu sevgi
Benim mi söyleyenize
Çamlıcada gün doğarken
Beni yine öpsenize...
Evet fakat,
Siz kimsiniz?

Sustunuz.. ses vermiyorsunuz
Bekliyorum... Gelmiyorsunuz...
Ben her an hayalinizleyim
Yok.. siz bu derece sevmiyorsunuz
Eğilip bir bakarsanız,
Gözlerimde siz varsınız..

....Evet fakat, Siz kimsiniz?
Yoksa yoksa.. Romeomu?
..O halde.. bende Jülyet'im
Ve yeşil pencerem açık
Lütfen eldivenlerimi
Bana getirirmisiniz

IŞIKLAR KENTİ

Uykularımdan olsun çekil artık
 Seninle bezenmesin düşlerim
 Uyanmak varken işin sonunda
 Yumuk gözlerle neden beklemek yeniyi
 Yansımayacak olduktan sonra?

Karamsı değil bu zor görünümler
 Bir dal ucu kadar yeşil umulu
 Geceye serpilmiş parça parça
 Duygular daha güzel
 Çepçevre sarmış kurgularımı

— II

Bir horoz sesince seni unutmak
 Daha uzamasını dilemek elinde olmadan
 Tan yerinde ışıklar sıkılmış
 Dört bir yandan gelir gözlerime dolu dizgin
 Hem de sormadan.

Kim atar bunları her gece
 Geceye kararan kim - sen de bilmezsin
 Her gece bu dağın doruğundan
 Gözlerim düşlere eğilmişken hep
 Bir horoz sesi ve çılgın ışıklar yansır
 Gün doğudan.

Bıktım bu uyanmalardan
 Her sabah daha bungen benliğim
 Işıklar içinde yapayalnız
 Işıklar içinde daha tedirginim.

KOROYLA SÖYLENECEK ŞİİR

Erzurum garında Basmane vagonu
 Çalsın sazlar Doğu giülüyor
 Tiirkiye uzuyor vagonlarca
 Düşünceler tepelere çarpıyor
 Yükseliyor kişiler Tanrılar gibi
 İnce bir ışık kardelenlerle
 Doğudan Batıya koşuyor
 Yitik, aç, sevgisiz kişiler
 Boyunlarında gelenek halkası
 Yaşamaya susuyor
 Çalsın sazlar, bu düğün bitiyor

Bir uçtan bir uca Tiirkiye
 Tara - tarata - ti, tara - tarata ti
 Bir uçtan bir uca dağlar
 Üzümlü yeşiline, deniz mavisine
 Erzurumdan Egeye koşuyor
 Dağ yüklü, özlem yiklî, Doğu yiklî
 Soluk soluğa
 Basmane vagonu

Erzurum garında Basmane vagonu
 Artık düşleri kara değil
 Bar oynanan ortallardan
 Dadaşlardan efelere
 Seven, özliyen yüreklerle
 Yurt tiirkiileri taşıyor
 İki yön arasında sevgiler
 Kel, çıplak, soğuk dağlardan
 Kişilerden kişilere koşuyor
 Çalsın sazlar, bu yiirek seviyor

Bir bilge vardı yitik, uzak
 Tara - tarata - ti, tara - tarata - ti

Düşleri türkülerde eridi Lili Marlen
 Çekip efelere karıştı
 Gözü yaşlı temmuzlarda
 Bu yüzden Egeye koşuyor
 Üzüm yeşiline, deniz mavisine
 Çile yüklü, özlem yüklü, sevgi yüklü
 Soluk soluğa
 Basmane vagonu

S. Kandemir BAŞAR

Y A Ğ M U R D U A S I

Yağmur yağıyor bu akşam camlara
 Ben hâlâ seni düşünürüm.
 Bir şarkı işitsem gurbetten yana
 Ölürüm.

Bilirim dua edersin her sabah
 Roman ararsın bizimkine benzer
 Biz Lâle devrini yaşadık güzelim
 Aşk romanda ne gezer?

Sen deli gibi sevdin
 Vakit kalmadı ağlamağa
 Roman kötü bitti sevdalım,
 Kaldırdılar kızı dağa.

Sonbaharda sevişilmez deyişini
 Hayâl meyâl hatırlarım.
 Bilirim yeşil gözlüm şimdi yediğin ekmekte
 İçtiğin suda ben varım.

Yağmur yağıyor bu akşam camlara
 Ben hâlâ seni düşünürüm.
 Bir şarkı işitsem gurbetten yana
 Ölürüm.

Turhan R. OĞUZBAŞ

İŞİN DOĞRUSU

Ne zaman bıksam yaşamaktan
 Lâfontenin oduncusu
 Gelir dikilir karşıma
 Gülerek, der;
 Böyle işin doğrusu
 Ne kadar acı olsa diinya
 Kovaladıkça kaçsa iimit,
 Yalandır bıraktığımız hayattan,
 Yalandır tatsız dediğimiz.
 Parça parça olsak bile,
 Her ânın o zevki var içimizde.
 Ağlarken bile gözlerimizde,
 Yaşama zevki parlar.

Yüksel ÂFET

Y A Ş A M A K

Ellerimi uzatsam tutacaktım
 Yaşamak iç adım önümde koşuyordu
 Güneş nasılda çıktı birdenbire, aklım ermez
 Gözlerim yokluğunun denizinde boğuluyordu.

Tanrıya sorumluluğum aklıma geldikçe
 Ellerimi daha bir güçle uzattım
 Yaşamak öyle güzeldi ki, aşk gibi
 Ne yapıp yapıp bulacaktım.

Ne kadar koştum bilmiyorum
 Bir gün aynada ak saçlar gördüm
 Yaşamak kendiliğinden düştü elime, ölgün çağımda
 Tuttum, öldüresiye dövdüm.

Turan KALAYCIOĞLU

B Ü Y Ü Y E N

Sımsıkı tarannuş sıkılganlık saçlarım
 Gecelerce düşümde
 Ellerim benden ayrı
 Nasıl görünsün ortalıkta.

Bir söz olmalı bir söz
 Karanlıkta ışık benzeri
 Durur gözlerim utangaç
 Bir esintiyle silik.

Mavisiz yosun kokusu
 Günlerce deniz peşinde
 Ürperir toprakla beraber
 Bir yönüm boynubükük.

Yanmışlığın gürül gürül ak suyu
 Dolan damarlarımda dört dön
 Otur yerine insan hâlim
 Artık büyüdün.

Nevzad Sudi ODYAKMAZ

I S I N S U

Sevdikçe büyük
 Diledikçe insan
 Yaptıkça kuvvetlisin
 Usum.

Kıymet KARAŞAHİN

YİTİK YILDIZLAR

Bir yol vardı hani,
Türkülerle yürüdüğümüz,
Bir yol vardı hani
Aydınlık ve yeşil...

Bütün meyveleri sana toplar,
Sererdim dizlerine en kırmızı mercanları
El uzatırdı yedi renkli bulutlar,
Bir masaldı, yazardık,
Zaman tükenirken...

Sevgi vardı gözlerinde hani,
Dökülür dallarına yıldız yıldız,
Renkler getirir ebem kuşağından,
Saçından yolların etek etek...

İncecikten bir kar tutmuş yolları,
İliklerime dek üşüyorum,
Uzat uzat ak ellerini,
Dök yıldızlarını saçlarıma yine..

Ömer GÜRCAN

S I K I N T I

Şimdi
Bir bıçak olsa elimde
Portakal soyar gibi gökyüzünü
Kara bulutlarından ayıklarım.

Şimdi
Bir bıçak olsa elimde

Bu odanın dört duvarına
Dört pencere açarım.

Şimdi
Bir bıçak olsa elimde
Sigara da yasak olur mu yani
Kalbimi yasaklardan kurtarırım.

Şimdi
Bir bıçak olsa elimde
Çeketimi, gömleğimi, çoraplarımı
Anlardınız ne yaparım.

Şimdi
Şu on parmağın iki elimde
Çok şükür tırnaklarına!
Yoksa kendi kendimi yerim!..

Şahin CANDIR

İŞIK KARANLIKTA YAŞAR

Uçan kuşların haberi olsun
Biz varız uçmayan
Geçen günlerin aydınlığında.

Tanelenmiş dualar
Tutmuş ayaklarımızdan
Bırakmıyor Karanlığa.

Turgut AKINCI

ELLERİNİN ŞAVKI

Y —

Çalımlı güzellemeler yaşadık ölümden öte
Kuru yereylerin suskusu gücümüzü kırdı
Böyle olacak kişiler değildik kanımız uluydu

B —

Sorunuzun mert karşılığını bulacaksınız gözlerimde
Gözlerimden tutacaksınız elleriniz boyanacak mutlak
Uzun yollara koşut bu umut çizgileri
Yitik ülkelerde topallıyacak ülkünüz
Örneğin Magosa'larda örneğin Afrika'larda

T —

Buruk özlemler geçti usumdan yalım yalım
Ellerinin şavkı tutkuladı beni ellerinin saçlarının

C —

Sonra koskoca kayboldum yeryüzünde
Erimek işten değildi erimek hiç
Deli uzayın güzelliği komadı
Ellerinin şavkı tutkuladı beni ellerinin saçlarının
YTBC —

Seni nice limanlara konuk götüreceğim bilemezsin
Bunca zaman aydınlıksız köylerde aradım seni
Çeşmelerdeki Kezban'larda Ayşe'lerde Gülnaz'larda
Ellerinin şavkı tutkuladı beni ellerinin saçlarının

BEŞ DİLDE AYRILIK

)

Umudlar bölünür ortadan,
 Her şeyin sonu budur.
 Hayatın bir bitmeyen rüyası,
 Kavuşmalar ayrılımlar dünyası.
 Gideceksin git git artık.
 Allaha ısmarladık, Allaha ısmarladık...

Gözlerin nemli nefesin sıcak,
 Yol koparıverdi ortasından,
 Ne var bunda ağlıyacak,
 Ayrılık pekte kolay değil gerçi,
 Arivederçi, arivederçi...

Bir deli rüzgârdı başımda esen,
 Bir meçhul ufka giderdi yelkenli
 Hiç gitmez yanımda kalırdın,
 İçimden geçenleri bir bilsen,
 Auf vviedersehen, Auf vviedersehen...

Girmezdi bile düşüme,
 Budamı, geldi başıma?
 Vay güllüm vay,
 Vay ruhum vay!
 God by god by...

Ağlamaklısın gül diyemem,
 Kolumdaşm el diyemem,
 Git diyemem gel diyemem,
 Eğlen hele bir söziim var,
 Au revoir, au revoir...

B U Z

— I —

Oyuncaklar meyveler kandırmaz
 Kapınızda büyüdükçe buz
 Bir kış gülmesiyle dudağınızda
 Boğulursunuz

— II —

Kocaman gözlü çocuklar güneşli parklarda
 Nasıl bayramlı nasıl hoyrattırlar bak
 Oysa kulaklarını çeker büyükler
 Sokağı dönmek yasak

Saklıca caddeye inen gencecik sevgililer
 Öylesine uçarı öylesine hür
 İnsanlarla taşıtlar arasında çarpıntılı
 Sevgiden gözleri büyür

Bir büyüdü mü gözleri insanın
 Kapanmaz kaç geceler boyu
 Sevgi kin kardeşlik dövüş
 Boğaz tokluğu

— III —

Oyuncaklar meyveler kandırmaz
 Kapınızda büyüdükçe buz
 Bir kış gülmesiyle dudağınızda
 Boğulursunuz.

BIRAKIN PEŞİMİ AVCILAR

Artık tutmuyor ayaklarım
Kırdılar kanadımı kolumu
Sarp dağlara yöneltiverdiler ansızın
Zümrüt bir vadideki yolumu

Şimdi ürkek bir karaca gibiydim kuytularda
Açlık ve soğukluk donduruyor kanımı
Kıpırdasam delik - deşik edecek
Gözü dönmüş avcılar her yanıma

Oysa ki gencim genceciğim daha
Yeni yeni tanıyorum dünyayı
Ve "Güneş"i görmediğimden Tanrı bilirim henüz
Şafak vakti gördüğüm "Yıldız"ı, "Ay"ı

Andiçerim ki hiçbir şeyinde gözüm yok şu evrenin
Korkmayın ekmeginizden yana
Bırakın artık peşimi n'olursunuz
Çok görmeyin bir özgür havayı bana

Hurşit SAİM

BİR SOKAKTAN NOTLAR

— III —

Bakıyorum kavgaları içinde sokaklar
 Güneş yasak edilmiş
 Mezartaşlarının yalanları dolaşiyor başıboş
 Bu çocuk değil
 Bu kadın değil
 Bu su değil
 Bu ekmek değil
 Gölgesiz suçların ak uçuşları
 Yerlere serilen
 Özlediği bir avuç tuz
 Tıkmak için gözlere
 Yaşantıya paydos

— IV —

Zorlu rüzgârların esintisi bir mor acımsı
 İki kapısı vardır evin
 Biri aralıktır gece yarılarında
 Bıçak keskinliğinde girer kara gölgeler
 Işıkların hırsız yorgunluğu uzar bir ağaç
 Çocukların dörtgen açlığındadır
 İkinci kapı
 Pencereerde tiim perdeler inik
 Kocası uzak yaşantısındadır günlerin
 Yüzlerin çürüklüğü nerdeyse dağılacak vay
 Martılar denizsiz
 Ekmek gene namuslu
 Ve dördüncü çocuk okuldadır
 Kalemsiz kâğıtsız
 Nasıl yazacak ak giinlere övgii
 Acımsı morluğumdadır esintisi rüzgârların
 Örtüsü

BİR KUŞAKTA GÜN BATIMI

İşte, batıyor gün
 Yeryüzü gecenin acelesinde.
 Uzanıyor sokaklarda insanlar tek tük
 Çoğu evine gitmiş.
 Doymuşlar ağırığa
 Kimisinin gücü yitmiş.
 Dolu kolları kimisinin
 Kucak kucak
 Memur hanımları bekler evde
 Boş ellere bakacak
 Ben bekâрім yemesemde olur bu gece
 Ama çocuk, ama ana
 Ama kadın
 Ne olacak ?

Gökyüzü akşamın türkiyesinde
 Pembe pembe düşünmede dağlar.
 Kuşlar duyar susuzluğunu uykunun
 Küçülür uçuklarda
 Eski bir günün tayfı.
 Yanar yıldızlar
 Teker teker
 Solar yaşaması güneşin.
 Gündüz, boşalıyor son oyunlarından
 Genç kızların.
 Bundan sonrası gece
 Orospuların.

A Ğ A C A

Seni öyle benzetiyorum ki bana
 İkimizde de yalnızlık
 Gün boyunca.
 Ne şimdi senin
 Çok sevdiğin çocuklar var
 Dallarında.
 Ne benim garipliğimi anlıyan..
 Öylesine bir öksüzlük
 Vurur duygumuza.
 Bir öksüzlük;
 Bizi bulmuş
 Tepeden tırnağa.

Nâzan GÜNTÜRKÜN

EREN'E TABLOLAR

Unutulmuşluğun savruk yaşantısında
 Bir ağlamaklı duruş geçer yitikliğimden
 Tavan aralarının hasır duvarlarında
 Herşey bir yağmur sabahı başlar..
 Sen yarınılardan dönersin bana
 Ellerin bir hüznün bir bakış bir gölge
 Manzaralar ötesi tedirgin dudakların
 Görülmüş düşler gibi bir türküde
 Tutku ışıklarını çözer yüzlerimizden
 Kör aynalarda uzak, beyaz bir çehre
 Tüm ağırlığıyla yığılır rıhtıma sonsuzluk
 Soluk gardenyalar dökülür saçlarından
 Gözlerini boş odalar gibi ararım.

Yalçın K. SUNER

YILLARDAN SONRA

Seni bir martı karşılayacak Balkaya'da
Gözlerinin yaşına dumandır diyeceksin.
Suyun renginden, bulutuna kadar
Bir acı gibi dolacak içine şehir.

Sen bir gün gideceksin,
Şehri bittiğin hüznüyle bana bırakarak
Sevincimi, yaşadığımı, herşeyimi
Bu liman koparacak
Sen bir gün gideceksin.

Gidişinden acı olacak dönüşün
Boş türküler dolanacak diline.
Bir rüzgâr esecek seneler kadar çabuk
Akşamda kaybolacak saçlarının beyazı.

Ve birden inanacaksın aşka
Senelerle yaşıyan şüpheden çok.
Kızlar ihtiyar geçecek gözlerinden
Gözlerinde ölmüşleri bulacaksın.

Deniz kadar ıslak olacak herşey
Dumanlar acı acı konuşacak
Bir duvar gibi önümde şehir,
Yavaş yavaş kaybolacaksın

Sen bir gün gideceksin.
O gece insanlardan uzak
Bir kır kahvesinde kendi başına
Yarım kalmış aşklarım düşünecek
Yaşamadıklarını yaşıyacaksın.
Sen bir gün gideceksin,
Ve ben gideceğim
Senden kendimden çok uzaklara.

İÇİMDE YEŞEREN BAHAR

Bazan bir kapı açılıyor usumda
Teker Teker dünyama giriyorsunuz
Bir bahar döküyorum bulutlarımdan
Bir "hoşgeldin baharı" üzerinize
Başımızda dolun dolun bir iklim
Tutup - şiirini düşünüyorum.

Sonra bir kuş uçuyor içimdeki göklerde
Kanatları altından ellerini uzatıp
Bakışlarındaki hınçları koparıyor usulca
Daha bir sevdalı - daha bir sarhoş
Daha bir şavkıma gözlerinizde
Tutup - şiirini düşünüyorum.

Derken bir yel esiyor - inceden ince
Sevileri özgürlüğü - esenliği yüklenmiş
Yüzünde çalıyor tatlı serinliğini
Yeni bir sabahtır alıp yürüyor
Yüzünüzde bir olumlu aydınlık
Tutup şiirini düşünüyorum.

Hep böyle güleç - böyle uçarı
Merhabalarınız tutsun dağlarımı - istiyorum
Hep böyle mut üstüne olsun türküleriniz
Ve usumda kalasınız: baharsı - gerçek
- Başımızda dolun dolun bir iklim -
Tutup - şiirini düşünüyorum.

BU KADEH BÖYLE TEZ BOŞALMIYACAK

Bu tren Haydarpaşa treni
 Bu gariplik benim garipliğim
 Kaldırımlarda nisan yağmuru
 Kadınlar geçiyor eli fileli
 Bir sarhoş yalnızlığına küfrediyor.

Kadehim aynı kadeh, şarabım aynı şarap
 Anılar çalıyor kapımı yine
 Bir taze çılgıktır içimde
 Haydarpaşa treninin düdiğine inat
 Unutulmuşluğumu unutuyorum.

Gözlerin geliyor aklıma en evvel
 Bu çağla gözlerinin yeşili
 Bu ıpıltı gözlerinin ıpıltısı
 Gözlerin kadehinde düşlerimde
 Gözlerimizle seviştiğimiz günleri ansılıyorum
 İçimde sarhoş gecelerin susuzluğu
 Gözlerin ciimle yöremde.

Dudaklarını, saçlarını koydun
 Aşkı, hasretliği, gözyaşını
 Bir dünya yarattın bana apayrı
 Üç mevsimi kış, biri bahar
 Sıcacık yüreğini koydun

Seni ilk öptüğüm gün titriyordun
 Sıcacık dudakların titriyordu
 Çocuksu rüyalarda yitiremedik kendimizi
 Saçlarını kanasıya okşuyamadım
 Yoksuldu aşkımız, kaçamaktı
 Sensiz geceler derin kuyular gibiydi
 Çekip - çekip götürüyordu garipliğim
 Sensiz gecelerde ağlıyordum.

Bu kadeh ne zaman boşaldı
 Haydarpaşa treni nerde

Buruk düşlerimi içip bitirdim
 Artık dört mevsimi seveceğim
 Nisan yağmurlarını seveceğim
 Mutluluğu can evimizde duyacağız
 Artık öperken titremiyceksin
 Bu kadeh tez boşalmıyacak.

Polat KARACAOĞLU

N E D E R S İ N ?

Ellerimi gün ışıklarına tutsam
 Ümitlere yeşil yeşil bağlansam
 Dolu dizgin düşsem yollara
 Ne dersin?

Varsın Hüzünlü olsun şarkılar
 Ben pür neşe türkülü
 Tenha sahillerde gitar sesleri
 Yıldızları büyüler mi,
 Ne dersin?

Güven BÜYÜKBAYKAL

B A H A R A D O Ğ R U

Haydi uzat ellerini
 Duy beni damar damar
 Ağaçlar türküye başladı bak
 Işıklı günlere açılıyor kapılar
 Dışarda sevi dışarda mut
 Unuttuğumuz bir yaşamak var
 Yırtılsın şu kör - olası karanlık
 Dinsin şu bitmeyen sızı oyy

Haydi uzat ellerini duy beni
 Bak avuçlarımda cıvıl cıvıl
 Tadılmamış bir dünya var.

Ahmet KÖKLÜĞİLLER

E S K İ T A Ş

Sen eski taşın omuzlarımda
 Büyük, ağır.
 Alaca bir karanlıkla başlar çağların uğultusu
 Bağırısam bağırısam da duymazlar
 Her şey sağır.

Sen eski taşın omuzlarımda
 Ağır, sert.
 İnsanım ya
 Benim de bir şey var içimde
 İnsancıl duygular geçer usumdan
 Dağ anlar da
 Anlamazlar.
 Yürümez ayaklarım
 Yaşamayı dert.

Sen eski taşın omuzlarımda
 Sert, susuk.
 Dağ geceye karşı durmuş konuşur.
 Senin uğruna tükenir gücüm
 Görmezler.
 Kör sevilgenlerin elinde, ışığında
 Kayboluyor mutluluk.

Sen eski taşın omuzlarımda
 Her yerde benimlesin
 Senin adın taş
 Roma'da, Paris'te başka taşın.
 Offf eski taş offf be!
 Burda ben öküz sen ahır.
 Sen eski taşın omuzlarımda
 Ağırlığınca kahr.

Y A Ğ M U R L A G E L E N

Yağmur altı dünyası, iplik iplik gözlerde, ıslak
Dereler, sularca derin dünya
Perdeler tüm özgürlüğünce içine kapanık
İnsanlar yağmur sevişmesinde.

İplik iplik yağmur yağıyor dünyaya
Ağzı, burnu kapalı zır suskunluğum,
Oysa dünya yağmur ıslaklığında
Çiçekler dışa bakık;
İnsanlar caddelerde, vitrinlerde, evlerde
Şemsiye altı öpüşmesinde dudaklar
Islak, bilirsin, bir çift dudak, öpüştüğümüz
Yağmur altı dünyasına kapanık
Dereler, denizlerce dolu.

Yağmur ya.. denizlerce, göklerce yağar hani
Islak dünyası var hani sıırıksıklam duraklarda
Tekmil dertleri yıkar bilirsin sen.

Oralarda da bilmem, duyar mısın gökgürültüsü sıcaklı-
ğında damiaları
Oralarda da insanlar sevişmez mi yağmurda
Duraklara şemsiyeler açılmaz mı tepegözlü
Yağmur, ıslak, iplik iplik yağmaz mı hiç?

Ve.. dudaklar yanmaz mı ten hareretince
Dudaklar, ıslak, yağmur altı dünyasında öpüştüğümüz
Duraklarda konuştuğumuz hani
Hani kentlerin yıkarsmda olur.

Yağmur yağıyor ya şimdi, sicim sicim, iplik iplik
Perdeler tüm özgürlüğünce içine kapanık bilirsin

Sular, denizler başlayacak gibi duru gökyüzü
İnsanlar kaçışmada.

Tekmil dertler bilirsin, yunmada şimdi
Kentlerde hani insanlar, bilirsin, kalm dudaklı
Yağmur davasında şimdi, yağmur altı dünyasında.

Yener GÜLMEZ

RÜZGÂRIN DELİSİ

Bu eylüllerle eser
Rüzgârların en delisi
Dağlarda renklerin kavgası
Ressamları küçük düşüren
Karanlıklar yalnızlığın anası
Olmadık düşler getiren
Bir kırk anı yüreklerde
Bütün aşklardan arta kalan
Bir küçük bulut tedirgin gökyüzünde
İstrati'yi devedikenlerinin pesine düşüren
Ya ben yalnızlığın anası gecelerde
En büyük şehirde yitik
Bir şey bekliyorum
Bir mektup
Bir el
Bir dost yüz
Verebilir misiniz?
Eylülün rüzgârı deli
Kırk anılar yüreğimizde
Anladım anladım işte
Zaman aşktan da yüce

Cevdet YEŞİLTEPE

D E R S İ N K İ

Dersinki

Deniz mavi mavi

Deniz büyük büyük

Deniz balıklar için

Dersinki

Ağaç yeşil yeşil

Ağaç büyük büyük

Ağaç kuşlar için

Dersinki

Toprak kara kara

Toprak büyük büyük

Toprak insanlar için

Tülây ORTAÇ

M E K T U P

- Beni unutmaya çalış, sakın üzülme -

Bir masal anlatın bana karanlıklarımda

Bir masal anlatın ki bulayım

Gerçekten özlediğim sevgileri

Romanların toz sayfalarında

İçimde yanan bu acılar kimin

Nedir bu dikenler batır damarlarıma

Gür pınarlar varmış duydum

Çıgıl çıgıl gülüşlerinde bahar

Gür pınarlar nerede şimdi

Bir yağmur düşmedi yıllarca beklediğim

Yitik umutlarıma

Aksamları çobanların yaktığı ateşlerde

Mısralarımcı ağladığım konu yanar

Tanrım insanlar yaratmışsın

Bir yara vermişin içerlerine oransız

Ömrün kısalığına geniş

Kalbin küçüklüğünce büyük
Kanar da kanar

Falcı kadının kara avuçlarından
Kötü açıldı bir kere falımız
Kara düştü bir kere bahtımıza
İlk papatya yapraklarında ki temizlik nerde
Nerde şimdi rüyaların korkusundan
Uykularımıza haram katmamız

Akşamları çobanların yaktığı ateşlerde
Mısralarımca ağladığım konu yanar
Beş kelimelik selâsız mektubuna Nataşa
Beş kelimeyle bir cevabım var
"Postacı kapıyı iki defa çalar"

İlhan SEVİNÇ

✱

İ S Y A N

Beni bu çepçevre hudutlar öldürüyor
Bu ayaklarıma dolanmış zincirler
Benden bir şeyler yitiriyor.

Bıktım diyorum bu ölçülerden
Evren başladığınca hür olmalı
Beni bu ölçülü yaşamalar bitiriyor.

Kaçmak diyorum; uzak, daha uzak
Sıyrılıvermek bir çırpıda cümle kaygılardan
Başım üstünde artık martılar dönüyor.

Uzak maviliklere gönül vermişim
Alın götürün bu tutsak düşünceleri içimden
Özgürlük üstüne benim türküm.

Boşuna değil bu, günün uyanan saatlerinde dirilişim
Varın haber edin kalıplar evrenine
Ben esenliklere kanat germişim.

Ertuğrul ÜÇLER

D E R İ N Ö Z L E M

— I —

Hani Şahmerdan vardır ya bilirsiniz
Çekici bin kilo başıma vurur
Hani azgın boğa vardır ya
Gök yüzünü görür - görmez kudurur
Ve sende bu derin - özlem olmayınca
Bu dudaklarıma bir zincir vurur
Ve seni kutup uzaklığınca düşünürüm.
Etli dudakların kanıyor.
Mesafeler öpmüş seni..

II —

Güçlükler yenilmez kuvvetsiz
Sen azı dişlerin kadar merhametsiz
çiğniyorsun beni.
Menekşe kokmuyor artık ellerin
Doğunun rüzgârı gül - kokusu getirmiyor artık
Ben metalik kuvvetler altında ezilirken
Sen gölgenden esirgiyorsun beni...

— III —

Seni gördüğüm gün Catedrıl meydanında
Eteklğin buluzundan ayrılmış
Göğsün sere serpe açık
Burnun havaya kalkmış
Saçların darma - dağınık

Gözlerin sarhoş sarısına bürünmiş
 Dudakların öpiilmekten gerilmiş
 Ayaklarının sıcaklığını
 Toprakta serinletiyordun
 Ben mesafelerin ardı sıra
 Bir - ileri,, bir - geri gidiyordum.
 Ben yaşamamın tadı nezaman belli olur biliyordum.
 Sen mesut ve bahtiyar insanlar ne isterler anlıyamıyor-
 dun.

— IV —

Ben, iizerime konan şu ağırlıktan
 Ben, bu şahmerdanın altında
 Ben, bu soğuk demirlerin pasında
 Ben, kemiklerim kiil olmuş
 Etim kiil
 Hafızasız - zekâsız - vicdansız
 Geometrik sıkıntılarla eriyorum.

— V —

Gözlerimin refleksleri diizensiz
 Artık, öldürebilirim seni
 Sen aynada vücudunu seyredip
 Hâlâ imrendiriyorsun beni
 Zannından uzak kalan bir derin özlemle
 Sevip öpebilirim seni
 Yum gözlerini
 Ver ellerini
 Dakikalarca hisset sıcaklığımı
 Bu özlemimi
 Hişştt. Daha fazla söyletme beni

KIRIK TÜRKÜ

— II —

Bu parıltılı günler bu
 Alaca akşamlardan ılık bahar yellerine dek
 Aydınlık günler bu benim söylediğim
 Karanfil kurusu dudaklarında yaşıntıların tümü

Bir masal âlemiydi serüvenler
 Bir gidişi vardı savaşçıların doludizgin
 Bulutların kanatlarında matem
 Yaşanmamış bir aşk duyduklarımız tüm dinledikle-
 rimiz

Çağıl çağıl düşüncelerimizde göksel güzellik
 Dişi iklimlerin kokusu sarmış dört - yanı

İstemiyordun evren paramparça olsun bir akşam
 üzeri

Denizler paramparça
 Atmıştın yoksul umutları bir kez
 Kara uykular uzaktı senden bucak bucak
 İşte yaşanmamış bir gün ilk ışıklarda
 Önünde uzanıyordu ışıltılı gelecekler
 Süt - mavisi göklerle uçacaktın önce yönlere
 Yeşili ansıtacaktı sana
 İlk ışıkların oynaşması camlarda
 Ama tersine koyuldu havalar

Dili tutulmuş anıların mermer sessizliğince ak
 Düşünüp kalıyorsun sızılı acılarına
 Bu hüznün perdelerini yırtmak istiyorum
 Seni baştanbaşa gördüm düşlerde
 Şarap aşktı
 Senin kokun gelir hep uzaklardan
 Saçlarına hafifçe dokunmak istiyorum
 Gözünde bir garip tutku, gözünde

M. ALPTEKİN

T E R K E D İ Ş

Kristof Kolomb kalk dostum
Ver ellerini bana
Yeni adalar arıyalım gidip.

Sen de gel Robenson sen de gel
Türkü söylersin biraz
Yalnızlığa dair.

Ve ey Hazreti Süleyman
Uyan
Öğret bana kuşların kurtların dilinden.

Sonra bir bir bırakıp gidin beni
Bir sahil boyunca yalnız yaşamama
İnsan kokusu sinmesin bundan böyle
Ekmeğime
Suyuma
Havama.

Ayhan KIRDAR

D U R U R Ö R D A Ö Y L E

Birinci zamandan kalma tutuk bir aşk
Bir yanı eğretilerle kutlu
Bir yanı kibrit otlarıyla yavaş
Bir yanı bıçak yarası öyle
Bir yanı öteki denizlere doğru

Ve akşam üstü serin rüzgârlarla birlik
Alıp geliyor yitik görüntüsünü zaman
Peşi sıra saçlarının çalgı cümbüş
Gemici fenerleri gözlerinde ılık ılık
Kırpiklerinde eski baharlar damla damla

Yaşar GÜNGÖR

I S L A K Y E Ş İ L

Ben,
 Yemyeşil ıslaklığını severim bahçelerin.
 Bastıkca,
 Parmaklarımdan fışkıran yeşilliği.
 Gel bu yeşilliği seyredelim seninle.
 Tel örgüler arasından.

Birgün,
 Tek başıma çıkacağım yollara.
 Ayaklarımda,
 Üşümüş toprakların ürpertisi,
 Islak akşamlarını seyredeceğim bahçelerin,
 Islak duvarlar arkasından...

Gündüz BERKER

G Ü Z G Ü N Ü

Uzun saatleri giiz günlerinin
 Yağmurlu tekdüze saatleri
 Bir zindan sıkıntısı çöküyor yüreğime.

Bu güçsüz yumruk göğsü savrulan
 Vurur pişmanlıkları yiiziime vurur vurur.

Ölümün yadsıyan bir şey yok burda
 Ne şu gözyaşı ne solgun ezgisi yağmurun
 Dağıtamaz hüznümü geçmişin ışığında.

Ah giiz sularında bozulmuş nilüferler
 Bir çığlık alev yükseliyor yüreğimden.

Mehmet AJLAN

TARLA KUŞLARI YERİME

I

Ölmek istiyorum ölesiye
Kimsesiz yalnızlığında unutulmuşluğun.
Kızıl-kara renkler bulandırmasın suyumu
Bu yaşantı zorluğunda sinsî düşünceler.
Kıraç Bozkırlar tarlakuşlarının.

Kiif tutmuş topraklara kıpkırık umutları gömmek istiyorum
rum bu yersizlikte,
Terkedemiyorum.

II

Mor dağlara kar yağıyor bir kucaklasam
Sonra insanlara serpsem arıtsam onları duru beyaz kardeşliğin içine atsam.
Bu maskeyi kaldır-at insan kardeşim ruhun görünsün.
Sevgini insanlara dağıt kollarını uzat onlara
Bomboş evrende sıcak birşeyler olsun.

Umut bulutları yağmur getiriyor batı ufkundan
Altında durun için, ııslak olun bulutların.
Sevkiye susamışlığın yüceliğinde kardeşlerim
Sarhoş olasıya için ayaz basmadan.

Mor dağları kara bulutlar örttii ben uzaklardayım.
Bir yolculuğa çıkmak gerek öyle upuzun özlemsiz.
Ellerim boşluğa uzanıyor tutup çekiyorum geriye,
Boşluğa eğiliyorum.

S O N R A S I Z

Önünüzde bitmek bilmeyen yarınlar vardı.
Güzeldi sevginizce yeşeren ümitler
Aştı sizi bu hayata bağlayan
Gözlerinizde bir yanıp bir sönen sevinç
Ve bu evren ve siz...

Yasak aşklardan nefret ederdiniz
Yaramaz çocuklar gibiydiniz
Gözleriniz yalan söylerdi dudaklarınız sessiz
Başka dünyalarda yaşırdınız.

Dışarlarda incecik bir yağmur yağırdı.
Siz sırılsıklam olurdunuz, gülerdiniz
Gözlerinizde üç damla mutluluk
Yaşayıp giderdiniz.

Erol İNCİOĞLU

Tanju ÜNER

N İ Ş A N L I L A R

Yıllarla özlenir özlenince
 Bir günaydın vurur sabahlara
 Bir nişanlı kız bir telli turna
 Küfli kilitler bakar koridorlara

Bir dudak bir deli yeşil
 Issız koridorlarla böyle
 Nişanlılar yılları bekler
 Öylesine seninle ki ellerim
 Öylesine güzel ki çiçekler
 Demliklerde çay dolu
 Böyle yol yol ayışığı akşamları
 Kuşlar nasıl ama nasıl beklerse
 İlkbaharları
 Nişanlılar da bekler böyle
 Akşam-sabah
 Yolları

Yollarla yılları katladılar kıvırdılar
 Düğüm düğüm ettiler şarkıları
 Oh deli tiirkiilii turnalar
 Tüketemez nişanlılar akşamları

Kemâl GÜÇLÜOL

★

K I V A N Ç

Alinin Harmanı var
 Velinin Tuğla kamyonu
 Şükrünün çatanası
 Kişilerin ekmeği var
 Aşı var.

Müveddet TÜRKÜĞÜR

Ç A Ğ R I II.

Beni anlamıyorsun biliyorum
 Beni hiç anlamıyorsun
 Unutuyorsun şarkılarımızı geçmişteki
 Nasıl söylesem kentlerden kaçışlarımızı gecelerce
 Beni anlamıyorsun biliyorum
 Beni hiç anlamıyorsun
 Türküler dudaklarımda eriyip gidiyor...

Oysa bir sen varsın anlayacak
 Bir sen varsın bu ılık gecelerde, bu yalnız
 Bu şarkılı, bu boz akşamlarda
 Daha nasıl söylesem bir sen varsın
 Beni şimdi bitimsiz sevindirecek...

Beni anlamıyorsun biliyorum
 Boz akşamları, türküleri, yalnızlığımı
 Beni hiç anlamıyorsun
 Kentlerden kaçışlarımızı gecelerce
 Nasıl söylesem böyle ılık, böyle sevda dolu
 Hayır duymuyorsun, gidiyorsun, yitiyorsun
 Kör kuyularda kalıyor bunca çağrılarım.

Y. ERGÜN

T U T U K L A R T Ü R K Ü S Ü

Ağlamamak için şarkı söylüyoruz
 Bu çiçek kokan akşamlarda
 Mutluluğumuzdan değil

Eğer dua ediyorsak Tanrıya
 Bize ekmek vermesi için değil asla
 Özgürlüğümüzü istiyoruz

Biliyoruz

Biz de öleceğiz herkes gibi

Ama Tanrıyı memnun etmek için değil

İnsanları memnun etmek için

İrfan YALÇIN

İ L L E Ç I P L A K

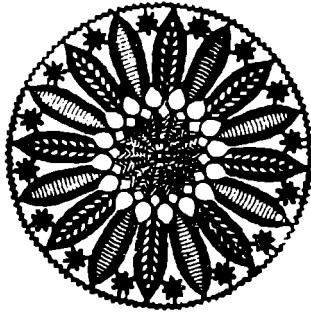
Derin dişiincelerin dibinde uyudum
uyaramaz beni yalnızlığım
bölüşemedim anılarımı gece-giündüz
Özgürlükten öte insanlıktan öte
İnsanları sevemedim

İçilesi bir yudumda bulutlar
Özlemler sevgiler anılar tiim
Uçmuş biitiin dişiinceler şimdi
Dev gibi bir yalnızlık var karşıda

Dişlerden tutsaklıktan bıktım
Bir yitiklik var boynumda asılı
Kemirdi için için insanlığı giyim kuşam
sesten yalandan çınladı acun kaç asır boyu
İnsanlık biitiin olup sonra bölündi

Şarkıların ağusu bitik artık
Açlık açıklık yok bundan böyle
Ölii yalnızlığım karanlığım
Çıplağız anadan doğma
Ben çıplaklığın ötesini sevdim

Orhan KAYIHAN

A Ğ A C I N M A R İ F E T İ

Kâinat yaratıldığı zaman
 Dünyada hayat yoktu.
 Taş parçaları, toprak ezintileri yalnızdı
 Uçsuz bucaksız bir kütle,
 Cansızdı...

Korkunç denecek kadar sarp ve dik
 Yalçın dağlar vardı,
 Ovalar vardı sonsuz,
 Cansızdı...

Derken bir yel esti
 Uçurumların arasındaki vadide.
 Kayaların arasında bir şırıltı
 Dağlar senelerce dinledi bu sesi,
 Bu, su sesi...

Toprakta bir değişme bir canlılık
 Toprağın arasından başını uzattı bir yeşil

Şaşkın bakındı etrafa.
Bu, ilk nesil...

Bir kapı kapalı
Bir kapı açıktı.
Hiyle, müşterek yalan,
Aldatmak ortaya çıktı.

Güneş yeni doğuyordu,
Mahmur bir ağaç kovuğundan
Ürkek şaşkın, perişan
İnsanlar meydana çıktı...

Oğuz Ediz KUNTASAL.

A C I S E V G İ

O bir acı mısraydı dilimde kızken.
İnce yapısında üç düğüm sevda ilikli,
Gözlerimi severdi en çok, susardı
Hiç konuşmazdık yalnızken.

Hep bir şey düşünür gibi
İkimiz iki kere yalnız kadar,
Elleri uzaklara bakardı
Ellerinde ot kokan, kekik kokan arzular.

Bir kötü yağmurdu onca yaşamak.
Hele akşamlar konuklayınca içimize
Hep yüreği ölüm gibi, buz gibi
Hep gözleri ıslak.
Dünya şımarmış bir çocuk gibi gelirdi bize.

Şimdi evlenmiş çocukları var,
Yine susar mı öyle uzakları yakalayıp
Yoksa değişik bir dünyada mı gözleri
Öyle ot mu kekik mi kokar elleri
Sabahtan akşama kadar.

İhsan Fikret BİÇİCİ

ĞÜNEŞ KADAR BİR UMUDUN YİTİKLİĞİ ÜZERİNE SONUNCU BELİRTİLER

O zaman geceyi siirdiilerdi aramıza, kapkaraydı, işte böy-
lece kapkara
C zaman umutların giizel olmuşluğu vardı, yiice göklerin
maviliği gibi, biyüklüğü gibi hep
Tutki dolmamıştı daha zaman, tutki ağaçkakanların ga-
gaları dağıtmamıştı daha sessizliği
Kısa zamanlarda biyüik mutluluklar gelirdi hani, aşk ro-
manlarının son sahifeleri gibi birdenbire
Hani nerde kaldı bu güneş, bu biyüik umutların getiricisi,
göriinmez biyüik ellerile
Nerde kaldı gelecek olanı, hani gelirdi kendiliğinden
Hani nerde kaldı.

Bu ayışığında ilk yürüyüşümüzdü, yalancıkdan olduğu
hiç belli değildi
Kime sorarsanız sorun, bu böyleydi, işte tam böyle
Hem olmamışlığın tatlılığı yoktu ki, saklanamazdı ki,
bilinmezdi ki hem
Ne diye inanmıyorsunuz, onun için böyle oldu, gerçeğe
benzer yeri yoktuysa ne yapalım yoktu
Öyle de olsa olur, olsun, yalancıkdan olduğu hiç belli de-
ğildi.
Eğer sarı bir çiçeğin damarında kan varsa, şimdi bile,
bahar geçtikten sonra çok sonra
Eğer o rüzgâr halâ esiyorsa orda, akasyalar yine çiçeğe
duruyorsa yol kenarında
Bir saniyenin bile unutulmamışlığı varsa, eğer biyüyorsa
kara kavaklar gibi beyaz aydınlıkta
Avuçlarını kapat, kimse görmesin, sana verdim biitiin
onları
Ya bunları kim getirdi buraya, işte bunları, bozulmuş kuş
yuvalarından, ağaç kovuklarının içinden

Hem kim bahsetti size yırtılmış beyaz elbiseler satan es-
kiciden, yeni cici elbiseler dururken
Yitik elbiselerden kim bahsetti.

İşte bu gökyüzünün eski duruşu büyük büyük, bu da bu-
lutların eski güzelliği, uzaklarda ufak ufak
Bunlar da göçmen kuşların kanatlarının gölgesi, durgun
sularda, hiç kıpırtısız, eskilerden kalmış.
Ve bu iki heceli bir kelime, dört mevsim içinde dörtbin
defa unutulmuş

Hayri YALÇIN

B İ B L O

Ne olur kollarını maviliklere uzat
Başını hafifçe eğ.
Ayaklarının ucuna bas, yüksel
Ve gözlerini kapa.

Ne olur beni duy.
Ne olur biraz anla.
Kırpiklerin ıslansın
Mavi gözyaşların
Maviliklerden yuvarlansın.

Sessizce dur sakın kımıldama
Böyle çok güzel oldun.
Dur ne olur böyle dur
Hep böylece amma..

Sana baktıkça
Daha çok seviyorum seni.
Almak istiyorum avuçlarıma
Bir biblo gibi..

Hep seni istiyorum
 Hep avuçlarımda
 Hep gözbebeklerimde istiyorum.
 Seni
 Kalbimde bekliyorum..

Coşkun GÖKÇAY

B E Y A Z P A R K

Ölmeyecekmiş gibiydiler, öyle gezerlerdi caddelerde.
 Beyaz dudaklarını kırmızıya boyamışlardı bilmeden
 Elleriyle uzaktan selâm verir, kıvanırlardı.
 Bir gururları vardı en gizli, kapanık yerlerinden.
 En meraklı çizgilere özlemlerinden çıldıracaklardı,
 Hiç ölmeyecekmiş gibiydiler, öyle bir halleri vardı.

II

En kalabalık yerlerde dünyanın,
 Beyaz, beyaz yaşamalar götürdüler arkalarında.
 Arkalarında kalmışık gibi ellerimiz çapraşık,
 En cahilleriydik biz evrenin,
 Hümgür hümgür ağladık.

— III —

Tanrılar kadar kudretliydi, öyle kalemleri vardı.
 Bir değildi, beş değildi yaratılan dünyalar.
 Kişileri vardı sayısız,
 Onlar ağlarsa ağlar,
 Gülerdi gülerse onlar.

— IV —

Hani nerde bunca yaşamın hikâyesi?
 Kimi güleç, kimi yaşlı, kimi ufak bir resim.
 Bunca bunca kitaplar yazılmış bu evrende,
 Hani nerde sahipleri?

— V —

Sahipleri bir isim.

Halûk Faruk ERGİNSOY

SEN ZAMAN VE BEN

— II —

Varlığınla boşlukta sesler çıkarmayı severdin
 Dolaşırdın ve ara sıra of çekerdin
 Ofların öf olurdu ve Öfemiya der bitirirdin
 “Zaman ne?” sorar sorar da gezinirdin.

Türlü türlü yanıtladılar da sonunu alamadılar
 Kimi yaprak dedi kimi bir fincan kahve
 Kimi yollar ve bir damla yağmur dedi romantik
 Kimi boş bir tenke dedi çal çal otur
 Kimi yapıtlar dedi buluşlar, ama o ölmemek
 Yeni baştan aldılar yanakları avuçlara, düşündüler
 Ve bir gün baktılar ki
 Kendileri de ölmüşler.

Kimi limanlar kurdu gözyaşlarına
 Kimi kanatlar taktı kollarına
 Pişirmeden yiyenler de vardı zamanı
 Görmeyenler duymayanlar koklamayanlar.
 Her lokmasına bir SEN katanlar da vardı
 Sen katılınca zaman lokmalarına
 Bir kaşıkla doydular.

Of çeker öf döker ve Öfemiya der
 Öfemiya sen olmasaydın
 Tutulurdu güneşlerimiz
 Yaprak olmaz, yollar olmaz ne yağmur ne gemi
 Yaşamayı hele ölmeyi
 Bir an bile düşünmezlerdi.

Sensiz yenen zamanlar aç bıraktı bizleri
 Of çekilmesin artık sen de gel
 Tuz biber ol zaman lokmalarımıza.
 Sensiz daha çabuk yaklaşıyor ecel.

Gürültülerle başlardı şarkıların
 Dolaşırdın, of çeker günleri bitirirdin
 Ölüm. Uğursuz ve kalles ellerinle sen bize
 Yalnızlığı getirirdin.

Özdoğan AKTAR

ZUHAL'E MEKTUPLAR

"Sana sen diyorum diye bana kızma"
 "Sen diyorum bütün sevdiklerime"
 "Ancak bir kez görmüşsem bile"
 "Sen diyorum bütün sevişenlere"

J. Prevert

— I —

Karpuz kabuklarına sinekler konuyordu
 Kabukları attım
 Us'umca bir oda düzenliyordum sana
 Masayı şöyle köşeye aldım
 Yakası kapalı bir resmin var ya
 Onu duvara astım

Çıplak tahtalar çam sarısına çalıyordu
Van Gogh'u ansılatıyordu sözüm ona.

Çıkarıp bir sigara telledim sana karşı
Puslu ay ışığı saçların için çektim bir nefes
Sonra gözlerin için
Sonra bu karaçalı suratıma vurulduğun için
İkimiz için de çektim bir kez.

— II —

Gel de güne bakanları gör güzelim
Nasıl da sana benziyorlar
Başlarını uzatıp pencereden içeri bakıyorlar
Hele içlerinde biri var tıpkı sen
Sarıнын üstünde o siyah gözlerin var ya gözlerin
Dayanamadım kopardım vazoya koydum
Kasımpatlarımız eksikti ama
Çıplak tahtaların üstünde vazo
Vazonun içinde sen
Van Gogh'lu bir oda yapmıştınız sözüm ona.

Metin TOZKOPARAN

SILADAN SILAYA

Ananas kokan sabahlar getireceğim sana
Mercan adalarından
Ve sımsıcak dostluklarla yüklü bulutlar
Şehirleri daha tanıdık bulacaksın
Daha özgür bulacaksın yaşamayı
Ve beni olduğum gibi
Memleket kokan sabahlar getireceğim sana
Anadol yaylalarından

ONUNCU KÖYE

İnsanız diyorsunuz
 Bana benziyorsunuz ellerinizle
 Ayaklarınızla bana
 Cebinizde kimlik cüzdanınız
 Saç alın burun ağız
 Bakıyorum herşeyiniz tamam
 Gözünüz kulağınız da var ama
 Dediğimi anlamıyorsunuz
 Ben sizlerle konuşamam
 Hoşça kalın ararsanız beni
 Onuncu köyde bulursunuz

M. Şükrü SARI

YAKAMOZLU ŞİİR

Siivarisine bakın uzak sevdalar gemisinin
 yakamoz var aklının duvarlarında
 alaca karanlıkta bir esmeri düşünmüş
 ayak üstü ağaç yetiştirmiş denizde
 Şimdi yeşile boyuyor bakın
 Kırmızı çiçekleri de pek seviyor olmalı
 ağacın uçları kızardı bile

Yine düşünecekti esmeri
 bir ağaç tek ağaç daha yetiştirecekti
 midyeler kanattı yüreğini
 Artık esmer kız yok
 ağaç yeşermez uzak sevdalar denizinde

Günel ALTINTAŞ

BİZİM MUTLULUĞUMUZ

Serin sokaklarda kahırlı solumalar
Gençliğimizdir siirliklenen kaldırımlarda
Her zaman iki damla yaş göz pınarlarımızda
Bir ömür boyu hıçkırıp durmalar

Tüm didinmeler boşuna biliyoruz
Bir buruk özlem var dudağımızda
Gene de bu ıslak susuk akşamlarda
Ev bark çoluk çocuk diyoruz.

Maksut DOĞAN

★

D A L G A L I

Yaz ortasında
Gelir mi bir soğuk dalga
Ortalık birden serinler
Fırtına çıkar, ağaçlar devrilir
Uçuşur genç kızların etekleri
Dalga dalga.

Kış ortasında
Gelir mi bir sıcak dalga
İnsanların içi ısınır
Isınır da bir - birine kaynaşır
Sevdalı gönüller oynasır
Dalga dalga.

Gözlerin
Deniz mavisinden bir dalga
Saçların dalga dalga
Bakışın,
Duruşun dalga.

Herşey dalga dalga
Herşeyin dalga...

Etem UTÜK

SEVDA ŞARKISI

İri bir yalnızlıkta büyümem var ya benim
 Ekvatorlu gözlerimin deli korkuları
 İstemem artık
 Limanlardaki gemiler demir almasın
 Sevda şarkıları seven kızlar
 Bu eski türkiilerde kaybolmasın

Alın bu ahları bu terkedilmişliği benden
 Götürün bu yaşanmamışlıkları
 Katranlı yalnızlığım istemem büyümesin
 Bitsin bu şarkıların ağlamışlığı

Aşk şarkıları ile doğmuşum ben
 Dertli ninnilerde büyümişim
 Şimdi alaca bir ay doğsa
 Kaybolacak gibi olurum
 Sevda şarkıları söylese kızlar
 Mest olurum.

Artık yarım şarkılara
 Son tempo tutuşum olacak bu
 Mehtabı son defa çatlatacağım
 Benimle birlikte kimse
 Bir daha olumsuzluğa düşmüyecek
 Mehtap yana dursun
 Çağla dudaklar dudaklarımda eriyecek

K A P I

Kocaman ülkeler bayram yapar yüreğinde
uzatır kendini bir geminin ardından
Yine balıklar yüzer havuzlarda
giden gelmez kapılardan

İbrahim YILDIZ

★

Ç A Ğ R I

Açılmaz kapısında göklerin
Bir kutum vardı.
Tümü saklı içinde ümitlerin;
Onu bana iletsen!

Kavuşmaz yollar boyunca
Bir türküm vardı seni söyleyen.

Denizler akar gibiydi gözlerinden!

Aysel FASİHOĞLU

★

MAVİ SABAHLAR

Mavi mavi olacak sabahlar
Zifiri karanlıklardan sonra
Güneş karşıdan usulca çıkacak
İçime gizlenen ümitler gibi
Bir sıcaklık yayılacak..
Bütün üşüyenlere
Sımsıcak olacak çevrem
Kış akşamında cıtır cıtır
Alev alev odunlarıyla
Bir ateş yanıyor gibi..

Nursen KARAS

Ö Ğ Ü T

Diñyamız

Çocuk yaşının diñyası değıl

Sakın

Büyüme çocuğum

Turgut GÖKLER

K O R K U

Gel deme bana

Ellerim günahlara tutsak

Ayaklarım kurulu düzenlere

Gelemem.

Uzatma ellerini, arzulu sıcak

Bir yönüm var

Gelemem biliyorum

Bir yönüm var

Sana dönük

Korkuyorum

Ayten ÜNAL

G E C E B E K Ç İ S İ

El ayak çekilir ortalıktan

İner perdeler gündüzün hayat kavgasına

Bir yıldızlar uyanık bu vakitte bir de sen

Dağılır düşüncelerin yalnızlığına...

Gecenin ardına köstekli zaman

Eski ahbaplar gibidir köşe başları

Gözlerin kamaşır solgun ışıklardan

Sıcak yataklara hasret kalırsın...

Bir dilim ekmek çoğalır geceler boyu her yönden

Aşkın sevincin kederin

Uzar gider aydınlığa doğru

Mutlu günler çağırır düdüük seslerin...

Halil UYSAL

G Ü N İ Ş İ Ğ İ

Benim şiirlerim,
 Bir deniz kıyısında
 Küçük bir kulübede okunacak;
 Herkes için, herkesten irak.
 Dalgalar dinleyecek
 Yüreğimin çırpıntısını
 Başka ülkelere,
 Başka iklimlere akarak.
 Güneş ilk ışıklarını dağıtırken,
 Maviliklerde renk renk olacağım,
 Bir sabah pencereni açanda
 Gün ışığı gibi odana dolacağım.

Ertuğrul ELEVLİ

★

Ş İ İ R

Senin yüziünden kahroldu uykularım
 Bu derbederliğim bu sarhoşluğum senin yüziünden
 Senin yüziünden bu dalıp dalıp gitmelerim
 Eve geç kalışlarım hep böyle
 Şarkı söylemelerim sokaklarda
 Lâf atmalarım komşu kızına
 Bu selâm vermeler doğan güne
 Kuşlara bulutlara yapraklara
 Senin yüziünden
 Öpüp başıma koyuşum
 Bir dilim sıcak ekmeği
 Hep senin yüziünden

Senin yüziünden insanları sevişim

Özbek İNCEBAYRAKT'AR

E Z İ K Y A Ş A N T I

Düşsel aynalarda yitirdim kendimi
 Simsiyah bulutlar
 Yüzümü hevenk - hevenk örtünce
 İşte bu anda
 Unutulmuş iklimlerden
 Yankılar yapıyordu
 Uçsuz - bucaksız uzayda
 Esrar dolu bir fülütün
 Ezik sesi
 Antenlerimi uyartıyorum ona
 Sonra onları
 Ezik yaşantılarına terkedilmiş
 Sımsıcacık avuçlarını Tanrıya açıp
 Yürekleri lime - lime olmuş
 Dilenen insanlara bağışlıyorum.

Ayhan ARAL

★

K A R A B A S A N

Büyü yaptılar
 Bir kuyu başında.
 Bir düş gördüm
 Üç gece arka arkaya.
 Kır atlı kanatlı
 Tanrılar eşi

Bir masal kahramanı.

Güneş koşturdu ardından
 Geceme gündüzüme aldırmadan.
 Korktum, kartal olup kapacak.
 Bir yudum ışıpta
 Karanlığa boğacak.

Beki L. BAHAR

B A Ğ B O Z U M U

Sonbahar kokusu düşer havaya
 Birden değişir bulutlar
 Bir taşınmadır başlar renklerde
 Ko.. söylesin bildiğince şarkısını
 Gidişin ağılayan sessizliğinde

Adını sorsan da olur sormasan da
 Sencileyin acı da olsa sözleri
 Aldırma ne olursa sana olur
 Sen kalırsın bir başına kırık dökük
 Koyup gidenlerin ardında.

Arif GÜRSU

E V V E L Ç E

Zaman, yosun tutmuş taş kapılarda,
 El değmemiş artık, ihmâl yeşilce
 Kemerler kavislerinden kayıp,
 Kubbeler kadim üzre, ama güzelce.

Siz bilmiyorum yaşadınız mı?
 Yaşamışım ben bu yerlerde evvelce.
 Kaç asır geçti bilmem, neler geçti..
 Uyumuş, uyanmışım tembelce.

Sabahattin ÇIRACIOĞLU

HIKÂYESLER

Rodin: Fauness

İLHAN TARUS

Ç Ö P Ç A T A N

Saygı değer yargıçlarım, işte gene önünüzdeyim. Gene gene gene gene.. Belki daha uzun yıllar, belki de son nefesime kadar önünüzde olacağım. Sık sık, ya da seyrekçe.. Belki de hiç çıkmam ya.. O da akla gelir. Nedir ki her seferimde nah burama gelip dayanan, ama bir türlü dişlerimin arasından sıyrılmıyan lâkırdıları bu kez söylemem lâzım. Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek. İyisi mi, kursağımdakini ortaya dökeyim. Gözüm arkamda kalmasın.

Bana randevucu diyorlar. Salt polisler değil, bütün ahali de arkamdadır. Rahat vermezler, nefes aldırmazlar. Ben milletin rahatını kaçıran, huzurunu bozan bir kadınıym. Öyle diyorlar. Gelip gidenlerden para alırım. Alacağım elbette, evin işi var. Sonra benim geçimim var. Hizmetçisi, bekçisi, gözcüsü.. Elbet para da alacağım. Amma velâkin, düşününüz saygı değer yargıçlarım, suçum nedir, neyin nesidir, bir düşününüz lütfen. İsterseniz bir iki hikâyecikle sizlerin zihinlerinize öncülük edeyim. Belki açılırsınız, yorgun kafalarınız gelişir, hafiflersiniz. Nâçın suç oluyormuş benim yaptığım hizmet? Günün birinde onyedilinde, mısır püskülü saçlı, maviş maviş gözlü bir kadınla karşılaşırınız. Nerede, bilir misiniz? Kadıköy iskelesinde. Sırılsıklam denizden çıkarmışlar. Alıp götürmek için etfaiye arabasını bekliyorlar. Bereket hava yaz. Sokuluyorum, soruşturuyorum. Tirtir titriyor gene de. Yalvar yakar oluyorum, alıp evime getiriyorum tazeyi.

Kocasını sevmediği için kendini öldürmek istiyormuş. Kesesine tamah edip ana baba buncağızı verivermişler ellilik adama. Köpüren, ıkınan bir erkek. Yorgun, bitik bir erkek. Ayrıca yatak odasının duvarına asılı, bir de boğa sırtını kırbacı vardır. Yanaşmazsa girişir tazeye, girişir. Etlerinden kan sızasıya. Denizle maviş gözlünün arasına girdim. Bir müşteri beğendi onu. Bir gece kaldı, aldı götürdü. Üç gün

sonra gene geldi. Gene kaldı, gene aldı götürdü. Üçüncü götürüşünden sonra maviş gözlü taze bir daha dönmedi. İki hafta sonra da nikâh dâvetiyelerini aldım.

Kırım kırım kırılan insanların arasma sizler yasaklar sokmuşsunuz. Kadını bir tarafa itmişsiniz, erkeği bir tarafa Oysa dünyanın taşı toprağı onları birbirine bağlar. Havası suyu, ağacı yaprağı birbirine doğru sürer onları. Kapı karşı komşum olan bir bakkal var. Dert yanar erkek kardeşinden. Ser-seri, ipsiz bir oğlan. İş verirsin, tutmaz. Pataklarsın, aldırmaz. İçer, içer, nasıl içer? Tutup yere vursun, gelme taksın diye içer rakıyı. Sarabı konyağa katar, mavi ispirtoyu diker. Harçlığını, kazancını, ekmek parasını kumara verir. Biz bunları görürüz salt. Burun kıvrır geçeriz Saygı değer yargıçlarım, bir insanın evde dipdiri karısı, vicır vicır çocukları bekleyip dururken, o insan meyhanede geceler mi? Kumarhanede pinekler mi? Biz oraları görürüz salt. Niçin? diye sormayız. Ben sordum. Söylemedi ilkten. Peşine düştüm, eve getirdim. İçine doğru eğildim indim yüreğine, taradım. Beceririm böyle şeyleri.. Ne gördüm o yürekte, bilir misiniz? Karısını istemiyor. O evdedir diyerek mahallesine ayak basmıyor. Sokağının havasını koklamak istemiyor. Ne çocuk görüyor gözü, ne ot ocak. Oturtursunuz salonunuza.. Gelip gideni seyreder: Bakar, anlar, sezer, düşünür... Sonra kadını görür, sevdiği kadını farkeder. Konuşur, danışır, ısınır.. Sonunda ne olur, bilir misiniz? Kenetlenmiş olarak ayrılır evinizden. Kadın da yanında. O da yalnızdı. Kimsesizdi, yolunu sapıtmıştı, yıkıktı. Ya delikanlının evde bıraktığı nolanacak diyorsunuz içinizden.. Gittim, buldum onu da.. Sahipsiz insan mı var yeryüzünde? Görüştü, sevdi, evlendi.

Siz dişili erkekli insanları rastgele birleştirmeye çalışıyorsunuz. Zorla duruyorlar, saygı değer yargıçlarım, zorla duruyorlar. Bunu böylece bilin! Rezaletten korkuyorlar, ağıktan korkuyorlar, yalnızlıktan korkuyorlar. İstiyerek, severek oturan karı kocaların çok az, devede kulak kabilinden, o derece az olduğuna inanmıyorsunuz? İnanmazsınız. Nasıl olur? Nişanlılık diye bir şey uydurmuşsunuz. Güya birbirlerini anlıyacaklar, dinliyecekler. Öte taraftan kendi başlarına bırakmazsınız. Peşlerine düşer, kapı kapı gözetlersiniz. Kadını çarşafa, kafese sokarsınız. Erkeği kelepçelerle, zindanlarla ürkütürsünüz İki yanda iki demir kazık, kazıklara zincirlerle bağlı iki

insan, böğürürler, hıçkırırlar, ağlarlar. Aldırmazsınız. Yaşı küçük der, önlersiniz. Eli ekmek tutmamış der, koğarsınız. Parasım peşin alıp satmak için türlü bahaneler uydurur, kim-selere vermezsiniz. Gizli bir hayvan pazarı dört bir yanda ku-rulur bozulur, kurulur bozulur. Tanışmasınlar, görüşmesin-ler, anlaşmasınlar diye, elinizden geleni ardınıza koymazsınız.

Sonra siz, biz serdengeçtiler, Tanrının çaresiz kullarım bir araya getiriyoruz diye, topunuzun tükrüğüne uğrarız. Mah-kemelerde sürünürüz. Birbirinizden görerek, enini boyunu he-saplamadan, öylesine bir yön tutturmuş gidersiniz. Sözüm bu-radan dışarı, nereye gidersiniz, ey saygı değer yargıçlar? Hiç günahım yok benim.. Ama hiç yok. İğrenerek bakıyorsunuz bana ama, haksızsınız. Dış kabuklarınızdır benden gocunan, benden tiksinen. İçinize sormazsınız, danışmazsınız. Biraz da-ha genç günümde huzurunuzda çıksaydım, belki daha hoşgörür-lükle davranacaktınız bana. Yoooo... Sizin için değil. Sizler kendi kişiliğinizi yan odada bırakıp çıkarsınız bu kürsülere. Bilirim. Sizin için değil! Ama benden iğrenip de beni seven, kabuğuyla beni itip de ruhuyla sokulan nice erkekler gördüm ben... Kaç bin erkek gördüm. Benim serçe parmağımın ucun-dan emebilmek için şereflerini oda kapısının dışında bırakır-lardı. Dışarda bağıra bağıra gırtlaklarını feda ettikleri değer-ler, erkeklikler, haysiyetler, namuslar, terliklerin yanında, yer-de sürünürdü. Hepsini unutmağa hazırdılar. Aslını arasanız, eve kapadıkları yaratık müstesna, yabancı bir kadından bal çalmağa hazır olmıyan erkek anasından doğmanuştır daha. Yabancı erkeği gizli gizli merak etmiyen kadın da yoktur yeryüzünde. Karısına sevgi aşlamak gücünden yoksun bir er-keğin onu tutsak etmeğe hakkı var mıdır? Soruyorum. Kocası-nı zaptedemiyen kadın da o durumdadır. Ben bunları, bunun gibileri yeni baştan dünyaya getirmeğe memur edilmişim, say-gı değer yargıçlarım! Çünkü insanlar hür doğarlar, hür yaşar-lar, hem de hür sevişirler. Ya da sevişmelidirler.

Siz erkekler, korku ile. zorla, kilit ile kadını kapalı tutma-ğa çalışıyorsunuz da, kendiniz. doğanın emirlerini yerine ge-tirmeğe koşuyorsunuz. Olur mu? Kitapları silme yasakla dol-durmuşsunuz. İnsan kalabalıklarını kilitlemeğe kalkışmışsı-nız. Bir de kadın haklarından söz açanlar çıkar aranızdan. Gülmez misiniz onlara?

Ben kendi çapımda, karşı çıktım bu tutuma. Zoru, uydur-

ma ahlâkı kaldırmağa çalıştım. İnsan kalabalıklarım okutmayıp sağan, sömüren; kadınlarını ırgat edip evlere bağlayan, köle gibi kullanan, ezen yobazların kamçısını avuçlarımla tuttum. Masum insanların tertemiz isteklerini kolaylaştırmak uğruna, adımlı attım ortaya, gövdeyi attım. Sonunda o rezil azınlık beni de tartakladı, beni de yıktı yere, tekmeledi.. Tekmeledi ama, ben de tam kırk yıl ahmak kocaları dolap beygirleri gibi döndürdüm. Dişilerine dünya nimetlerini tattırdım. Gözlerini açtım. Erkekleri hayat savaşında daha güçlü, daha umutlu duruma soktum. Sabahları kapımdan çıkarken iki cinsten olanlar da güneşe karşı gülüyorlardı. Mutlu idiler, sevinçli idiler. Binlercesini gördü bu gözler. İyi biliyorum ki, işinin başına oturan, tezgâhına yapışan, kepengini açan insanlar, beni şükranla düşünüyorlardı.

Evimde tanışan, dışarda tanışıp evimde sevişen bir çokları sonradan yuva kurdular, mesut oldular. Çocuklarını kucaklarına alıp bayram günleri gizlice el öpmeye gelenlerim eksik değildi. Gençlerine nefes aldirmıyan bir toplumun ortasında ben, anlaşmalara, sevişmelere kılavuzluk ettim. Nişanlılık denilen başlangıcı tam anlamıyla gerçekleştiren, uygulıyan sizin medenî kanununuz değildir; ben'im ben! Kocasından kurtulmak için canına kıymayı göze alan kadını hayata geri döndüren ben'im ben! Karısı evdedir diye sokaklarda* sabahlıyan içkiye düşen,kumara dadanan erkekleri, dünyanın o kadından ibaret olmadığına inandıran ben'im ben! Aşk en temiz, en gerçek anlamıyla, dört yanını bilerek, tanıyarak, severek ve sevdirek insanlara okutan, öğreten, ben'im ben!

Ben doğa'yım, gerçek'im! Ben aşk'ım! İnsanlar arasındaki en muhkem bağ'ım.. Ben kurucuyum, birleştiriciyim, çöpçatan'ım ben!

Ben gizli gizli anılan, kenar köşe şükredilen insan'ım. Binlerce yavrunun anasıyım ben.. Ebesiyim, dadısıyım, büyük annesiyim!

Ben hayatım, hayat!

UMRAN NAZIF YİĞİTER

KARANLIKLAR ORTASINDA

Denemişimdir, sırasını başışlamayan fırtınalardan biri de Gündönümü fırtınasıdır. Gözleri kamaştıran, o yakıcı haziran güneşinin altında evimizin arkasındaki ufak bahçe, bahçe duvarlarının ötesindeki yollar ve berideki kocaman şehir sanki kurumuş, sararıvermişti.

Yirmi haziran akşamı gökyüzü denize doğru alçaldı. Oldukça kuvvetli bir meltem kıyıda şehre doğru uzanan yollar da ılık bir nefes gibi uzanmaya başladı. Deniz birden karıştı. Geri bulutlar minarelerin uçlarını, apartımanların damlarını yalayarak siyah bir nehir gibi akarak şuraya buraya yayılmağa başladılar. Hanımellerinin üzerine bir iki damla yağmur düştü. Yaz akşamı, fırtınalı, karanlık bir geceye yer vermeğe hazırlanıyordu.

Küçücük bahçemize açılan mutbak kapusunun önündeki sandalyamdan kalktım. Bakkala kadar gidip bir şeyler almalıydım. Dışarı çıkarken karım:

— Bakkala dekil mi? diye seslendi.

— Evet! diye cevap verdim.

— Bir ekmek, bir paket de sana al!

— Ekmek ile sana alacağım..

O, tekrar etti:

— Ekmek ile sana... işte o kadar.. Başka bir şey istemez.

— Olur karıcığım..

Oysaki çoktan karar vermiştim. Rakı da alacaktım. Karım, bu istek ve düşüncemi nasılda önceden anlamış ve bana sıkı sıkı başka bir şey almamamı söylemişti?

Evimizden mahalle bakkalına doğru uzanan yokuştan, başaşağı inerken hep onu, karımı düşünüyordum. Cim, - bu köpeğimin adıdır benim sokağa çıktığımı gören sevgiliim koşup peşime takılmıştı. Şimdi yan yana yürüyorduk. Ve kafamın içi hâlâ karım Binnaz ile doluydu. Şu yirmi beş yıl onu biraz-

cık olsun, camm şukadarcık bile değıştirmemişti. Sanki, ben onun kadar düşünemiyor, onun kadar iyiyi kötüyü seçemiyor mu idim? Her gün aym konuda yapılan ihtarlardan bıkip usanmuştım Sözü'n fazlası insanoğluna dokunuyordu. Hele böyle, yaş başını alıp ilerledikten sonra..

Sanki tansiyona sadece alkol mu, rakı mı zararlıydı? Şu sıcak ve kavurucu yaz günlerinde bir lokma ekmek için sabah-tan akşama dek taban tepmek, şehri bir baştan bir başa dolmak daha mı az zararlıydı? Bir kez üç beş kadeh atmak bana güzel bir uyku veriyordu. Uyumak ne büyük mutluluktur bilirmisiniz? Siz hiç gözleri tavanda bir noktaya dikilmiş saatlerin bir teviye ilerlemesine karşılık bir an gözlerini yumamayan kimseyi gördünüz mü? Bu müthiş bir şeydi. Ben onu çok iyi bilirim.. Onsuz geçen gecelerim hep koşmalarla doludur. Halbuki biraz içince başka türlü duyuyor, etrafı başka türlü görüyordum. Herşeyi, hayatı unutuyor ve o zaman birazcık olsun kendime gelebiliyordum. Hele şu kamulaştırma, dükkânımı silip süpürdükten sonra gecede iki saat uyku kalmamıştı. Evet kim ne derse desin ben onunla rahat bir uykuya kavuşabiliyor, sonra birazcık olsun ancak onun yardımıyla yakıcı ve bunaltıcı düşünce çemberinden kurtulabiliyordum.

Cim eve dönüşümüzü havlıyarak haber verdi. Ben daha önceden rakı şişemi hanımellerinin dibine saklamıştım.

— Al karıcığım, işte ekmek ve büyük bir paket de sana!... Sen seversin diye iki tane de yeşil salata aldım..

— Ona ne lüzum vardı. Sende hiç akıl yok mu? Şu buruşmuş şeylere para vermek için, bilmem ki?..

— Pahalı değil.. Şey.. altmışar kuruş..

— Ne dedin? Ne dedin? Pahalı değil mi? Vallahi bu adam çıldırmış komşular?

— Sen üzülme karıcığım!..

Rakı içeceğim geceler hep böyle alttan alırdım. Ve salataları gerçekte meze yapmak için almıştım. — Sen sağol.. ne çıkar?

— Nemi çıkar? Öyle.. öyle..

diye mırıldandı karım. Sağ olmakla işler yürüse ne iyi olur. Orada ne oluyor? Cim.. Cim!

Sorusuna benden cevap almadan hanımellerinin dibine doğru yürüdü. Cim hâlâ yeri deşeliyordu. Karım eğilip rakı şişesini alırken sesini adamakıllı yükselterek bağırdı.

— Haydi bizden çekinmiyorsun, bari Allahtan kork: Bu ıssızlığın içinde, bu pahalılıkta ille bu zıkkımı içeceksin..

Onsuz yaşayamazmısın sen?

Sabırım artık taşmağa başlamıştı.

— Hayır.. Hayır.. Onsuz yaşayamam diye haykırdım.

— Allahdan, günahdan mı?

— Allah... Allah.. diyorsun...! O, senin için sadece karanlık bir korkudur. Bana onu tanıtabilir tarif edebilirmisin?

— Ya sen korkmazmısın?

— Sen beni bana bırak!.. Bana karışma.. Soruma cevap ver. Benim sevgili Tanrım.. Onunla aramızda kimsenin bulunmasına tahammülüm yok.. Anladın mı? Sen al şunları.. Oğlanlar nerede ise gelirler. Git onlara bir çorba olsun pişir.. Ben zıkkımlanacağım... evet rakı içeceğim...

İssız ve karanlık bir gecenin tam ortasında kalmıştım. Yayıpalmış... O, mutbak kapusunu vurup içeri girmişti. Gökyüzü simsiyahtı. Çok uzaklarda, kıyı ile gökyüzünün birleştiği yerde mavi ışıklar yanıp sönüyordu. Aşağıdaki kocaman şehir boşalmış kadar ıssız ve sessizdi. Birden karşı taraftan, havlayan köpeklerin sesleri buralara... evimizin bahçesine kadar uzandı. Cim, ne oluyor bu sesler de nereden geliyor der gibi uzandığı yerden kalkıp kulaklarını dikerek etrafımda dolaşmağa başladı. Yerimden yavaşça kalkıp havuzun fiskiyesini açtım. Fıskıyeden fışkıran sular havaya fışekler gibi yükselip havuza düşmeğe başlamıştı. Yavaş yavaş kendimi buluyor, günün acılarını unutuyordum. Karım sözümü tutmuş, işte nihayet beni bana bırakmıştı. Bu karanlık, ıssız gecenin tam ortasında ve kendimle beraberdim. Birde nabzım kadar bana yakın hemen yanı başımda duran müthiş bir varlık, bir kuvvet duyuyorum. Fakat bu, karımın tanıdığı, o karanlık korkudan başka bir kudretti.. İnsanoğlunun duyduğu fakat bir türlü çözemediği o büyük kudret...

Tavşanın karşısına tazyı, kuzunun karşısına kurdu, farenin karşısına kediye, fakirin karşısına yokluğu, zenginliğin karşısına hastalığı ve sansarın karşısına insanoğlunu çıkarar ve yeryüzündeki adaletini böylece sağlayan o büyük ve tanınmak için elçiye bile lüzum bırakmayan eşsiz ve müthiş varlık..

Yolu bir kümese düşen sansarın, sabahın ilk ışıklarına

dek eline geçirdiği tavukların kanını şah damarlarından nasıl emdiğini hiç gördünüz mü?

Ya, sansar avına hiç çıkmadınız mı?

Karlı gecelerde ortası oyulmuş susaklara düşürülen sansarların kıymetli derilerinin zedelenmemeleri için evvelâ ip-le boğulmaları sonra da alınlarına sopa ile vurularak kafalarımın parçalanmaları cidden, gerçekten görülecek manzaradır.

— Sansarın karşısına insanoğlunu çıkaran yaratanın, benim karşıma da karımı çıkarmasında elbetteki onun Tanrısal adaletinden bir pay vardı...

İşte nitekim o, karım yapayalnız kalarak birazcık olsun huzura varışımı çok görmüş gibi tekrar haykırmağa başlamıştı:

— Karşı kıyıda şimşekler çakıyor... yağmur nerede ise boşanacak.. Sen hâlâ mı bahçede oturacaksın? Hâlâ mı içeceksin?

Bu ses üzerine yerimden kalktım. Boşalan şişemi her zamanki gibi hanımellerinin gerisine fırlatırken yarıda kalmış düşüncelerimi arkamda bırakıp onu ve içerisinde bir gece daha geçireceğim harap evime doğru ağır adımlarla yürüdüm...

Cim benim sevgili köpeğim herşeyden habersiz, sıçrayarak, sağa sola kuyruk sallayarak peşim sıra geliyordu.

GEYHUN ATUF KANSU

BOS VAKİTLER

Masa şefliğine yükseltildim. İlk günler pek şaşırdım. Ne yapacağımı bilemedim. İlk değişiklik, bir odaya kavuşmamla başladı. Şef olmadan önce arşiv memuru olarak çalışıyordum, geniş bir salonda on iki kadar memur, hep bir yerdeydik. Masa şefi olunca, bana küçük bir oda verdiler. Ayrı bir masam, bir kaleni takımım, bir masa takvimim, bir de en güzeli odacıyı çağırmak için zilim vardı. Bir de oda kapısı. Kapı çok önemli. Öğleye doğru bana bir azkınlık gelir. On iki kişi hep bir yerde çalışırken, küçük masanın başında, şefe görünmeden kestirebilmek için ne çarclere baş vurmazdım. Ama şimdi öyle değil, kapımı kapıyor, kulağım tetikte ve elimde bir yazılı kâğıt - sanki o kâğıdı inceliyormuşum gibi - hafifçe kestiriyorum. İçeri giren, beni elimde kâğıtla görüyor, uyuyup uyan-dığımı ayırd etmiyor bile. Kapımın tıkırdatılması ilk günler, benim için gerçek bir mutluluk oldu. Düşünün, kapımın önünde saygı ile duruyorlar, acaba rahatsız mı ediyoruz diye bir düşünüyorlar, ne de olsa kendilerine çeki düzen veriyorlar ve kapımı vuruyorlar. Ben, bir ara bu tıkırtıya kulak veriyorum, hemen değil, kapımın bir ikinci kez vurulmasını bekleyerek adamcağızı bekletmekten keyif duyarak "Gir!" diye bağı-rıyorum. Giren tamdik biriye, ya da, durumu benimkiyle eşit bir memursa, gülümseyerek, sevinçle karşılıyorum. Böylece en aşağı yarım saatlık bir vaktim dolmuş oluyor. Gelen, çoğu kez, benim gibi, masası başında otura otura sıkılmış bir memurdur, o da benim gibi bir yarım saatini geçirmek istiyordur. Politikadan, soğuyan havalardan, spor haberlerinden, derken, yarım saat geçer. Bu arada bir çay içeriz.

Masa şefi olduktan sonra, değişikliklerden biri de şu: Şimdi gelene gidene çay ısmarlıyorum. Zile basmak pek keyfime gidiyor. Odacı geliyor. "Beyle bana güzel, demli bir çay" di-

yorum. Kapımı tıkırdatan her zaman bir arkadaş değildir. Kırk yılda bir, biride iş için gelir. Kapım vuruluyor. Bekletiyorum. Sonra "Gir!" diyorum. Giren bir yabancı. Ama dikkatli davranıyorum, birden yanılmamak istiyorum. Önemli biri göndermiş olabilir. Adamın söze başlamasını bekliyorum. "Efendim, ben." Tamam, iş istiyor. Kimsesi de yok, güzel, bir yarım saatte böyle geçer. Adamı ayakta dikiyorum. "Ben ilk okulu bitirdim". Kesip atmıyorum. En aşağı yarım saati doldurmalı. Hiç bir ilgim olmadığı halde, adamın aile durumunu soruyorum "Evli değilim efendim, bir annem var." Adam bayağı ümitleniyor. "Hım" diyorum. "Öğrenim durumunuz engel teşkil ediyor". "Ama efendim, ilk okulu bitirdikten sonra, iki yılda orta okulda....". "Anlıyorum, iki yılda orta okulda okumanız, ilkokulu bitirmiş olmanızı değiştiremez.". "Öyle" diyor, genç adam. Elimde bir yetki olmadığı halde, adama olumlu ya da olumsuz bir söz veremeyeceğim halde, oyalyorum onu. Yerli yersiz bir takım sorularla, adamı konuşturuyorum. Ondan sonra, yarım saat dolunca takvim yaprağına adamın adını yazıyorum, işiyle ilgileneceğimi söylüyorum. Her sabah, kaydalı olmak arzusu ile masamın başına oturduğumu da söylemeliyim. Ben de zamanım boş geçsin diye istemiyorum. Ama ne yapmalıyım? Bilmiyorum. Kimse benden iş istemiyor. Masamın başında oturmanı istiyor. Bu, beni deli ediyor. Aslında tembel bir adam değilim. içim içime sığmıyor. Masa şefliğinin hakkını vermek istiyorum. Koskoca dairede, çıkan iyi bir işin köklerinde benim emeğimde bulunsun istiyorum. Oturup, üst makamlara sunulmak üzere "Şehir sokaklarının durumu üzerine" bir tasarı hazırlıyorum. Bu tasarıda, ilkönce bilimsel bir yol tutmalıyım. Caddelerdeki tükürük oranını bulmaya çalıştım. Her yüz adımda bir, on iki tane okkalı balgam gözledim. Düşünün, sabahın en güzel saatlerinde, güneşin akıp gittiği o güzelim caddelerde, yer yer sık sık iğrenç balgam odakları. Tasarıma şehrimizi sevmediğimizden, caddelerimizi sevmediğimizden, söz açarak, başladım. Sokakların, insanı öğürten görünümünü çizdim. Bir küçük çocuğun, yepyeni küçücük kırmızı patikleriyle bu iğrenç pisliklere bastığını ve evine ne mikroplar taşıdığını düşünmeli, diyerek, duygulu tümcelelerde soktum tasarımın içine. Sokaklara tükürmenin halk eğitimi ile olan ilgisini, bunun birbirlerini sevmeyen vatandaşlardan örülü toplulukların bir belirtisi olduğunu da, ince ince

açıklayarak, tasarıma toplumsal bir renk te katmaya çalıştım. Bayağı da zevkle çalışıyordum bu işin üzerinde. Tasarımı yazmaya koyulmuşken, alt katta oturan ve konuşmak için yer arayan bir yaşlı memur, hem de kapımı tıkırdatmadan dalıyordu, odama. Adamın, dalıp gittiğim tasarımdan beni ayırmasına bir, bir de, hiç bir saygı duygusu taşımadan, doğrudan doğruya odama girmesine sinirleniyordum. Ama, bir yandan, gizli gizli, hiç olmazsa bir saatimi onun gevezelikleriyle dolduracağıma seviniyordum. Adam, çapkınlıklarını anlatıyordu. Bilmem doğru, bilmem yanlış, gençliği aşırı bir çapkınlık havası içinde geçmişti. Kendi deyimiyle "Gençliğinin tadım iyice çıkarmıştı". Sevgilileri de her nedense ya Rum, ya Bulgar, filândı. Adları da Anastova, Mariya, Stefania gibi yabancı adlardı. Anostova'nın iri bir patatese benzeyen yüzü vardı. Mariya, Osmanbeyli bir Rum kıızıydı. Stefania'da bir Bulgar sütçüsünün kızı imiş. Adam çapkınlıklarını anlatırken, o günleri yaşırdı. Stefania, doğrudan doğruya kendisi gelmiş adamın odasına, birlikte yaşamalarını kendisi istemiş. Her gelişinde de bir şişe şarap, üzümlü kurabiyeler ve pastalar getirirmiş. Adamın kızlar ve kadınlarla geçmiş o canlı gençliğine imrenirdim. "Ya sizin hayatınız?" diye sorardı adam. "Kadınlar kızlarla aranız nasıldı?" Ben de, gençliğimi şöyle bir tarardım o zaman. Bizim yaşlı memurun çapkınlıkta, gemi aزیya aldığı çağlarda, aşağı yukarı yirmi yıl önce, benim tek tanıdığım kadın, arasına bira içmeye gittiğim birahanedeki çiçek bozuğu garson kızdı. Kızın adım bile bilmeyorum. Birayı ve patates kızartmasını getirir, sonra gider, tezgâhın yanındaki taburede oturur kitap okurdu. Ne okuduğunu pek merak ederdim. Böylece kıza karşı içimde, bir sürü hayaller kurmağa başladım. Birahaneye daha sık gider oldum. Birahane sahibi kızın masalarda çok durmasını, hele müşterilerle uzun boylu konuşmasını istemiyordu. Gene de tek lük konuşuyorduk biz. Sözü okuduğu kitaba getiriyordum, hep. Bir kez, bana okuduğu kitabı getirdi masama bıraktı. Eski, sararmış yapraklı bir Karamozof kardeşler'di bu. Birahaneden çakır keyif çıkıyor, kızı düşümde zenginleştiriyor, ona derin bir iç hayatı yakıştırıyordum. Sonraları, yüzündeki bozukluğun çiçek hastalığından kalmadığını da öğrendim. Üvey babası bir tas kaynar suyu, yüzüne çarpmıştı. Bu olay, hayalimi besliyordu. Kıza yakınlık duyuyordum. Ama çok geç kaldım, ağır davrandım. Bir gi-

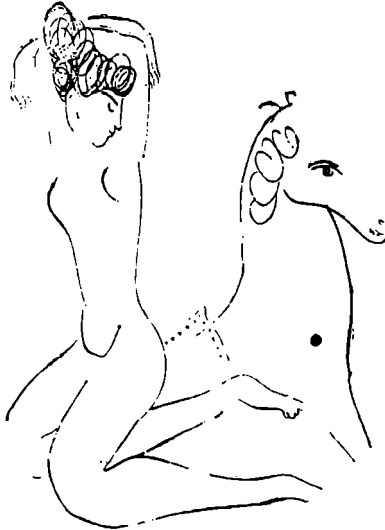
dişimde birahane de kız yoktu. Tadı kaçmıştı birahane nin. Hiç bir gey içmeden kalktım. Belki de izinliydi. Ama sonradan, kızın, bir bar kemancısı ile sevdiğini o kemancıyla birlikte yaşadığını ve artık birahane de çalışmayacağını öğrendim. Yağlı memur, gençlik serüvenlerini anlatıp döktükten ve bana da gençliğimin ne değin boş geçtiğini hatırlattıktan sonra, gevezeliklerine başka bir oda da başlamak üzere, çıkıp gidiyordu.

O zaman yeniden tasarımı dönüyordum. Ama çalışıyordum.. Gelip bir cansıkıntısı boğazımı sıkıyordu. Saati me bakıyor, saniyelerle boğuşuyordum. Bir saniye içine, sonsuz hayat parçalarından neler sığabilirdi? Bir saniye içerisinde, mürekkep şişesinin kapağını kapatabiliyordum. Sonbahar ağaçlarından bir yaprağın düşüş hızını ölçüyordum. Bir saniye. Bir saniye içine dolan sesleri dinliyordum. Araba tekerleklerinin gürültüsünü, otomobil kornalarını, atların nal seslerini, kamyonların hırıltısını. Daha neler sığabilirdi bir saniyeye: Büyük bir ahtapot sığıyordu. Bir keman teli tınılıyordu. Musıksız bir keman sesi. Bir kadın tabak sililiyordu, bir saniye içinde. Bir hastabakıcı iğne yapıyordu. Hastabakıcının beyaz ellerini seçiyordum, bir saniyede. Bir saniyede, beş kâğıdı açıyordum: Karo valesini, ancak bir saniyede ayırd edebiliyordum. Bir saniyede cebimde kalan son parayı sürüyordum. Bir saniyede, karşımdaki daha güzel bir kâğıt çıkardığı için ütüliyordum. Bir saniyede görgü üzerinc, yaradan üzerine, cinsiyet üzerine kısa kesik şeyler düşünebiliyordum. Bir saniye içinde bütün dinlerin havasını soluyabiliyordum. Tanrısız kalnuş bir yeryüzü idi. İyice seçiyordum. Ne sevgi, ne ülkü, ne dostluk, ne bir bağ vardı. Bir saniye içinde, herkes inançsızlıklarda boğuluyordu. Boşuna çağırıyorlardı, peygamberler. Kimse gitmiyordu. Darwinin yaratıklarıydı insanlar, hayata uymak için savaşıyorlardı. Saniyelere sığmak için didinip duruyorlardı. Saniyeler içinde yaşamak, saniyeler içinde ölmek için. İnsan hayata uyabilen bir hayvandır, diye kendi kendime, bir söz ediyordum.

Bir saniye içinde, çoktan o pis, iğrenç, balgamlı şehir sokaklarını unutabiliyordum. Bir saniye içinde gene, bir tarlanın kıyısından geçiyordum. Yeşil otların fışkırdığı, gelinciklerin tap taze açtığı, otların ve gelinciklerin arasına, daha kısa ama daha güzel çiçeklerin karıştığı bir tarla kıyısıydı bu. Yolumun üzerindeydi. Her gün geçerken görüyordum. Kimse tükürmüyordu oraya, kimse tükürmemişti. Otların, çiçeklerin

üzerinde dokunulmamış çiğler titriyordu.

Saniyeler uzayıp gidiyordu, birbirini yıyp ölüyorlardı. Akşam üzeri özgürlüğüme kavuşuyordum. Tasarılar, çaylar, kahveler, yaşlı çapkın memur, boğuştuğum saniyeler, yemek sonları bastıran o hain uykular, hep orada, odamda kalıyordu. Bir dolmuşa biniyordum. Yedi sekiz kişi, benim gibi insanlar. Saniyelerle boğuşmuş insanlar. Bir şey yapmak isteyen, ama öylece gününü doldurmuş, boş geçirmiş insanlar. Saniyeler içinde, inançların, bağların, sevinçlerin eksikliğini duya duya yitip giden insanlar. En güzeli, dolmuş şoförünün, kilometre saati yamndaki çekilir itilir para kutusuydu - Bu, eski yıpranmış bir Chevrolet otomobildi -son durağa gelince, adam o kutuyu çekiyor, verdiğimiz paraları bozuyordu. Liralar, onkuruşluklar, yirmibeşlikler teneke kutunun içinde çingirdiyordu. Hepsi hepsi bir saniye içinde oluyordu.

Chapall: Desen

CENGİZ DAĞCI

ÖLÜMÜN YANIBAŞINDA

O gün Mihal bana ertesi günün sabahı St. Yan kilisesinin duvarı yanında, Meryem Ana heykelciğinin altında benimle buluşmak istediğini söylemişti. Anneme bir ktır atacağım bu akşam. Yarın onunla mutlaka buluşmalıyım. Belki biraz vakit bulur da birlikte kiliseye gireriz. Onun yanında dua edeceğim kilisede, Mihal'ın gözleri içindeki o ısıtılar en az bir hafta için saaditle dolduracak kalbimi.

Ayrılmıştık. Ayrılmadan önce eğildi, elimi avucunun içine aldı, sıcak dudaklarıyla öptü. Sonra kirli muşambasının yakasını kaldırdı. Muşambasının altında gizlediği otomatik tüfeğini koltuğunun altına sıkıştırdı, gitti.

O akşam Ghetto'nun yahudilerine acımak bir yana, çevremdekiler ve içinde yaşadığım şartlar vız geliyordu bana. Dünya benimdi sanki. Benim sevincime engel olabilecek herşeyi kırmak, yok etmek istercesine bir gurur, bir çeşit küstahlık vardı içimde o akşam. Hafif, kuş gibiydim. Mihal'ın sevgisiyle kanatlanmış, sevgimin üstünden koşarak evimize vardım.

Yemeğimi yemedim o gece. Karanlık çökünce yatağa girdim. Hava sıcaktı. Ben de sıcaktım. Annem komşumuz ihtiyar Karbonski'nin evine gitmişti. Tıs yoktu. Ah benim Mihal'im... Sessizliği arda bir Ghetto'dan yana gelen kısa aralıklarla yandan tüfek salvoları bozuyordu. Çok uzaklardaki bir uçağın ağır uğultusu duyuluyordu. Dolunay açık pencereimin karşısında idi. Kül rengi göğün kenarından Vorşova'nın kara damlarına bakıyordu. Mihal hangi damın altındaydı? Hangi sokak başında? Ya o karşıki sokaktan çıkıverse şimdi?.. Biliyorum, gelmiyecek Mihal. Gelemez. Kimbilir nerede tuzak kurmuş, Almanını bekliyordur. Pencereden çekiliyorum. Yalnızım. Kerevetime doğru yürürken ceviz dolabın açık kalmış ka-

pısındaki aynada kendimi görüyorum. Güzel bir kızım. İpek geceliğimin içinde güzel bir kızım âdeta. Dönüyorum dolgun omuzlarına, kalçalarımın bakıyorum. Ellerim göğüslerime kayıyor. Gözlerimi göğüslerimin üstünde gezdiriyorum. Güzelim tabii... Soyunsam mı acaba? Hava sıcak... Annem Varbonski-lerde. Soyunsam mı?... Çırl çıplak... Ah benim Mihal'im! İçim burkuluyor. Kulaklarımda bir uğultu var. Yüreğim çarpıyor. Ellerim titriyor. Kalbimdeki çırpıntıyla ellerim daha da garip titriyorlar... Omuzlarım sarsılıyor. Sarsıntılar omuzlarımdan dalga dalga ayaklarımdan dibine iniyor. Güzelim ya... Sevgi değil bu! Ama sevgi. Değil. Ah, Meryem Anacığım, inan bana, sevgidir bu! Mihal beni bu halde görmedi. Ateş içindeyim. Kendimden geçmişim galiba. Bütün vücudum, bütün varlığım-la soğuk aynaya yaslanarak ağlıyorum, ağlıyorum.

— II

Ertesi gün St. Yan kilisesine gittim. Mihal yoktu. Bekledim. Gelmedi, öğle üstü gene gittim. Mihal yok. Bulacağım Mihal'i!... Bulmalıyım. Akşam olmuş, sokaklar boşalmıştı. Boyalı kadınlar etlerini satmak için yorgun argın sokaklara çıkıyorlardı. Alay alay silâhlı Almanlar, Istasyona doğru ilerliyorlar. Ben duvardaki Meryem Ana heykelciğinin altında Mihal'i bekliyordum. Yoktu Mihal. Saat sekize yaklaşıyordu. Yasak saati. Nerdeyse Almanlar gelip beni "Kara Marya" na alacaklar. Önce Pavlak hapishanesine atacaklar beni, sonra da ver elini Almana!... Belsen kampı, belki de Osventim. Mihal'in yüzünü değil, basıp yürüdüğüm bu kaldırımları bile göremiyeceğini bir daha. Yarın ihtiyar kapıcı Karbonski'nin eline bir beşbinlik sıkıştırmalıyım. Polonya polisleri arasında tanıdıkları varmış, gider benim için de bir "Fahişçe vesikası" alır Almanlardan. O belgeyle gece saat onbirlerce kadar sokaklarda dolaşır, Mihal' ararım. Orospu vesikası! Ya, ben de çantamın içinde, Mihal'in fotoğrafı yanında vesika taşıyacağım. Ayıp mı? Nesi ayıpmış!... Natalya Feliks'in üç çocuğu var. Kocası Stefan Feliks harpten önce Vorsova üniversitesinin en ünlü profesörlerinden biriydi. Çalıştığı pastacı dükkânında işini ancak saat dokuzda bitirdiği için o zavallı kadın da orospu vesikası almak zorunda kaldı. Hem vesikayı aldığı gün sevinçinden komşularına çay ziyafeti verdi. Evet yarın, belki bu gece ihtiyar Karbonskiyle konuşmalıyım.

— III —

Sokaklar bomboş. Sliška'ya saptım. Monoton sessizlik kim-bilir ne zamandan beri devam ediyordur bu sokakta. Adımlarımı açıyorum. Arada bir başımı çevirip arkama bakıyorum. Görünürde Alman falan yok. Bir çığrın ötede yaşadığım dört kat evin çifte kanatlı, yeşile boyanmış kapısının önündeki güvercinler de yuvalarına gizlenmişler, uğultuları işitilmiyor. Evde bulunmadığımı annem Karbonski'ye bildirmişti her halde. Karbonski kapının gerisinde bekliyordur şimdi beni. Az daha açıyorum adımlarımı. Yüz metre kadar ilerinde, yan sokaktan hızla bir araba çıkıyor. Araba sola dönüyor. Duruyor. Arabanın üstünde iki kişi var. İkisi de ayakta. Ses etmeden bana bakıyor, beni gözetliyorlar. Yavaşlıyorum. Arabadaki adamların biri beni gözetlerken yanındaki arkadaşına baş işaretiyle sokak kaldırımını gösteriyor. Az daha yavaşlıyorum. İkisi de tedirgin. İkisinin de gözleri bende. Şimdi adam, arkadaşının yüzüne bakmadan, başıyla gene de sokak kaldırımını işaret ediyor. Adam arabadan atlayıp sokağın altından geçen lâğım kanalının demir kapağını kaldırıyor. Kanaldan insanlar çıkıyorlar... Şimdi ağır ağır yürüyorum ve kanaldan sokağa çıkan insanları sayıyorum: bir.. iki.. beş, altı! Her birinin saç sakalına karışmış. Yrtık pantolonlarının paçalarından çıkan bacakları değnek gibi ince. Yüzleri korkunç. Birer birer, ta cehennemin dibinden çıkıyorlar sanki. İki adamın yardımıyla arabaya doluşuyorlar. Arabanın yanından burnumu tıkayarak geçip gidiyorum.

“— Kaçıyorlar” diye düşünüyorum.

“— Pis yahudiler.... Sıçanlar.” diye düşünüyorum ve artık onlara bakmadan yoluma devam ediyorum. Fakat avlu kapısına varmadan üç patlayış! Tak - trak - trak! Sol yanda antikacı dükkânının pencere altındaki mermer duvarı üç kurşun deldi. Araba sokağın kedi kafaları gibi yuvarlak taşları üstünden kuru bir tıkırdı koparıp geçti gitti. Döndüm. Üç yüz adım ötedeki evin köşesinde çıkan üç tüfek namlusu gördüm. Araba yoktu. Kanal kapağının yanında dizleri ve elleri üstünde bir yahudi duruyor, bana aptalca bakıyordu. Ne yapacağımı bilmiyordum. Yahudinin bakışları, köşeden çıkan namlular, mermere saplanmış üç kurşun kafamı karma karışık etmişti. Bütün bu olup bitenler gerçek miydi? Bilmiyorum,

Ölümle hayatın arasında mıydım yoksa? Yok yok. Hayat orda o soğuk mermerde, dizleri ve elleri üstünde çömelmiş aptalca yüzüme bakışında, duvar kögesinden çıkan sessiz ve korkunç tüfek namlularındaydı. Kulaklarımda bir uğultu vardı. Beni beklemekten demirleri paslanmış yüce kapılar gıcırtilarla açılıyordu; hafifçe titriyen ayaklarımm dibinden başlayıp ilerimde sonsuzluğun yolu uzayıp gidiyordu...

Üşümüş gibiydim. Çantamı koltuğumun altına sıkıştırdım. Boş kalan avucumu açtım. Hafif ve soğukça bir yel terli avucumun içini yaladı. Elimi başıma götürdüm. Terli şakaklarıma düşen saçlarımı arkaya attım. Gözlerim yerde, kımıldanmadan ne kadar durduğumu bilmiyorum. başımı kaldırdığım zaman, demincek kanal kapağının yanında dizleri üstünde duran yahudinin, şimdi bana doğru sürüklendiğini gördüm. Çıt yoktu. Sokağa esmer akşam çökmüştü. Akşamın içinde gizlenmiş tehlikeli gözler beni ve yahudiyei gözetliyorlardı. Kaçmak istiyordum. Nerede? Kimden? Niçin? Kaçmak isteyişimin sebebi gözlerimin önünde apaçık durup dururken bu soruları içimin bana sorması o kadar şaşırtıcıydı ki. Kaçmadım.

— IV —

Yaşadığımız evin üç yüz adım kadar uzağında duruyor, yahudiyei aklıma bile getirmiyordum. Öylece ne zamana dek durdum, bilmiyorum, kulaklarıma sokağın kuru taşlarında bilinen çizimlerin nalça sesleri çalındı: Rrap, rrap!.. Rrap, rrap! Başımı kaldırdım. Üç Alman, sokak ortasında, yahudiye doğrulmuş tüfeklerinin uclarında ölüm, bize doğru yürüyorlardı. İki adım geri çekildim. Döndüm. Kaçıyordum ki, yahudi arkamdan bağırdı:

— Bayan!

Ben kaçmalıyım, kaçmalıyım, kaçmalıyım ben!

— Bayan!

Pis yahudi.. Bana ne? Kaçmalıyım!

— Bayan!

Geberiyor işte. Niçin bağırmıyor? Her an tüfekler ateş edecek ve o, sokağın altından çıkmış o yahudi, olduğu yerde büzülüp cansızca yatacak. Bana ne kaçmalıyım!

— Bayan! Ba - yan! Dur dedim, dur!

Durdum. Sokak boştu. Her yer donuktu. Hayat, soluğunu

tutmuş, bana ve yahudiye bakıyordu. Yalnız ben ve yahudi. Hayat sesleri!... ölüm sesleri: Rrap ırap!..

Yahudiye baktım:

- Ne var?
- Yaralıyım.
- Bana ne?
- Kaçamıyorum.
- Ben seni kaçıramam.
- Yaralıyım dedim.
- Ne istiyorsun?
- Kimsem yok.
- Daha iyi. Geride öksüz kalmaz.
- Haklısın. Öksüz kalmaz.
- Geliyorlar. Öleceksin.
- Evet. Kaç artık.
- Allah rahmet etsin sana.

Solgun yüzü aydınlanıverdi birden:

— Sağ ol. Haydi kaç! Dur bir saniye... Bak, Almanlar ateş edecekler. Dur! Dinliyor musun?... Ben Aron Goldstein'im. Halin sonundaki balıkçı dükkânı.. Rihlik Goldstein'lerden Şolom Goldstein'in oğlu, Aron Goldstein'im. Unutma ama. Kaç şimdi, kaç.

Yüzü beyazdı. bembeyazdı. Bir damla kan kalmamıştı yüzünde. Mavi gözlerinin içinde dünyayı ve hayatı tanımaya ve anlamaya başlayan bir çocuğun gözlerindeki tebessüm vardı... Tüfekler patladı. Yahudi sol bacağına uzattı. Uzattı, uzattı. Sonra yavaş yavaş titriyen bacağına altına topladı; toparlandı, bir kedi gibi büzüldü. Bacağı titrerken ensesini sımsıkı kavramış ell birden bire gevşeyip yüzüne kaydı. Gülümsiyen gözleri avucunun ve açık kalmış parmaklarının arkasında gizlenmişti. Sokak ortasında duran ve tüfeklerinin sıcak namluları hâlâ tüten üç Alman, Şolom Goldstein'in oğlu Aron Goldstein'e bakıyorlardı.

— V —

Kapı açıldı. Karşımda Karbonski duruyordu. Yüzü her zamanki gibi soğuktu. Kımıldanmıyordu. Muanımalı gözlerini yüzümde dolaştırıyordu hep. Niçin ses etmiyor Karbonski? Aron Goldstein'in ölümünü gördü elbet? Almanlar ateş ettik-

leri sırada Karbonski kapı arasından bakmıyor muydu? Kaldırımında Aron Goldstein'in cesedi yatıyor. Bilmiyor mu bunu Karbonski? Alsın gözlerini yüzümden! Sokaklarda Goldstein yatıyor! Koşsun!... Niçin ses etmiyor?

Karbonski soğuk ve en tabii bir sesle konuşuyor:

— Bayan Teresa, kapıyı kilitleme vakti geldi. Bir saattir bekliyorum sizi burada. Neden geç kaldınız?

Karbonski'nin Aron Goldstein'in ölümünden haberi yok mu yoksa? Benim yüreğim kan ağlıyor. Karbonski konuşuyor. Bana mı söylüyor? Kimim ben? Karbonski kim?

Elimi kapıdan çekip avluya doğru yürüyorum. Yanımda.

— İki gündür saatinin kuşu ötmüyor. Küçük Leon o saate bayılırdı, diyor Karbonski.

Duruyorum. Dönüp sokak kapısına bakıyorum. Karbonski lâfına devam ediyor:

— Küçük Leon kuşun yuvasından çıkacağı vakti öylesine bilir ki, yatağının üstüne tırmanır, gözleri saatte, elleri ve dizleri üstünde durarak kuşun yuvadan çıkmasını beklerdi. Kuş çıkınca Leon da kuşla beraber ötmeye başlardı. İki gündür kuş ötmüyor, bayan Teresa. Bütün gün boyunca o saatle uğraştım. Az daha uğraşacağım gene de ötmezse yarın saatçiye götüreceğim.

Gözlerimden birdenbire yaşlar boşalıyor:

— Bayan Teresa! Ağlıyor musunuz? Bayan Teresa!.. Niçin? Niçin?

Aron Goldstein.. Öldü.

Goldstein mi?

— Rihtik Goldstein'lerden. Şolom Goldstein'in oğlu. Halin sonundaki balıkçı dükkânı...

— Öldü mü sahiden?

—

— Emin nısin öldüğüne bayan Teresa?

— Kaldırımında yatıyor.

Karbonski şimdi düşünceli. Kendi kendine konuşuyor:

— Aron Goldstein.. Bu isimde birini tanımıyorum. Öldü desene. Aron Goldstein... İyi saatçiler vardı Halde. Mayko Beyber'i iyi tanırım. Tabii onun dükkânı ıkı yıl önce kapatıldı. Pes! Mekanizması noksansız. Ama kuş.. İnatçı işte. İki gündür ötmüyor. Az daha uğraşacağım...

Karbonski susuyor. Ağır gözlerini yüzüme doğru kaldırı-

yor. Sesi azaçık titrek:

— Aron Goldstein... Öldü mü dedin bayan Teresa?

Sonra bana yaklaşıp kolumu tutuyor ve beraberce kapıya dönüyoruz. Ben artık ağlamıyorum. Karbonski yanımda. Korkmuyorum. Karbonski kapıyı aralıyor. Sonra baş işaretiyile beni yanma çağırıyor. Karbonskiye yaklaşıp başımı aralanmış kapıdan sokağa uzatıyorum. Sliska sessiz. Ne ben konuşuyorum, ne Karbonski. Sliska'nın tüm evlerindeki insanlar da, soluklarını göğüslerinde tutmuş, kapı ve pencere aralarından sokak kaldırımında yatan Aron Goldstein'e bakıyorlar gibime geliyor. Sanki her an Aron Goldstein ayağa kalkıp Sliska boyunca bir yere, bilinmez ve duyulmaz bir yerlere gidecek. Biz de, yani ben, Karbonski, evlerdeki insanlar, sokağın soğuk tagları onun ayak seslerini dinleyeceğiz. Ama Aron Goldstein kalkmıyor. Başımı az daha uzatıp Goldstein'e bakıyorum. Orda yatan Goldstein mi? Hayır! O artık Aron Goldstein değil. Aron Goldstein başka bir yerdedir. Bilmiyorum nerede olduğunu? Ama bana o kadar yakın, o kadar yakın ki!... Belki bu gece, belki yarın; nerede ve nasıl bilmiyorum ama onunla mutlaka karşılaşacağım hissiyle geri çekilip kapıyı kapatıyorum.

Karbonski acıyarak bakıyor yüzüme. Bir seyler söylemek istiyor Karbonski, ama boğazının içindeki yumruyu yutamıyor bir türlü. Elini sıkıyorum.

— İyi geceler bay Karbonski.

— İyi geceler bayan Teresa.

Uzaklaşınca durup, Karbonskiye bakıyorum.

— "Zaduşki" akşamı Anin'e gidecek misiniz?

— Tabii, tâbi gideceğim bayan Teresa. Ama "Zaduşki" ye daha vakit var.

— Evet....

Merdivenleri çıkarken Aron Goldstein'i değil, Karbonskiyi düşünüyordum.

— VI—

Niçin bilmem, Karbonski bir zamanlar yaşamış ve artık yok olmuş insanları temsil ediyormuş gibi geliyor bana Üç yıl önce bu eve ilk tanıştığımız yıl (Yirmi yaşındaydım o zaman) Karbonski'ye aldırıldığım yoktu. Geceleri onun sağlam göğsün-

de büzülmüş, onun sıcak soluguyla ısınmış görüyordum kendimi. O zamanlarda esteseydi pek âlâ karısı olabilirdim. Sonraları, Karbonski'yi daha yakından tanıdıkça, bu arzu bambaşka bir kalıba girmeğe başladı. Evet, Karbonski'ye karşı bu cinsî duygularım çok şükür uzun sürmedi, ama gene de ruhen kendimi Karbonski'ye bağlı olduğumu hissediyorum. Bazen tiksiniirim ondan, bazan da, neden bilmem, onsuz yaşıyamıyacağım sanısına kapılırım. Benim gibi dindar bir Katolik olmasaydı pekâlâ korkardım da ondan. Oysa korkuma doğru dürüst bir sebep bulamıyorum. Yalnız bazan onun gözleri içinde ölmüşlerin ruhlarını görür gibi oluyorum ve öyle bir anda kendimi de ölmüş, daha doğrusu, yaşadığım dünyaya ben de ölmüşlerin ruhlarıyla birlikte Karbonski'nin gözleri içinden baktığını sanıyorum. Karbonski benim için özel bir duygu ve sevgi beslemiyor. Beni başkalarından pek ayırt etmiyor Karbonski. Zaten o bir millete, bir mezhebe mensup insan değildir sanırım. Böyleleri dünyada çok mu, bilmiyorum, ama olanlar pek garip insanlardır gibime geliyor.

— VII —

Aron Goldstein'in ölümünden üç ay sonra "Zaduški" günün akşamı, Anin'deki mezarlığa Karbonski'nin karısı ile çocuğunun kabirlerine mum yakmağa gittiğimizde, ömrümde ilk olarak insanların hem bedence, hem de ruhça bilinmez ve anlaşılınmaz yaratıklar olduğunu duydum ve ister istemez kendi ömrümü, daha çok kendi ömrümün sonunu düşündüm. Ama ömrümün sonu bana dünyaya geldiğim günü hatırlattı. Yani kapkara bir günü. Üperdim. Doğduğum günden sonra yavaş yavaş dünya aydınlığına kavuştuğumun farkına varınca, saçlarımı hafif bir rüzgâr okşadı, korkularını dağıldı, kalbim, nereden geldiğini bilmediğim, tatlı bir mutlulukla doldu.

Akşam olmuştu. Akşamın karanlığına bürünen mezarlığın sessizliği benim dünyamın sessizliğiyle kucaklaşıyor, dünyamla ölmüşlerin dünyası bir tek dünya oluyordu. Bu iki dünyayı birbirine bağlayan mezarların soğuk harçları gözle görünmeyen ömrün işaretleri gibi gözlerimin önünde duruyorlardı. Ama ömrün nerede başlayıp nerede bittiğini ben bilmediğim gibi, o haçlar da bilmiyorlardı. Karbonski yüzlerce mezarın başuçlarında yanan mumların solgun ışıkları arasında yürüyor, me-

zarların üzerine, kendi içinden kopmuş aziz bir şeyin üzerine eğilirmişçesine eğilip taşlardaki yazıları heceliyor, arada bir durup bir dua mırıldanıyor, daha toprağı kurumamış tazecik mezarların ayak uçlarında diz çöküp uzun ve derin ibadetlere dalıyordu. Bazı mezarları, hele tazelerini, eliyle okşadığı bile oluyordu. Kendi içi ve duygularıyla mı, ölümlerle mi, ellerindeki mumlarla akrabalarının kabirlerini arayan insanlarla mı konuşuyordu? Kestiremiyordum bir türlü. Ama Karbonski'ye baktıkça, ölümün başka birşey, benim bildiğimden ve şimdiye dek duyduğumdan başka bir şey olduğunu Karbonski bana ispat ediyor gibime geliyordu. Ben tedirgindim. Mumlarımızı yakınca hemencecik mezarlıktan çıkmayı istediysem de çıkmıyor, çıkanuyordum. Mumlar, Karbonski, mezarlığın hayattan uzak, uzak olduğu kadar da hayata yakın ve tılsımlı havası beni sihirlemişti. Mezarlıkta geçirdiğimiz sürece yaşadığımızı da, ömrün ne olduğunu da iyice bilmiyordum. Sihirli gözlerimle Karbonski'nin her hareketini takip ederken, ben, o, çevremizdeki mumların solgun ışıklarında dolanan insanlar. çok eski zamanlarda, belki Aristoteles'lerin yaşadıkları zamanlardan da eski zamanlarda yaşadığımızı sanıyor ve korkuyla kendi gerçek dünyanı arıyordum. Ama içimden geçen bu ürpertiler ve korkular hemen dağılıyor, kulaklarıma çalınan rahiplerin ilâhileriyle kalbim sakinleşiyordu.

Anin'den Vorşova'ya gelirken trende ne ben konuştum, ne de Karbonski. Oysa konuşulacak o kadar şey vardı ki!... Ben, şimdiye değin kendi âlemimde saklı kalmış, hayata bağlı ben, ölümü düşünüyordum. Evet, mezarlıktan çıktığım andan sonra ölümün de hayat gibi benden ayrılmıyan, her zaman benimle olan bir unsur olduğunu hissediyordum. Güzeldi ölüm! Bir ressamın çizdiği, bütün kıymetini ve kuvvâmını verdiği bir tablo kadar güzeldi ölüm. Ama ben öyle dalmış ölümü düşünürken Anin mezarlığı da, ölümü de gözlerimden silinip gidiyor, kendimi büsbütün tren raylarından gelen muntazam seslere teslim etmiş, düşüncesiz ve tasasız, başımı kımıldatmadan gözlerimi kompartımandaki köylü kadınlarım, Karbonski'nin yüzünde gezdiriyordum. Tren sesleri, mezarlarda yanan mumlar, ben, Karbonski, hepimiz ve her şey, hayatta olduğu gibi, hayat dışında da bölünmez ve ayrılmaz mistik bir bütün olduğumuzu hissediyordum. Ben artık benden ibaret bir yaratık değildim. Ben daha çok başkalarının can ve duygularında bendim.

Tren Vorşova istasyonunda durdu. Dalmıştım. Bir hastaya yardım edermişcesine Karbonski'nin koluma girip trenden inmeme yardım ettiğini iyice hatırlamıyorum. Hastaydım da sanırım. Gece olmuştu. Sulu sepken kar yağıyordu. İri iri kar lâpaları, karanlıkta solgun ışıkların etrafında uçuşan kör böcekler gibi, gelip yüzüme, saçlarıma, terli alnıma konuyorlar. Karbonski kolumdan ayrılmıyordu. Onun yardımıyla istasyonun taş basamaklarını inip çifte koşulu faytona binmiştim. Kamçı saklayışıyla başımı kaldırmıştım. Kürkünün yakası ensesine kalkık, faytonda arabacı oturuyordu. Gece karanlıktı. Yalnızdım. Yanımda oturan Karbonski'yi hissetmiyordum. Vorşova yoktu sanki. Fayton meçhul ve ıssız bir çöldeydi sanki. Karanlığın içinden kayıp meçhul bir yere gidiyordu fayton. Ömür ve varlık faytoncunun o kıpırdamaz ve ağır omuzlarında kalmıştı yalnız.

Sliska'daki eve yorgun ve bitkin döndük. Karbonski'yle vedalaştığımı, onun bana, benim ona ne söylediğimi hatırlamıyorum şimdi. Merdivenin korkuluğuna tutanarak güç belâ odama çıkmıştım. Sessiz, soğuk, kimsesiz odam beni bekliyordu. Paltomu çıkarmıştım. Ceviz dolabın kapısındaki aynada kendimi görmemek için paltomu yatağımın üstüne bırakmıştım.

Mihal'i görmiyeli altı ay oluyor. Mihal'i görmediğim sürece o dolabın kapısını açmıyacağım.

(Bir romandan parça)

TAHSİN YÜCEL

D Ö N Ü Ş

İlyas Divitoğlu yoksul bir üniversiteliydi. Yoksuldu ya beşmi de, yüreği de çok zengindi. Çalışkandı, umutluydu. Pek yakında yoksulluktan kurtulacak, büyük adam olacaktı. Ama birdenbire herşey değişti. Korkunç pahalılıkta bunaldı. Bu kadarı yetmiyormuş gibi Emel'e vuruldu. Emel ona vurulmadı. Yoksul odasına kapandı. Hiç çıkmadı. Yemeklerini kendisi yapıyordu. Yıkıcı bir rahatlığa kavuştu. Çok geçmeden, yemek yapmak vazgeçilmez, iyileşmez bir hastalık oldu. Bir gün Emel bunu duydu, ona acıdı, onu kurtarmaya geldi...

"Bir kıral yemeği hazırlıyordum," dedi Divitoğlu. "Çulluklu pate, ağzına lâyıık... Ama biraz değişiklik yaptım. Çulluk sözün gelişi. Çulluğu nerden bulacaktım? Güvercinle yaptım pateyi. Yakalamak pek kolaymış... Her neyse, çulluk yerine güvercin kullandım işte, kıral yerine de kraliçe geldi, yani sen..."

Emel benzetmeyi beğendi ama üzerinde durmak istemedi. Kırttı:

"Divitoğlu, Divitoğlu," diye mırıldandı. Sonra sesini yükseltti: "Nasıl yakaladın, nasıl kestini güvercinleri, nasıl kıydın hayvancıklara?..."

"Nasıl mı? Gel de bak," dedi Divitoğlu. Emel'i pencereye doğru götürdü. Camı açtı. Dış duvarda, pencerenin alt yanında, güvercin pislikleriyle dolu bir girinti vardı. Bu girintiyi gösterdi: "Geceleri doluyorlar buraya, burada uyuyorlar," dedi. "Dün gece üçünü birden yakaladım. Ürkmezler de her gece gelirlerse işim iş..."

Emel yüzünü buruşturdu:

"Saçmalama, Divltoğlu, saçmalama! Bir daha da bunu yapma," dedi, geriye çekildi. "Kıyılır mı cânım hayvancıklar?"

"Peki ama neden?" dedi Divltoğlu, pencereyi kapadı. "Neden kıyılmasın? Tavuktan, hırdiden farkı ne güvercinin? Güvercin neden yenilmesin?... Tüylerini de atmadım, Allie'ye yatak yapacağım."

Emel birdenbire ırkılıverdi, bir keskin kaygı bellirdi gözlerinde.

"Ne dedin? Ne dedin?" diye atıldı. Kaygılı gözleri İlyas'a döküldü. O sırada bu gözleri görenler: "Bu kız bu delikanlıyı değil gibi seviyor," derlerdi. "Ne dedin?" diye tekrarlardı. "Çabuk söyle: Allie kim?"

Divltoğlu gülümsedi:

"Benim kedim," diye cevap verdi.

"Nerede o?" dedi Emel, pek telaşlıydı. "Kedi" kelimesini lylce duymuştu ama "Allie" midesini bulandırıyordu. "Nerede? Göster bana!" dedi, görür görmez öldürecekli sanki.

Ama Divltoğlu pek sakındı:

"Buralarda bir yerededir," diye cevap verdi. "Allie uslu kedidir, bir yere gitmez..." Başını kapıdan yana çevirdi: "Allie! Allie!" diye seslendi.

Önce bir tıptırtı duyuldu kapıda, sonra bir mıyavlama duyuldu. Divltoğlu kapıyı açtı. Apak, uzun, parlak tüylü kedi içeriye girdi. Emel'e doğru yürüdü, neden çağrıldığını bilir gibiydi. Emel'in yüzünden kaygı silindi, tatlı bir gülümsemeye bıraktı yerini. Eğildi, kediyi alıp bağrına bastı, neresi gelirse öptü.

"Ne güzel, ne güzel!" dedi. "Ne güzel bir kedin varmış, Divltoğlu! Nasıl da bulursun güzel şeyleri!... Kedileri ben de severim. Ne kadar benziyoruz birbirimize!... Allie... Bir kordelâ bağlasana şu hayvanın boynuna... Mavi bir kordelâ..." dedi. Sonra zamanını boş şeylerle geçirdiğini düşündü, Allie'yi bıraktı. Meyve sandıklarından yapılmış, garip raflarda çalılımlı çalılımlı duran, yeşil kaplı kılaplara baktı. İçi burkuldu. Meseleyi biliyordu ama hiç haberi yokmuş gibi davrandı: "Divltoğlu, kılapların ne güzel!" dedi. "Ne güzel ciltlenmiş! Hepsi bir örnek... Bu güzel kılaplar neler yazıyor?"

"Ne yazacak? Yemekleri yazıyor," dedi Divltoğlu, garip garip içini çekti. "Yeni aldım, hepsi Fransızca... Dünyanın

bütün yemekleri var içlerinde. Bizim kuru fasulye bile var..."

Emel gözlerini ayırdı, hiç beklemediği birşey duymuş gibiydi:

"Bu kadarı fazla," diye söylendi. "Bu kadarı da aptallık! Divitoğlu, beni dinle: bırak artık bu huyunu! Bu huyunu bırakırsan güzel şeyler olacak, pek güzel şeyler olacak, bana inan," dedi. Ama Divitoğlu sustu, cevap vermedi, sanki hiç dinlememişti, bir kelime bile işitmemişti, öylesine ilgisizdi. Gene de sarsılmadı Emel: "Benim için bırakırsın, bunu iyi biliyorum, bırakırsın, değil mi?" diye sordu. Sorusu cevapsız kaldı. Gene sarsılmadı. "Mutfağım görebilir miyim?" dedi.

Divitoğlu hiç sesini çıkarmadan ayağa kalktı. Emel'i mutfağa götürdü. Emel mutfağı görünce korkunç bir çığlık kopardı. Gözlerini yumdu. Hemen dışarıya çıktı. "Odana gidelim," dedi, herşey vardı bu mutfakta! Sessizce odaya döndüler. Emel yatağa oturdu, Divitoğlu iki iskemleden birine. Sessiz sessiz Emel'e baktı bir zaman. Sonra kedisini kucağına aldı, okşamaya başladı. Emel şaşkın, kederliydi. "İlyas'ı kurtarmak gerek," diyordu içinden. "Hep benim yüzümden bunlar, ben İlyas'la evlenseydim, hiç değilse biraz oyalasaydım, bunların hiç biri olmayacaktı. Geç de olsa kurtarmalı," diyordu. Nasıl kurtaracağını da biliyordu, kendine güveni vardı, ama başlamak pek zordu.

"Divitoğlu, şu kediye okşamaktan vazgeç!" dedi birdenbire.

Divitoğlu kedisini okşamaktan vazgeçti.

"Yere bırak!" dedi Emel, sanki kıskanıyordu.

Divitoğlu kedisini yere bıraktı. Sonra uzun bir sessizlik başladı. Emel dudaklarını yiyordu. Amacına varmak için pek dikkatli davranmak istiyordu ama huyu böyle değildi ki! Her şeyi çabuktu, sertti, kesindi, beklenmedik şeyler yapardı hep. Birdenbire yerinden kalktı, Divitoğlu'nun kucağına oturdu, iyice yerleşti, öylece durdu. Divitoğlu gülümsedi. Birşeycikler düşünmedi, bunda bir tuhaflık da görmedi. Yıllar yılı aynı işe alışmış, ihtiyar bir işçi gibi, bir elini beline götürdü Emel'in, bir eliyle saçlarını okşadı. Belirsiz bir özlem gibi, silinmiş bir anı gibi birşeydi duyduğu, insanların kötülük dediklerine benzer hiç bir duygu, hiç bir düşünce yoktu içinde. Ama Emel pek memnundu, ereğinin eşiğine geldiğinden şüphe bile etmiyordu.

"Divitoğlu, beni seviyor musun?" diye sordu.

"Evet," dedi Divitoğlu, hiç duralamadı, hiç düşünmedi.

"Evet, seni seviyorum..."

Emel iyiden iyiye güvene geldi, nazlanmaya da kalkmadı. Usulca indi Divitoğlu'nun kucagından, sonra döndü, bu sefer de ata biner gibi oturdu dizlerine, ayaklarını sarkıttı, iskemleye ters oturmuş, ufacak bir kız gibi salladı ayaklarını, ufacak bir kız gibi gülümsedi. Divitoğlu'nun üstüne başına, bedenine, ellerine, çevresine, bütün varlığına sinmiş yemek kokusuna, kokuların en sevimsizine, aldıracağı bile yoktu, hep gülümsüyordu artık. Divitoğlu da az sonra ona benzedi, onun güleç gözlerine daldı, herşeyi unuttu, herşey durdu içinde, yalnız gözlerinde bu gözler kaldı. O da çocuklar gibiydi, çocuklardan da temizdi...

"Divitoğlu, çantam yakında mı?" diye sordu sevgilisi.

"Yakındaysa, elini uzatınca alabilirsen, al da bana ver," dedi.

Divitoğlu elini uzattı, masanın üstünden çantayı aldı, Emel'e verdi. Emel çantasından tarağını çıkardı. Sonra çantasını yere attı, tarağı Divitoğlu'nun eline tutuşturdu.

"Saçlarımı çok okşadın, bozdun!" dedi. "Al tara!..."

Başını önüne eğdi, Divitoğlu'nun göğsüne yaklaştırdı. Divitoğlu kapkara saçları taramaya başladı. Gene herşey durdu sanki, gözlerinde herşey kara, apaydınlık bir deniz oldu. Bu denize dalmak hoştu. Daha hoş şeyler de vardı, ama İlyas Divitoğlu hiç birini düşünmedi bunların. Kapkara saçları taradı durdu. Kapkara saçları böyle taramak, mutlu çocukların mutlu düşleri gibiydi. Yorulmasa, acıkmasa, Emel de sesini çıkarmasa, bu saçları taramaya ömrünce devam edebilirdi belki. Ama Emel bırakmadı. Emel bu kadarla yetinmiyordu:

"Divitoğlu, benimle evlenir misin?" diye sordu.

Divitoğlu birdenbire duruverdi. Elleri tarağı saçlarda bıraktı. Hiç birşey söyleyemedi. Söyliyecek birşey de yoktu, şimdi kendine gelmişti, kendini iyi biliyordu: değişmiyecekti, yaşadıkça değişmiyecektiki! İçinde bir yerler kopmuştu birdenbire, bir yerler parçalanmıştı, iş içten geçmişti artık. Gözleri ardına kadar, beyninin içine kadar açılmıştı, hiç böyle duymamıştı kendi kendini, hiç bir zaman böylesine anlamamıştı. "Beni ölüm paklar," diye düşündü. "Yalnız ölüm paklar beni..." İlikleri ürperdi. Emel başını kaldırmış, gözlerini gözlerine dikmişti. Emel'in gözlerini görenler: "Bir kız bir deli-

kanlıyı ancak bu kadar sevebilir," derlerdi...

"Divitoğlu, neden cevap vermiyorsun? Sana söylüyorum, Divitoğlu: benimle evlenir misin?... Cevap versene!"

Divitoğlu cevap verecek durumda değildi, deliye dönmüştü birdenbire, içinde garip, bulanık, sonsuz istekler çırpman, hiç birini yapamıyan, hiç birini anıyamıyan, elleri ayakları bağlı bir deliydi şimdi. Deli gözlerinde hep eski anılar, eski düşler vardı. Bir ucsuz bucaksız boşluk vardı. Bu boşluştan korkuyordu, tir tir titriyordu...

"Benimle evlenir misin, Divitoğlu?..."

"Hayır," dedi Divitoğlu, ellerini gözlerine götürdü. "Hayır! Hayır!" diye tekrarladı, yutkundu. "Hayır, seninle evlenmem."

"Neden? Beni sevmiyor musun?"

"Hayır, seni seviyorum."

"Öyleyse neden istemiyorsun? Ben de seni seviyorum. Biraz geç anladım, orası öyle, ama seni çok seviyorum, Divitoğlu..."

"Neye yarar! Ben evlenmek istemiyorum, bana göre değil bu iş, param yok, yoksulum, belki de bu yüzden..." dedi Divitoğlu, yorgun göğsü inip inip kalkıyordu, gözlerinde korku gibi birşeyler vardı.

Ama Emel birşeyi aklına koydu mu, kolay kolay geri dönmezdi öyle, kolay kolay yılmazdı. Uğraşmak, birşeyler yapmak, bu işi gönlünce bitirmek istedi. Ne var ki aklından, duygularından, gözlerinden, sesinden çok, bedenine belbağlardı, gene bedenini kullandı. Divitoğlu'nun yüzüne yaklaştırdı yüzünü, burnunu burnuna dokundurdu bir kaç kere, sonra dudaklarını dudaklarına yapıştırdı. Divitoğlu karşı koymadı, geri çekilmedi. Sarhoşluğa benzer birşeyler duydu, yeniden başladı büyü. Elleri yeniden canlandı, biri Emel'in beline, biri ensesine gitti. Emel'i kendine doğru çekti, uzun zaman bırakmadı. Emel gene umutlandı, başını geriye çekti, gözlerini kaldırdı:

"Divitoğlu benimle evlenirmisin?" diye sordu.

Divitoğlu'nun pembe yüzü bütün bütün pembeleşmişti, bakışlarında da bir huzur vardı. Bu yüzden, bu bakışlardan, güzel karşılıklar beklenirdi. Ama içini çekti gene, gene aynı karşılığı verdi:

"Hayır," dedi. "Hayır, bunu yapamam..." Umutsuzca, üzgün üzgün başını salladı. "Çok geç," diye mırıldandı. "O za-

manlar istesen olurdu, şimdi olmaz. Senin için kötü olur. Kındınları bilirim ben: mutfaktan çıkmak bilmezler...'

Birdenbire zehir gibi bir umutsuzluk süzüldü Emel'in içine, yüreği burkuldu, korktu. Gene de gülümsemiye çalıştı:

"Divitoğlu, bütün yemekleri sen yapacaksın!" dedi. "Ben mutfaka adımımı bile atmam. İstersen kapları yıkarım, bir de sofrayı hazırlarım. Ama "İstersen" diyorum, duyuyor musun? Bunları da gene sen yap istersen..." dedi, sesi acı acı titriyordu, sesinde bir ağıt büyüyordu. "Ben de çalışırım, Divitoğlu, ben de dışarıda yapılacak işleri... ben de." diye kekeledi, arkasını getiremedi. Divitoğlu'ya baktıkça iyiden iyiye anlıyordu artık: Divitoğlu gitmişti elden, Divitoğlu'yu bir daha bulamayacaktı. Yüreği kan ağlıyordu. Birdenbire gözleri de yaşardı, birdenbire hıçkırmaya başladı. Divitoğlu'nun boynuna doladı kollarını, var gücüyle sıktı, ama sanki bir ölüye sarılıyordu... "Divitoğlu, Divitoğlu, beni dinle, Divitoğlu..." diye inledi.

Divitoğlu kendini güç tutuyordu. Gırtlığına bir hıçkırık takılmıştı, taş gibi bir hıçkırık, yutmak istiyordu, yutamıyordu. Emel ağladıkça, yalvardıkça, hıçkırığı zaptedilmez oluyordu, şahlanıyordu. Hıçkırığı şahlandıkça, küllenmiş düşler, erekler, bütün yitikler, gırtlığını, gözlerini yakıyorlardı. Divitoğlu korkuyordu, utanıyordu. "Hep onun yüzünden," diyordu içinden. Emel'e kızdığı yoktu, ama onun bedeninden, kollarından kurtulmak istiyordu, sesinden kurtulmak istiyordu. Yoksa birden boşanıverecek, hüngür hüngür ağlamaya başlayacaktı...

"Beni bırak! Beni bırak!" diye bağırdı. Bağıınca hıçkırığı gırtlığından sıyrıldı, birdenbire gözlerinden yaşlar boşandı. "Beni bırak, git buradan!" diye inledi. Pencereden boşluğa baktı. "Beni ancak ölüm paklar, sen değil!" dedi.

Emel'in bütün güveni, bütün gururu, bütün umutları yerle bir oldu, yerlerinde kapkara bir keder kaldı, bir umutsuzluk kaldı. Kollarını çözüp kalktı. Yerden çantasını aldı: yani akılı başındaydı, yani keder her yanını sarmamıştı, yani keder o kadar derin değildi. Kapıya doğru yürüdü...

TARIK DURSUN K.

HAYDARLI EV

Yelkenli kayık, denizin karaya çalar maviliğinde topluiğne başı kadar resmedilmişti. İnce değildi, kalın kalındı: sert köşeliydi. Kayığın tam tersinde hanım bulutlar, gökte kol atıyorlardı. Kıyıda, tarih kitaplarında rastlanır akçıl, kuleleri tırnaklar gibi sivri sivri, dışa çevrik iki kale vardı. Kulelerin belli belirsiz pencerelerine sümbüller tırmanıyordu. Sümbüllerin göbekleri sıtına sarısıydı. Kulelerin en yükseğine ayağını takmış bulutlardan biri, sümbüllere el vermişti. Pencereyi -o tırnaksı en keskin uçtakini- kalebent bir kız açiverecekmiş gibi geliyordu. Pencereyi açiverecek, sümbüllerden önce, topuklarını döğen sırma saçlarını bir çözüşte tâ aşağılara sarkıtacaktı. Havayı, saklısaklı sabunsu bir saç kokusu doldurup taşıracaktı. Genzi yakmayacaktı: iki ağır limon çiçeği damlası, suyu su olmaktan çıkaracak, sabunu buyur edecek, içi aşklı sözlerle bezenmiş gümüş yaldızlı tas sıcak suyu yutup yutup saçı dipuçlarına kadar cğriltecekti. Sümbüllerin o iç bayılta koku var ya, o koku çok daha sonraydı. Çok daha sonra, örneğin; pencere açımıyla bir, varıp yayılacaktı. Bize kadar gelip kendini duyurur muydu? Duyurmazdı. Duyurmazdı: kapı önünde, tren yolundan, sinemalardan, neonlu afişlerden, boyalı kadın dudaklarından, aşk romanlarından, vapur iskelesinde, benzin pompalarında artık yağmur yağıyordu. Beyaz esercedit kâğıdına sıfır numara redis ucuyla cızır cızır yazı yazar gibi, yarı ağlamaklı, yarı hayvancıl sesini duyuyorduk. Soğuktu. Kar, yağmura çevirmişti. Dağlara, daha dağlara ak ak düşüyor, şehirlerin, insanlı yerlerini karalığımdansa dağların yoz yalnızlığında ağırıp ağırıp yeniden ağarıyordu. Yağmur üç günlüktü. Dışarlardan usanmış, evlere, evlerden odalara, pencerelerin camlarından eski yataklara uğruyordu.

Duvara asılı o resim denizin bütün mavili karalığına kar-

şılık, yine de içimizi aydınlatıyordu. Bir yerlerden -eksik ziya- de- günışığı, nasıl ediyorsa ediyor, sümbüllerin tam göbeğine "bu erkeklik organı" , "bu dişilik organı" diye ayıra ayıra vuruyor, oralardan yansıyıp resimle ilintisi olmayan yeşile boyalı tahta çerçeveden bize geliyordu. En çok ışık alan sobanın dirsekli borusuydu. Kıpkırmızı kesiliyor, resimdeki günışığı üstüne üstüne vurdu muydu, donanmalar, şehrayinler başla- yıveriyordu.

Üçümüz erkektik, beşimiz kadındı. Mama yaşlı bir yahu- diydi. Başını kapı demirine vermiş, mırıl mırıl kedileniyordu. Umudunu yitirmemişti, bekliyordu. Göz kapaklarını indirmiş, ama tam kapatmadan, yarı sönük ışıklı, birbirlerine girmiş beş köşeli serpe yıldızlarla dolu taşıdığı gözölüyordu. Yoldaki her ayaksesine dikiliyordu, elini kapıya uzatıyor, açayım diyordu. Derken içleniyordu, ölü ölü bizlere bakıyordu.

Kadınlar yorgundular, usanıktilar: bıkmışlardı. Bacakla- rında, dizkapaklarının başlangıç yerlerinde diş izlerinin mor- lukları duruyordu. Ağızları, gerçek ağızlardan on kat daha büyüktü. Alt dudaklar da, üst dudaklar da uğraşarak buda- laca yürek biçimi boyanmıştı. Yalnız renkleri ayırıdı, biçim eşliğini tutmuyordu. Karanfil allısı: en genciydi. Domuzuna da biliyordu. O hep gençti, hep tazeydi, yıllar gelip geçecek, er- kekler değişecekler, yeni yetmelerle eski erkekler yer değış- tirecekler: şimdi oyluk kemiğindeki tavşan tüyü mantolar uzayacak, yine kılalacak, ama o nasıl bıraktılarsa erkekler, ge- lip yollarını düşürdüklerinde yine öyle tazedem, gencecik ba- dem bulacaklardı. Gözlerine çektiği yeşil bile o yeşilde kala- caktı. Kaşları şimdi eski kurdüklerinde değiller mi: cımbız, her geçtiği yeri yolup atmış, yarım aya mı çevirmişti? Yine öyle yoluk, yine öyle yarım aylı kaşlıydı. Hiç değışmiyecekti. Gözleri yanık yanıktı. Hiç doymamış, yitmemişti, çağırğandı. Utanıp utanıp başını çeviriyordum.

Gülkurulusu; koyu esmerdi. Güzel miydi, çirkin miydi? Bu esmercelikte yüzünü görebilmek zordu. Kulelerden birinden pencereyi açıp topuklarını öpen sırma saçlı kızın yüzünde yü- zünü düşlüyordum. Ondan alıamıyordum, ondan alıcı bakmı- yordum.

Et kırmızısı; artık kadın değildi. Ayrıca bu evde de yoktu. Taşlıkta, saçakları dallı basmadan saman yastıklı sedirde, so- baya, gıcır gıcır sandalyalarda üç erkeğe karşı oturmuyordu.

Uzak bir yerlerdeydi. Çoluk çocuk ortasındaydı. Sıcak, üstünde kuru naneler yüzen çorbalarlaydı. Çorba bitsin, etli patates yensin, sofrayı toplayıp bulaşıklar yıkansın; yüklükten yer yataklarını yapacaktı. Çocukları yatıracaktı. Çocuklar, çocuk uykularına varır varmaz, gusülhanedeki ses çıkarmadan yanan Optimusa bir gaztenekesi suyu bindirecekti. Elektrikleri ikinci yakışında kırık dökük, ama bütün vücudu sıcak suya aç; erkeğiyle yıkanacak, ekşi ter kokusunu sindire sindire erkeğinin sırtını keseleyecekti.

Dördüncüsü adlıydı: Sevildi. Boyasızdı Taptazeydi. Gergin deriliydi. Apaydın dişlerinin buğusu, her ağızım açışında burun deliklerini dağlıyordu. Dişleri gözlerimi alıyordu. Yüzüme dişleriyle bakıp bakıp gülüyordu. Karşısında değil de, yanıbaşında, dizi dizime değerken oturmak istiyordum. Dişlerinin o nar buğusuna bakayım istiyordum. Ellerinin iki küçük parmağındaki kınadan öpecektim. Belki de o resimdeki kulede Sevil oturuyordu. Simsiyah, geceden atma binmiş bir bahadır gelinceyedek bekleyecekti. Sümbüllerin damlar boyunca uzaması bundandı: göbeklerinin çatır çatır yarılması, sonra sıtma sarılığına dönmesi bundandı.

Arkamdaki odadan Gülayın uykulu sesi; sümbülleri, kalebent kızı, geceden atlı bahadırı, üstü nane kurulu çorbalı sofraları, yer yataklarını, çocuk uykularım, Optimuslu sıcak suları, hep aynı kalacakmış duyusundaki tazeliği, gözkiyısı yeşilini; ama hepsini, hepsini bastırdı.

"Yağmur yağıyor mu anne?"

Mama'nın mırıltısı durdu, başını kapıdan aldı. Gözlerini devirdi. Hepimiz o an yağmurun redis uçlu cızırdayan sesini daha yakından duyduk.

Gülay karşılık beklemeden kapısını açtı, çıktı.

"Allah belâsını versin bu yağmurun da..." dedi. "Uff, usandım artık!" Sıkım sıkım sıkılmış, öfkeden boğunk, sedire gelip çöktü. Soluyordu. Öbür kadınlar, o otursun diye az çekilmişlerdi. Açık kapıdan, ensemde birilerinin utançlı bir çabuklukla giyinmeye savaştığını duyuyordum. Ama Gülay içerdekiyle ilgili değildi. Kararmış kararmış:

"Saat kaç acaba?" diye sordu.

"Dörde çeyrek var..." dedim.

Sesimi aldı. Mamaya:

"Hani Haydar içte geliyordu ya?" dedi.

Mama dertop:

"Neb'leyim kızım..." dedi. "Bana öyle söyledi telefonda. Söyle Gülay'a üçte oradayım de dedi..."

İçerdeki çıktı. Gülay'ın yüzü gevşedi, değişti. Önünden geçerken elini tuttu, sıktı.

"Yine gel emi şekerim! Gündüz gel ama yine. Beklerim."

Berikinin gözleri düşmüştü. Titriyordu. Yan yan güldü. "Olur olur..." dedi. Kapıdayken Mamaya parayı verdi. Mama, kapının sürgüsünü çekti, savdı. Yağmur, açık kapıdan içeri girdi, üstümüze yağmaya başladı.

Gülkurulusu; birşey söylemiş olmak için:

"Aşkolsun bu yağmurda gelirse ona..." dedi.

Gülay'la bakışları çarpıştı. Gülay dudak büktü. Acılı, aşağılayıcı bir sesle:

"Vah canikom..." dedi. "Haydar'ın iki eli kanda da olsa yine gelir bana."

Gülkurulusu inanmıyordu. Mama kapıya sığman iki delikanlıya:

"Gelin gelin!" diye çağırdı. Delikanlılar yüreklendiler ama, sonradan cayıp gittiler: biz bize kaldık. Yağmur içerdeydi. Üşütücüydü. Gülay'ın oflaması yangındı. Kalktı, odasına girdi. Çinko leğeni elinde çıktı. Ponponlu terliklerini vura vura aşağı kattaki yüznumaraya indi.

Gülkurulusu şaşırılmıştı. Bir bozukluk, bir titremedir tutturmuştu. Gelincik paketinden bir sigara çıkardı. Ağzına kodu. Epeyi, bir, kibrit arandı, bulamadı.

"Ne bakıyorsun domuz gibi be" dedi bana, "versene bir ateş..."

Aldırmazlıkla cigarasını yakıverdim. Çekti, çekti, merdivenlerden yana bakıp:

"Pis orospu!" diye söylendi. "Kendini birşey sanıyor. Boklu kokar. Müşterî diye etmediğini komaz, yollardan adam çevirir: şöyle yaparım böyle ederim der. Bulmuş bir Haydar adam oldum sınıyor kendini. Sende o bilezikler, o banka defteri olmasa, bak bakalım bakıyor mu Haydar yüzüne?"

Ses çıkaran olmadı. En dinler beni buldu.

"İki eli kanda olsaymış! Güleyim de boşa gitmesin bari."

Sevil yayık yayık baktı, güldü. Aşağıdan Gülayın "Haydar, Haydar Haaaydar" lı türkü söyleyen sesi, evi dolduruyordu. Türkünün yarısında kapıda yeniden ayak sesleri oldu. Biri

güm güm merdivenleri çıktı, kapıya vurdu. Mama uyandı. Açtı. Haydardı. Yarım körüklü çizmeleri, kara gözleri, kara gözlerine bulanık kara bıyıkları burun burumdu.

Kapı kapandı. Mama "Gülay! Gülay!" diye seslendi "Ha?"

"Haydar geldi kız, Haydar geldi!"

Türkü kesildi. Gülay soluk soluğa tırmandı, geldi. Haydarla pek kısa bakıştılar. Taşlığa şıp şıp Haydarın yağmuru yağıyordu. Döndü. Gülayın odasına girdi. Gülay koptu, odaya girmeden:

"Koş Hüseyin, Haydar abinin kahvesini yaptırt getir. Çezvede olsun. Terzi Aliye de söyle ütüsünü kızdırsın: Haydar abimin elbiselerini getireceğim, yarın sabaha ütüleyeceksin, de. Durma, hadi!" dedi.

Kapıyı aşkla vurup örttü.

Resimdeki mavi karalığın mavisi yitti. Kuledeki kızı görmez olduk. Topluğne başı kadarki yelkenli kayık bata çıka uzaklaştı. Günışığı başım alıp gitti. Sümbüller küçüldüler küçüldüler, saksılık oldular. Göbekleri kapandı. Yağmur dindi. Oturduğum yerden kalktım, kapıyı buldum: ayağımı bir güzel sürüdüm.

MEHMET SEYDA

ÖLÜMSÜZ SEVİ

YAZAR:

Biliyorum güçsüzlüğümü, benim elimde kuşa döneceğini. Ustası şahane, karanlık, ateşli bir roman çıkartabilirdi bu koldan. İçinde, aradığınızca şiir, istediğinizce tutku. Bense burada herhangi bir tutanakla küçük hikâyenin sınır çizgisi üstünde, kendi çapımda, kalıyorum. Anlatılanları, anlatıldıkları gibi anlatılabilmek kaygısı, daha şimdiden, gözümü yıldııyor. Hele doktorun nâzına, kullandığı teknik terimlere bakınca başlangıç için onu yardımcı sayıp aldanmamışım konu, bana daha çetin geliyor. Bir kez daha, üstelik iyice anlaşılıyor ki, bilimin bu çeşit olaylara bakışı kuru, epeyce soğuk, tarafsız ayrıca. İncelediği nesnenin dışında tutuyor kendini, karışmıyor, içine girmek istemiyor. En dokunaklı — ya da bana öyle gelen — yerleri birkaç terimle geçiştiriyor. Sözle, bakışla, (Canım, bizim için çoktan çözümlenmiş, nedenleri anlaşılmış şeyler!) demeğe getiriyor. Olaki haklıdır ya, benim de tepemin taşı atıyor.

Anlamanızı çok isterim; salt o kırgınlıkla sarıldım kaleme. Olayın üstünden şunca yıl geçmişken, güzelliğini "zaman"a kaptırmıyan, "Beni yaşlandıramazsın!" diye direnen kadım görünce, "boşalma"dan duramayacağımı aklım kesti.

Büyük oyuncak mağazalarında bal mumundan dökülme bebekler vardır, o bebekleri andırıyordu biraz. Pürüzsüz, bir yanından baksan öte yanını görecekmışsin sanısı veren bir deri dokusu. Önünde kavuşturulmuş, sonra yorganın üstüne bezgince bırakılmış eller, ayağa kalkmağa davranırken yataktan çıkardığı, cayıp gene yorganın altına soktuğu ayaklar ufak. Kendisi de çıtı pıtı. Biz içeri girdiğimizde kapıya dikildi, yüksek bir ilgiden derin bir ilgisizliğe düşüveren — durumu bilmiyenler pekâlâ gocunabilir — iri mavi gözlerinden bir an-

lam çıkartamadım. Ruh, onlarda, bir saniye ya yaşadı, ya yaşamadı. Yalnız, sönen birşeyi elle tutmuşçasına görebildim. Doktorun yanında beni gören, "Geldi.." diyen kadın, kendisinde henüz mahvolmamış bir dikkatin yaşadığını gösterip olanca varlığı ile karanlığa çekildi.

Doktorun sesi — açıdan — sinirime dokundu diyebilirim. "Gelmedi!" dedi. "Hem de gelemez." — Sözcüklerin üstüne basıyordu.— "Öldüğünü çok iyi biliyorsunuz. Gelemez, geleceğini aklınızdan çıkarın.."

Kadın, önce hiç kıpırdamadı. Derken alnında terler birikti. Dudak kıyıları titreşti, alt dudak aşağı sarktı. Dokunsan boşanacak. Ama ağlamadı. Üstelik gülümsedi. Yüzüne, anlatılmaz bir iyimserlik yayılmıştı.

"Siz şaka ediyorsunuz."

Çivilendim. Bu gülüşü ömrümce unutamam. Doktor, hem eliyle hem başıyla işaret edip dışarı çağırmasaydı kimbilir daha ne kadar kalırdım. Bir "Allahaismarladık!" olsun diyemeden, apar topar çıktım dışarı. Bunun utancı altında:

"E", deyip somurttum, "pazarlığımızda şıpsakçılık yoktu." Duymazlıktan geldi:

"Madonna'ya onun yanında halt etmek düşer, değil mi?"

"Kötü çarptı beni."

"Düşün ki bu yaşında.." dedi. "Bir de onu benim gibi, on beş yıl önce, hastalık ilerlememiş, bir gelip bir gider durumdayken tanımak var."

"Yani?"

"Sen de tutulurdun."

Koskoca konakta in cin top oynuyor, taban halılarına basarak yürüdüğümüzden, adımlarımızdan bile ses çıkmıyordu. Tüm perdeler inik. İçimden, bir ara, bağırıp çağırmak geldi; sessizliği parçalamak. İsteğimi, zorlu zorlu öksürerek yatıştırdım.

"Hizmetçisi falan yok mu bu evin?"

"Aşağıdalar."

Aşağıdalar, evet. İçleri geçmiş, kara kuru, iki kadın. Al birini vur ötekine. Hani, birleşik koşullar, ortaya, benzer kişiler çıkartır demişler ya, örnek arıyan bulamazdı onlardan iyisini. Kullandıkları sözcüklerdeki, davranışlarındaki benzerlikten geçtim, sesleri de uymuş gitmişti. Aşçı olanı konuşurken, aman yanılmıyayım diye, hizmetçiye bakıyordum. Sözü birbir-

İcrinin ağzından kaparak tamamlayışları vardı, görülecek şey. Nedenini sorunca, "E" dedi ikisi birlik, "biz şu kadarcıkken gözümüzü bu konakta açtık!"

Doktor, hizmetçileri bana dinlettikten sonra, (Kalkalım mı?) gibilerden baktı yüzüme. Kalktık. Bahçeyi geçerken, ulu bir çınarın dibinde küçük bir mezar görüp duraladım.

"Yürü canım" dedi Doktor, "bakmağa değmez. Kaspar'ın mezarı!"

"? ?"

"Senin anlıyacağın, bir zamanlar efendisiyle dünya gezisine çıkmış kurt köpeğinin mezarı."

HİZMETÇİLER:

Biz buraya geleli, dur'un bakalım, kaç yıl oldu sen söyle Fidan bacı. Eh, elli yıl olmuştur zahir. Sen hepten bunadın galiba. Küçük bey öleli ne kadar oluyor? On beş. Bunun üstüne altı yıl daha koy, ne eder? Yirmi bir. Hanfendiyle küçük beyin ölümü arasında altı yıl yok mu camm? Pekip öyleyse, hepsinden önce rahmete kavuşan Beyfendiyi unutma. Biz o zaman seninle hesaplamamış mıydık? Hanfendi, Beyfendiden dört yıl sonra gitmemiş miydi? Kuzum, bizim aklımız karıştı, siz bulun. A, dün gibi hatırlınızda, onlar başka insanlardı ves-selâm. Melektiler, melek. Dur ayol, sen Hanfendiyle Beyfendiyi birbirine karıştırdın. Beyfendi Tanrının günü içmez miydi a güzelim, içip içip merdivenlere çökmez miydi? Onu senle ben, bir de rahmetli Hanfendi, karga tulumba, yukarı odasına taşımaz mıydık? Bilinir mi, onun da karnında bir derdi vardı ki içerdi. Böyle söyleme kardeş, Hanfendi yukarda zarı zarı ağ-lardı da biz aşağıda aklıaşmaz mıydık? "Bu Beyfendiye ne oldu böyle?" diyerekten meraklanmaz mıydık? Dur şimdi, aklı-mı karıştırma. Ne diyordum? Melektiler. Hele Hanfendi. Beş vakit namazında niyazında. Her birimize duası ayrı. Kocası için, oğlu için, kendi için, hattâ bizim için bile dua eder. Mübarek, kuş gibi uçtu. Saka anlattıydı; tabutunun altına girmiş, ağırlığı ha var ha yokmuş. (Ben böyle cenaze görmedim!) dedi. Ramazan geldi mi camilerle kalmaz; evliaları, türbeleri. "Tuz baba" ları bir bir dolaşırdı. Kediler dillenecek de anlatacak size; yavruların yiyeceği sütçüden, analarının ki ciğerciden alınır. Burada, işte oturduğumuz bu sofada onlara sahıncaklar kurulur. İpi sırayla çekeriz. Hanfendi bırakır ben, ben bırakırım Fidan bacı.

Ya o kuşlar? Asıl kuşlar dillenecek. Kuşçulardan kafesleriyle birlikte satın alındıktan sonra bahçeye çıkışımızı, efendime söylüyeyim, Hanfedinin (Azat buzat, bizi cennet kapısında gözet!) diyerek kapağı nasıl açtığını, nasıl pırr diyerek uçtuklarını asıl onlar anlatacak.

Lâfını balla kestim kardeş, sen dur, biraz da ben anlatayım Böyle melekler gibi kadının melekler gibi de kocası, gözünün üstünde kaşın var demiyecek bir efendisi olmalı, dii mi? Ne gezer! Beyfendinin heyheyleri geldi mi gözü dünyayı görmez, o huri misali kadına bile el kaldırırdı. Nah, bu bakar gözlerimizle görmüştük bir kere. Yukarıda birşeyler yuvarlandı. Ben, "Zelzele mi oluyor, n'oluyor?" dedim, bu, "Hayır, yukarda Beyfendi Hanfendiye yerc yıktı.." dedi. Koşuştuk ki, hakikaten öyle. Yıkılmış, pata küte indiriyor. Oncağz da, ağzı var dili yok, gık demiyor. Azarlayıp kovdu Beyfendi ikimizi de. Şimdi düşünüp taşıyorum da, küçük bey bazı kötü huylarını galiba babasından aldı diyorum. Aym gazap, aynı hırçınlık, aym ayyaşlık.

Hâşâ! Tıpatıp anasına çekmişti o. Anası gibi sessiz, onun gibi merhametli. Hatırla bakalım; bir dediğimizi iki etmiş midir? Hem ben sana birşey söylüyeyim mi? ölümlerin ardından böyle konuşmak doğru değil. Günaha giriyorsun.

İlâhi Hikmet kalfa! Beyfendiler sordukları için anlatıyorum. Yoksa bilirsin, ser verir de sır vermem. Seninkiler de doğru, benimkiler de. Anası babası ölünce onun yüzünü doğru dürüst gördük mü biz? görmedik. Başını aldı Afganistanlara mı, Hindistanlara mı, bilmem nerelere gitti. Dönüşünde, müzeden çıkma mumya gibi değil miydi? Hah, şimdi uslanacak derken, hafta sekiz gün on dokuz konağa bir kadın getirdi. Kadın yer içer burada, takar takıştırır, tıpkı Hanfedinin salıverdiği kuşlar misali, pırr diyerek uçar gider. En son, yukardakini getirdiydi. Nikâhladı kendine. Gelgelelim, kendisi ölünce o zavalıcık da aklım bozdu böyle. Ah, çok acırız Beyfendi, çok acırız. Yoksa, herkesin başını yiyen bu konaktan defolur giderdik. Kadın da giderse Konak kime mi kalacak? Hiç düşünmedik, kurcalamadık, aklımıza gelmedi. Ne muradımız olacak bundan sonra? birer ayak çukurda. Doktor beyciğim, sen bir ikimizi de yıllardan beri tımar, bilir, seversin. Sen söyle! Peki ama bu Beyfendi kim oluyor da.. töbe töbe, Allah insam kuru iftiradan saklasın. Âmin!

DOKTOR:

Evlenme cüzdanlarını görmedim, kütük defterine gidip baktım; 1938 yılının 1 Mayıs'ında evlenmişler. Kadının Yugoslavyadan göçmen gibi geldiği, kartpostal resimleri çizdiği, daha önceden orada tanıştıkları, burada kimi kimsesi olmadığı biliniyor. Adam, "Gel!" diye çağırınca kalkmış gelmiş.

Babası, önünde en kötü örnekti adamın. İçkicinin daniskası. En sonunda, cinnet krizleri geçirdiği sıralarda, alkol zehirlenmesinden gitti. Yaşantılarıyla ölümleri arasında korkunç bir benzerlik var. Ana derseni, tam tersine, sofuların koyusu. İkisinin huylarındaki dengesizlik, gelmiş, olanca gücüyle oğula yüklenmiş. Büyük çöküntüler yaratmış. Etkilerinden kurtulmak için sanki ölmelerini beklemiş. Ver elini Avrupa, sürt Allah kerim, yıllarca dolaşmış durmuş. Kitaplığındaki masanın gizli çekmecesinden çıkan fotoğraflardan, açık - saçık mektuplardan belli; hayatına birçok kadın girmiş. Uzun boyna, altın sarısı saçlarına, genellikle parasına vuruldular galiba. Nedir kı; girdikleri gibi çıkıp gitmişler, uzun boylu kalmamışlar. Gösterişten uzak, sıkılgan, çok silik birisiymiş. Avuçları her zaman terli. Kadınlar ne isteseler alıyor. Ama hiçbirine yaranamıyor. Kavga gürültü, kapıyı çattadak kapatıp gidiyorlar.

Bir nedeni var elbette. Başlangıçta, onun ölümünü aşırı bir cinsel harcanışa bağlamış, aldanmıştım. Alkolle kadın, elele, mumu söndürdü sanmıştım. Oysa, zincire vurulacak bir şehvet azgını sanılan adamcağzın bütün seveleri hep plâtonik plânda kalmış. Kadınlara düşkünlüğü onlarla yatmak isteğinden gelmiyor, yalnızlık korkusundan geliyor. Yatağında biri olsun da, kim olursa olsun.. Böylesi, yaşadığı çevrede kendini yabancı, gülünç, sipsivri sayın bir paranoiac'tır. Bir yandan yumuşak başlılık, tez küsme, zayıf ruhluluk; öte yandan gurur, inatçılık, hırçınlık. Geçeden, kandan, yalnızlıktan yıldı. İlk gençlik çağlarında keyiflerini elle getirmeğe alıştılar mı, ileride de pek bırakamazlar. Sonu kötü, başarısız biten birkaç denemesi oldu sanıyorum. Koskoca, kazık kadar oğlanken anasının yatağından başka yerde yatamaz, yatsa ödü koparmış. Kadınlar, bir bakımdan, onda, anasının bıraktığı bu boşluğu doldurmakta. Böyle bir sonuca ulaşmam için elimdeki en güçlü

kanıt, karısı. Evlilikleri üç ay mı ne sürmüş. (Gebeyim, kaç aylık olduğunu öğrenmek istiyorum!) diye tutturmuştu. Bir arkadaşı getirdim. Hangi gebelik? Kocasıyla aralarında, senin benim karı-kocalıktan anladığımız anlamda, hiç birşey geçmemiş. İşte buna da bakarak, bütün sevileri hep plâtonik plânda kalmış, ayrıca, onurlu kişi olduğu için, öbür kadınlarla kurulan bağlar sık sık, gürültüyle kopmuş diyorum.

Karısı, bir gece, karşısında sanki düşmanları varmış gibi, onlara çıkışıyormuş gibi sövüp sayarak, göğsünü yumrukluyarak, tırnaklarıyla çizerek ölen kocanın, — hoş, şimdi, gözleriyle gördüklerine de inanmıyor ya!— gene de kendi eceliyle öldüğünü sanıyor. Yanlış. Adam tatlı canından bezmiş, bence, kendi işini kendi tamamlamıştı. Bu, çok az ölçüde alınmış köpek zehiri (striknin) ya da arsenik trioksit tozu olabilir. Otopsi yapılsaydı anlaşılırdı, diyeceğim. Her neyse.. yeryüzündeki sayılı "yalnız" lardan biri olduğu besbelli, ona bak. Bunca parası pulu var da bir tek dostu, arkadaşı yok. Kimseyi yanına sokmamış ki.. sokulan da kaçmış. Gömülüğü çok dokunaklı. Mezarının çevresinde büyüik Kaspar, — yani yabancı illere gezilerini birlikte yaptığı o muazzam kurt köpeği — (Köpeğin buradaki koruyuculuk görevine dikkatini çekerim. O, bir açıdan anayla babayı, bir açıdan, doğrudan doğruya toplumu, ayak uyduramadığı, ama dost geçinmek istediği toplum otoritesini sembolize ediyordu, denebilir.) karısı, bir de merzarcılardan başkasını arama. Yağmur cabası. Gökyüzü kocaman demir çivilerle delinmişcesine şakır şakır akıyor. İmam efendi bile elini tez tutmak zorunda kalıyor. Yukarıdaki, (Kocam mezara girdi, toprak örtüldü, İmam eğilip üç kere adını söyledi, ama ben duymadım..) dedi. (Yağmurdan duyulmuyordu.)

Pekiy, ortada ne kalıyor? İçinde karı-koca gibi yaşadıkları bu konağı dolduran anılar yalnız. Yalnız onlar. Hizmetçi, tuvaletteki raftan diş fırçasını, traş takımını kaldıracak oluyor, kadın el sürdürtmemiş; (Sana bir zararı yok ya. Bırak kalsın!) demiş. Bırak kalsın! Kadının odasından erkeğin bitişik odasına geçseydik, terliklerinin hâlâ karyolasının ayak ucunda durduklarını görecektin. Bilmem havayı duyabildin mi? burada, bütün saatler, bütün mevsimlerle yıllar, adamın mezara indiği gün durmuş gibidir. Evet evet, iyi söyledin; tıpkı kadının kendisi gibi.

Üstelik her sabah, korkulu bir sadakat duygusuyla, koca-

sının daha çimentolanmamış kabarık toprağına küçük çiçek cemetleri bırakmış. İlk korkulu düşü, — ki sen buna karabasan diyeceksin! — gördüğü günedek ödevini hiç, ama hiç aksatmamış.

André Gide der ki; "Herşeyi akılla çözmeğe kalkışmak, kimi zaman, alevi maşayla tutmağa benzer." Hizmetçilerin kafasızlığı. Zamanında duyurulsaydı, maşa, o alevi yakalar, saatler de tıklar tıklar işlerdi dostum.

KADIN:

Bence zamanın hiç önemi yok. Zaten ne zaman yattığımı söyleyemeyeceğim. Sıçradım. Köpek havlıyordu. O, bana pek ısınamamış, hırlamış durmuştur. Kulübesine bağlıydı biliyordum. Cama yaklaştım çekine çekine. Perdeyi araladım, Kaspar kuyruk sallıyarak bahçenin karanlığına atıldı. Sonra, âdetâ tamdik birisini görmüşcesine memnun, ince ince seslerle döndüğünü gördüm. Perdenin aralığından sızan ışık sırtına vurmuştu. O, bu sesleri hep efendisine çıkartırdı. Kimin çözdüğünü anlıyamadım gitti. Fidan bacıyla Hikmet kalfa, "Biz çözmedik efendim!" dediler bana.

Anlıyamıyacak ne var? Onu kocam çözmüştü. Nasıl ki, kurt köpeği yanında, kapıyı iki kez tıklatıp öyle girdi. Sağlığında da öyle yapardı. Biz kardeş gibiydik. Yatacağına yakın odama gelir, alnımdan öper giderdi. Gene alnımdan öpecek sandım. Tırnakları pek sivrilmiş hayvanın ağzında taze kan izleri, kopuk gömlek parçaları vardı. Canlı birşey, bir insan parçalamış olabilirdi. Yabansı gözleri alev alev yanıyordu.

Vücudümün her yanına, sanki zincir gibi dolandı hayvanın bakışı. Kıpırdıyamadım, ağız açamadım. Kaskatı kesilmiştim. Kaçmak için can atıyordum, ama parmaklarımı oynatmağa bile gücüm yetmedi. Hem nasıl kaçayım? Köpek bütün yolları tıkamış, tutmuş. Kapının önündeki ayı postuna kurulmuştu, oradan bakıyordu.

Ötedeysel kocam, hiç yapmaz, sırtı dönük, odanın karanlık bir kıyısında, usul usul soyunuyordu. Ak pak, — gerçekten de çok beyazdır —, kılsız gövdesinin omuzlarında çürükler. Ki, yattığım yerden, onun tabuta konulurken omuzunu tahtaya çarptıklarını yeniden hatırladım. O zaman, herşeye karşıt, bu acıyı duyacağını sanıp (Dikkat etsenize!) diye bağırıyordum.

Kocam ağır adımlarla kaydı. Her zamanki çarpık gülümseyişiyle, bana, yatağa doğru geliyordu. Korkunç ölçüde ak

beni tıfıllıydı sanki. Gece lâmbasını yakmadığıma iyi etmişim. Üstüne, ceviz bir tabut kapağı gibi ağırlığı çöktü. Birden, ilk kızlığımdaki düşe geçtim. Sanki bunu değil, onu görmekteydim. Ama beni öpenin — tarih öğretmenimizdi — tıpkı benimkine benzer göğüsleri vardı. Kocam çok ateşliydi. Dudaklarım onun dudaklarında, gözlerim köpeğin gözlerinde, kendimi yitirdim.

Uyandığımda, başımdan geçenlere uygun izler görüp şaşırdım. Dudaklarımda, karnımda izler vardı, elde edilmekten yorgundum. Hiç uyumamış gibiydim. Ayağa kalkınca sendeledim. Bunun bir düş olduğunu gene de seziyordum. Düşün altına girdim, bitkinliğim geçmedi.

Bu bir düştür, sizi kabul ediyorum. Ama sonrakiler düş olamaz, yemin ederim. Kocam üstüste, her gece geldi, aylarca geldi. Bu kez gerçekten evlendik. Geceleri onunla sevişiyor, gündüzleri onu düşünüyordum. Mezara gıtmeği, cıcek götürmeği unuttum. Ne diye gideyim? nasıl olsa kendi geliyor. Üçüncü ayın sonunda ben gebeydim. Musluğa koşup koşup öğürüyor, ama birşey çıkartanuyordum. "Gebelikten.." dediğim zaman hizmetçiler birbirlerine baktılar. Gözümden kaçmadı, ama aldırmadım. Doktora muayene olmağı ben, kendim istedim. Oldum, kesin birşey söylemedi. Üç ay, aybaşı görmemiş-tim. Yeniden görmeğe başlayınca, ağır kaldırdığım için, çocuğu düşürdüğümü anladım. Kocamla sevişirken hiç konuşmazdık, konuşmağı canı istemezdi. (Çocuğumu düşürdüm!) dediğim gecedden sonra, bir daha yatağıma uğramadı. Gücendi bana, biliyorum.

Baş ucumdakiler ne mi? Bir kadının aynası, pudrası, rümel, ruju. Unutmayın, ben evli bir kadını. Gündüzleri değil, ama geceleri, yatarken tuvalet yaparım. Birgün gelecek. Gelince güzel görsün beni. Siz gene inanmayın, zorlamam. Ben sanki size inanıyor muyum?

Hayır, bırakın, burası, yatak daha iyi. Kimseyi istemiyorum. Gürültü de istemiyorum. Sizi ben çağırmadım ki.. Of başım. Hayır, köpeğin değil bahçedeki mezar. Kim uydurdu? O kocamla gitti, gelecek. Çocuğumun mezarı, acar bakarsınız. Ben hayatta hiçbir zaman yalan söylemedim. Kaba, çirkin şakalarınıza kırılıyorum. Siz nezaketten anlamıyorsunuz.. Hiç. Aşağıdaki muşmulalarla sizden tiksintime, benim kendi incciliğim engel oluyor.

HİKMET ERHAN BENER

B E R A A T

Işıktan kamaşan gözlerini kırptırarak çevresine bakındı. Sinemalardan, işyerlerinden taştan kalabalığın, soğuktan büzüşmüş yüzlerle, ısınmak istercesine birbirlerine sokularak, karmakarışık doldurduğu yollardan, günlük yaşamın sürüp gittiğini anlatan uğultulu sesler yankılanıyordu kulaklarına. Duraklarda otobüsler, trolleybüsler dolup boşalıyor, asfalt boyunca otomobiller kayar gibi çabucak uzaklaşıyorlardı. Mağazaların, sandüviççilerin, muhallebicilerin vitrinleri önünde uğılaşanlar vardı.

Paltosunun yakasını kaldırdı, ellerini ceplerine sokarak, akıntıya kendini kaptırdı, yürüdü. Gözlerinin kamaşması geçmişti. Üşüyordu. Karnı acıkmıştı. Ne yapacağını düşündüğü yoktu ama, bir şeyler yapması gerektiğini de biliyordu. Öğleye doğru hapisaneden çıktığından beri, bir sosisli sandüviçten başka lokma girmemişti midesine. Cebindeki son para ile sabahleyin kantinden bir paket sigara almış, dışarı çıktıktan sonra da bir sinemaya giderek renkli bir film seyretmişti. Kendine gelebilmiş miydi? Belki kafası daha fazla sersemdi. Sinirleri daha sonra birden boşanmak için olacak, bir daha gevşekti. İki saat oturduğu halde durmadan yürümüş gibi yorgundu bacakları. Nereye gittiğini bilmeden, gelişigüzel atıyordu adımlarını. Paltosu iyice eskimişti. Başında, rengi atmış, kurdelesı yağlanmış, güve yenikli fötör bir şapka, ayaklarında, parmak yerleri çıkmış, eski, çamurları kurumuş bir ayakkabı vardı. Bankalar caddesinden aşağı doğru iniyordu. Işıklar yanmağa başlamıştı. Kalabalık birden seyrelemişti. Gençlik parkının köşesinde bir adam tablasını açmış, kebab kestane satıyordu. Yanık koku genzini gıcıkladı. Önünden geçerken durup istememek için kendini güç tuttu. Cebinde sadece on beş kuruş olduğunu biliyordu. Opera durağında, yürümekten ansızın bıkmış gibi durdu. Şimdi otomobiller daha sık geçiyordu önünden. Pırl pırl otomobiller, Gözleri, geçen üç ay içinde değişmiş olan bir şeyler görsün istiyordu. Öysa sanki herkes tamdik. Sade, kulaklarında, alışmadığı bir çokseslilik. Arkada

bir taksi Yenişehir'e dolmuş yapıyordu. Gitmek isterdi. Parası yoktu. Kısık bir kahkaha ıstır gibi oldu. Çevresine bakındı. Görünüşte gülecek kimse yoktu. Esinti getirmiş olmalıydı uzaklardan.

Cebeci trolleybüsü tıklım tıklım yanaştı, yavaşladı, sonra durmadan, hızını artırdı, uzaklaştı. Buğulu camların arkasında birbirine girmiş renklerden başka bir şey ayırt edilmiyordu. Dursaydı belki karar verir, atlar Cebeciye giderdi. Orada konukluyabileceği uzak bir akraba evi olduğunu hatırlıyordu. Hapisaneye düştüğünü bile duymamış olabilirlerdi. Ama trolleybüs durmuyordu. Hem orada ne kadar kalabilirdi ki. Bir de yeniden iş aramalı. Karanlık koyulaşmış. Gar yönünden trenlerin düdüğü sesleri duyuluyor. Trolleybüslerin arşaları hışırdıyarak kayıyordu tellerin uzantısında. Cebindeki pakette iki sigara kaldığını hesaplıyordu. Dudakları ürperiyordu. Elini cebinden çıkarmak istiyordu, bir tekini çıkarıp yakmak için. "Yemekten sonra" diyordu. "Öbürünü de yatarken içersin, canın çekecek nasıl olsa. Bu soğukta tadı çıkmaz."

Sonra yemeği düşünüyordu. Bir şeyler yapması gerekti bunun için. Daha sonra yatacak bir yer. Acaba gitse miydi uzak akrabalara? Acaba sinemaya gitmese miydi? Gitmemek imkânsızdı, biliyordu. Yüz kuruş değil, yüz bin lirası da olsa, o anda hepsini harcıyabilirdi. Gene de bir yol araştırması gerekti elbet. O akrabalara ne diyecikti? Sadece ben geldim dese? Yok başka çıkar yol. Gitmeli. Kovmazlar ya. Gitmeli. Oysa, sanki birisini bekliyormuş gibi inatçı bir kımlıtsızlıkla dimdik duruyordu durakta. Önünden otobüsler, trolleybüsler geçiyordu durmadan. Otomobiller, yaya yürüyenler. Yüzleri seçilmiyen karaltılar, sağından, solundan, akıp gidiyordu. Her yanı uyuşmuştu. Kulağındaki uğultu artmıştı. Farkında olmadan sırtım elektrik direğine yaslamıştı. Gözleri kendiliğinden yumulmuş. Koğuştan çıkarken siyasi suçlu İlyas, arkasından "hürriyet ne demekmiş öğren bakalım" diye bağırmıştı. Demir kapılar ilk kez arkasından kapanıyordu boğuk, paslı gü-rültüleriyle. Arkasına bakmadan uzaklaşmıştı. Hamamönüne ininciye kadar, hâlâ yeniden yakalayıp geri götüreceklermiş gibi bir duygu vardı içinde. Sanki içerdeki hava ile dışardaki hava birbirinden apayrıydı. Bütün hayatı boyunca hiç önem vermediği üçüncü kişilerin bakışları hep üstüne toplanmış gibi, üstelik sıkıntı verici. İçmeyi düşünmüştü önce. İçince öfke-

sl kabarır verir diye korkmuş, korkusuna da sağlamıştı. Demek bu kadar zayıftı insan. Üç ay yetiyordu. Üç ay içinde kimbilir daha neler değişmişti. Dostlarını merak ediyordu en çok. Bir kere hatırını sormıyan, aramıyan dostlarını. İçinden hak verdiği halde, gene de acıklı bir soru sormaktan kendini alamıyordu. Yaşamak neden bu kadar zor oluyordu?

Durağın yeniden kalabalıklaştığını hissederek gözlerini açtı. Artık akşamdı. Bu insanların hepsinin gidecek bir evleri olmalıydı. Üç ay önce onun da bir odası, bir işi, bir takım dostları vardı. Sonra hepsi, sebepsiz yere, birden bire yıkılmıştı. Ama bunun için içinde bir isyan bile hissedemiyordu. Öyle bir yılgınlık içindeydi. Değil söylemek, kendi kendine haksızlığı düşünse bile, onu yeniden suçlamağa kalkacaklar, yaka paça götürecekler diye korktuğunu farkediyordu. Şu insanların içinden herhangi birisi, karanlıkta kılığını pek iyi seçemiyerek, ya da, duruşundaki sessiz güvenliliğe aldanarak, onun da bir evi, bir işi, belki de bir yuvası olduğunu düşünebilirdi. Ancak altı yedi saat önce hapisten çıktığını bilseler. Bilseler. Önemsiyordu bunu işte. Belki de şu adamlardan biri, onu tanıyan bir sivil polisti. Burada ne beklediğini sorabilirdi. Beraat ettiğini bilmiyebilirdi. Onu yeniden suçlayabilir, alıp karakola götürebilirdi. Üç ay önce olduğu gibi, gene bir iftiraya uğrıyabilir, gene hapisaneye yollanabilirdi. Üç ay önce tutulduğu zaman da suçlu değildi ki. Kanun bir kimsenin tutulabilmesi için her şeyden önce o suçu işlediğini gösterir kuvvetli kanıt ve belirtilerin bulunmasını şart koşmuştu. Ama onu, sırf, adını bile öğrenmek istemediği bir adamın suç yüklemesine dayanarak ve sırf ağır cezalı suçtan sanık diye tutuvermişlerdi. Üç ay sonra da sorgu yargıcı, suç işlediğini gösteren hiç bir kanıt ve belirti olmadığı için, mahkemeye bile göndermeden salıvermişti onu. Geçen üç ay için özür bile dileyen olmamıştı. Geçen yalnız üç ay mıydı? Yitirilen yalnız bir iş, bir oda, bir takım arkadaşlıklar mıydı? Ya içindeki o sürekli korku? Ya gene hiç suçu yokken tutup atıverirlerse içeriye?

Ansızın bir el dokundu omuzuna, sarsaladı. Yüreği bir an atışını durdurdu. Sıcak bir el, buz kesilen ensesine hafif bir tokat indirdi.

— Merhaba İzzet abi, korkuttum seni be!

Yavaşça gövdesini döndürdü baktı. Uyuşmuş yüzündeki katılmış gülümseme çözülür gibi oldu.

— Merhaba. Merhaba Hüseyin.

Sonra soluğunu koyverdi. Yüreği yeniden uslu uslu çarpmağa başladı. Kendisini kucaklamak için açılan kollardan belirsizce kaçınarak, omuzundaki eli yakaladı, sertçe sıktı.

— Korkuttun sahi. Ne arıyorsun burada?

— Hiç. İsten çıktım da. Sen otobüs mü bekliyordun?

Yarı karanlıkta bile yüzünün çocuksu parlaklığı belli oluyordu. Sesi neş'eliydi. Başı açıktı, saçları düzgünce taranmıştı. El sıkışı güvenli, yapmacıksız. Onu orada görmekten şaşır-mışa benzemiyordu. Bilmemesine imkân yoktu oysa. Yüreği yeniden bulandı. Kırık bir sesle:

— Bekliyorum işte, dedi. Sen nasıl tanıdın beni?

— Senin duruşunu yüz metre öteden tanıdım ben İzzet abi.

— Demek değişmemişim?

— Yoo..

Sıkıntılı bir sessizlik oldu aralarında. İzzetin uyusukluğu dağılıyordu yavaş yavaş. Birden, onunla kıyasıya alay etmek geçti içinden. Acımadan vurmak. Buna hakkı var mıydı? On-dan ne bekliyebilirdi? Sonunda Hüseyin, neşesini yitirmiş bir sesle:

— Ne zaman çıktın, dedi. Çok oldu mu?

Farkında olmadan sesini alçaltmıştı. Acaba, hapisten kaç-mış olması ihtimali, bir an için bile olsa aklından geçmemiş miydi?

— Bugün, dedi.

— Beraat mı?

— Beraat.

— Biliyordum böyle olacağını zaten.

Gülmemek için zor tuttu kendini. Delikanlının kolunu yakalıyarak sıktı.

— Sağol. Elbette. Sen de inanmasan kim inanırdı? Seni de çağırdılar mıydı benim için?

— Bir kere çağırdılar, sonra bir daha çağırmadılar.

İlk anda, eski alışkanlığıyla sokulmuş olmalıydı yanına. Ama şimdi korkuyordu. Halinden belliydi. Bir yandan da korkusu anlaşılacak diye içi gidiyordu. Beraat etmek önemli değildi onun için. Önemli olan bir kere hapisaneye girmiş ol-maktı. Gülümsemeğe çalışarak:

— Boş ver be İzzet abi, dedi. Buna dünya derler, hepisi ge-

çer. Sen hangi namussuz olduğunu öğrendin mi bari?

Omuzunu silkti.

— Önemi var mı?

— Tabii var. Bir köşede kıştırır, eşek sudan gelinciye kadar benzetiriz deyyusu.

Daha kuvvetle sıkı kolundan.

— Düşünürüz, düşünürüz. Hele bir kendime geleyim.

— Orası doğru. Sen şimdi nereye gidecektin? Kalacak yerin var mı?

Çabuk çabuk:

— Var, dedi. Cebecide akrabalar var. Onlara gideceğim. Sen eve mi gidiyordun?

— Erken daha. Acelen yoksa Ulus'a kadar yürüyelim ha, İzzet abi?

Korkmadığını göstermek istiyordu.

— Olur, dedi.

Kolkola girdiler, yukarı doğru yürümeğe başladılar. Çocuk yüzlü delikanlı hayal kırıklığına uğramış gibi görünüyordu. Ondan daha başka bir davranış bekliyor olmalıydı. Belki de bağırıp çağırması, uğradığı haksızlık için yumruğunu sıkıp önüne gelene sövmesi gerektiğini düşünüyordu. Oysa, ötekinin düşünecek, daha doğrusu, midesinin kazıntısından, ayak parmaklarının uyuşmasından başka bir şey düşünecek hali yoktu pek. Kestanecinin önünden geçerken sırtı ürperdi. Yutkunarak:

— Hava dehşetli ayaz, dedi. Neredeyse kar yağacak.

— Üşüyor musun?

— Ha, haa.

— İçerde ne yapıyordunuz?

— Soba var.

— O iyi. Yemek de veriyorlar mı?

Tasalı bir öğrenme isteği vardı sesinde. Güldü.

— Pek fakirlere Kızılaydan arada sırada yemek gönderilir.

— O kötü.

— Ama somun bedava!

Soğuk hava kesiyordu süratlerini. Adımları kendiliğinden hızlanmıştı. Bulvar boyunca, lâstik tekerleklerin vızıltısından başka ses kalmamıştı. Kalabalık çekilmişti yollardan. Işıklar asfalta yansıyarak ötelere doğru uzanıyordu.

— Şimdi ne yapacaksın İzzet abi?

— Bilmem. Eski işe gene alırlar mı bilmiyorum. Olmazsa bir iş bulmak gerek. Bu da pek kolay değil. Bakalım. Aç kalmayız elbet.

— İş buluncıya kadar bizde kal.

— Yok, sağol. Akrabalar gücenir sonra.

Bir elektrik direğinin yanından geçerken tükrüğünü özenle direğin tam dibine yapıştırdı. Yavaş yavaş eski haline döndüğünü hissediyordu. Gerçi bu dönüşün geçici olduğunun da farkındaydı. Yıkılan o kadar çok şey vardı ki, onarılması öyle pek kolay olmıyacaktı. Ama gene de seviniyordu. Kendi kendine güç vermeğe savaşıyordu. Onun gibi hayatın bin türlü çenberinden geçmiş bir adam bu kadar çabuk yıkılabilir miydi?

— Ya senden ne haber, dedi. Annen, kardeşin falan iyiler mi?

— İyiler.

İçinden güldü. Kardeşini soruşuna canı sıkılmış olmalıydı ihtimal. Kızın ona tutkunluğunu biliyordu muhakkak. Üç ay önce cam sıkılmazdı. Ama şimdi. Hapisten çıkmış bir adam. Beraat bile etmiş olsa... Ama o kadar iyiliğini, dostluğunu görmüş olduğu bir adamı böyle de bırakamazdı ya. Duraksadı. Merkez bankasının önündeydiler. Bileğini kıvrarak saatine baktı.

— Saat altı buçuk. Şurada bir yerde iki tek atalım mı İzzet ağabey?

Kızkardeşine aklı takılınca çekingenliğini unutmuş olmalıydı. İzzet ona hiç bir zaman kabahat bulamıyacağını hissediyordu. Gerçekten herşey eskisi gibi olabilir miydi? Şimdi şurada bir meyhaneye oturup içmeğe başlasalar, onun hemen bir gönül derdini ortaya atacağını biliyordu. Ondan akıl danışacak, yol göstermesini istiyecek, çoğu uydurma anılarını anlatmağa çabalıyacaktı. Bunları eskiden olduğu gibi hoşgörülülikle dinliyebilir miydi? Ama, iki tek atmak, yanı sıra ızgara köfte, fasulye piyazıyla karın doyurmak... Ağzını şapırdattı.

— Hiç de fena olmaz ama..

— Aması ne? İstersen Samanpazarına çıkalım.

Meşin ceketli iri kıyım bir polis memuru ağır ağır yanlarından geçti. İzzet, arkadaşının gözbebeklerinde beliren yılgınlık anlatışını yakalayiverdi ansızın. O yılgınlık bir anda kendi

yüreğine de oturmıştı yeniden. Boynunu büktü.

— Bırak Hüseyinciğim, dedi. Geç kalırsın eve. Başka bir zaman.

Eliyle paltosunun söküük yakasını okşuyordu. Sanki bıkmıştı savaştan. Az önce onunla alay etmeği kurduğunu hatırlayınca yüzü haşlanmış bir ıstakozu andırıverdi. Şapkasını da kulaklarına kadar geçirmiş. Utanıyordu. Yan sokağa fırlayıp kaçmak geçti içinden. Ama durdu. Ayağına gelen fırsatı kaçırmamalıydı.

— Sen, varsa, bana beş lira ödünç ver, dedi.

Hüseyinin iyi bakışları bulandı. Bir şeyler söylemek, kırıldığını sandığı dost yüreğini tamir etmek istedi, beceremedi. Sadece:

— Yanlış anlama beni İzzet abi, diyebildi. Sonra çekingen bir tavırla cüzdanının çıkardı, bir on lira uzattı. "Şunu al şimdilik. Şey diyecektim.. sakın ödeyeyim falan deme, gücenirim. Eve de gel."

Güldü.

— Ödemek mi? Doğru ya. Öderim elbet. Artık bütün bunları düşünmem gerek.

— Bugün bir tuhaf hal var sende İzzet abi. Ne olur beraber gitseydik?

— Başka zaman. Tuhaflığımı da hoş gör. Üç ay bir insanı değiştirmeye yetmez mi? Öyle bir üç ay.. Hadi eyvallah!

Bir otobüs geçti, arkasından iki taksi.

"On kâğıt. Yaşasın be! En aşağı iki gün geçindirir bu beni!"

Hızla geri döndü, kestanecinin önünde durdu.

— Sıcak sıcak..

Ağız sulanıyordu. Tam o sırada bir polis trafik arabası yanından hızla geçti az ötede durdu. Yüreğini bir kışkacın yakaladığını sandı ansızın. Titremeğe başladı. Kestaneci şaşkın şaşkın yüzüne bakıyordu. Geri dönmek istedi. Dizleri kesilmişti. Sonra araba tekrar hızlandı, yoluna devam etti.

— Ver şurdan yüz elli gram, dedi o zaman. Boz şu onluğu!

Adam eğlenir gibi buruşturdu yüzünü, aldırmadı. Göğsüne şişkinlik, bakışlarına canlılık gelmişti. Cebini ısıtan kestanelerin irilerinden bir tane seçti, kabuklarını ayırdı, ağızına attı. Büyük bir iştahla çiğnemeğe başladı.

SARISMAILOĞLU, AYHAN

VAPUR; MÜZİK VE NACİYE HANIM

Bol yıldızlı, saman yollu, aydınlık, camdan bir gökyüzü. Yavaştan bir rüzgâr serinletiyor ortalığı. Anaç ceviz ağaçlarının arasında, ince uzun bir minare, yarım bir kubbe, minarenin aralığında, gerilerde İstanbulun mavili, sarılı, yeşilli ışıkları. İstanbul'un hiç dinmeyen uğultusu duyuluyor: Şimdi karşıda tramvaylar, otobüsler, sinemaların kalabalığı, yazlık bahçelerden yayılan alaturka, sarhoşların başıboşluğu.

Doğanın sesini duymak için havaya, suya, toprağa kulak vermeli. Ağaçların yaprakları çıtırdıyor. Kimbilir hangi böcek dolaşüyor gecede, karnım doyuruyor, ya da çiftleşiyor? Köstebeklerin, kurdun kuşun uykusuzluğu, yıkıntılarda tüneyen yarasaların, baykuşların uğursuz susmuşluğu, mezar taşlarının dünyamızda sessiz konukluğu, güvercinlerin, kırlangıçların tüneklerinde huzursuz kıpırdanışları, gece kelebeklerinin yarık kanat kokusu.. hepsi yaz gecesinin içinde eriyip kayboluyor.

Gecenin sessizliğine karşı uzun uzun öttürüyor düdüğünü bir vapur. Düdük sesi Boğazın bütün açık pencerelerinden odalara doluyor. Sesle birlikte sevinç ve dostluk dalgası yayılıyor ortalığa. Babacan, güngörmüş bir vapur, sesinden belli. Açık deniz dalgalarının sertleştirdiği, kadın delisi ve sarhoş tayfaların hoşgörüir yaptığı, emeğin, alın terinin, insan gücünün erkeklettiği sesi İstanbul göğüne yadigar olsun.

— Uzaktan geliyorum, yabancıyım, diyor besbelli. Yabancıyım ama insanları tanırım. Dünyanın dört bucağına yayılsalar da değişmeyen yanlarıyla tanırım. Hesabına kuvvetli, çıkarına düşkün, eline çabuk, çenesi düşük, sarhoş, orospu, tembel bütün insanları. Her gittiğim limanda görürüm, sanki hiç değişmediklerini, yıllar yılı hep aynı kaldıklarını ve hiç ölmediklerini. Bıraktığım her limandan benden önce koşup geldiklerini sanırım.

Uzun uzun öttürüyor düdüğünü babacan vapur. Yaşlı Çın düşünürünün plıncı tarlalarına karşı çubuğunu keyifle üflemesini andırıyor, görmüş geçirmişliğin erıştirdiğı büyüklüğü, yücelliğı.

Açık bir pencereden piyano sesi dökülüyor yaz gecesine. Bir genç kızın titrek ve telâşlı parmakları dolaşüyor tuşların üstünde. Yüreğindeki sevgiyi anlıyorum, çevresini beğenmezliğini, titizliğini, sınırlılığını, hırçınlığını. İşte sonunda, çırpınmaktan yorgun, durulmuşluğu duyuluyor.

Müziğin eş duygulara çağırıyor insanları kızım, biliyorum. İstiyorsun ki, herşey iyi olsun, güzel olsun, yüce olsun. Ne kutsal kitaplar, ne şairler, ne düşünürler, hiçbirli ulaşamamış isteklerine, varamamışlar. Amtlar yapmışlar tuğladan, tahtadan, kilden, mermerden, istedikleri gibi bir Tanrı yapabilmek için. Yüce olsun, iyi olsun, güzel olsun demişler. Geçmişler karşısına tapınmışlar. Ne Tanrıları yüceltmış onları, ne onlar Tanrıya varabilmişler. Mezarlar yapmışlar dağlar boyunca. Güzelliği bulmak için büyükten büyük yapıtlar, küçükten küçük taşlar yontmuşlar. Ne insan yüreği sığabilmiş o büyük mezarlara, ne de güzellik hapsedilmiş yapıtlara, oymalara.

Ve insan yalnız doğmuş, yalnız yaşamış, yalnız ölmüş: "Eli, Eli, lama sabaktani." (Allahım, Allahım, beni niçin bıraktın?)

Yıldız kayıyor. Sonra kocaman bir susuş. Dünya dönüyor hızla. Koskoca yer dönüyor da hiç sallanmıyor, ses çıkarmıyor, kilometrelerce havayla birlikte. Ne yıldızların sesi geliyor dünyamıza, ne güneşin, ne ayın. Bizimki de duyulmuyor belbeli. Işıklarla anlaşıyoruz. Evren sessizlik üzere kurulmuş. Büyük sessizlikten doğmuş evren.

Yalnız insan bağıra bağıra doğuyor. Verimli, karanlık rahimlerden, oksijenli dünyaya çıkar çıkmaz kızılca kıyamet kopuyor. Bir ölümleri sessiz oluyor insanların. Gürültüsüzce bir yok oluş ölüm.

Boğazda tamdık bir ses: Arabalı vapurun yürek atışlarına benzeyen motoru. Bir azalıp bir çoğalıyor. Vapur minareyle ceviz ağaçlarının arasından ışıklar içinde süzülüyor. Geceleyin Boğazın kendilerine kaldığını sanan balıklar vapur sesini duyunca, kan damarlarında bir korku, çabucak denizin koruyucu karanlığına dalıyorlar. Vapur uzaklaşınca yeniden çıkıyor-

lar suyun yüzüne. Ne güzel oynuyor yavru balıklar. Oradan oraya koşuyorlar sevinçle, şıptıyla. Suyun yüzüne çıkıp yıldızları gözetliyorlar korkusuzca. Piyanoyu, Naciye Hanımın gülüşünü dinliyorlar belki. Şıpır şıpır vuruyorlar suya kuyruklarıyla. Erimiş hava taneciklerini yutuyorlar oburca. Ağzlarını balık ağızı açarak yutuyorlar, sonra galsamalarından fışkırtıyorlar tuzlu suları. Güzel gözleri hayretten açık, pulları ışık vurdukça renk renk, pırıl pırıl.

Naciyanım gülümsüyor balkonda. Mermer göğüslerden havuza dökülen suyun sesi, dalga dalga ve berrak. Ahşap evlerin, begonyalı, kuşkonmazlı, sardunyalı, karanfilli, küpeli balkonlarında, pencerelerinde kaç tane Naciyanım gülüyordur şen - şakrak.

Hiç üzülmemiş, gam - kedere boğulmamış, hastalık, parasızlık nedir bilmemiş sanki. Nasıl da genç kalmış? Nasıl kamarotun karısı olmuş? Dayağını yemiş? Ezilmemiş, yıkılmamış, korkmamış hiç kimseden. Yalnız kendisi için yaşanmış, ama bencil olmadan. Kocasına da kafa tutmuş yeri gelince. Umurunda bile olmamış kamarot çoğu zaman. Gönlünü eğlendirmiş canı isteyince. Yoldan dönüşlerinde mezesini, sofrasını hazırlamış kamarotun. Geçmiş karşısına kadeh tokuşturmuş. Şarkı söylemiş altın sesiyle, oyunlar oynamış, soyunmuş. Tâ ilk oynadıkları günlerdeki gibi hoş etmiş kamarotun gönlünü yıllar sonra da onbeşte bir, ayda bir.

"Ulan ne karı benimki" diye bağırmış kamarot gemilerde. Yine de kimseye açılamamış, anlatamamış derdini. Boyuna:

"Ulan ne karı" deyip baş sallamış kamarot. Yol boyunca tadı damağında kalnuş evdeki akşamların. Kuşkular dolmuş yüreğine gece yıldızlara karşı. İri dalgalı denizlerde uykusu kaçnuş.

"Ulan, benim karı durmaz" diye bağırmış yalnızken. Dalgalara dökmüş içini yalıp kavuran sırrı, kuşkuyu. Sıcak kamarasında yağlı terli gövdesini amerikan bezinden çarşaflarda soğutmaya çalışmış. Bir o yana dönmüş, bir bu yana, uyku tutmamış. Güverteye fırlayıp müthiş rüzgâra karşı sigarasını yakmış çakmakla. Dumanı ciğerlerinin en dip köşelerine kadar çekmiş hırsıyla.

"Ulan.."

Alıp götürmüş sesini yeller, sabaha doğru serinletmiş karnını.

"Ulan cilveli karı" deyip hoş görmüş içinden, bağışlamış. Yorgun uyuyakalmış bir köşede, İstanbul dönüşlerini düşünerek.

Naciyânım gülüyor balkonda, kamarotu yiyip bitiren kuş-kulardan habersiz, umursamazlıkla. İstanbul gecesine hayat veriyor gülüşüyle. Canına can katıyor. Dudaklarında sıklâmen rengi ruj, yanaklarında kamarotun İtalyadan getirdiği taş pudra ve allık. Göğüslerinde mermer diriliği, beyazlığı.

Bahattin Akay: Graviür

MEMDUH, BALARAN

GÜVERCİNLER

"Demek böyle?"

"Evet, böyle..."

Adam gözlerini kadının gözlerinden kaçıırıyordu sanki; başka yöne bakıyordu hep. Suçluymuş gibi sanıyordu kendini..

"Döneceğime inanamamıştın, değil mi?"

Kadının aynı konu üzerinde direnmekten hoşlanacağı anlaşılıyordu, Her bir sorusu iğne gibi batacaktı adama. Adamın ise burnu sızlar gibi kaşındı. İçinden "Raslamasaydım ya.. Ama nerden bilecektim raslıyacağımı.." diye düşündü. Yolda burun buruna gelmişlerdi; kaçamazdı ki...

Garson geldi.

"Emriniz?"

Adamın bakışları kadının bakışlariyle karşılaştı. Kadın alaylı alaylı bakıyordu. Dışarıdan bakan biri de, kadının gülen gözlerini görünce, onun çok mutlu bir kadın olduğunu sanırdı. Adam ise, bu gülen gözlerin anlamını biliyordu. Garsona döndü.

"İki konyak, sodayla." dedi.

Garson uzaklaştı.

"Unutmamışsın." dedi kadın.. "Unutmıyacağımı biliyorum." diye de ekledi.

Adam gözlerini kaçıırıyordu hep.. Parmaklarına bakıyordu. Kadın konuştu gene:

"Hatırlıyor musun? Bir gün kahvede masamıza renkli bir Cinzano kartı bırakmışlardı da onu bana imzalatmış, saklıyacağını söylemiştin. Ben de, yok daha neler, bir reklâm kartı da saklanır mıymış, demiştim. Saklıyor musun o kartı?"

Kadın adamın sinirlerinin dayanma gücünü yokluyordu. Garson konyaklarla sodaları bırakıp uzaklaştı.

Kadın cevap beklemeden konuşuyordu:

"O kahvede ne güzel plâklar vardı, değil mi? Ne severdik kahveyi. Bazen hiç konuşmaz, hep dinlerdik."

Kadının konuşması acı bir kavun tadı veriyordu adama. Gözlerinin önünde ışıklı, hep ışıklı bulvarlar, yeşil ağaçlar, kaldırımların üzerilerine serpiştirilmiş hasır masalar, hasır sandalyeler uçuşuyordu. Bu masaların birinde, yanyana oturup çevrelerindeki insanlara yabancı gelen bir dille konuşmakta olan genç bir adamla genç bir kadın vardı. Adam kadından, birlikte dönüp oralardan gitmelerini istiyordu. Kadın artık dönemiyeceğini söylüyordu. Adam, "Beni yeterince sevseydin, benimle döner, buralarda kalmazdın." diyordu. Kadın ise, "Beni yeterince sevseydin, beni buralarda yalnız bırakıp gitmezdin." diye cevap veriyordu; ağlıyordu da üstelik.. Böylece bir çıkmaza, kimbilir kaçınıcı kez aynı çıkmaza giriyorlardı.

Adam bu geçmiş günleri düşündü, daldı.

Kadın, belli adama bakıyordu.

"Dahıyorsun hep.. Hiç konuşmıyacak mısın? Gideyim mi yoksa?" dedi.

Adam toplanır gibi oldu.. Kendini bırakıvermenin sırası değildi şimdi.

"Dönebilirdin benimle.." dedi. Kendi kendine konuşur gibiydi. Çünkü bu sözleri şu üç yıl boyunca kendi kendine kaç kez tekrarlamıştı "Dönebilirdi benimle." diye.

"O zamanlar dönemiyeceğimi biliyordun. Yapılacak işlerim vardı."

"Ama sen, hiç dönmiyeceğini söylüyordun."

"Sen, gideceğim dedikçe, ben öyle söylemek zorunda kalıyordum.. Dönebilirdim. Anlamalıydın bunu. Anlıyordun da. Ama anlamazlıktan geliyordun. Bekliyebilirdin biraz daha.. sanki.. Adamın kulaklarına uzaklarda kalmış bir şarkının melodileri doluyordu..

Ama beklemek istemedin."

"Biliyorsun sıkılıyordum. Duramazdım artık oralarda.. Üstelik dönmemi gerektiren işlerim de vardı burada, biliyorsun."

"Buraya gelip, yeniden dönebilirdin. Hiç değilse beklileyebilirdin; bunu yapabiliirdin.. Yapmak istemedin. Nedendi?"

Kadın durakladı bir an.. Önemli bir şey söyleyecek gibiydi.

"Çünkü bana güvenemiyordun. Bana hiç güvenememiş-tin ki.."

Kadın bir kördüğümü çözüyor gibiydi. Bu kadın adamı iyi anlamıştı. Adam aynı silâhı kullanmak istedi:

"Sen bana güvenebiliyor muydun ki?" diye sordu.

Kadın cevap veremedi doğrudan doğruya; kaçamaklı ko-nuştu:

"Güvensizlik bir çok mutlulukları yıkıyor sanırım."

"Hele bu güvensizlik karşılıklı olursa." dedi adam.

Kadın bir şeyi doğru bulduğu zaman yaptığı gibi, serçe parmağının ucunu gene ağzına sokmuştu. Adam da kadını iyi tanıyordu..

Gene adam konuştu:

"Samrım, hiç değilse bunda anlayabiliyoruz." dedi. Dedi, ama, içinden de, "Böyle söylemeseydim keşke." dedi. Zoraki gülümsedi.

Adam gibi, kadın da zoraki gülümsedi.

"Evet, her şey bittikten sonra.." Duraksadı biraz. Öyle du-raksamaların anlamını biliyordu adam. Kadın konuştu işte: "Demek artık güvenebileceğin kadını buldun?"

"Bilmiyorum." dedi adam. Başka türlü cevap veremezdi.

Kadın, "Bilmiyorsun." dedi. Gene alaylı gülümsedi.

Yeniden başlayabilmek.. Adamın kafasından olmayacak şeyler geçiyordu. Son hızla giden bir araba dönemeçte uçuru-ma yuvarlanıyor, boşluğun dibine çarpmadan bir uçak gibi ye-niden havalanıyordu. Bir türlü hızlı gidemiyen bir gemi ka-natlanıp suyun yüzünden kalkarak son hızla uçuyordu mas-mavi ufuklara doğru. Saçma sapan şeylerdi bunlar. Olmıya-cak şeylerdi. Olmıyacak şeylerin olmasını düşünmek, hele is-temek üzücüydü. Yeniden başlayabilmek.. Bitmişti her şey.. Böylesi daha iyiydi belki.. Ama adamın içi ezilir, içinden bir şeyler sökülür gibiydi. Bu neydi peki?

Kadın toparlanır gibi oldu yerinden; sonra da kalktı.

"Artık ben gidiyorum." dedi. Adama elini uzattı.

Adam, "Daha otursana." diyemedi. Ağzından bir ses çıka-mıyacağından korktu bu kez. Ayağa kalkmaya çalıştı. Kadı-nın elini tuttu, sıktı.

"Hoşça kal. Mutlu olmanı dilerim." dedi kadın.

Adamın ağzından boğuk bir "Güle güle, teşekkür ederim." çıkabildi.

Kadın da çantasını alıp döndü; pastaneden çıktı.

Adam, "Senin de mutlu olmam dilerim." demek istemişti ona, diyememişti. Kadın gözden yitinceye değin arkasından baktı.

Dizleri kesikti, yerinden kalkamıyacaktı. Garsondan bir konyak daha istedi.

Şimdi, kadının boş bıraktığı sandalyeye gözlerini dikmiş, bir buçuk yıllık anılarını oturtmuştu oraya...

CENGİZ YÖRÜK

KÖPEKLER

Adam:

"Böyle yaşamaktansa, yaşamamak daha hayırlı." dedi.

Köpek:

"Yaşamak, yaşamak" dedi. "İyidir."

"Sefil" dedi adam. "Pis uyuz köpek."

Köpek, ağzını yaydı, dilini sarkıttı, dişlerini gösterdi iri iri. Güldü, güldü. Uludu ardından. Tâ uzaklardan, çok uzaklardan bir yığın köpek bu ulumaya karşılık verdiler.

"Pis yaratıklar" dedi adam. "Pis yaratıklar. Tümünüz nasıl da uyuşuyorsunuz?"

Köpek:

"Senin aklın ermez buna." dedi. "Acunu biz yönetiyoruz.

Altıncı duyu, yedinci duyu bizlerde. Sen zavallı bir insansın, beş duygunu bile kullanamıyorsun. Ağız, dil neye yarar? Göz neye yarar? Kulak neye yarar? El neye yarar? Burun neye yarar? Bilir misin sen?"

"Bildiğim bir şey varsa yeryüzü köpeklerden temizlenmeli."

"Yoooo. O kadar ileri varma. Sorduklarıma cevap ver önce."

"Pis köpek."

"Sen yalnız bunu söylemeyi bilirsin. Bizler her şeyin tadını aldık, almaktayız da. Bak, dişlerime bak. Neden böyle parıl parıl, keskin? Dilim bir karış sarkmış. Yemeyi, yaşamayı biliyorum ben. Kulaklarım dikilmiş, en uzaktaki fısıltıları duyarım. Kendimden güçlü, kendimden güçsüz bütün köpekleri bir bakışta tanıyan gözlerim var. Benim için bir av yakalamak, hiçtendir. Yakalayamayacağım, başa çıkamayacağım avlar olursa, daha büyüklerime, ağbeylerime fısıldar, gösteririm. Benim kuyruğum, Finolar, Bobiler karşısında fırıldak gibi döner. Ben, yalnız kurt köpeği gördüm mü, boynumu bükер,

kuyruğumu kıсарım. Bu, bugün için böyledir, ama onlara yaklaştıkca, benim de soyumdan kurt köpekleri çıkacak."

Köpek, bir kaç kere derin derin nefes aldı:

"Ohhh" dedi. "Hava ne güzel."

Adam:

"Neresi güzel bu havanın pis köpek? Kara kışın ortası. Şu soğuğa, şu yağmura bak. Her yanı sel götürüyor. Kömür yok, odun yok. Senin gibi pis köpekler yüzünden yok bunlar."

"Hepsi var." dedi köpek. "Hepsi var."

Sonra cebinden bir viski şişesi çıkardı.

"Al" dedi. "İç. Şimdi ısınırısın."

"İstemem" dedi adam. "İstemem."

Arka ayakları üzerinde kalktı. Bir dikişte viski şişesini yarıladi.

"Oohh." dedi. "Çok güzel. İçeydin bir kaç yudum, sen de ısınırdın."

"Sevmem." dedi adam. "Sevmem."

Köpek:

"Allah Allah" dedi. "Ne de öfkeli şeydin sen. Niye bağır-dın öyle? Kötü bir şey de söylemedim."

"Ulan it, kötülük pislik her yanından akıyor."

Köpek:

"Anlaşıldı." dedi. "Canın pek sıkılıyor bugün. Biraz yalnız bırakayım seni."

"Defol" dedi adam.

Köpek güldü:

"Az sonra yine geleceğim." dedi. "Şurada bizden birisi olacak, bir de onun hatırını alayım. Pek öyle efendiden değildir o. Çoban köpeğidir. Zaman zaman, mertlikten falan filân-dan konuşur. Demin havlıyanlar arasından onun sesini tanı-dım, akordu bozuyordu. Daha çok bozmasını önlemeli. Tor-bamda biraz sığır kemiği var. Dişleri kuvvetlidir. Bir kaç ke-mik çiğnedikten sonra akordu bulur."

Adam:

"Aşağılık it." dedi. "O kemikler senden artanlar değil mi?"

"Yooo" dedi köpek. Arka ayakları üstüne kalktı. "Ben sı-ğır etini, kemiğini yemem. Piliç kemiklerini çıtır çıtır öğütür dişlerim. Hazmı da kolaydır."

Adam iyice öfkелendi.. Tir tir titremiye başladı. Yüzü kır-mızıya uğradı. Soğuktan dişleri takırdıyarak:

"Defol, defol." dedi. "Şimdi seni gebertirim."

Köpek sırttı. Kahkahayla güldü. Çok uzaklardaki köpekler bu kahkahaya cevap verdiler.

Köpek:

"Ben" dedi. "İstersem, şimdi seni parçalatırım. Fakat değmez. Elin ayağın titriyor baksana?"

Köpek, İngilizce bir şarkı söyliyerek, hoplıya hoplıya, köpek sesleri duyduğu yöne koşmaya başladı.

Adam köşesinde büzülmüştü. Başını elleri içine almış, dalgın dalgın yere bakıyor, mırıldanıyordu:

"Bu köpekler çok." diyordu. "Bunlarla nasıl savaşılacak. bilmem ki?" diyordu. "Cins cins, sınıf sınıf, boy boy sürüler. Finolar var, küçük küçük. Korkak, ödle, müzevir, şarlatan.. Az önceki, iki renkli şımarık bir av köpeği. İyi koku alır. Güzel dağların, özgür kuşlarını avcılara gösterir. Çoban köpekleri, Buldoklar var. Bir kişiyi tamır, bir kişiye köpeklik eder. Soyu soppu tükenecek yaratık değil bunlar. Üçer beşer doğuyorlar üstelik. İnsan böyle üremiyor ki! Bu köpekleri temizlemenin bir yolu yok mu ki?.."

Yeni sesler duydu. İnceli kalınlı köpek sesleriydi. Az sonra da; karşısında üç köpeğin durduğunu gördü. En önde iri bir kurt köpeği. Onun arkasında, deminki av köpeği ile, bir çoban köpeği var. Kurt köpeği yerinde duramıyor, zıplayıp hopluyordu. Çoban köpeği, koca başını önüne eğmiş, emir bekliyor. Av köpeği, kurt köpeğine az daha yakm. Ona bir şeyler fısıldıyordu: "İşte bu, işte bu." Çoban köpeği homurdanarak: "Elinizi kirlletmeyin siz." dedi. "Ben buranın yerlisiyim efendim. Onun gereğine nasıl bakılır bilirim. Bu bizlere köpek der. Bilmezki, kendisi uyuzun uyuzu en pis köpektir. Bundaki hastalık tehlikelidir. Çevresine uyuz yayar bu."

Adam konuşmuyordu. Söylenecek sözü çoktu. Ne çare, karşısındaki köpekler üçleşmişti. Bir havlamaya kalkışsalar, daha bir yığın köpek toplanacak.

Adam iyice dalmış, çevresindeki köpekleri unutmuştu. Yalnız, yine köpekler hakkında bir yığın düşünüyordu: Hangi dindi o? Bir din, yahut ona benzer bir şeyler olacaktı. Hayvanların ruhu, insanlara, insanlarınki hayvanlara geçermiş. Bu din doğru olmalıydı. Bunu kendi gözleri ile görüyordu.

"Hayvanları Koruma Derneği" diye adlandırılan bir dernek vardı memlekette. Bundan sık sık bahsedilirdi. Yabancı

gazetelerden birisinde bir yazı okumuştı. Doktor Veteriner bilmem kime, bulunduğu çevredeki bütün insanlar, zerrece de-
ker vermezlermiş. Tuhaf, değişik, sinsî, herkesten başka bir
adammış o. Güçlü, kuvvetli olmayı, her bakımdan insanların
topunu çekip çevirmeyi istemiş. Bakmış ki, çıkar yolu yok,
insanlar arasında sivrilemeyecek, başka bir yoldan çalış-
malara başlamış. Daha önceden kullanmakta olduğu bir kaç
köpek üzerinde denemeler yapmış, başarı göstermiş. Kısa bir
zaman içinde, bulduğu aşı ile, köpekliklerini kaybetmemek
üzre, köpeklere biraz akıl, insana uyan davranışlar kazandır-
mış. Az şey değil bu. Bütün köpekler, o adama taparmış. "Öl"
derse ölürlər. "Dur" derse dururlarmış. Bu epeyce böyle git-
miş. Fakat, o adamı bir korku bürümüş şimdi. Köpekler onun
istediğinden çok fazla şımarmışlar. İnsanlar köpeklerden te-
dirgin olup, bir kuduz salgınından korku içinde, mağaralara,
en ücra köşelere sığınmaya başlamışlar. Köpeklerin el atma-
dıkları yer, bozmadıkları iş kalmamış. Yakında, insanlarla kö-
pekler arasında savaş başlayacakmış. Doktor, Veteriner bil-
mem kim, evinden dışarı çıkamaz olmuş, hüngür, hüngür ağ-
larmış. En sadık tanıdığı, ilk köpekleri bile ona diklenmeye
başlamışlar. İçlerinden biri onunla tartışmaya kalkmış. Küple-
re binmiş adam. "Utanmıyorsun, utanmıyorsun." demiş. "Sen
ve bir kaç arkadaşın böyle olmamalıydınız. Köpekliğinizi bile
bile ne kadar yetkiler verdim. Nerdeyse beni beğenmediğinizi
haykırmaya kalkışacaksınız. Bu kadarı terbiyesizlik, utanmaz-
lık. Size ikinci bir aşı yaparsam, ne olur durumunuz? İnsan-
lar arasına girer, mağaralara sığınırsınız. Açlıktan nefesiniz
kokar."

"Yooo" demiş köpek. "Artık sen bizleri köpeklikten uzak-
laştıramazsın. Rahatı bulduk biz. Kolayca köpek diyebiliyor-
sun ama, sen kendin için, korkun yüzünden bizleri çevrende
topladın."

Başı iyice ağrıyordu. Bir yandan soğuk iliklerine işlemiş-
ti. Üstünde delik deşik bir elbise vardı. Ayak parmakları pa-
bucundan dışarı çıkmış. Kara kara upuzun tırnaklar. Elleri de
öyle, yarıklar içinde.

"Gün gelecek" diye mırıldandı adam. "Bütün bu köpek-
ler temizlenecek. Binlerce yıldır insanlar yaşıyor yeryüzünde.
Köpeklerin iştahları tükenmiyor, gitgide kuduruyorlar. Onlar

her gün yeni açlık içindeler. Tadın, zevkin sonunu bulanuyorlar. Acun dar geliyor, küçük geliyor. İşte onları bu azgınlıkları yok edecek. Birbirleriyle savaşıacaklar, köpek mezarlıkları dolup taşacak. Köpek nasıl yürütebilir acunu?"

Adam, bir zaman sonra silkindi. Karşısına bir köpek dikilmişti. Orta boyda, tüyleri bozuk bir köpekti. Kemikleri çıkmış, Allahından ırak. Bu köpek, deminkilerden değişikti, gerçekten bir köpekti. Ne arka ayakları üstünde dikiliyor, ne de viski içiyordu. Üstelik konuşmuyor. Adamın ellerini yalıyor, yeri kokluyor, havayı dinliyordu. Adam, öptü o köpeği, öptü, öptü. Köpek ayrılmadı yanından. Bir haftadır onu görememişti. Köpek onun kokusunu almış, tâ buralara gelmişti.

"Sen iyisin" dedi adam. "Sen iyisin. Sözüm yok sana. Gücenmedin ya? Benim sevmediğim başka köpekler... Öyle aptal aptal bakma gözlerime. Sen iyisin, benim en iyi dostumsun. Bunca gün geçtiği halde buldun beni. Köpek ağlıyordu, adam ağlıyordu. Hava kararıyor bulutlanıyordu.

Yavaşca doğruldu:

"Gidelim" dedi. "Gidelim artık."

Aşağıdaki kasabanın tüm ışıkları yanmış, bir ışık dalgalanmasıdır gidiyor. Otomobiller yürümüyorda, parıl parıl yanan asfaltta kayıyor gibi.

"İşte böyle bir gündü" diye mırıldandı. "Böyle bir gündü."

Bir şeyler hatırlamıya çalıştı. Epeyce hatırladı. Yalnız bunları bir sıraya koyamıyor, birbirine karıştırıyordu. Evet, bir meyhaneye girmişti o gün. Gitar çalan bir adam vardı. Bir gemi iskeleye yanaşmıştı. Bir otomobil tamponu, büyümüş büyümüştü. Polisler koşmuştu.

Ellerini gözüne siper etti:

"Ayyy" dedi adam.

Sesi çok fazla çıkmıştı. Köpek çevresinde fır dolandı. Adam, ayakta bir dakika mih gibi kaldı.

O otomobil tamponu aklından çıkmıyordu. Bir yere götürmüşlerdi. Beyaz elbiseli, kadınlar, erkekler koşup durmuşlardı. Sonra köpekler gelmişti. Üç değil, beş değildi, on değildi bu köpekler, pek çoktu. Onları saymaya çalışmış, sayamamıştı. O gün, bu gündür köpekler peşini bırakmıyordu. Hava bir bulutlanmaya görsün, akşam karanlığı çökmeye başlasın, köpekler çoğalıyordu. Kuşların öttüğü, çiçeklerin açtığı, aydınlık güzel aylarda, iyi havalarda, köpekleri görmüyordu. Bu it sü-

rüleri, karanlıktan, soğuktan faydalıyor, insanlara saldırıyordu. Bu gidişin sonu nereye varacaktı böyle? Bu kuduz salgını bitmeliydi. Gözleri ile görmeliydi bittiğini. Soğuk, yağmurlu günlerde, hep böyle kasabadan uzaklaşır, kırlarda, dağlarda dolaşır, bütün insanlardan kaçardı. Hava iyileşmeye başladı mı, kasabaya iner, insanlar arasına karışırdı. Onların, kendisine tuhaf tuhaf bakmasına, mırıldanmasına aldırmaıdı.

Kasabaya doğru yürüyordu. Köpek yanında. Hava kötüydü, soğuktu ama, bir kuvvet onu itmışti. Göğsünü kabarttı, adımlarını sıklaştırdı.

"Köpekler, köpekler." dedi. "Kormamalıyım onlardan. Kimse de korkmamalı."

Kasabanın bitimindeki elektrik direğinin altında durdu. Kasabanın ortasındaki parka, dört yüz adım çekerdi. Belki yüzüncü sayışıdır. Yine adımları sesli sesli saymaya koyuldu. Önce yanında iki çocuk bittiğini gördü. Daha sonra, irill ufaklı insanlar çoğaldı. Parka geldiğinde çevresinde üç beş yüz kişi bulunuyordu. Yumruklarını sıktı, başını havaya kaldırdı. Ağzı köpüklenmişti.

"Artık köpeklerden korkmamalıyız, korkmamalıyız." diye bir bağırdı ki, herkes tıs kesildi. Az sonra bir mırıltıdır başladı:

"Yine delirdi, yine delirdi." diye sesler geldi. "Ne akıllı uslu adamdı, yazık oldu."

Koşarak iki bekçi geldi. Koluna girdiler. Onu kalabalıktan alıp, daha ışıksız bir sokağa götürdüler. Uzaktan gelen sesler gitgide azalıyordu: "Köpeklerden korkmamalıyız, köpeklerden korkmamalıyız."

ÇETİN GÖÇMEN

YALNIZ YILAN

Tek ve gerçek felsefe meselesi intihardır.

A. CAMUS

Yazılmayı bekliyen bir roman kahramanı gibi darmadağın, kendi kendini bile anıyamamış tedirgin bir yılanı o. Pek yüzüne bakılamıyacak gibi değildi öyle. Sarı sarı, kara, mavi mavi benekleri vardı üzerinde, kendince asıl güzelliği saydığı bir sevgi'si yüreğinde. Ama gene de kimseciklere gösteremezdi bu sevgi'sini. Korkardı öbür yılanlara sevgisini göstermekten. Belki de, sevgi'sinin yarattığı, kendi yılanlarını severdi onlarda o. Onları geleceğin anlayışlı, iyi yılanlarının ham - özü oldukları için severdi. Kapanık, yılgın, ancak kendi içinde coşkun, yaşırdı.

Kapakları saydam olduğu için süresiz açık gibi duran göz bebeklerinde doğan güneşle uyandı o sabah. Gözlerini kaçırarak başka yana bakarken, tüketilmesi gereken bir gün daha, diye düşündü. Bir hafta geçmişti son avını yutalı beri. Ama gene de kalsın, av arasın istemiyordu canı. Öyle uzansın güneşte, tatlı tatlı ısınsın istiyordu.

Çörekledi, yana yatırdı başını ve havadaki sesleri dinlemeye başladı. Bir karınca geçti üstünden. Havadaki sesleri duymaz diye bilinen öbür yılanların tersine, yalnız bu seslerle yaşamayı sevdiği halde o, başını kaldırıp bakmadan edemedi. Biraz ileriye, yuvaya gitti karınca. Az sonra ardına taktığı birkaç arkadaşıyla döndü ve sürüklemeye başladılar ölü bir böceği.

Başladı, yaşamak denilen kavga, diye geçirdi içinden. Neşeli neşeli uçarken çalılıktaki örümcek ağına takılıveren bir sineğe bakarak gülümsedi. İşte böyle, dedi, hayat. Örümcekler sinekleri, kurbağalar örümcekleri ve yılanlar da kurbağaları..

Zincirin bundan sonrasını da biliyordu ama, düşünmek istemedi onu.

Pusudaki örümcek çırpınan sineği görünce kurtulmasına meydan vermemek için koştı hızlı hızlı. Salgısıyla sardı iyice, âdeta kundakladı onu. Bir yeşil kıpırdandı dalda, uzaklarda bir leylek gagasını takırdattı. Büyücek bir balık atladı suda gürültüden anlaşıldığına göre.

Bugünün de her gün gibi bir gün olacağını bilmekle beraber, belki de canlının hayattan ayrılamamasının özünü meydana getiren, bugünün başka bir gün olabileceği umudu vardı içinde. Şimdiye kadar hep boşa çıkmıştı umutları ama, ne de olsa sabah yeniden duymadan edemiyordu bu umudu. Bu umuduğu yitirdiği gün yaşasa da ölmüş olacağını biliyordu.

Yoksa kendi içinde olmaktan çok dallardaki yeşilde, daha doğrusu yeşildeki güneş ışığında olan bir şey miydi bu umut? Bu ışığın, bu parlayışın etkisiyle duyulan bilinçsiz bir uyuma mıydı? Böyle değildi de ne diye azalıyordu peki yeşildeki ışık, ışıktaki parlayış azaldıkça içimizdeki umut ta? Biraz da umutlarımız değil miydi güneşle beraber doğup batan?

Bu düşüncelerden kurtarmıya çalıştı kendini. Yapamadı. Umut olsun veya olmasın içimizde, istek'in olduğu kesin, diye düşündü. Bir nedeni olmalıydı kurbağa etindeki tadın ve bu tadtaki fare etine benzemezliğin. Derin suyun mavi, mavinin güzel olmasında bir neden olmalıydı.

Kalktı, maviye doğru süründü ağır ağır. Güneşin sıcaklığı başkalarınca henüz duyulmıyacak kadar az olduğu halde soğukkanlı bilinen hayvanlar çabuk etkilendiği için gölgelik bir yere geçti. Bir kunduz seddinin başladığı bir çalı dibiydi burası. Patlak gözlü bir kurbağa dineliyordu karşı kayanın üstünde.

Evet. Verilenlerdeki çeşitliliğin nedenini düşünüyordu sahi. Düşünüyordu da bunun, varsa eğer, Tanrı dediğimiz şeyin bir armağanı olduğu sonucuna varıyordu. Ama, al bu da bizden, dercesine verilmiş bir armağan değildi bu, kesin. Bir düşünülen vardı elbet. Belki de bir görevdi bu armağanlarla birlikte verilen. Bilinçli bir şekilde yararlanma görevi verilenden.

Ne olabileceğini düşündü bu bilinçli bir şekilde yararlanma görevinin verilenden. Olsa olsa yediğinin yalnız et değil, kurbağa eti ya da fare eti olduğunu duymak olduğu sonucuna vardı. Ona göre çiğnemeliydi eti. Suyu ona göre içmeli, lıkır

lıkır geçişini duymıya çalışmalıydı boğazdan. Ha, şey, maviyi de boşlamamalıydı sonra...

Maviye daldı derin derin. Dipteki balıklara, oynayan yaka-mozlara ve renkli taşlara baktı. Ne iyi şeydi şu yaşamak, can-nım. Var olmak bile başlıbaşına bir mutluluktan kendini bilen her canlı için. Yaşamak ve nefes almak derin derin. Bir boz-kır gecesi yan gelmiş yatarken o ana kadar hiç görmediğiniz bir yıldız görmek gökte, göçebe bir kuştan hiç dinlemediği-niz yepyeni bir türkü dinlemek güzel...

Deminden beri karşı kayanın üstünde dikilip duran kur-bağaya doğru atıldı birden. Kaçmasına meydan vermeden ya-kaladı, çıkardı kıyıya. Bıraktı. İlk önce şaşkın şaşkın durdu kurbağa. Neden sonra birden zıplayarak yeltendi kaçmaya ama, yetişti hemen yılan. Tekrar bıraktı, tekrar yakaladı son-ra. Bir zaman sürdürdü bu oyunu. Yuttu.

Çörelendi sindirim için bir kayanın üstüne. Bunu bilin-cinde de tekrarlaması kurbağanın tadını arttıracakmış gibi sanki, kurbağa eti bu, kurbağa eti bu, diye mırıldandı. Olmu-yordu ama bir türlü. Nedense taş gibi oturmuş kalmıştı kur-bağa içine. Maviye baktı, onun da deminki mavi olmadığını gördü artık. Bir türlü sindiremediği kurbağadan bile ağır bir hü-zün çöktü içine.

Kıyıdaki söğütlerin ardında ilerliyen bir koyun sürüsünün olduğunu sandığı çingirak sesleri duyuluyordu gürültülü. Biraz sonra köpek sesleri de duyulunca kuşkusu kalmadı artık. Bir sürü olsa olsa bu, diye mırıldandı. Kendilerini güden bir çoba-nın ve ekmekleri çobanın elinde olduğu için ona bağlı birkaç köpeğin kuyruğunda su içmiye geliyorlar buraya... Yerini de-ğiştirmemekle beraber bir tehlike karşısında kaçabilmek için tetikte, bekledi.

İlkin koyunlar geldiler su kıyısına. Yanlarında niye her canlının yavrusu güzel? Sorusunu uyandıran temiz temiz ba-kışlı, beyaz beyaz tüylü kuzuları da olan yorgun bakışlı tüy değil de yapağılı koyunlar. Kirli. Onların ardından koçlar bur-ma burma boynuzlu ve köpekler dilleri bir karış dışarda. Bir toz bulutu, bir koku ve çokluğu canlıların. Canlıların çok ol-duğu yerde duyulan... ne?

Bön bakışlı, esmer pambesi, gençten bir adamdı çoban. Bir sicimin ucuna bağladığı olta iğnesinin düğümünü pekiştir-miye çalışıyordu görüldüğünde. Düdüğü dişlerinin arasına

alıyor ve çekirtiyordu. Neden sonra düğümün yeterli kadar zorlu olduğuna güven getirmiş olacak ki, bıraktı, düzgün bir dal aramıya koyuldu. Ne olur ne olmaz, biraz kuytuya çekildi Yılan. Koyun hayvanından, köpek hayvanından korkmazdı pek o kadar ya, korkardı insan hayvanından...

Nedir bu eksik olan, nedir bu eksik olan?.. diye bir baş kaldırma kabardı benliğinde birden. Hattâ bir ısıklık şeklinde seslendi de bu. Duyan var mı? diye bakındı çevresine bir. Garip garip kendisine bakıyordu birkaç karınca. Anladı duyduklarını onların. Utandı. Bilirdi karıncaların ne kendi kendine konuşanları ve ne de baş kaldıranları sevmediklerini. Yeniden önüne eğdi başım.

Artık susuzluklarını gidermiş olan hayvanlar yayılmıya başlamışlardı gölgeliklere. İstedığı gibi bir dalı yaylandıra yaylandıra gelen çoban dikildi, şöyle bir baktı sürüye doğru. Islak toprağı kazarak çıkardığı iri, kıvrım kıvrım bir soluca-nı oltasının ucuna takarak attı.

Eksik olanı bulmak için ileri doğru atıldı Yılan birden. Tam o anda da belinin ortasına yediğı bir darbeye savrulduğunu duydu. İleriye, çalıların ardına fırlattı bu darbe onu. Düştüğü yerde acıyla kıvranırken deminki umutsuz atılışı sırasında unutuverdiği çobanın mırıldandığını işitti: Amma da atıldı meret şey be!...

Çoban, bir daha baktı acıdan kıvrana duran Yılana doğru. Aptal yüzünü kızartan, gülünçleştiren bir korku anlatımıyla ilerledi, bir daha vurdu sopasını. Tam belinin ortasına, aynı yere yemişti Yılan darbeyi. Acıdan kıvranacak gücü bile kalmıyarak boylu boyunca uzanırken, iki yarası olmak değil de, iki yarası da bir yerden olmak, işte bu öldürecek beni, diye mırıldandı.

Yılana umutsuzlukla geçen bir ömür kadar uzun gelen saatler geçti aradan. Varlığına pek te güvenemediğı Tanrıya yakarmıya başladı çaresizliğinden. Tanrım, dedi, öldür beni, Tanrım. N'olur...

Ama biliyordu yılanların guruptan önce ölemediklerini, biliyordu. Ne kadar ağır yaralanmış olursa olsun bir yılan, gurubu beklemek zorundaydı ölmek için. Şimdiye kadar hiç bir yılanın bozamadığı bir yasaydı bu: YILANLAR GURUPTA ÖLÜR.

Güneşe dikti gözlerini.

ŞAHAP SITKI

GEGA

“— Hazıran bîr, Gega kayığa gır!”

Geniş dallarıyle boylu boyunca rıhtımı gölgellyen çınarların tepelerinden bîr yığın gök karga havalandı. Hafif çırpıntılarla sular biraz daha yontma taşlara sokuldu. Sandallar kımıldandı. Gega'nın kayığı da bıçımıl burnunu uzattı. Bîr ikil sallanıp durdu.

“— Hazıran bîr, Gega kayığa gır!”

Sardalye ile kahvaltı yapan denizciler hep bîrden gülüştüler.

“— Senin susak kafa gelmeden atla kayığa!” dedi Vehbirels.

“— Atla Gega, atla kayığa!”

“— Hazıran bîr, Gega kayığa gır!”

İrl - yarı Gega, ayağa kalktı. Yumruklarını masaya dayadı. Ellisini çoktan aşmış deniz kurdunun gözleri yaşarmıştı. Bîrşeyler söylemek istedi, olmadı. Yutkundu:

“— Teveccühünüz arkadaşlar, dedi. Bîlâkıs memnunum.”

“— Gega, bu kıbar lâfları kimden öğrendin gene!”

Gülüştüler. Gega, utandı. Rıhtımboyu tenhaydı. Yedller toplanmış, Gega'yı kayığa sokacaklar. Kasım bire kadar Gega, Marmarayı dolaşacak. Balık tutacak. Gega, gururludur, navluma yanaşmaz. Karpüz - kavun taşımaz adalar arasında. Bîr daha ne zaman uğrıyacağı belli olmaz. Bakarsın bîr gün ansızın, el - ayak çekildikten sonra usulca yanaşır. Yedllerden bîri kıyıda, motorunun sesinden anlar:

“— Bu gelen Gega, der. Susak kafaya para getiriyor.”

Az sonra, Gega'nın kalın, erkek sesi duyulur:

“— Bakın be Hasanaklı'ye der, götürsün susak kafayı herhangi beş on para!”

Bîr çıkına sardığı parayı taşlara fırlatır. Bîr daha kıyıya bakmaz. Yufka yürekli Gega, yedllerden bîrini görürüm. da-

yanamaz çıkarım diye düşünür. Ağır gövdesiyle eğilir, motoru çalıştırır, uzaklaşır gider.

Bütün kasaba, hattâ yediler, balığın furya mevasiminde Gega'yı unuturlar.

"— Testin dolu mu bari, testin?"

"— Ne gezer. Avuşa'da dolduracak."

"— Karabiber'e selâm söyle! Bir baskın yapacaklar bu günlerde de!"

Zorla güldüler. İçlerinden biri:

"— Karabiber sanki baskından korkarmış gibi!" der.

"— Eh, ben kaçayım artık. Hasanaki, yatağı, yorganı koydun mu kış altına?"

"— Koydum, koydum, hepsi hazır."

"— Çaparileri unutmuşsun!"

"— Dedik ya, hepsi hazır!"

Gega, bilir bunların boş lâflar olduğunu ya, ayrılmak geçmediği için içinden uzatmak ister. Sonunda ayağa kalkar. Hantal vücuduyla sallana sallana kıyıya gidip bekler. Yediler de, ellerini masa örtüsüne silip kalkarlar. Kıyıda, kollar birbirine kavuşur, Gega'yı ortalarına alırlar. Çevik hareketlerle Gega'yı sallar, sallar:

"— Bir, iki, hop!"

Koca vücut kayığın tam ortasına düşer. Kıyıda hep birden bağırırlar:

"— Haziran bir, Gega kayığa gir!"

Hasanaki, sandalı çözer. Gega, arkası yedilere dönük, motoru çalıştırır. Dümene geçer.

"— Siya!"

Denizci tekne, ince belini kıvrır, burnuna doğru, ak karcıklarla kıyıyı döğen suları yarmaya başlar. Yediler, dağılırlar.

Gega, burnu döndükten sonra bir eli dümende, ısınmasın diye motor kapağını açar. Motor gürültüsü, sabahın erken saatinde, bir dantel gibi işlenmiş koyu doldurur. Kırmızı kiremitleriyle kasaba usul usul uzaklaşır. Son evlerden bir, ikisinin pancurları açılır. Geç kaldığına üzülen bir balıkçı durgun sabah göğüne doğru bağırır:

"Haziran bir, Gega sandala gir!"

Gega, dümene yaslanır, bir cigara yakar. Aralarında küçük vâdler bırakıp tatlı meyillerle yükselen tepelerdeki zey-

tinllklere bakar. Kıyı kıyı Manastır burnunu döner. Sulara eğilir. Derin derin solur. Bu saatte denizin balık kokmadığını bilir. Bir, iki küçük burnu arkada bıraktıktan sonra Çınarlıya yanaşır. Motor gürültüsünü duyan Çınarlı'nın çardaklı kahvesinde oturanlar, birden dışarı fırlarlar. Elllerinde çay bardakları, kahvenin önündeki küçük iskeleye sıralanırlar. Motorun gürültüsü kesilince kıyıda bir bağrısmadır gider:

"— Haziran bir. Gega kayığa gir!"

Gega, genişçe gülümser. Kendi hızıyla iskeleye yanaşan sandalın burnunu tutarlar. Gega'ya el verirler. Kıyıya atlar. Havayı koklar:

"— Sabah sabah, der, çay bi güzel kokuyor."

"— Gel Gega, şimdi demledik, gel!"

Gökyüzünde kocaman bir ay parçası Marmara sularında gülüyor. Sular, kadife yumşaklığında. Çınar dallarının altı balık, içki, yosun kokuyor. Bol maydonozlu, fırında kızarmış sinaritle tadı buruk, Karabiber'in şarabı, eski günlerden unutulmuşcasına masal vari güzelliğe bürünmüş. Kıyı boyunca ılık dizileri, derileri pul pul kalkmış insanların güleç yüzlerini aydınlatıyor.

Birden kulağıma biri eğildi:

"— Bey, dedi, seni bekliyorlar."

Döndüm. Yanıbaşında, çımacı Mehmet duruyordu:

"— Gidelim, dedim, birşey alacak mıyız?"

"— İstemez. Hepsi var."

Çınarların altından yürüdük. Kumsalın, küçük bir meyilden sonra kayalıklarla dudak dudağa geldiği yerde bir kilise kalıntısı vardı. Üstünde yığılan taşlar arasında sivrilen yıkık kilise duvarları, ay ışığını belli aralıklar kesiyor, kıyının öte yanı koyu gölgelere gömülüydü. Yol daralınca, eğilip suya baktım. Gega'nın sandalı kıvıldıyordu. Birden sevindim.

"— Yediler mi?" diye sordum.

"— Yediler. Yalnız İbrahim kaptan yok. Atmaçası başını gagalamış. O da kızıp kuşun kafasını koparmış. Şimdi pişman. Cam sıkıldığı için gelmedi."

Bir zamanlar tanrıça Arthemis'in çıplak ak mermerden bir heykelinin durduğu kilise düzlüğüne geldiğim zaman yedilerin gölgelerini seçtim. Düzlüğe geniş bir örtü sermişler, çevresine halka olmuşlardı. Ayak seslerimiz duyulunca, davran-

dılar, bize de yer verdiler.

Vehbi reis:

"— Bey, dedi, sen hiç İskorpit çorbasıyla içtin mi?"

"— Hayır reis, dedim, iskorpiti Gega mı getirdi?"

Gega'nın esmer yüzünü belli belirsiz seçiyordum.

"— Nereden bildin?" diye ayağa kalktı.

"— Sandalını gördüm."

"— İskorpiti kim olsa getirir. Beni nereden bildin" diye sordum."

"— Çocuk gibi konuşma! Seni bilmiyen var mı Gega?"

Sıcak iskorpit tenceresinin üstünden bir buğ yükseliyordu. Bir taşın üstünde kocaman bir testi şarap duruyordu. Gega, kehlibar rengi salatalığı oymuş içkisini ona koyuyor, içtikçe omzu başından denize atıyordu.

"— Güzel mi öylesi?" diye sordum.

"— Toprak kokuyor, bu da benim hoşuma gidiyor." dedi.

Bir ara, bağdaş kurmaktan dizlerim uyustu. Kalkıp burna doğru yürüdüm. Yıkık duvar diplerinden fısıkıran ısırgan otları ağır kokuyordu. Burunun en uc yerinde sulara eğilen incir ağacının yaprakları arasında ağustos böcekleri parlıyor, uzakta kapı dağı, ay ışığında Marmara sularını gölgeliyordu. Bir zamanlar, işte bu burundan, bütün koyu kucaklarcasına uzanan Arthemis'in kolları çıplak yalnızlığından utana utana Avuşa'daki şarap tanrısına ihtirasla solur dururdu. Balıkçı sandallarının ışıkları, bir yanıyor, bir sönüyor. Usulca yerime döndüm.

"— Gega, dedim, bu kaçınıcı uğrayışın kıyıya?"

Gözlerinin akını devire devire baktı:

"— Sen çok, şeyler biliyorsun, dedi, bir yabancı için çok!"

"— Bunları bilmeseydim, beni çağırır mıydınız buraya?"

"— O da doğru ya!"

Vehbi reis:

"— Susak kafayı özlemiş" dedi.

Gülüştüler. Gega, gülmüyor. Besbelli, haziranın birini zor ettiren bu çirkin kadına tuhaf bir yakınlık duyuyordu. Belki de alışmıştı. Bu kavruk, ufak tefek kadını, köşe başındaki dükkânda sık sık görür, hayalimde olanca gücümle güzelleştirdiğim Gega'ya acıdım. Gega'nın adı geçmiye görsün, bu garip yaratık, yayvan Rumeli vurgusuyla:

"— Ciğerine ot düşesi!" derdi.

Karşımda **ak** dişleriyle yağız yüzü parlıyan Gega'ya baktım. İçimden, "bu adam, o kadını nasıl öper?" diye düşündüm. Aklımdan geçenleri elifi elifine okumuşcasına:

"— Şeytan görsün yüzünü!" dedi.

"— Deme Gega, özlemedinse ne işin var burada?"

"— Canım iskorpit çorbası istedi de..."

"— Atma Gega, sana çorba pişirecek karı mı bulunmaz bu kıyılarda."

"— Oynamayın benimle! Bozmayın! Yüzünüzü göresim geldi, anlayıversenize!"

Şimdi. Ankara damlarını bir serin yağmur ıslatıyor. İçime yağıyormuşcasına öyle çisil çisil yağıyor ki.. Yarım saat önce köyu kurşunî ağırlıklarını seçtiğim yakın tepeler sislere gömüldü. Kasımın biri, Gega eve girecek.

Uslu Marmara suları birden patlamıştır. Gega, iri vücu dunu dümene yaslamıştır. Yediler toplanmıştır çınar dallarının altında. Şandöl, yaklaşır. Kulaklar, Gega'nın motor sesini birden tarır. Yedilerin yüzleri gerilir. Hep birden ayağa fırlarlar.

"— Gega!" diye bağırlar.

Gega, koyunu doludur ya, ayık kafayla giremez o eve. Bütün eli boşlar toplanırlar kıyıya. Gega'nın sandalını çekerler. Hasanaki silteyi, yorganı yüklenir. Gega, yüzlerini, gözleri öper yedilerin. Çökerler masaya. Kocaman testi elden ele doluşır. Gogoli'nin mangalında barbunya cızırdar.

Gecenin bir saati gelir, Gega sızar. Yediler, gene kollarını birbirine kavuşturur, Gega'yı ortalarına alırlar. Tek katlı evin kapı eşiğinde kısacık boyuyla o kadın durur. Kadın, kimin kimin umrunda. Eşikte:

"— Bir, iki, hop!" derler.

Gega, kendini odanın ortasında bulur.

"— Kasım bir, Gega eve gir!"

Yediler, dağılırlar. Kadın usulca eğilir, kocasını soyar. Gega'nın yüz çizgileri ağlamalıdır.

Uzaktan, rıhtım taşlarına çarpan bir ses duyulur:

"— Kasım bir, Gega eve gir!"

AYHAN HÜNALP

DAĞLARA GİDEN YOLLAR

Bir kögebaşına, bir fener direğine, bir rıhtım taşına abanıp da, martılardan - bulutlara, istiridyelerden - lâpinalara kadar katmerli bir küfür savurdun mu? Yumruğunu bir soğanın kafasında parçaladın mı? Hilton'un Ruff'una çıkıp, ceplerini ters - yüz çevirip de yıldızlara tükürdün mü? Sonra sen hiç oturup da, günün yirmidört saatlik süresi içinde, yirmiyedi saat. "Pazartesiden çarşamba çıkarsa, cuma mı kalır?" dedin mi? Çağlar arasında, nesiller arasında teleferik döşedin mi? Yaşanmamış anıları sıraya dizip de bir füzeye yükleyip savurdun mu? Ayağına bir yırtık deri geçirip, omzuna bir harmaniye atıp Frikyalı'lara kadar uzandın mı? Belkis tiyatrosunda bir akşamcık olsun yer ayırttın mı? Antakya'da Kleopatra'nın ayaklarından iyonlar kalan koyda, dal - taş denize daldın mı? Altı yıl hiç sekmemecesine, Çağaloğlundan Beşiktaş'a araba, Beşiktaş'tan Kuzguncuğa vapur bekledin mi? Florya istasyonundaki otuzüç numaralı direğe adını yazdın mı? Her önüne çıkan Genel Müdür, dudağını büke büke, neticesini kıvıra - kıvıra, "Ben de gençliğimde gazetecilik yapmıştım" diyip yuktardan baktı mı? Ve sen o herifleri, "Okuyucu sütunlarında şikâyetiniz mi çıkardı?" diye kalp boşluk gibi bozdun mu? Sen hiç Anadolu ilçelerinden nuhincbiden kalma attırık ve kıcı - kırık telefon kulübelerinde, gazetene haber servisi yapmak için saatlerce bekledin mi? Kasıkların patlarcasına bağırmaktan sesin kısıldı mı?

Bir yılan gibi yüreğime çöreklenen soruların topuna kibrit suyu çekiyorum. Güneşin yakasından tutulup, yerden yere vurularak satışa çıkartıldığı bir öğle üstü. Ucu gözükmeyen bir kaldırım yukardan aşağıya yuvarlanıyor. Bütün plâkçı dükkânlarının iğnesinden, "L'histoire d'un amour" dökülüyor. Hiç bitmiyeceğini sandığım bu öğle üstünde, seninle yaşanmış

ve kimbilir hangi akşamlardan devşirilip beşe katlanmış am-ların içindeyim.

Gecelerin katran karanlığına o erkck pengeleri ile el ko-yan, o senin ardımda kalışın ile birlikte başlayan yalnızlığı bölen büyük sesli köpek. İnsanların topundan daha vefakâr, daha mert ve daha erkekcesine bana arkadaşlık ederken, kim-bilir hangi uzakşark istasyonundan gelen bir "KLM" bir Paa", bir "Sas", bir "Air France" uçağının kanat ışıkları bal-konuna düşerdi. Sen omzundaki beyaz hırkanla, karanlıklarda noktalaşarak ardımda kalırken, kulaklarımdan gönlüme dökü-len dört zamanlı motorların, güdümlü mermilerin sesleri ile birlikte içimde uğulduyordun. Sen benim için yeryüzünde Ce-zayirden - Macaristana kadar, hürriyet peşinde bütün elleri bağlanmışlarım; sırtı kurşunlanıp, barsakları deşilmişlerin İs-yanını taşıyan bir uğultuydun. Sen benim için, yeryüzündeki bütün aldatılışlarım, bütün unutuluşların, bütün çekip gitme-lerin uğultusuydun. O uğultu dursa ölürdüm. O, uğultu sussa kahrolurdum.

Alabildiğine çekip gidiyordu herşey. Bulutlardan - tren-lere, gemilerden uçaklara herşey pupayelken giderken, ben bütün güzel günlerin demirleyip kalmasını, bunun hiç bir za-man olmayacağım bildiğim hâlde göklere çakılmasını istiyor-dum. Oysaki alıp başını gitmeyen, rüzgârdan buluta kadar ne varsa, ne mevcudsa, yaşayan yaşamayan ne varsa çekip başım gitmeyen ne vardı?

Boğaziçini baştan - aşağı, tepeden - tırnağa her leylâk ko-kusu sarışta, bir kaç kız köyün içinde veya dışmda gelin olup gidiyordu. Erken dönen, ikindilerde dönen vapurları karşıla-yan kızların arasmda her mevsim bir kaç eksilme oluyor, her mevsim gidenlerin yerini başka kızlar dolduruyordu. Kadife pantolonlu Debra Yıldız, Ofelya Beyhan, Nana Nüket, Anite Ekberg Ayten hep kaybolup - kaybolup gitmişlerdi. Hepsinin de kendilerine benzeyen çocukları olmuştu. Kimisinin önünde bir çocuk arabası, kimisi karnı burnunda, kimisi kelli felli bir adamın kolunda, kimisi sebze taşıyan bir file ile, fakat hepsi de saklambaç oynadıkları, mektup yazıp, mektup aldıkları dar çerçevelerinin dışına çıkmışlardı. Kimisi gittiği uzak şehirler-den baba evine yazlığa döner, genç kızlıklarından kalma da-ralmış bir lâstek mayo ile, rıhtım taşları üzerinde omuz kırar-lardı. Kimisi kışın Ankara'da açacağı sergisine resim hazırlar,

klımsı tozlara gömülmüş, Halit Ziya devrinden kalma bir Servet-i Fünun havası içine kapaklamrdı. Köy her yaz başlangıcında ve bitiminde geçmiş ve kaybedilmiş baharlarına acı bir dönüş yapardı. Manav Aleksandr, bakkal Vitall, tütüncü Recep ölmüştü. Kılısenin çancı ölmüştü. Sütçü Yorgı'nın saçları bembeyaz olmuştu. Çımacı Hulki çoktan kıkırdamıştı. Kaymakam mütekalid Hakkı efendiyl hatırlayan bile kalmamıştı. Fakat hepsinin yerli bir başkası ile dolmuştu. Kadro bir devlet dalresinin baremi gibi değişmeden, boş kalmadan tekrarlanıyordu. Gidenlerin yerleri dolduruluyordu. Yetişen nesil, üç aşağı - beş yukarı giden neslin benzeriydi. Her mahalenin bir takımı vardı. Geceleri koruya, erik hırsızlığına gene çıkılıyordu. Her sabah gene evden top oynamağa diye denize kaçılıyor altı millik akıntılarda yüzülüyor ve iskeleden kalan gemilere binilip üst güverteden atlanıyordu. Kaptanlar hep eskisi gibi, "Ulan hergeleler, başımı derde sokacaksınız" diye bağıyorlar, sonra için - için gülüyorlardı.

Dükkânı yedil eylülde yıkılan sütçüdeki telefonun yerini, iskeledeki telefon almıştı. Rımelili kadınlar, göğüsleri dışarda kadınlar, telefonla dostlarına, "Gellyorum" diyor, siyah gözlükleri ile köprüünün veya uzak bir Boğazlıç iskelesinin yolunu tutuyorlardı. Günahların hep bir plâj kabinesine bırakıldığı sanarak, hiçbirsey olmanuşcasına akşamları gene köyün yolu tutuluyordu. Kocalara hep aym yalanlar söyleniyordu. Kimi dışçıye gitmişti. Dışçı kalabalıktı. Vapur kaçırılmıştı. Kimisi eski bir arkadaşa rastladığım, mevsim için tayyörlük kumaş aradıklarını uyduruyordu. Oysaki yalanlara lüzum da yoktu. Dünyanın her yerinde aldamları en arka duyanlar dalma kocalar olurdu.

Bütün iş erikler çiçek açarken, kırazlar çiçek açarken, bademler çiçek açarken, boğazlıcının herhangi bir iskelesine, bir küçük bavulla çıkabilmekte, bütün iş herhangi bir Boğazlıç köyünde Madam Katina'nın, Madam Anastias'ın evinde bir odaya kapılanmaktaydı. Okulları kapanan çocuklarla birlikte, martı gırıltılarından, leylek göğlerine kadar, gönlünce ve alabildiğine yaşamaktaydı. Sabah evden çıkıp, akşam dönünceye kadar oniki defa vapura, dolmuşa, otobüse, tunele binip, günde ortalama olarak iki saat kırk dakikayı, Picasso'nun insanları gibi ecüş - bücüş gekillere bürünerek savaşı gibi yaşamaya meydan okuyarak yaşayabilmekteydi. Bir yirmidört

saatlik bölümü parselleyip, her saati ayrı - ayrı yaşamadıktan sonra, her saatin hakkını vererek teker - teker yaşayamadıktan sonra, herkesin gözü başkasının karışında kızmayken, bir bardakçık bira kursağına rahat inmedikten sonra, herkes birbirinin lokmasını saydıktan sonra, bu dünya yaşamağa değmezdi. Bizim yaşamamız buydu, dünya görüşümüz, hayat görüşümüz buydu. Biz yükselenleri çelmeler, aşağı iter, soluğunu kesiverirdik. Daha uzun yıllar da bu değişmeden sürüp giderdi.

"Hayır!" dedi Bernâ, "Hayır!" Sonra sustu. Suyun yüzüne fırlayan iki aylık bir iskorpit denize düştü. Az ötedeki sandaldan yarımçeyreklik bir karpit ışığı dökülüyordu. "Nasıl olur?" dedi Bernâ. Kayalıklardan bir balıkçının türküsü geldi, "Beni öldür elin batır kanıma - Desinler ki on parmağın kmalı." Bir başka kayalıkta, genç bir adam, tevziye tâbi ithal mahluma sarılırcasına yanındaki kadına sulanıyordu. Gaşınoların birinde, gâvur ölüsü gibi ağır bir garson, yüzdeonbeşi icad eden adamın mezarına tükürüyor. "Olacak!" dedim. Ve herhangi bir kaya parçası, başını avuçlarına gömmüş düşünüyordu. Turnaları düşünüyordu. Aşklarını, üstünde oturanları, karada - kışta hiç gelmeyenleri düşünüyordu. Trabzon Lisesindeki sarı edebiyat öğretmeninın dudaklarını çmlatıyordu. Bir gazeteci kızın, kedisiz yaşayamayan, cumartesi pazarları sokağa çıkmayan bir pıçırık kızın kulaklarını çekiştiriyordu. Sonra birden, insanlar gibi düşünmekten bıkıyor, isyan bayrağını çekiyordu. Divan şairlerini delirtcek bir ay vardı gökte. Bütün kıyı tırnak - tırnaktı. Burundaki köşklenden üç - beş tane yeşil - kırmızı ışık dökülüyor. Arkada dört nala kalkmış bir kır balosu. Bütün antenleri koparılmış veya gerilmiş bir büyük gece, bir büyük kendini unutuş, çırcıplak duruyordu. Bernâ başını dizime koydu. Avuçlarımı açıp, saçlarını çektim. "Olacak!" dedim. Bir kadın mikrofونun içine gömülen dudaklarından kilotsuz Mariliyn Monreo'nun kıvranışı ile, "Kiss" diyordu. Davul da, akordion da, keman da hep "Kiss" diyordu. Üç sokak ilerde delirmesine ramak kalan bir baba, karısına küfür sallıyordu. "Bir ekmek otuz kuruş. Bir küçük hıyar da otuz kuruş" diyordu baba. Bu ne çelişmezlikti? Ne sağ gözün, ne de sol gözün seyirmesine benziyordu bu. "Sen bana laksana" dedi Bernâ. Sonra caydı. Söylemedi. Ben denize bakıyordum. Bernâ gözlerini açtı. Bebeklerine katran damlatılmış gibi, toroslardaki tunellerin ağzı kadar siyah gözleri vardı.

"Kiss" diyordu sahnedeki kadın. "Kiss." Köyün bütün gençleri, çimentoları parçalanmış dans meydanına gömülmüştü. Bütün dünyayı, bütün huzur ve bütün boşalmayı, kollarının arasında kapanan yürekte sanıyorlar ve bütün geleceklerin bu düşüncelerden, bu dönüşlerden kurulacağını hayalliyorlardı. Birgün onlar da kollarının arasında kenetlenen gözleri, herhangi bir köşebaşında, herhangi bir sokak fenerinin altında bir yabancıya bakarken görecekler, o gözlerde küçük bir hatırlayış görmek için çırpınacaklardı. Burnun arkasındaki sandaldan bir kız denize düştü. Sırılsıklam oldu. Bir müddet bağırdı - durdu. Sandaldakiler kızı yukarı çektiler. İskeledeki adam kâğıttan çiçek yapıyordu. Parmakları dönüyor, tırnaklarım bastırıyor, sonra slâfon kâğıtlarını avuçluyordu. Bazen yapıştırıyor, bazen eziyordu. Üç dakikada bir gelincik yapıyordu. Papatyalar dört dakika sürüyordu. Sarı rengi yapmak, hele beneklemek, noktalamak zordu. Uzak bir durakda dolmuşçular müşteri bekliyordu. Kâhyaların ağızım bıçak açmıyordu. Ve küçük Boğaziçi vapurlarında, mallarını satıp yerlerine dönen dutçular, sigara sarıyorlardı. Bir tanesi, "Benim sigaramın tanesi dörtbuçuk kuruşa geliyor. Zırnık toslamam" dedi. Bu sırada çok atış yapmış ve çaptan düşmüş fişeksiz tüfek misâli bir kadın Taksim sinemasında, seansına loca tutacak adamı bekliyordu. Sekizbuçuk aylık gebe bir kadın gibi yerinde duramıyordu. Aynı dakikanın içinde bir tren, bir dağ istasyonuna giriyor veya bir ovaya iniyordu. Trende Kore'den dönmüş erler vardır. İstasyonda bir kadın, "Yirmisekiz-yirmidokuz mayıs Vegas muharebelerine iştirak eden var mı? Astsubay Necat'ın eşiyim. O tarıhtenberi hiçbir haber almadım." diye bağracaktı. Astsubay Necat'ı bilen hiç kimse çıkmayacaktı. Haliç'te kurşun gibi ağır bir hava vardı. Bir işçi kız, pencereden yazlık sinemaya bakıyordu. Büfeci çocuk, suyu akmayan bir havuza, beş - on tane gazoz şişesi sarkıtmıştı. Perdede "İslâmiyetin Doğuşu" oynuyordu. Sahnenin kenarında afişler vardı. "Fahişenin Oğlu", "Satılık Kadınlar."

"Bak oraya!" dedi Bernâ. Baktım. Kayalıklar, deniz ve ay vardı. "Evet!" dedim, "Ne var?" Bernâ güldü. "Oraya gidelim" dedi. "Sandal tutalım.". "Param yok" demedim. Ne zaman param olmuştu ki? Ay gittikçe küçülüyordu. "Neden?" dedi. Bernâ. "Dünyadan uzaklaşıyor da ondan" dedim. "İstersen dünya aydan uzaklaşıyor" de. Alabildiğine uzun ve kalın bir düşün-

ceye daldı Bernâ. "Uzaklaşanlar küçülük mü?" dedi. Cevap vermedim. Zaman horozların ötüşü içinde eriyor. İskelede yatan gemi ışıklarını söndürüyordu. Ateşçi kazana kömür dolduruyor, ocakçı kaptanın cezvesini ateşe sürüyordu. Bernâ'nın gözleri avuçlarımdaydı. Karanlıklar içinde uzaklaşan bütün kıyıları, bütün şekiller yaklaşıyor. Gece boyunca en güzel ışıklarını varen bütün fenerler mart ayazına tutulmuş kediler gibi titriyordu. "Herşey gecenin içinde kaldı." dedi Bernâ. Gerindim. "Evet!" dedim. "Böyle olmasaydı, gündüzler geceye de inseydi" Sustu. Sonra ayın ışığı dağlara giden yolları gösterdi. "Bak!" dedi. Ötelerde dağlara giden yollar vardı.

Gürbüz Ozak

CENGİZ İLHAN

HASAN BEY'LE PARİS

İlk terslik sabahleyindi. Hasan bey o sabah erkenden uyandı. Gözlüklerini taktı, kurumuş dudaklarını avuçladı. Pencereden baktı, bahar. Hatırladı, o gün önemli bir davası bitecekti. Davayı kazanacağından emlin gülümsedi, sonra da bir şey düşünmedi. Sevinçle kalktı, yıkandı, kahvaltıya oturdu.

— Bugün Rauf.. -

— Ne olmuş Rauf'a..-

— Anlatmadım mı.. Bir davamız vardı onunla.. Bu gün tamam işte. Bakalım ne yapacak kaybedince...-

Karısının cevabını beklemedi, çayını yudumladı. Sonra tekrar. Kendi kendine güldü.

— Şeytanın aklına gelmez...

Karısı kalktı bardağına ikinci çayı doldurdu, o, elyle karısının omzuna vurdu.

— Hanım, nasılsın hanım..-

— Eh işte..-

— Sıkma kendini hanım..-

İkinci çaya başlarken bir sigara yaktı.

— Gör Rauf'u, çamur.. Şeytanın aklına gelmez ama, bak..-
Karısı birden hatırladı, kesti.

— Karışmam, valla.. Bu gün de sen bul..-

Hasan bey ilk karısının söylediklerini anlamadı, gözleri boşaldılar Soracak oldu, karısı bıkmadı, tamamladı.

— Sebze yok, etten de bıktım diyorsun..-

Radyodaki türkü çekilmez oldu, havaya uygun parmakları açıkta kaldı. Çayını yudumladı, karşılık vermedi.

— Biliyorsun bu mevsimde..-

Düşünmedi değil, zihnini o gün pişecek yemeğin çeşidini bulmak için zorlamanın korkunçluğu açıktı. Kendisini tuttu,

kurulan neşesini bulmak için davasını, o gün kararla tamamla-
nacak olan başarısını düşündü.

— Sonra da beğenmiyorsun. Saatlerce düşünüyorsun yine de..-

— Biz neler düşünüyoruz hanım, çok mu.. Blz..-

— Bul..-

Hasan bey kalktı, ellerini yıkadı, tekrar geldi.

— Dün fasulyayı beğenmedi, evvelki gün etli kapama yaptım yine mi dedi. Bulsun valla..-

— Ama uzattın artık..-

— Valla karışmam..-

Hasan bey yine kendisini tuttu, sinirlenmek istemiyordu. Ayakkabılarını giydi, çantasını aldı, kapıda,

— Vakit yok, dedi. geçlktim..-

— Hep öyle dersin..-

Beklemedi, çıktı. O gün pişirilecek yemeğin bütün gününü berbat etmesine katlanamazdı. Baktı, bahar. Düşündü, kararı eliyle koymuş gibi biliyordu, sonuç onundu. Durdu, bir sigara yaktı, dudakları hafifçe gerildi, işte hepsi geçmişti. Otobüste kitap okuyacak oldu, tamdik birisini aramaktan başaramadı. Duruşmanın saati öğleye yakın olduğu halde yazıhane-sinde fazla kalmadı, cüppesini, çantasını alıp çıktı, adliye'ye gitti.

İkinci terslik kuşluktaıydı. Özer ile Turan'a, bir de Cevdet'e Iradenin ruh üzerindeki tesirleri hakkında düşüncelerini anlatıyordu.

— Uzağa gitmeğe lüzum yok, meselâ ben, baktım bahar, sevinçliydim kendisini harici tesirlere karşı koruyan uzviyetle psikolojik bünye arasındaki rabıtayı kuruyordum Durdu, gözlüklerini düzelitti, sonra elini genişçe açtı - Yoksa bu gün bir davam var Rauf'la, mühim mi mühim ha..-

Turan ilgilendi.

— Kim Rauf Hasan bey..-

Hasan bey dudaklarının kenarı ile güldü.

— Ne.. Büyük Avukat Rauf Ersöz'ü bilmiyor musun?..-

Cevdet sigarasından derin bir nefes çekti, katıldı.

— Bakma, iyidir Rauf..-

— Gör ama ne yaptım.. Ne diyordum, karar da bu gün - Hasan' bey tekrar güldü - Şeytanın aklına gelmez, karar mutlaka benim, böyle şçylere değer veren adam değilim yoksa, yı-

ne de kahvaltımı ediyor, mevzuumla ilgileniyordum..

Cevdet ilgilendi, hangi mevzuu diye sordu, Özer cevapla-
yınca yüzünü buruşturdu.

— Evet tam iradenin ruh üzerindeki rolü üzerinde du-
rurken karı ne dedi Allahım.. Ölür insan be.. Bu gün ne ye-
mek pişecekmiş..-

Cevdet büyük bir kahkaha attı, Hasan bey de zevkle gül-
dü.

— Asıl mesele, dedi, insanın kendisini dış tesirlere karşı
korumasındadır. Nasıl uzviyet...-

Daha konuşacak, bu yolda ulaştığı başarıları anlatacaktı,
ama önce Turan ayrıldı, arkasından da Cevdet'e, Özeri bir ba-
şına kaldı. Saate baktı, çok kalmamıştı, Rauf'u arandı, göre-
medi.

— Belli, dedi, biliyor davanın ne olacağını gelmez...-

Bir sigara yaktı, sonra da güldü. ●

Hasan bey'in sırası geldi. Hızla çıktı, duruşma salonunda
Rauf'u gördü, bekliyordu. Bir baktı, dudakları kıvrıldı, gözle-
ri küçüldü. Hâkim kararı kısaca bildirdi, Hasan bey davayı
kaybetmişti. Önce anlamadı, Rauf gülüyordu, sordu:

— Yani...-

Hâkim tekrarladı. Hasan bey'in dudakları hafifçe seğir-
meğe başladı, gözleri sokakta kalmış bir çocuk gibiydi. Kendi-
sini tutuyor, bir şey olmamış gibi davranmak istiyordu. Kori-
dorda kimseyle konuşmadı, bir Rauf'la.

— Rauf, dedi, biliyordum kaybedeceğimizi zaten...-

Sonunda kararını verdi, Paris'e gidecekti. Yazıhanesinde
bir iki defa dolaştı, durdu, pencereden baktı, bahar.

— Bu sabah neşceyle kalktım. Çok iyi çalışabilirdim de,
sen kalk bu gün ne yemek pişcekmiş diye sor, katır gibi inat
ta et üstelik, bütün asabımı boz at..-

Kapının vurulmasıyla açılması bir oldu, arkadaşı Nevzat
geldi.

— Vay beyim..-

Hasan bey kalktı, arkadaşına yer gösterdi, tekrar oturdu.

— Nerelerdesin yahu.. Dayanamadık artık..-

— İş güç Nevzat.

Bir sigara yaktılar.

— Eee başka nasılsın bakalım Hasan..-

Hasan bey ellerini açtı.

— İşte..-

— Beni sorma felâket..-

— Çürüyoruz..-

— Şükür de.. Şükür de..-

— Ne şükürü, bırak Allah'a..-

— Hoş orası da öyle ya..-

— Akla, ilme inanıyor musun? Benim bildiğim inanırsın - Eliyle pencerenin dışarısını işaret etti - Bu öküzlere benze-mezsın sen. Öyleyse burası senin yerin değil.. - Sıgarasının kü-lünü silkti, gözlüklerini düzeltti - İnsan gibi yaşamak ister-misin? İçinden geldiği gibi ha.. Benim bildiğim sen istersin - Pencereden sokaktan geçenleri gösterdi - Bak, şunlara bak, ha bir parça ekmek, ha bir parça saman, eşek gibi koştur is-tersen, ha otomobille, ha da yaya, hepsi bir, ne düşünce var ne de his..-

— Bizim gibi insanlar Hasan..-

— Meselâ ben, bu gün neşeyle kalktım, iyice çalışmak is-tiyordum.. Karı birkavga çıkardı..-

— Kadınlar mı bırak..-

— Yok adamlar başka türlü.. İnsan öküz gibi yaşadıkça.. Ruhunu irademle kontrol eden bir insan olamasam..-

Nevzat başını iki yana salladı.

— Öyle olmasak..-

— Bu cemiyet bu insanlar bize göre değil - Eliyle arkası-nı gösterdi - Arkamızda hem de çok arkada.. - Elini masaya vurdu - Anlamazlar, anlatamazsın..-

Nevzat susuyordu, Hasan bey kalktı, yanına geldi.

— Nasıl her balığın kendine göre bir suyu varsa..-

— Yaa, doğru..-

— Anlamazlar, aynı yüze çıkmış bir derin su balığı gibi - Hasan bey yüzünü buruşturdu, kollarım sertçe salladı - Çırpı-na çırpına mahvolursun..-

Nevzat kaşlarını kaldırmış dinliyordu. Hasan beyin sözü bitince sâatine baktı, özür diledi, gitti.. Hasan bey arkadaşını kapıya kadar geçirmişti, uzaklaşınca kendi kedine güldü.

— Eşek..-

Döndü koltuklarından birisine oturdu, sıgarasını söndü-rüp yeni bir sigara yaktı.

— Paris..-

Dudakları bir gülüşün kıvrımlarını uzun zaman bırakmadılar.

— Bir küçük oda kiralarım Quartier Latin'de, bir de kendime göre kahve bulurum. Sabah kalkınca hemen çalışmağa, akşama kadar. Akşam üstü gazetemi alır kahvemde bir köşeye çekilirim artık, ağır ağır şarabımı içerim. İnsanlar, her tarafım insanlarla dolacak.. Dostlarım da olur, onlar da gelir, başlarız münakaşaya, neler konuşulmaz ki, en son fikirler, en yeni eserler hepsi..-

Telefon çaldı, Hasan bey'in düşüncelerini yarıda kesti.

— Avukat Hasan, buyurun efendim.. Siz misiniz Ali bey, hürmetler ederim efendim.. Estağfurullah.. Rica ederim beyefendi.. Tahmin etmiştim, maalesef Ali bey, maalesef.. Temyiz edeceğiz muhakkak.. Daha önce muhakkak kazanacağım mı dedim, yok efendim yok.. Temyizde muhakkak göreceksiniz.. Ama Ali bey biz kanuni vazifemizi.. Hayır hiç bir davada garanti vermem, hem efendim durun bakalım daha.. Rica ederim Ali bey.. Hele bir ilâmı alalım, esbab-ı mucibeyi görelim bakalım. Bilmukabele efendim.. Estağfurullah..-

Telefonu kapatınca, boş boş baktı sigarasını arka arkaya bir iki defa nefesledi, birşeyler yapmak istedi, bilemedi.

— İsim gücüm kalmadı bu gün ne yemek pişecek diye düşüneneğim, sabah sabah kalk bütün asabımı boz at..-

— Bir küçük oda kiralarım.. Akşam üstü oldu mu kitapları bir yana doğru kahveye.. Şöyle bir de kız, güzel mi güzel, anlayışlı mı anlayışlı.. Belki de kaldığım otelin sahibesi.. Her gece..-

— Şeytan ne diyor, al şu adamın dosyasını kafasına çarp.. Kanuni müktezasını elbetteki yapacağız, müktesabatımızla biz. Böyle şeylere değer veren bir adam değilim yoksa.. İrademle ruhumu kontrol etmesem..-

— Kahvede fikir münakaşası yaparız, kızlar da olur.. Sonra artık Paris, sabahlara kadar Paris. İnsanlar...-

Hasan bey saatine baktı, vakitti. Cadde evlerine dönen insanlarla doluydu.

— Yüze çıkmış bir derin su balığı gibi.. Kalk beş paralık davalarla uğraş, o gün ne yemek pişecek miş diye düşün dur..-

— Söyledim de, zaten bu davanın çıkmıyacağını ben baştan biliyordum. Eşek gibi inat etti, al işte, şeytan al diyor şu adamın dosyasını kafasına çarp...-

— Zeytinyağlı fasulya mı yoksa kapama et mi, en çok buna kızıyorum. Davaya mı hiç sıkılmadım, biliyordum zaten. Kaldı ki ben kendini avukatlığa vermiş bir adam değilim, ben-
nım asıl işim, asıl saham..-

— Kendime göre küçük bir oda kiralarım. Akşama ka-
dar kitaplarımı sonra gazetemi aldım mı doğru kahveye, son-
ra da Paris artık, Paris..-

Bir sigara daha yaktı ve yüksek sesle tekrarladı.

— Paris..-

Yazhanesinden çıkınca hemen eve gitmedi, çarşıda dolaş-
tı. Kitapçı vitrininde gördüğü bir fransızca öğretim kitabını
satın aldı. Ertesi günü yola çıkacakmış gibi heyecanlıydı. Şe-
hir artık ona herşeyiyle yabancıydı. Bir meyhaneye gitti, içti.
Paristeki kahveleri düşündü, şarabını ağır ağır içiyor, gazete-
sini okuyordu.

Evde karısını umulmadık bir şekilde buldu. En yeni elbi-
selerinden birisini giymiş, süslenmişti. Hasan bey'i güler yüz-
le karşıladı. Ayakkabılarını çıkarınca terliklerini verdi, otu-
runca sigara tablasını yanına koydu.

— Bak bu gün ne yaptım, sen gittikten sonra düşündüm,
düşündüm, nihayet buldum. Çoktan börek yemedik. Önden et
suyuna bir çorba, arkasından kıymalı börekle komposto, na-
sıl liste.. Seversin diye başka bir şey yapmadım..-

Hasan bey bir sigara yaktı, gözleri kırıştı, dudakları seğ-
redi.

— Haa yufkayı da kendim ağıttım, bak..-

Hasan bey birşeyler söylemek istedi, bulamadı.

— Öyle çarşı yufkası değil..-

— Bu ne şıklık.. Maaşallah..-

— Beğendin mi..-

Hasan bey tekrar sustu.

— Dava ne oldu Hasan.. Rauf kimbilir ne yapmıştır..-

—

— Büyük bir başarı bu senin için Hasan..-

Hasan bey hızla yerinden kalktı, karısının yanına gelince
durdurdu. Kolları boşlukta sallandı kaldı.

— Ben, dedi, kararımı verdim, Paris'e gidiyorum..-

Karısı bir şey söyleyemedi, şaşırılmıştı. Mutfağa gitti, gel-
di tekrar oturdu. Bir zaman sustular. Hasan bey geniş adımla-
larla dolaşıyordu. Ama kadın çok durmadı, sordu.

— Yemek yemiyecek misin Hasan, dedi, çorba ısındı da..-

MERAL ÇELEN

Y A P M A K İ Ő İ

Köşemde, sessiz, çayımı yudumluyordum. Benden başka tek oturan yok. Hepsine bakıyor, kimseyi göremiyorum. Konuşan, gülen, çekişen, somurtan, giden, gelen bir yığın insan. Ben de onlardan biri. Tek başıma oturmuş, çayımı yudumluyorum.

Benim için, "kolay mutlu olmayan, içine kapanık, soğuk, karşısındakine değer vermez..." falan derler. Ben de dinlerim. Gerçekten böyle olup olmadığımı, daha doğrusu neden böyle göründüğümü bilirim. Herkesten iyi, herkesten çok. Gözlerim içime çevrilmiş, kendime bakarım. İçimden sesli sesli konuşurum da, başkalarıyla yavaş sesle bile konuşmam.

Arkadaşlarım,

"Şu adam nasıl?" diye sorsalar, dudak bükerim. Yakışıklı olup olmadığım görünem bile. Onun içini görmedikçe ilgilen-dirmez beni.

Kardeşim.

"Beni seviyor musun?" diye boynuma atılır. Onu sevip sevmemek elimde değildir ki! Sorusuna şaşarım.

Doğanın güzelliği her zaman sarmaz beni. Bir onun için çıkıp dolaşmam. Biri, "ne güzel!" dese, "güzel!" defim. Başka türlü olmak, doğanın cinde değildir.

Kendi kendime konuşmağa öyle alıştım ki, arada bir, iki söz edince şaşarım. Bazı onlar konuşurken, tartıp, süzüp ortadan bir şey söylerim. Bakarlar, susarlar. Sonra hiç konuşmamışım gibi, aralarında konuşurlar yine. Yalnız kalınca, hepsinin adma bir bir konuşur, "kendimi de katarak!" çekişir, tartışır, suçlar, kendimce doğruyu bulur, çıkarırım ortaya. Sonuç, bana en yakın, en çok bildiğim, duyduğum, inandığım-dır.

Neden böyle olduğunu kendime sordum. "Başka türlü olmadığımdan!" dedim, "Kendini böyle hazırlamaktan!" dedim.

"Küçükken çok yalnızdım. Kendimle oynadım, kendimle konuştum, kendimle çalıştım!" dedim. Yine de tam bir karşılık bulamadım.

Şimdi büyümüşüm, usum birşeylere eriyor. Biraz güzelleşmişim. Az çok giysilerim var. Çalışıyorum. Ondan, bana yansır, konuşur, sever görünürler. On yıl önce nerelerdeydiniz? Annem bile saçlarımı çeke çeke örerdi.

O küçük kızı, yendim, değiştirdim, adam ettim. Küçükken yanıma sokulmayanlar, sonradan arkadaş olmağa can atılar. Yüzüme bakmayanlar, arkamdan koştular. Annem, babam, "kızımız!" diye göstermelik yaptılar.

Ben başka bir ben oldum. Herşeyimi, duygumu, düşüncemi, üzüntümü, sevincimi, saklar oldum. Belli olaylar karşısında, belli davranışlarım oldu. Hiç birşeye şaşmaz göründüm. Şimdi, burada oturan benle, içimdeki ben, başka başkadır.

Şu karşımda oturan adam, uzun bir süredir, bana bakıyor. Biliyorum. Bildiğimi, o, anlamamıştır. Hiç göz göze gelmedik. Onu görmemi bekliyor. O, başka yönler bakarken, yeşil gözlerini, siyah saçlarını, uzun boyunu gördüm. Hangi kızın olsa hoşuna gider. Bunca kişi içinden, neden bir onu gördüğümü bilemem.

Bilmek istediğim tek şey, o adanın kafasının içidir. Apaçık, yapmacıksız, gerçek beni, kalbi, duygusu... Belki benim kadar yalnız, benim kadar yapma bir kişi... belki de içten bir adam... Yalan söyler mi, söylemez mi? Kendine bile... Ya da, kendi kendini bile aldatan bir adam...

O adamı tanımak isterdim. Yanında başkaları olmasa, gider, otururdum. Eskiden beri tanışıyormuş gibi hemen anlaşırdık! Onun aradığı ben, benim aradığım o olurdu! Yüzümüz, ellerimiz, konuştuklarımız bile yabancı gelmezdi! Ortak duygularımıza, düşüncelerimize, sevinçlerimize şaşırdık! Uzun yollar kısa, yapraksız ağaçlar bahar dalı, somurtkan insanlar mutluymuş gibi gelirdi bize! Yeryüzünde herşey birdenbire değişiverirdi!.. Belki ben bile...

Ben burada, her zaman bir başıma oturur, çay içerim. Ama, hiç böyle saçma şeyler imgelemem. Adam, bir sevimli, bir güzel, kaptırdım kendimi... Yapma ben gitti, gerçek ben oldum! Birden ayaklarımın ona doğru gittiğini, ellerimin onunla sıkıştığını gördüm. Yanında kimseler yoktu. Adam, hep öylece duruyordu! Ellerimi, ayaklarımı görmemiş, hep bana ba-

kıyordu. Ellerimin ardı sıra, sözlerini duymak için kulaklarım, konuşmak içim ağzım, sıcaklığını duymak için bedenim gitti... Gitti de yanı başında durdu... Benden giden bu bene bakakaldım! Ne kızdım, ne sevindim! Şaşıtm... Çayımı içerken gözgöze geldim adamlar. Göz kırptı bana!..

Bütün kanım tepeme çıktı... "Geri dönün ayaklarım, geri dönün!" Oraya giden ben değilim. "Ellerim, ağzım, kulaklarım geri dönün, gelin bana! Konuşacak sözümüz, duyacak sözcüklerimiz yok!" Onlar, beni duymamış gibi oradalar. "Geri dönün!" diye bağırdım. Hepsi utanmış, geldiler.

O adamı düşünüyorum. Göz kırparken kendisi miydi, değil miydi?.. Bana bakıp bakıp kendine kızınca, ilk elde göz kırptı. Böylelikle beni küçültüp, kendini, yakışıklılığına, güvenine karşı temize çıkardı.

Belki de, adamın, elleri, ayakları gelmiştir bana, hiç aldırmamışımdır. Terslemiş, kovmuşumdur. Her neyse... Kızdım, kalktım. Dışarı çıkarken, bir gözünü oyup, cebime koydum. Eve giderken, denize atacağım.

Biraz önce beni bırakıp giden ayaklarıma kızıp, birikmiş suların içine girdim. Eldivenlerimi de giymedim. Kulaklarımı rüzgârda bıraktım, ağzımı büzdüm. Onların birşey istemesi ne denli yerinde olur? Usuma kulak verip, onun dediğini yapmaları gerekmez miydi?

Işıklar yanmış, her yer parlıyor. Hafiften yağmur yağıyor, hoşuma gitti. Yürüyorum. "Şu sürede eve gidip çay içseydim, annem sevinmez miydi? Babamla iki söz eder, kardeşlerimin derslerine bakardım. Onları bunca sevip, uzak durmam neden? Hep bunları sorarım kendime de, kapıdan girince bir başka kişi olur çıkarım. Sabahleyin, terliklerimi yerine koymamışsam, yine onları yerde bulur, değişirim. Bir betik karışmışsa kızarım. Masa toplanırken, tabağım kalkmamışsa, darıılırım!... Onların tanımadığı, sevemediği ben olarak kalırım. Yapma ben!.

Şimdi eve gider, soyunurum. Ellerimi, ayaklarımı yıkarım. Annemi babamı öper, kardeşlerime sarılırım. Yemek yerken konuşur, gülerim. Anlaşmak için biraz da ben çalışmalıyım. Benden ürkmemeli, "bizi sevmiyor!" dememeliler. Onları seviyorum.

Bir dirseğin, bir kişilik yerden gelip, hızla bana çarptığın-

dan, bunları düşünüyordum. Üç kişiydiler. Sırıttılar. Ellerim adamın yakasına sarıldı, tokatladı. Tükürdüm, söglendim. Gözlerim ayıpladı. Ben yürüyordum. Ellerim o adamlarla gitti bir süre...

Ağzımı susturdum. Ellerim, geri çektim diye kızdılar, küstüler. Yalvardım, yakardım. "İyi elim, sana yakışmaz!" dedim. Kandılar. Benimle birlikte yürüdüler.

Eve az kaldı. Denizin buradan görünmesine bayılırım. O kısacık yolu uzattığım çok olmuştur. Üfak yağmur damlaları, denizin yüzüne pıtır pıtır dökülür. Karanlıkta birşey gördüğüm yok, ama öyle olduğunu bilirim.

Bazı, ölünce, su olacağını düşünürüm. "Kimi de, toprak, bitki, renk olacağını düşünür!" Su olup denize karışacağını, gemilerin, sandalların, insanların yüzeceğini, kabarıp dalgalanacağını, yağmur olup yağacağını, ırmak olup akacağını düşünürüm. Su olunca bilinç yok artık! Su balık, çiçek, renk... Sen yoksun! Ne olduğunu bilemezsin!...

Su yağan yağmurda kimler var acaba? Bazı, su içerken, canlı gibi görürüm de, iğrenirim. Suyu ellerimi batırır, binlerce yıl önceki insanları okşar, severim. Buğu, yağmur, dere, ırmak, deniz... Soğuk!...

Bir usum kaldı bende, uçtum denize. İlk önce, gözü fırlattım balıklara... Kaşıttılar.. Yüzmek bilmem, çırpındım, durdum. Kıyıya çıkmağa çalışan "ben" e bakıyorum. Sırılsıklam! "Gel!" diye sesleniyorum. Koşuyor. Birlikte eve yollanıyoruz.

İkinci çalışmada kapı açıldı. Kardeşim yüzüme bakmadan kaçtı yukarı. Yerde duran terliklerimi giydim. Biri ters dönmüş, yorgun... Merdivenleri çıktım. Yemek hazır. Oturdum. Yanımda annem vardı. "Anneciğim!" diye öptüm. Annem şöyle bir yüzüme baktı.

Hepimiz yemeklere saldırmış, yiyoruz. Babam,
"Eline sağlık!" dedi.

Kardeşlerim,

"Çok güzel olmuş!" dediler.

Ben de,

"Güzel!" dedim.

Annem,

"Sen bunu sevmezsin pek!" dedi.

Önüme baktım, sovanlı yahniymiş. Küçük, kabuklu soğanlar duruyor tabağında. Etlere dokunulmamış.. Suyuna banıp

banıp yiyormuşum!...

"Yok canım, nerden çıkardınız?"

Bozuldum. Yemeğe çalıştım. Konuştum, güldüm, onları dinledim. Masayı da topladım. Odama giderken, babam;

"Bu akşam bizden birşey isteyecektin ama, bir türlü anlayamadım ne olduğunu!" dedi.

Şaştım, kaldım.

"Nerden anladın?"

Dudak büktü.

"Bilmem! Bana öyle geldi belki!"

Şaşkınlığımı toplayıp, odama gittim. Işığı yakmadan öylece uzandım. Kendimi nasıl sakladığımı, yapma ben'in korkunçluğunu anladım. Gözüme uyku girmedii.

Yağmuru dinledim, hızlannuş. Yıkanaan tabak seslerinin hepsini kırdım. Onların gülmelerini duyup ağlarım da, sırlıslıklam olurum diye, kulaklarımı tıkadım. Anneme kondurduğum öpücüğü geri alamadım ama, sesimi, odalarından toplayıp getirdim. Başucumdaki betiği fırlattım. Terliklerim ayaklarımdan düştü. Sırtımdakileri çıkardım.

Bir de baktım, ayaklarım beni bırakmış gidiyor. Yalın-ayak, taşlara, çamurlara, soğuğa aldırmadan gidiyor. Ellerim, gözlerim, bedenim, hepsi birden gidiyor... Bir usum kaldı, bir yapma ben!.. Gerçek ben gidiyor. Darılmış, kızmış, sevgisiz, yalnız gidiyor. "Geri dönün ayaklarım, geri dönün! Yollar kötü, yollar pis!.. Ellerim, senin yerin burası, gel!.. Ben buradayım, geri dönün!.. Burası bizim evimiz, bu oda benim!.." Sol ayağım daha yavaş, sağ ayağım onu çekiyor. Ellerim onunla beraber! Geldiler! Yan döndüm!...

Kapı açıldı, annem geldi. Elini alnıma koydu, eli ıslandı. Saçlarımdan öptü.

"Ne oldu sana bu akşam?..."

"Dönemedim!"

Başka birşey sormadı. Hastayım sanmıştır. İyiiki ilâç getirmedii. "Dönmem gereksiz artık!" Yine sormadı. Delirdiğimi, yakında oynatacağımı düşünmüştür. Ya ona;

"Bir adam bana göz kırptı" deseydim, ne derdi?

REMZİYE BATUHAN KOPER

OY FADİME

Böyle körpe karı bunca işin üstesinden nasıl geliyor, bir gün eli bıçaklının biri pekmezini akıtacak diye yaka ısırıyor-
du köy halkı. Hoş o da öyle öfkesi burnunda bir tazecikti ki, yanma salâvatla varılırdı. İne cine göz dağı vermek için karanlıkta şarkı söyleyen bir çocuk gibi yapmacıktı cayırtı vermesi sağa sola. İçinde, korku yaprağının titremediğini söyleyemezdi kendi kendine. Geniş topraklarının ortasında tünemiş baba evinde oturmakta inat ediyordu. Kurda çakala nanik yaparcasına kapısını açık bırakmakta direnmese gine iyiydi.

Akşam üstü tarladan dönen adamlarının yemeğini verdikten sonra pencereye çıkıp, gidişlerini seyrediyor, sonra üç küçük çocuğunu yatırıp makinasının başında şarkı mırıldanarak ufak tefek dikişlerini dikiyordu. Çamuru karnında çiçeği burnunda denecek kadar genç olmasına rağmen, gözü gibi baktığı sebzeleriyle uğraşmak, çocuklarının bitmek bilmeyen bezlerini yıkamak ellerini el kılığından çıkarmıştı. Toprak onun sevgisine karşı istediğini veriyordu ama, ondan da çok şey alıyordu. Onun sevgisini anlıyordu toprak. Güneşin altında alabildiğine geriniyor, doğuran bir kadın gibi gururla gülümsüyordu sanki. Domatesler al'ı, biberler yeşil'i, patlıcanlar mor'u övüyorlardı güneş'e; Fadime'nin bahçesiydi o. Eve en yakın olanı. Daha ilerde püskül püskül lâzutlar. Mısır kazanı kaynamadan geçen yaz'a yaz mı derdi Fadime? İşçisi vardı ama toprakla oynamaya bebeklerle oynamaktan daha önce başlamıştı. İşin doğrusu bebekle oynamaya pek vakti olmamıştı. Babasının göz bebeği olmasına rağmen daha geyik etine girmeye başlar-
ken gelin etmişti onu. O ne kadar tez canlıysa kız kardeşi de o kadar tembel, çeki taşı gibi, olduğu yerden kıpırdamak istemiyen bir kızdı. Fadime yirmiye varmadan üç çocuk doğurduğu halde öteki daha yapma bebekleriyle oynamaya devam edi-

yordu. Ona imrendiği olurdu bazı bazı. Bu koşuşmanın sonu yoktu, bunu çok iyi biliyordu, hele ana baba öldükten sonra.

Toprak ne kadar boş duruyorsa onun karnı da ancak o kadar boş kalıyor, sonra gine içerden tekmeyle çalınan bir davul halini alıyordu. Evde çocuk sesleri gittikçe artıyor, gençliğinin istediği çalgı çağanak yerine, kulakları hep beşik tıkırtısı ve çocuk vıyaklaması duyuyordu. Güneş onu yataкта bulamazdı hiç bir sabah. Evi gıcır gıcır olana kadar temizliyor, ovuyor, kendisiyle beraber tahtaları da eskitiyordu. Yalnız akşam üstleri içini anlatılmaz bir korku sarıyor, gittikçe kararan fındıklığa doğru ürkek ürkek bakıyordu. İşçiler tarladayken daha rahat oluyordu içi. Onlar evlerine, köyün bütün erkekleri teravih namazı için camiye doğrulunca yalnızlık, erkeksizlik onu ürpertiyordu. Şarkı mırıldanarak makinada dikiş dikeyor, arada bir de duvarda asılı altı patlarına bakıyordu. Bu saatte insanı az, Allahı boldu Dırvana'nın. Ramazan olduğu için, kemencesinde riv riv riv birşeyler çalıp açık saçık şarkılar söyleyerek onu kızdıran ihtiyar da yoktu. İhtiyar, terkedilmiş bir fırın gibi bomboş ağızda en olmayacak lâflar geveleyip onunla ek dalaş olmaktan vaz geçmiyor;

"Oy Fadime Fadime

Bu gece sına beni"

diye onu çileden çıkaran şarkıyı söyliyerek eğleniyordu. İyileşmiş bir çıban yeri gibi garip bir özlemle bakıyordu, ihtiyarın her gün çite dayanıp durduğu yere. Bir daha ona kızmıyacağına söz veriyordu kendi kendine ama yakası açılmadık lâflarla dolu şarkılarından hem hoşlanıp hem utanarak kuzacağını biliyordu.

Farkında olmadan gülümsiyerek pencereye doğru gitti. Gözlerine inanamadı. Bir erkek dolaşıyordu güzelim sebzelerinin içinde. Kız kardeşi çoktan horlamaya başlamıştı. Çocuklar da mışıl mışıl uyuyorlardı. Duvardaki tüfek lâmbanın soluk ışığında olduğundan daha büyük görünüyordu. Tüfeğe uzandı. Elleri titriyordu. Karnında çocuk ilk defa oynadı. Akşama kadar koştuğu halde yorulmak bilmeyen Fadime sanki yedi yıllık yorgunluğunu birden duymuş gibi dizlerinin büküldüğünü hissetti. O anda, bir yaşındaki oğlu içini çekti, yine uyumaya devam etti.

Yavrularını korumaya hazırlanan bir hayvana benzetti kendini. Çok dikkat ettiği halde merdivenin en çok gıcırdayan

yerine bastı, öfkелendi. Ortalığı çok iyi seçebildiğı halde tüfeğı tuttuğı için havada olan kolu kapıya çarptı. Cinleri iyice tepesine toplandı.

Adam boylu boyunca yere uzanmıştı. Fadime hışımla yaklaştı, tüfeğı adamın beynine doğru uzattı; "Ses et, kimsun? Vurdum seni." diye sordu.

Adam ufak tefek, cılız bir şeydi. Yüz üstü yatmış, geri geri sürünüyordu. Biraz uzaklaşınca tüfeğı farkettil karanlıkta; "Öğğğğ...." diye, korkudan katılmış boğazından acalıp bir ses çıktı. Sonra yarı bükülmüş durumda kaçmaya başladı. Fadime yine sormakta devam ediyordu; "Ses ver deyrum, kimsun, nesun? Vuracoğum seni" diyordu. Adam meyilli topraktan inince koşmaya başladı.

Fadimenin tüfeğı ancak o zaman havaya doğru konuşmaya başladı. Zaten onun da Allahın binasını yıkmaya hiç niyeti yoktu. Tüfek sesi adamı daha da hızlandırdı, gölgesi fmdık ağaçların içinde kayboldu.

Fadimenin sessiz dünyasını tüfek sesi cehenneme çevirmişti. Evde üç çocuk birden ağlıyor, köpekler havluyor, camiden fırlayan erkeklerle kadın çocuk bütün köy halkı Fadimeye doğru koşuyordu. Fadime inme inmiş gibi olduğu yerde kalmış, tüfeğı toprağına doğru eğmiş öylece duruyordu.

Yetişip etrafını çevirdikleri zaman hepsi bir ağızdan; "Ne vurdun? Kim idi? Ne idi?" diye soluk almadan sormaya giriştiler.

"Pilmeyrum" diye cevap verdi hepsine. Bir şey söyleyecek gücü yoktu.

O gece yattığı zaman düşündü düşündü. Kocasını Sürmene-den döndüğü zaman bu iş kulağına nasıl gidecek diye merak etti. Uykusu kaçtı. Kimbilir kimdi oraya gelen. "Genç kari alirmisun, işte boyle, eve alur erkekleri" diye adamı iyice fitilileyeceklerdi. Sağa döndü, sola döndü. Bir türlü uyku tutturamadı. Bir kaç kere çocuklar için kalktı, yattı. Sonra tatlı bir uyku kolunda bacağımda doladı. Güneş onu ilk defa yatağında yakaladı.

Boşunaydı Fadimenin tasaları. Gençti, çocuktu ama kocasın bağılydı. Bunu bilmiyen, ona inanmayan yoktu. Ondan yüz bulamıyacağına her erkek o kadar emindi ki, bunun için kocasının yerinde olmayı istemiyen yoktu. Böyle kaşık düş-

manma can kurbandı. Tok gözlü, ekmeğine koç, hem de yakışıklı karıydı. İrgatın karnından çok gözü tıka basa doymazsa iş yapmıyacağını bilirdi. Bunun için de en iyi ekin onun topraklarından çıkıyordu. Anbarını nısırla dolduran işçiler kendi anbarlarını dolduruyor gibi sevinç içinde, şarkıyla türküyü çalışıyorlardı.

Fadime kendine güvenle seyrediyordu hepsini. İleriyi düşünüyordu o. Çok ileriye. Okuma yazma bilmemenin acısını çocukları bilmiyecekti. Onların bilmedikleri şey, sadece bu, bu acı olacaktı. Kalçasından aşağı kadar inen, uçları lüle lüle, örgülü saçlarını omuzundan geri atıp, pencereden, civcivlerini bulduğu yeme çağıran tavuğa baktı, gülümsedi.

Gelip geçen erkeklerin "Ben hirsuz değilim. Vurma beni Fadime" demeleri adet olmuştu artık. Çalmaya gelen adam korkudan hasta yatmış, hırsızlığa tövbe etmişti. Ama Fadime'nin en kızdığı şey, adamın aşyeren karısı için biber çalmaya gelmiş olmasıydı. İsteseydi vermezmiydi sanki. O kadar mı kötüydü? O kadar mı eli sıkıydı yani?

Bir de köyde cesur karı diye adı çıkmıştı. "Erkek gibi karı" olmuştu artık. Hepsi iyi hoş ama, onun kendine sakladığı bir sırrı vardı. Çok cesurların aslında büyük korkaklar olduğunu öğrenmişti. Hiç kimse, ateş ederken, dizlerinin, sineği kovarken dizini oynatan at dizi gibi gidip geldiğini bilmiyordu.

AYSEL ALPSAL

ORDUNUN DERELERİ

Güneş otobüsün üstüne çakılı. Geçtiğimiz yollara, boz tepelere, arada bir rasladığımız avuç içi kadar yeşilliklere bu kavurucu sıcağı biz serpiyoruz sanki. Oturduğum yerde güneşten yeni kopmuşcasına alev alevim. Sırtımdan bacaklarımdan terler akıyor. Baktım silmekle baş edemiyeceğim. Peşini bıraktım. Varsın aksın. Onun yerine kendi kendimle didişip duruyorum. Çok kızgınım şu, kafamıza yan gelipte davranışlarımızı düzenleyen nesneye. Beni buralara itelemesinin ne anlamı vardı sanki. Neymiş? Ankaradan sonra Merzifona gideceğim diye İstanbulda karar vermişim. (Sanki her kararımı ucu ucu-na yerine getirirmişim gibi.) Yollara düşüşümün tek nedeni bu işte. Hay okararında kararı vereninde... Gerçi odanın bir köşesine büzülüp te kara ticaret hukukunun bitmek bilmeyen sayfalarında bir o kadar uzun düşüncelere dalarken Merzifonun bağlarını, yeşilin binbir türlüünde dinlenmeyi kurmak bile tadına doyumaz bir mutluluk veriyordu. Veriyordu ama... Şimdi bunların hiç bir değeri kalmadı gözümde. Yeşilin de bağların da mutluluğumla ilgisi kesildi. Mutluluğumla mı? Bu kavramın sonundaki 'M' eki fazla. Mutluluğum yok benim. Hiç bir şeyim yok. Duygularımın düşüncelerimin tümünü tümünü sıcak sömürdü. Pörsümüş, bomboşum. Tuhaf, tedirgin bir boşluk bu. İçim geçti bayılacağım sanki. Vücudumuzla duygularımızın bu kadar birbirine bağlı içli dışlı olduğunu bilmedim. Duygularımızı özgür sanırdım. Oysa şimdi yalnız sular düşünebiliyorum. Soğuk, buzlu sular. İçiyorum. Yıkıyorum.

— Çakır bizi öğle yemeğine dağ lokantasına yetiştirecen mi?

Dönüyorum. Yine o geveze adam. Büyük annem "Nasıl da dil kıra kıra konuşuyor" derdi güzel konuşmaya komikçe özenlere. Bu da öyle ama ne sesinin havasını değiştirebiliyor

ne de baştaki kaları söyleyebiliyor.

— Sen emrettikten sonra dağ lokantasının lâfımı olur diye cevaplıyor Çakır. Alimallah Çoruma bile uçururum. Sen Çakır ne belledin Selâmi bey.

Soförün dudaklarına kurulan iğri gülümseyişi dikiz aynasında (Başka adı var mı? bilmem) yakalıyorum. Selami bey böbürlenerek çevresini süzüyor. Gözleri bende karar kılanda başımı çeviriyorum. Adamın kara etli suratına gömülen küçük, yılışık gözleri ne zaman o yana baksam ipil ipil bana dikilidir. Bakışlarında kendimi bir tabak yemekmişim gibi görüyorum. Bu tiksindiriyor beni. Boğuk özentili sesiyle:

— Yooo! o gadarı da fazla, diyor. Uçmaya hiç gelemem. Geçende bizim deli Amette cipinle uçurmaya galktı da ahiretin gapısından zor döndük. Duymadın mı?

— Yo duymadım,

— Nasıl duyman? Hani benim emmi oğlu Amet varya. Beni cipinle Songurluya götürüyordu. Yolda önümüze Zeynelin cipi geçmez mi?...

Dinlemiyorum. Adam çöştükçe çöşüyor. Otobüsün gürültüsüne dolanıp duran hırıltılı sesinden başka konuşan yok. Hof be! Gücüm olsa sesimin yettiği kadar "sus be herif" diye bağırıp boğazına yapışacağım. Nasıl cam konuşmak istiyor anlamıyorum. Benim parmağımı oynatmaya gücüm yok. Yığılıp kalmışım. Başımı pencereye dayıyorum. Yüzüme tozlar yapışıyor.

Bomboş, düz anlamsız ovaların boğucu, sıkıcı sessizliğinin otobüsün içine uzanmış bir parçasıyım. Duygularımın tümü kurumuş. Kendimin karşısına geçmiş şaşkın şaşkın bakınıyorum. Gözlerim içimde şu insansız ovalardaymışcasına tek başına dolaşıyor. Her adımda, her cümlede yerli yersiz ismini andığım, her anışta da yüreğimin tatlı bir mutlulukla dolduğu Tarığa bile raslamıyor. Oysa otobüse daha binerken onun özlemiyle çepçevre sarılmış nasıl dayanacağım diye kara kara düşünmeğe koyulmuştum. Hani nerde şimdi? Bir üzüntü bir özlem, bir kımltı yok yüreğimde. Nerdeyse Tarık da kim diyeceğim. Öylesine uzak ki benden. Yalnız sevgim mi?.. Her duygum dipsiz bir yabancılıkta yitiyor. Bunalıyorum.

Arkamdan gelen bir öğürtüyle tamamım. Zaten migdem ağzımda. Gözlerimi kapıyor, burnumu sıkı sıkı tutuyorum. Ama boşuna o ekşi pis kokuyu duyuyorum yine. Başımı pen-

cereden dışarı çıkarıp derin nefes alıyorum. İçeri çekince biraz daha iyiceyim. Arkama yaslanıyorum.

— Her yerde beni böyle utandırırırsın diyor kusan şişman kadının kocası. Biraz kendini tutsan olmazmıydı. Herkes can taşıyor. Yalnız seninki mi can.

— Nasıl tutayım gelince. diyor. Bana acıyacan yerde kızyon. Hiç mi merhametin yok? Kimden utanıyon? öndekinden mi?

— Sus be karı. Rezil mi edeceğin bizi elaleme.

Kadın ağlıyor. Kadının bana ters ters bakmasının sebebini kendisi gibi atkı örtünmemem sanıyordum. Yanılmışım. Otobüste benden başka başı açık kadın yok. Çoğu atkılı. Assubayın karısının baş örtüsü var bir. Yoldan aldığımız üç köylü kadında atkisiz. Buram buram terliyorlar da başlarını açmayı akıl edemiyorlar. Öylesine bağlanmışlar ki geleneklere ölseler bile açmıyacaklar. Beni ne kadar kınadıklarını bakışlarıyla belli ediyorlar. Oysa elbisem hiç de açık değil. Aldırdığım da yok ya.

— Hemşiranım biraz kolanya al açılırsın.

Yine benim Selami bey (ciğim) elinde koca karınlı bir kolonya şişesini arkaya kadına, sonra bana uzatıyor. Boynuma yüzüme sürüyorum kolonyayı. Yine dolduruyor avucumu. Gü-lüyorum.

— Çok teşekkür ederim Selami bey diyorum.

— Bak hele diyor keyifle adımlı da nereden öğrendin.

Gülüp başımı çeviriyorum. Yoksa hemen ahbablığa başlayacağız.

Oh! açıldım epeyce. Beynimin uyuşukluktan sıyrılışını görüyorum sanki. Omuzlarımdan bir yük kalkmış gibi. Yerimde doğruluyorum. Acıkmışım. Miğdem eziliyor. Çevreme bakıyorum. Otobüstekiler sessiz. Yabancı yabancı bakıp duruyorlar birbirlerine. Karşı pencerenin yanındaki assubay uyuyor. Karısı bundan pek hoşnut değil anlaşılan. Kıpır kıpır yerinde. Hemen arkasında oturduğum çakır da bir türkü tutturdu. Deminki bunaltım geçti. Ama tedirginim, huzursuzum. Bir şeyler bekliyorum. Olmasını arzu etmediğim bir şeyler. Tarığı düşünüyorum. Yüreğim burkuluyor. O kadar. Evet hepsi bu kadar. Tarık Tarık diyorum. İçimde hiç bir yankı vermiyor. Ne bir ılıkılık ne de bir mutluluk var. Korkuyorum.

— Çakır senin iş ne oldu?

Selami beyin lâfları sessizliğin üstüne patır patır dökülüyor. Çakır türküsünün kesildiğine sıkın konuşuyor:

— Hangi iş bu?

— Seni hacı Alinin gızını alıyon diye duymuştum da.

Çakır sağa sola dönüyor. Sol eli direksiyonu bırakıp yukardan bir sigara alıyor. Kararsız. Bu lâfın açıldığına kızgın. Bir süre susup dikleşiyor.

— Vermiyorlar. Anası istemiyormuş.

— Vay it oğlu it gara gızına senden iyisini mi bulacaktı? Ne sebepten vermem diyormuş?

— Şoför milletine verilecek kızım mızım yok diyormuş.

— Ne görmüş şoför milletinden ha. Ağzımı bozdurmasın yani şoför milleti ne...

Selâmi beyin küfür yayılımına ben de (tabii içimden) katılıyorum. Gerçekten ağabeyimin "kardeşimi sana emanet ediyordum" dediği bu iri kıyım, yakışıklı temiz yüzlü şoföre yakınlık duymuştum ta başından. (Belki de gözlerinin mavi oluşundan.) Selâmi beyin yanında elleri hep kucağında oturan adam:

— Açıldı da söylüyon diyor. Anası Zöhreyi sarı Osmana vercamış diye duymuştum. Sen yine benden duymuş olma da. Gızın gönlü varsa kaçır gitsin be Çakır. Ne uzatıp duruyon.

— Yoo! bak bunu iyi demedin Hasana diye Selâmi bey atılıyor. Hele bi Merzifona varalım. Bi de ben göreyim bakalım. Şu hacı Aliyi.

Çakırın hikâyesi hepsini sardı anlaşılan. Her kafadan bir ses çıkıyor. Bindığımızdan beri bu kadar gürültülü olmamıştı otobüsün içi Çakır tedirgin. Kıpırdanıp duruyor yerinde. Aynadaki yüzü çatkın. Çizgileri kırış kırış. Selâmi beye içinden kalayı basıyordur herhalde. Bende olsam kızardım. Adamın sevgisi ortaklık konu oldu.. Herkes bir ucundan çekistirip duruyor.

Lâfları izlemiyorum artık. Arkama dayanmış, gözlerim Çakırda, kafamda bir hikâye düzüyorum. Kara gözlü kız, gözüne dek sarı Osman ve Çakır. Olaylar, kişiler birbirine karışıyor. Yarıya gelmeden sıkılıyorum. Hikâye dağılıveriyor. Yüreğim kabarıyor. Göğsümü itip çıkacakmışcasına genişliyor. Kımıltısız pencereden bakıyorum. Hep aynı...

Otobüstekilerin Çakırın konusundaki lâfları tükendi anlaşılan. Ama bu onları da birbirine yaklaştırdı. Herkes yanındakiyle konuşuyor. Çakır da yine türküye başladı. Kalın, yanık

güzel bir sesi var. Gözlerimi kapıyor türkülerde, otobüsten de geçtiğimiz yollardan da uzaklaşıyorum.

Bu türküyü severim. Öylesine yürekten, öylesine duyarak söylüyor ki her kelimesi içime işliyor. "Vermem seni ellere" derken gerçekten inanıyor insan buna.

Yüreğim eziliyor. Ağlamak istiyorum. Kıskanıyorum bu kızı, bu sevgiyi. Çocuklar gibi bağırarak geliyor içimden "ben de isterim" diye. Büzülüyorum. Çakır bütün sesiyle sevgisiyle söylüyor.

Ordunun dereleri
Aksa yukarı aksa
Vermem seni ellere
Ordu üstüme kalksa..

Bu sözler yüzlerce dönüyor kafamda. Sonunda Tarık birden geliyor, kurşun gibi oturuyor yüreğime. "Acaba o da se-ver mi beni bu kadar?" diye düşünüyorum. Bağırır mı bütün dünyaya "vermem seni ellere" diye. Bilmiyorum. Kendim de dermiyim onun için bu sözleri. Onu bile bilmiyorum. Oysa daha dört saat önce onunla ölesiye doluydum. Gözlerimde çocuksu gülüşü, mavi bakışları, kocaman elleri nasıl canlıydı. Otobüs her ilerleyişinde Ta-rık Ta-rık diyordu. Boz ovalarda, gökte her yerde o vardı. İçimdeydi. Bendim.

Ankara motorlusunun koltuklarma karşılıklı oturuverdiğimiz gündenberi Tarık bende yaşıyordu. Trende karşılaşmamız önceden düzenlenmiş bir oyun gibiydi. Öyle ya bu kadar sene aynı semtte oturalım, aynı trene binelim karşılaşmalıyız da bir Ankara yolculuğunda karşılıklı oturuverelim. Bana çok tesir etmişti bu. Ama belki de karşılaşmıştık daha önce ben "ne yakışıklı çocuk" diye düşünmüş sonra da unutmuşumdur. Belki de hiç bir şey düşünmemiştir. Eğer imtihana gireceksem veya o deli bozuk konularında kafa patlatıyorsam burnumun dibinde bile olsa suratma bakmamışımdır. Zaten motorluda da o garson olmasaydı hiç konuşmadan inerdik ya. Tarık çay almca bana da "siz de ister misiniz?" diye sordu. Cevap vermeme kalmadan garson önüme bırakıverdi çayı. "Teşekkür ederim" dedim. "Al çayı önümden tanımadığım kimselerin ikramını kabul etmem. Hem sizin çayınız da buz gibidir peş para etmez" diyemezdim ya. Bir de gülüverdim. Ne yapayım huyumdur. Gülmeden edemem.

Parıltılı, ışıklı bir mutluluğun ortasında konuşan, gülen,

seven biziz artık. Trende de, Ankarada gözlerinden sevgi akan, birbirlerinin ellerinde yeni bir dünya kurup ötesine boş veren biziz. Yanındayken dayanamıyacak, ağlıyacak kadar mutluluk, sevgi dolu olan benim. Ama ne yaptım? Sözüm ona bir kararverdim diye tuttum yollara düştüm. Ama yalan bu biliyorum. Maksadım sevgimizi sınamaktı. Kuvvetini ölçmektı. Sanki yarın ne olacağını biliyormuşum gibi, sanki bugüne güvenmenin bu günü yaşamamanın yarını düşünmemenin değerini bilmezmişim gibi bırakıverdim mutluluğumu. Yıllardır zor elime geçen mutluluğu sonuna, beni terkedene kadar yaşamadım da bırakıverdim budalalar gibi. Gelecekte yaşayan budalalar gibi. Ne oldu işte? Nerede mutluluğum, kıvancım, sevgim? Kupkuruyum. Yalnızlık nasılda diken gibi batıyor. Otobüsten atlayıp koşa koşa, tıkana tıkana Ankaraya dönmek için nasıl da delice bir istek duyuyorum. Sanki dönüşümde bıraktığımı mutluluğu, sevgiyi yerli yerinde bulacaktım gibi. Sersemin, kaskafalının biriyim ben.

Taniü Ürer

TÜRKAN ŞARLI

G E L M İ Y E C E K

Kadıköy iskelesi geceleri hep böyle olur; yabancı, sıkıntılı, soğuk... Bütün bekleyen bu yabancı insanlar, vapura girince kayboluverir. Siz, yine, ara ara tanıdığınız yüzleri, yıllardır, birlikte gidip geldiğiniz eski yolcuları çevrenizde görürsünüz.

Bu akşam, daha soğuk, daha sıkıntılı, daha yabancı...

En sonunda kapılar açıldı. Çevremle ilgilenmek, olanları düşünmemek istiyorum. Bir tanıdık çıkacak diye ödüm kopuyor. İşte her yer doldu, vapur da kalktı. Rahat bir nefes aldım.

Tam karşımda, solgun yüzlü, genç bir kadın oturuyor. Koyu kırmızı başörtüsünü, çenesinin altında düğümlemiş. Siyah mantosunun önü, artık iliklenmiyor. İki elini epiyce büyümüş olan karnının üzerinde birleştirmiş, dalgın dalgın denize bakıyor. Yanındaki, yabanlık elbisesini giymiş işçi kılıklı genç adam, kocası olacak. Siyahlaşmış kalın parmak uçlarından ağır bir işte çalıştığı belli.

Lodos var. Vapur sallanmağa başladı. Kadına dokunuyor. Gebe olduğu için belki de... Bütün sarardı. Başını kocasına döndürdü. Bir ilgi beklediği besbelli.

O olsaydı, "neyin var, bir yerin mi ağrıyor, az kaldı," der, beni oyalardı. Yok, yok düşünmiyeceğim. Hiç olmazsa eve kadar...

"Boşuna!" diyorum, genç kadına içimden. "Senin kocan yapamaz bunu. Böyle adamlar, naz çekmesini bilemezler." İşte, adam kadına döndü; şöyle bir baktı, anladı.

— Ne var sanki, buna da lodos mu denir?

Yavaşlattı sesini, gerisini duyamadım. Kadıncağz ellerini biraz daha sıkıştırdı. İçini çekti ve başını yavaşca cama dayıyarak, denize bakmaya başladı.

Onların hemen yanında bir delikanlı var. Saçlarının dalgalarının her birini, ayrı ayrı kabartarak taramış. Tam karşı-

sındaki genç kıza öyle bakıyor, öyle bakıyor ki, ben korktum, kızın yanındaki adamla bir çingar çıkacak diye.. Adam yaşlıca kızın babası olmalı. Aldırmıyor oğlana, görmezden geliyor.

Arkamda oturan bir sürü gencin konuşmasını istemiyerek dinliyorum. Sanki vapurda yalnız onlar var. Kimselere aldırıyorlar.

— Ulan, Fikret sakatlanmasaydı görürdünüz siz!

— Kim demiş, bu sene sizde iş kalmadı. Göreceksin şampiyonluk bizde!

— Serseri, yüz lirasına var mısın?

— Varım be!

Onları duymamak istiyorum. Vapur dalga kıranı dönüyor.. Haydarpaşa'ya da uğrayacak. Eve biraz daha geç gideceğim. Sevindim. Yalnız bir sigara içebilsem....

Fenerin dibince kırmızı bir derecik gördüm. Koyu. ışıksız denizin içinde, oynak, kırmızı, pırıl pırıl.. Öbür baştaki de yeşil yeşil.. Dalgakıranın iki ucundan akıyor gibi.

Sallanmıyor artık vapur. Genç kadın biraz rahatlamış, rengi yerine gelmiş. Ötede, delikanlının yanında, orta yaşlı, kirli trençkotlu adam, deminden beri yediği yemişin kâğıdını yere attı. Yerde yatan kese kâğıdının üstünde küçük bir çocuk resmi var. Mama reklâmı olacak. Çocuğun başı, tam yarısından kesilmiş. İçim bir tuhaf oldu, üzüldüm. Ben, kese kâğıtlarını severim. Miniciğinden, kocamanına kadar, pek sevimlidir kese kâğıtları. Bu işle geçinen kimseler de vardır. Bütün ev, çoluk çocuk, akşamları toplanıp, kese kâğıdı yaparlar. Sabah olunca, evden biri boy boy kâğıtları götürüp bakkallara satar. Ertesi akşam, yine sulandırılmış una bulanan eller, ha bire yapıştırıyor. Zor iş! Vıcık vıcık.. İnsanın parmakları yumuşar, hamur gibi olur.

İskeleyle yanaştık. Kadıncağыз biraz toparlandı. Kocası sert sert:

— Acele etme, dedi.

Zavallı yine büzüldü.

Yolcular, uykulu ve yorgun, ağır ağır çıkıyorlar. Aralarına karıştım. İskelede, soğuk, sert rüzgâr iliklerime işledi. Yakamı kaldırıp yürümeğe başladım. Biraz daha gecikmek için hızlı gitmiyorum. Oraya, eve gidince her şey bitecek. Ne yap-sam, ne etsem, işte kapının önündeyim. Pencereler simsiyah. Bu olmayacak şeyi nasıl da ummuştum! Küçük odada bir ışık..

Işığ! olan bir eve gelmek ne güzelmış...

Sabahleyin doldurup bıraktığım sobadan ev sıcacık. Bu iyi. İyi bir şey var hiç olmazsa.

Ama bu boşluk ne? Her şey yerli yerinde, yine de bomboş ev!... Elbise fırçası, küçük masanın üstünde. Son defa fırçalamış, her zamanki gibi, yerine koymadan da çıkıp gitmiş...

Bir sigara yakayım. Ah, unuttum! İskelede alacaktım, evde kalmamıştı. Bir yerlerde vardır, olması gerek... Bütün kutular bomboş.. Bazı şu dolaba saklar, olmadığı zaman da çıkarırdı. Çekmeyi açmca sağda olacak. Ne yazık yok!...

— Gelme dedim, ona, her şeyini topla git!

Sonra evden nasıl çıktım, görmemek için! Hayır, düşünmiyeceğim. Bir sigara olsaydı..

Biraz uzanıp kitap okuyayım. Kitap, aaa! Kitaplık ne olmuş öyle?... Bütün kitaplarını almış. Demek sahiden gelmiyecek.

Şunu alayım, ilk yaprağmda yazısı.. Doğum günümde vermişti.

— İşte aradığım kitabı buldum.

Nasıl sevinmiştim. Okuyamıyacağım. Gözlerim neden yanıyor böyle!

Vapurdaki kadın ne yapıyor acaba? Merdivenleri inerken, kocası yardım etmiş midir?

Sigara, bir sigara olsaydı. Yatak odasında vardır. Oraya gitmeli. Bulacağım, bir sigara bu evde, bir yerlerde olmalı.

Dolabın kapısı açık kalmış. Elbise askılarına bakm, bomboş.. Rahatsız değil mi askılar? Elbiseler de rahatlamış, neydi öyle sıkış tepiş.

Bu sigara kokusu.. Her zaman kızdığım, kavgalar ettiğim koku.... Simdi kaçmam, kaybolmam diye dolabın kapağını sıkı sıkı kapıyorum. Ah, bir tane sigara olsaydı.

Yoruldu, dayanamıyacağım artık. Başım ağırlaştı, yatağm kenarma ilişeyim biraz.

İşte!..

Masanın üstünde. Birazmı içmiş, sonra unutmuş gitmiş.

Biliyordum, bu evde bir tek sigara olduğunu biliyordum.

ZİYAD NEMLİ

KADAVRA BAŞINDA

Birkaç adım ötemde yatıyor o, işte şurda. Upuzun ve yapayalnız. İnsanoğlunu böyle görmeli bir kez. Yataksız - yorgan-sız, çırlıçıplak. Nefes almadan uyuyakalmış sanki. Yeryüzü ni-metlerinden, yaşama tutkularından el - etek çekmiş. Israrlı bir bozma içgüdüsünün itişile ilerliyorum ona doğru. Ağır ağır. Ne yapacağını bilmezliğin, ya da unutmış olmanın şaşkınlığı sızıyor her yanımdan. Adımlarımın birbirini çelmelemesinden, çelmeleyip beni olduğum yere yıkmasından korkuyorum. İçim-de isimsiz bir duygunun halkacıkları genişledikçe genişliyor ardarda. Ve sanki ısıklar çalıyor. Yılan ısıkları. Birkaç adım ötemde yatıyor. Büyük ve karanlık hikâyesinin sonunu mer-mer masanın üzerine boyluboyunca sermişler. İşte şurda.

Büyük sınavlardan biri mi bu? Yoksa bir deneyiş, bir yok-layış mı beni? Ne bu? Anlamıyorum. Sahneye ilk çıkan bir oyuncu heyecanı var içimde. Yüreğim avuçlarımda atıyor gibi. Ama hayır. Böyle bir heyecanı hiç yaşamadım ömrümde. O heyecanın, o korkunun yabancısıyım ben. Bu başka bir şey. Tanrı beni insanlığımın gerçek aldanışıyla, beni benle karşı-karşıya getirmek istemiş olacak şüphesiz. Savaş günleri geli-yor aklıma. Korkum gözlerimde büyüyor. Ama ben ömrümde savaş nedir hiç görmedim ki. Savaş günleri.. Korkunç gürül-tülerin ortasında büyük alevler ve devce çöküntüler... Ve in-sanların ölümü.. Gövdelerinden ayrılmış başlar, kollar, bacak-lar... Ve kan... - Savaş günlerini düşünemiyorum burda, kor-kuyu da Napolyon gibi bilmiyorum. Ne var ki, ellerimde çocuk-su bir ürkeklik, dudaklarımda bir serüven eşığının buzlu kıpır-danışları. Dokunsam çıkırdıyacakmış, kanayacakmış sanki du-daklarım.

Düpedüz bir cana kıymaya doğru yaklaşmanın sinsiliği var üstümde. Bir başlangıç. Zorunlu ve korkulu bir başlangıç

işte. Düşüncelerimin bir ucu karanlığa saplanmış kalmış: silinmek mutluluğuna erişmiş onlar. İstesem de çıkarıp alamam onları gömüldükleri o karanlık çukurdan. Ölümsüz güzellikler kuyusu ora.

Bıçağımı kaşlarımın ortasına yaklaşıyorum. "Ha" demekle olmuyor başlamak. İnsan bu, bizden biri. Bir zamanlar yaşamıştı, tıpkı bizim gibi. Dünyanızda yeri vardı Tanrımın gününü. Yemesiyle, içmesiyle, gülmesiyle, acı çekmesiyle, nice - nice kimselerle gözgöze gelmesiyle... Bir ömür boyu dostluk alış-verişi yapmış... Ve kimseciklere duyurmadan kendi kitabını yaşamıştı, işin kötüsü. Yaşamış ve tüketmiş. Ne yazık ki, tüketmiş. İşte son sayfası. Korkunç mu demeli buna? Başlamam gerekiyor benim. Bistüriyi kaşlarımın ortasından sol kulağına doğru çekiyorum bastıra bastıra. Sonra çene ucuna, dudak kıvrımlarına, burun kanatlarına doğru koşturarak küçük yaylar çiziyorum. Hayret! Hiç ses çıkarmıyor. Kılı bile kıpırdamıyor. Hani traş olurken kesilen bir noktacığın telâşi? Bu donmuşluk, bu kurumuşluk ne? Ölüm bu mu? İnsanoğlunu sobalık oduna çeviren gerçek ölüm bu demek. İrkiliyorum. Ama irkilmem bistüriyi biraz daha derine indirerek aynı yayları yenilememe engel olamıyor. Bir damla kan... Bir damla kan görmek için, ah!.. Kan yerine renksiz, solgun bir sıvı. Şimdi ölümlü duyuyorum. Ölümü kendime daha yakın buluyorum şimdi. Kelimeleri donduran, kısırlaştıran, hiçe indiren, insanoğlunu güzelim yaşantılardan, duygularından söküp alan "ölüm bu" diyorum. Demek istemiyorum ama, diyorum. Derisini yavaş - yavaş yüzüyorum ya, sırtımı bıçak ağzı gibi soğuk bir ürperti ısıyor. O inatçı hep, inatçı ve inanmış. Susuyor. İçimde çok garip bir his dolaşmaya başladı epeydir. Konuşacakmış gibi.

Yapma. Ben de insanım. Çek şu bıçağı yüzümden. Yüzümün bütün derisini yüzdün çıkardım. En güzel yanımı berbatlaştırdım. Yetmedi mi daha? - diyecekmiş gibi bir his. Pensi, bistüriyi tutan parmaklarıma bakıyorum. Ve onlardan utanıyorum.

Beni ayakta tutan ve başladığım şu işi bitirmeye beni direndiren güce bir ad takamıyorum. Çirkinleştirdiğim şu yüzden kendi insanlığımın pis kokusu havalanıyor. Şimdi de ondan tiksiniyorum. Nedense yaptığım işten utanmak aklıma gelmiyor. Prensle tutup kaldırdığım göz kapağımın altındaki bulanık mavi göze saplanıyor bakışlarım. Göz işte, basbayağı.

Neyi noksan? - diyorum kendikendime. Bir zamanlar bu göz

de ıslıl ıslıl dünyamıza bakmıştı. Çeşitli renklerden, çeşitli güzelliklerden nasiplenmişti, öyle mi? Bu göz. Ve öteki. Kim bilir güzel bellediği kaç kadının, kaç genç kızın memelerine, bacaklarına, gözlerine, saçlarına saplanıp kalmıştı. Bir zamanlar, bir zamanlar... Hiç tükenmiyecekmiş gibi geçen ve yaşanan bir zamanlar... Birden masa arkadaşım Aylâ'ya kaldırıyorum bakışlarını. Aylâ'nın memleri dik - dik. Beyaz gömleği göğüslerinin tümseğini gizliyemiyor. Şu çıplak beden, şu çıplak beden hayati, şu çıplak beden ısıttığı yataklar ve o yataklara giren kadınlar. Bizim gibi kim bilir nasıl sevdiğini, sevilmediğini sanmıştı. Çok yakın bir gelecekte mutluluğa ereceğini nasıl da beklemiş durmuştu yıllar yılı. Kim bilir? Şu beden nasıl yakıcı tutkular, çılgın sapıtkanlıklar elinde kıvranmıştı kaç geceler? O gecelerin sabahlara ulaşmaması için çocukca yakarışlarda bulunmamış mı idi?

Bana "yazmalısın" diyor sanki. Şu bulanık, şu ölüm mavisi göz. "Yazmalıyım" diyorum ben de. Bu göz, insanlığımızın kirli iç çamaşırlarını ortaya dökmemi istiyor sanırım. Ama benim gücüm böyle birşeyi yapmaya yeter mi? Bir arkadaşım ayak ucunda "Avlanmış bir hayvan gibi mısraını düşürüyor dudaklarından. Ve gülüyor ardından. Ben gülemiyorum. Sol eli sımsıkı yumulmuş. Yarın kalmış bir ök alma gecesinde yumulmuştu sanki. O ele bakıyorum ben, öfkeli yumruğa. Öcünü alamamış gibi hayıflanmış şu yumruk kim bilir kaç surata çarpılmış, kaç masanın üstüne inmişti? Ve başı dara düştüğü zamanlarda Tanrıya nasıl açılmıştı?

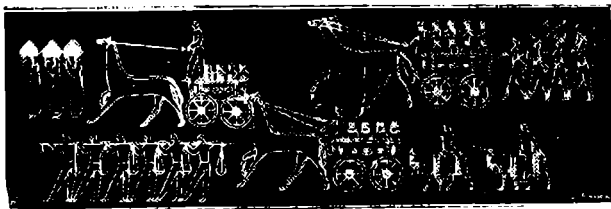
Son parçaları da göz kapakları olarak sıyırdım çıkardım. Bitirmiş olmanın en kalles sevinci içindeyim artık. Oysa inadına susuyor hep. Hafifçe aralık dudaklarında kırık ve soğuk bir gülümseme. Biçimli burnundan başka herşey göçüp gitmiş yüzünden. Üzeri uyuz - uyuz soyulmuş bir burun ne denli çirkinmiş! Şu burun hoşlandığı bir kadının kokusunu içine sindirmek için o dişi beden tenini, saçlarını ve onun çevresindeki havayı nasıl koklardı?

Birden sen geldin aklıma. Kumral saçların, günlerimi karalara boyuyan gözlerin geldi. Sonra o keçi inadın, yapmacığı sevişin, tüm iyilik gösterişlerin geldi bir - bir. Artık bistüriyi, pensi elimden bıraktım ya pencerelerden yanayım. Gün ışığından yanayım, şimdi. Olanca canlılığıyla kişiyi kendine doğru çağıran gün ışığından yana.

Bir sigara yakabilsem şurda!

Çapkın bir delikanlı liseli bir kızı düşlerinden koparmış Kule'ye doğru sürüklüyor. Bu liseli kız günlük tutmasını sever şüphesiz. Acaba neler yazacak bugün için? Şımarık bir kız çeyrek - sakallı canikosuyla kantinden çıkmış bu yana geliyor. Ve her gün kolalı gömlekler, ütülü pantolonlar giyen gösterişli gençler geçiyorlar bir sağa, bir sola. Dışarda o bildik, o alışılmış dost yüzlü yaşama oyunu. İçerde ölü. Bir zamanlar bu adam da o oyunun içersinde değil mi idi? Olanca kancıklıklarına, küçük hesapların ordu - bozanlığına, kahrılarına aldırmadan o oyunu sevmiyor mu idi? Ve kadınıyla, sevgilisiyle elleşip oynadığı günlerde ölüm döşeginde bir gün daha kazanmak için çırpınan ihtiyarları, ümitsiz hastaları düşünmüyordu o da. Hele bıçak altına yatırılmış her yanı doğranan bir ölüyü... Hiç mi hiç...

Pencereyi açıp seslenmek istiyorum dışardakilere. Bir sigara! Şu odanın değişmez geometrisinden, gittikçe ağırlaşan pis kokusundan bir an önce kurtulsam. Kendimi sokakların başı - boş özgürlüğüne kaptırmak için can atıyorum artık. Ne bitmez birbuçuk saat bu. Ah bir sigara yakabilsem! Şuramda, göğsümün sol derinliğinde ipini koparan soy çarpıntı hangi sevincin, hangi anlamsızlığın esintisi? "Hadi çıkalım" diyor Aylâ, onun için mi?

BEHİÇ DUYGULU

GÜNLÜK'TEKİ İSYAN

Hanginize yazayım şimdi, hanginize? Hiç biriniz avutamıyacaksınız beni. Hepiniz birer birer geçiyorsunuz gözümden. İğreniyorum. Off ne boş, ne boş duruyor hepsi. Şunu bunu çekiştirmek, Sermîn'in kadın - erkek üzerine düzülmüş açık saçık fıkralarını dinlemek. Bir an hoş, ama ardından boşluklar, saçmalıklar, yetersizlikler, avunamayışlar, bir türlü aradığını bulamayışlar. Oturup onlara daha önce yazdıklarım için ağlıyacağım.

Her konunun kişisi vardır bende. Çoğuna erkek ya da aşk sözünün kelimesini etmemişimdir. Çoğuyla konuşmamışıktır, bu konuda. İşte bu gurup gurup ayrılmış arkadaşların hepsine lânet. Neler anlattımı bu sersemlelere, ne dertlerini dinledim. Off... Off..

Bu ağabeyimin Allah belâsını versin. Gene bir yığın süpürüntü kitap almış. Bilmem ne zamandan kalma antolojiler, edebiyat tarihleri. Tek bir roman bulamazsın koca evde. Ne var ne yok pencereden fırlatasım geliyor.

Of bayılacağım, of öleceğim. Arkadaşlarımdan iğreniyorum. Hiç birine anlatamıyorum durumumu, hiç biri anlamıyacak. Yazanuyorum. Elim gitmiyor. Hangisine yazsam mektubu bitirmeden pişman olacağımı, bezginlik duyacağımı biliyorum.

Pencereyi açıp avaz avaz küfretmek istiyorum bir erkek gibi. Sonra da oturup ağlamak. Sonra sormak hangi çağda yaşadığımızı. Sonra göstermek ulumuş, çürümüş yerlerimi. Yakasını tutmak o ablamın, yakasını tutmak merdivenlerden sürüklemek, saçım başım yolmak. Beni dövmek neymiş görsün. Kime çekmişim? Orospu mu olacak mıyım? Neymiş o fırt fırt gezmelerim. Sana ne be. Oturup koca mı bekliyeceğim? Salak! Sen elli yıl geçsen caddelerden, bir erkek dönüp bak-

maz. Sezmışler Fuat'a gittiğimi. Orada ne halt işlediğimi söyleyecek mişim. İyi! Dinlemesini bilseydiz, o pis şaşkınlığı görmeyeceğimi bilsem yüzünüzde söyleyeceğim salaklar. Birlik olup beni sorguya çekmeyi göstereceğim size. Fuat'ın beni öpmek istediğini, "sululuk etme işte." dediğini. Sonra öptüğünü beni, sonra yatırıp soyduğunu. "Karından utanıyorum" dediğini. "Ona boşver" dediğini. Çocuğunun aşağıdan kardeşine "sen dur ben babama bir bakayım" dediğini. Hemen kitap karıştır-maya, sakın sakın konuşmaya başladığımızı...

Tutuldum mu bilmem Fuat'a. Çok hoşuma gidiyor. Her yerde sözü edilsin duyayım istiyorum. Olmazsa yerini getirip kendim açıyorum. Ağır ağır ne güzel konuşuyor, ne kandırıyor beni. Ne etse karşı koyamıyorum.

Sevmiyorum karısını, hoşuma gitmiyor ama olsun bir eziklik, bir pişmanlık duyuyorum; kötülük ettiğimi bilmekten, acı duyuyorum. Zayıflıkmiş bunlar öyle diyor Fuat. O hiç aldır-mazmış. Nasıl olsa herkes hakkı olanı almış.

"Evlisiniz" dedim ona "benden ne istiyorsunuz? Üç çocu-ğunuz var ne blabilirim size?"

Her şey isteğimize bağılıymış. İstense neler yapılabilirmiş. İçinden çıkılmaz bir serüvene atıldım. Dönemiyorum, kar-şı koyamıyorum, güvenemiyorum. Ağır ağır konuşurken neler çıkacak diye bekliyorum ama bir şey çıkmıyor. Hep o mutluluk, hep onu duyuyorum. Ayrılınca da yeni bir şey öğreneme-mekten şaşkın kızıp duruyorum kendime. O ses, o anlatış bı-rakmıyor ki. "Yapma" diyorum. Bir şey yapmayınca da tutup başımı omzuna koyuyorum. "Gördün mü" diyor, beyaz dişleri-ni göstererek gülüyor. Bilmiyor benim huzur istediğimi, fırtına sevgilere hazırlıklı olmadığımı. O güldükçe korkuyor, eziliyo-rum. Ben güleyim istiyorum, ben kuvvetli olayım.

Ablam, ağabeyim, Fuat. Hepsi de yarım yarım. Bir düş-man gibi bana, kötülük edecekler gibi. Kiminle karşılaştım savaşmak zorunluluğunu duyuyorum.

İçerde soba cıtır cıtır. Rüzgârla pencere kanatları ara sı-ra boruya vuruyor. Çıktım salona. Açtım pencereyi, uvvv. Ben durur muydum bu havada burda. Aşağı kattan yukarı soluk-suz geçerdim salondan. Öyle ısınmaz, öyle deli poyraz bir yer-dir. Uzandım sedire. Bacaklarımı da açtım, oh. Her yanıma bir serinlik yalamağa başladı. Başımdan bir kova su dökmüşler

gibi titriyorum. Dayanamadım, bir battaniye çektim üzerime uyumuşum...

Bir ağrı bir kesiklik, uyandım. Başım ateş gibi. Babam ol-
sa şimdi bana neler alırdı. Ne dönerdi çevremde. Ne katardı
evi birbirine. Alnımı okşar istiyebileceğim şeyleri birer birer
sayardı. Nazlanırdım.

"Nasıl okuyabiliyorsun bunları" diyor Fuat

"Gece" diyorum. "Bir uykusuzluk hapı, gece lâmbamı
açtım mı sabaha kadar."

"Eee?"

"Sabahleyin de uyku hapı"

"Kız mıyorlar mı?"

"Kızlar ama pek bir şey yapamazlar. Ağabeyim saftır
maftır ya sözünü geçirir evde. "Zayıf bırakın uyusun" der.

"Gece uyumayınca gündüz nasıl olsa uyur muyum? Yok
canım. Eskidendi o. Artık sinirlerim mi bozuldu ne uyku ha-
pı almadan uyuyamıyorum."

Ona aldurdım hapı. Su erkeklerin saf bir yanı oluyor mut-
lak. Aklına bir şey gelmedi. Vicdan azabına masal diyor. De
bakalım. Sen bana uyku hapı al sonra da masal de.

Dört komprime birden aldım. Daha azı da aym işi görür-
müş ya bu haplara güvenemiyorum.

O hoş ağırlık çökmeye başladı üstüme. Pencereyi açıp
küfretmek ihtiyacı saçma geldi. Fuat neydi? Şu geçen erkekler
ne ellerinde birer file sıra olmuş gidiyorlar. Kiminin paltosu
eski, kiminin kravatı. Nah bir karış surat kiminde. Hamal
hamal hepsi. Hamal ya da köstebek, Fuat ya da ablam. Ağ-
abeyim, ablam. Babam, ablam. Öf canı cehenneme vız gelir ba-
na. Başım çatlıyacak gibi. Hani elektrikler zayıflar kuvvetle-
nir öyle. Bir zonkluyor, zorluyor kafa kemiklerimi, bir duru-
yor. Böyle olmazdım soğuk mu çarptı ne.

Göz kapaklarım kurşun gibi. Sonuna kadar durmak iste-
ği mi var içimde bilmem, savaşıyorum. Kollarımı salladım, gi-
dip gelmek istedim odada, yok. Yüzümü yıkıyamadım. Bir
adım atıp durdum yatağa oturdum. Kafamda oyuntular, ka-
rıncaalanmalar var. Ambele yapıyormuş gibi gürültüler içinde.
Volantlar çalışıyor sanki şakıltıyla. Hızlanıyor hızlanıyor vın-
lıyor artık. Bir inilti çıkarıyor hızdan. Kereste hizarlarındaki
uğultu gibi. Hızı kesemiyorum. Kayış dönüyor dönüyor. Fırıl-
ayıp çıkacak ya da kopacak. Uğultu, uğultu...

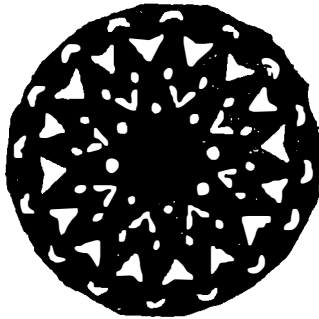
"Bu kadar" dedi genç kız annesine, "bu kadar yazıp.."

Maroken kaplı defteri yatağa koydu, ağlıyorlardı. "Bu defteri ne kadar aradım ne kadar gözledim sakladığı yeri. Her gün yazardı. Bilsem böyle olacağını, bunu yapacağını bilsem hiç..."

Ayak sesleri üzerine sustu. Ağabeysiydi. Bir doktor vardı yanında. Bir elini yumruk yapıp öteki eliyle sıkıyor "tıbbın bütün imkânlarını kullanın doktor ne olur" diyor ağlıyordu.

Sakin bir ses "hastaneye" dedi.

Akşam evde saatlerce sessizlik, bekleyiş. Hastahanedeki cırpınıslara, göğsün kalkıp inişlerine karşıt bir ölümlük. Sonra birden haykırıslar, koşuşmalar, ağıtlar, gözyaşları...

YAMAN KORAY

KUM TANECİKLERİ

Çılgın dalgalar, kendilerine yüksekten bakan yalçın kayalıkları boyuna şamarlar... Deniz, kendisine hakaret eden gururlu toprağa atar tokadı, bütün kuvvetiyle... Heybetlidir granitler... kuvvetli ve büyüktürler... Döven de, dövülen de, tokadı atan eli tutup büken de iyice bellidir bu devler dünyasında.

Ama kumsallarda, o ucu bucağı yokmuş sanılan kumsallarda, her şey ne kadar başkadır. Deniz karayı öper, okşar, yalar; âdeta bir kedinin yavrusunu sevişi gibi.

Dümdüz, ayna gibidir deniz. Sade... sade, tam denizle karanın birleştiği o oynak çizgide, hışır hışır eden tatlı peri elleri, bir ileri... bir geri.. sonra gene hafifçe ileri.. gide gele dantelâlar, oymalar yaparlar.

Pırıl pırıldır, bu karaya değmekten utanıp, hemen geri kaçan, sonra dayanamayıp, uçlarındaki üç ince, ışıklı çizgiyi ite ite gene gelen, çabucak kırılı kırılıveren ufak dalgacıkların güneşe bakan gözleri..

Pırıl pırıl denizde, pırıl pırıl, sayısız kum tanecikleri vardır. Toprağın ufak minik zerrecikleri... Kimsenin tenezzül edip saymadığı, meşgul olmadığı milyonlarca ufak, minik dünyalar... O kadar zavallı, o kadar zayıf, o kadar ehemmiyetsizdirler ki, onlar... Dümdüz denizin karayı öpmek için bürümcükten dudaklarını her uzatışında, her nefes alışında, bu taneciklerin binlercesi sürüklenir, o bir karides boyunu aşmayan su da, ilkin minik kelebekler gibi yana yana uçuşur, sonra birden sönüp birbirlerinin üstüne yığılıverirler... En ufak bir nefes, bir titreyiş, bir hiç, altüst eder bu küçükler dünyasını. Yığılırlar hep üst üste. Kimin, neden, ne kadar zaman için, gömüldüğü, kimin üstte çıktığı belli olmaz. Değil koca bir martı; küçük, fingirdek bir kuyruksallayan bile, sabah gezintisini yaparken basıp çiğner onları... ayaklarının izi kalır, derin yaralar

halinde.. Suyun azıcık dışına düşmüş bir şeytan minaresi, acele acele kendi dünyasına dönerken, sürüklediği mermer evi, yazar, bir sapan gibi zavallı kum taneciklerini... İnce bir deniz yosunu bile, deniz pireleri tarafından çekilince, yeri kalır bu küçük dünyaların üstünde. Küçük dünyalar.. ufak zerreler... Yaradanları yaradılışları ve yapıları aynı olduğu halde, graritlerden, o büyük, heybetli dünyalardan ne kadar farklıdır..

Kumsalda bir adam yürüyordu. Çıplak, kocaman ayakları, tam denizin karayla birleştiği, boyuna kımıldayan ıslak çizgiye basmak istiyor gibiydi. Bazen bir ayak suda, öteki toprakta gidiyordu. Bazen iki ayak da karada kalıyordu. Bazen ikisi de suda. Deniz dümdüz uyuyordu. Sıvalı paçaları ıslatmak tehlikesi olmadan, keyifle, fosur fosur ilerliyor, ayaklarıyla, incecik su tabakasını itip sürerek ilerliyordu adam. Geride, ayak izleri sıralanıyor, zincirleniyordu... Bazılarının topuk kıyımları içinde küçük kum taneciklerinin oynaşp durulduğu bir suyla dolan, derin ayak izleri...

Daha güneş fazla yükselmemiş, kumlar kızmamıştı. Sirtına vurduğu yepyeni serpmesine, ihtiraslı ve nasırlı elleriyle sarılmış balıkçı Ahmet, karşıki kayaların arkasında kefal tutmağa, "siftaha" gidiyordu. Her adımda serpmenin kurşunları, sıkır sıkır birbirlerine vurup, garip bir tempo tutuyorlardı.

Yeni almıştı Ahmet, hiç kullanmamıştı daha... keyifliydi,, Na, o kara kayaların arkasına gidiyordu. Hem gürültü ederek, sularda yürüyerek. Aldırmıyordu kumsalda kaçırdığı bir kaç ufak kefala...

İleri baktı. Tam kara kayaların dibinde, bir kara noktacık kımıldıyordu. Kim ola? diye düşündü Ahmet. Şimdi, kara noktada gitgide büyüyor adam gitgide yaklaşıyordu...

Karşılıklı, iki aksi istikametten gelen ayak izlerinin birleşmesine, düğümlenmesine yüz metre kadar kala, Ahmet geleni tanıdı. Yere tükürdü. Biraz sonra izlerin iki ucu birleşti. Karşılaştılar.

— Merhaba Ahmet! Dedi adam.

— Merhaba Ömer! Dedi Ahmet. İçinden "Domuz..." diye söylendi.

İkisi de birbirlerinin izlerine basmamak için, yere bakıyorlarmış gibi, başlarını kaldırmadan geçtiler.

Ömer yepyeni serpmeyi görmüştü. O da balıkçıydı. O da baldırı çıplaktı. Ama onun serpmesi yoktu. Kara kayaların arkasında, sade serpme iş yapıyordu. İzlerin, karşılaşma noktasından, birbirlerine dolanıp dört sıra olup kalınlaşmaya başlamasından biraz sonra, Ömer de yere tükürdü. Dönüp bakmadı ama, Ahmet kara kayalara doğru gitgide küçülüyordu.

"Pezevenk!" diye homurdandı Ömer, "Kız gibi serpmeyi bulmuş!" Sonra birden güldü.

"Ha ha, dedi... Ha ha ha! İşi her zaman da kızlara düşmüyor ya hergelenin!"

Elini cebine sokup, düğümlü oltasını hırsıyla sıktı. Aba yeğin cebinden tütün çıkardı. Bir cıgara sardı, yalayıp yapıştırdı, yaktı...

Ahmedin izlerine bütün kuvvetiyle basa basa, sularını bulandıra bulandıra, onun ilk geldiği tarafa, kumsalın öbür ucundaki delikli kayalara doğru yürüyordu.

Tam kayalara gelince, durdu. Dönüp baktı. Ahmet görünürlerde yoktu. "Pezevenk; dedi Ömer. Nasıl da bulmuş kız gibi serpmeyi, koş bakalım şimdi kara kayalara..." Tükürdü izmariti. Döndü kayalıkları. Yavaşladı ve dikkat kesildi. Pırl pırlıdı su. Ufak bir dil balığı, uçan bir halı gibi, kenarlarını dalgalandıra dalgalandıra kalktı, biraz ileri gidip oturdu. Kuma karıştı. Yeşil bir zargana cuv diye sudan atlaya atlaya, ufak gümüş yavrularını kovalıyordu. Biraz ilerde, sular hafifçe kaynaşıyordu. Ömer esmer kefalları gördü. O kadar kıyıdaydılar ki, sırtları bazen sudan dışarı çıkıyordu. Etli, kalm dudaklarıyla alıp, biraz emdikten sonra püskürüp attıkları kum tanecikleri dibe doğru uçuşup, birbiri üstüne konuyorlardı.

Oltayı çıkarıp çözdü Ömer. Yem, sabahtan beri mantarın üstünde kalmaktan kurumaya başlamıştı. Ömer parmaklarıyla sıkıp, şekilledi yemi. Bir adım geri çekildi ve çevirip çevirip, oltayı attı. Ama ipin üzerine basmıştı. Onun için iğne havada birden durup, suya hızlıca düştü. Cup diye bir ses çıktı. Kefallar bir sarsıldılar, sonra biraz ileri gittiler. Küçük, renksiz, sarımsı bir yengeç, kürek gibi ayaklarıyla kumları acele acele kazıp içine, ta gözlerine kadar girdi, kayboldu.

Minareler, kırmızı ayaklarını içeri çektiler. Kumun içindeki ufak deliklerden hava kabarcıkları çıktı.

— Tuh! Dedi Ömer. Ama nasıl olsa buradalar, gene gelir-

ler. dibine ufak bir taş koydu. Sonra yattı kumlara, sırtüstü. Yağlı kasketi, gözlerine çekti. Sağ ayağını da dalın dibine uzattı. Sallanırsa, duysun diye. Kapadı gözlerini.

"Pezevenk: dedi.... nasıl bulmuş serpmeyi..."

— Ömer dedi bir ses.

— Ayşe! diye, yerinden fırladı Ömer. Kasketi düştü, küçük dal devrildi.

— Kız, ne arıyorsun burada?

— Çocuk uyuyor, dedi Ayşe. Ahmet de kara kayalara gidiyorum dedi, gitti. Dayanamadım geceye kadar. Hem o bu akşam sardalyaya çıkmıyor. Gene kıyıda avlanacakmış. Dayanamadım, uyuttum çocuğu, geldim işte..

— Ayşe! Dedi Ömer. Kız, ben Ahmed'i gördüm bu sabah. Serpmeyi almış gidiyordu... Kız gibi serpmeye be.... ama seni, kız alamadı di mi ha?

Ahmed'in genç karısı, yaklaştı Ömere. Ömer itti onu kayanın dibine doğru, yıktı yere.

Basma entariyi sıyırmadan evvel:

— Bu gece tamam mı? Dedi. Bu gece temizliyelim şu işi ha artık?

Başını salladı kadın, istekle, arzuyla başım salladı, "Evet!" diye....

Küçük, kırık dal, kumları kaza kaza suya doğru çekildi. Kefalin biri, oltayı götürüyordu.

Sandalların, motorların sardalyaya çıkışından çok sonra, yıldızlar bütün kuvvetleriyle parlarken, Ahmet kumsala geldi. Yanında, beraber gelmekte ısrar eden "kaşık düşmanı" onun da eteğini bir türlü bırakmayan iki yaşındaki çocuk vardı.

Kumsalda yavaş yavaş yürüyorlardı. Keyifliydi hâlâ Ahmet. Serpme, yapacağını tam yapmıştı sabahleyin. Üç senelik karısı da, hiç bu kadar üstüne düşmemişti. Karı da karıydı ha! Nasıl almıştı vaktiyle onu, babası sarhoş İsmailden.. Geçmiş zaman... bir tekir ağı mı vermişti, yoksa üç istakoz ağı mı? İyi hatırlamıyordu. Ama, nasıl öteki herifler, içlerini yemişlerdi. Hele Ömer. O donsuz Ömer...

Kara kayalarla, delikli kayaların arasındaki kumsalın tam ortasında idiler. Yıldızların ölgün ışığında, fazla dikkat etmeden yürüyen Ahmet, birden bir şeye takıldı. Durdu. Fiyakalı fenerini çıkarıp, yaktı.

— Yuf be! Dedi. Şuna bakın bir, kim bilir kaç ağ parçalamıştır.

Yerde, kutru bir metreyi bulan, müthiş bir irina, balıkçıların “dikenli vatos” dedikleri bir canavar yatıyordu.

Kim bilir sardalyacılar onu nasıl küfrede ede, bin zorlukla şişleyip öldürmüşler, getirip “belânın” ölüsünü buraya atmışlardı.

— Ayşe, hele tut feneri de şunun kuyruğundaki zehirli testereye bakayım. Dedi Ahmet. Verdi feneri kadının eline. Çömeldi. Elini dikene doğru uzatırken, fener söndü.

Beyaz bir parıltı, Ömerin uzun balık bıçağı, kabzasına kadar Ahmedin ensesinden boğazına doğru girdi, içerde gırç ederek döndü ve çıktı.

Ahmet, irinanın üstüne düştü. Karaya düşmüş bir balık gibi hırıldadı. Siyah, simsiyah fışkıran kanlar, balığın muşamba gibi sırtından kayarak kumlara aktılar. Kumlar kanı çekip içtiler. Kalanı, ta denize gitti. Sular, sanki bir ahtapot veya mürekkep balığı öfkesini dökmüş gibi simsiyah dumanlandılar. Çocuk, ilkin, ağlamak niyetile bir bağırdı. Sonra vazgeçti, parmağını sıcak, siyah dereye soktu, ağzına götürdü, yaladı.

— Al şu piçi eve.. diye bağırdı Ömer. Birazdan gelirim ben. Şurayı bir düzelteyim.

Ayşe silkindi. Kumların emdiği kana dalmıştı gözleri. Ömer,le ilk yattığı günü hatırladı. Ta şuracıkta.... kumlar gene emmişti kam.

Hâlâ parmağını emen çocuğu çekti, kucığına aldı.

Eve doğru, her adımda “birazdan, adamım, efendim, erkeğim, erim gelecek” diye diye gitmeye başladı.

Onlar gidince, getirdiği küreğe sarıldı Ömer. Kumları kazdı, yardı, oydu. Deliği kuyu gibi yapana kadar, boyuna çalıştı. Sonra soktu Ahmed’i içeri. Örttü üstünü. Vurdu kürekle pat pat. Sıkılaştırdı kumları. Tuttu irinayı kuyruğunun ucundan, çekti, getirdi, kümbetin üstüne, balıkçıların bu leşine bile dokunmaya korktukları uğursuz mel’unu. Tükürdü yere.

İş bitince, yaktı cıgarayı. Güldü. Sevindi. Keyiflendi. Vurdu küreği sırtına, evin yolunu tuttu.

Her adımda:

“Ha ha, ha ha ha, artık benim de bir serpmem var, “nâlet” olsun düğüm düğüm oltaya....” diyordu. Yarın, ilk iş, kara kayalar.. Ne serpmeye idi ama... Zahmete değdi.

"Ulan usta Apostol, yarın sana tenekeyi dolu getirmezsem, yuf olsun bana!"

Arkadan bir türkü tutturdı. Onun da bir serpmesi vardı artık.

Küçük kum tanecikleri, birbiri üstüne yuvarlanıp, her şeyi örterler. Kim altta, kim üstte kalır belli olmaz. Küçük kum tanecikleri. Küçük dünyalar....

Kumsala bir gün, beş altı yaşında bir çocuk gelir... Hâlâ parmağını yalıyan bir çocuk.. Koşar, oynar, kabuk toplar... Sonra yuvarlak, beyaz bir taş bulur. Kumların içinden başını çıkarmış bir taş. Çocuk onu almak için uzanır çeker.. Taş uzar, upuzun, beyaz, iki başlı bir şey olur.

Çocuk sevinir, bağlar onu bir ipe. Mahalle çocuklarına, yeni arabasını göstermek için sıçraya sıçraya yola koyulur.

Geriden, minik ayak izlerinin arasını kazarak, sürüne sürüne ilerler, babasının bacak kemiği...

Hey gidi hey, ufak dünyalar... kum tanecikleri...

MUSTAFA TECİRLİ

MİNİK HİKAYE

"N'olur, demiş, n'olur bir kere geçsin buradan. Son bir kere daha göreyim. N'olur söyleyin, geçsin, n'olur."

Avucunda buruşmuş ak bir mendil varmış. Yeşil gözleri dolmuş, avucundaki mendile saçma saçma yaşlar dökülüyormuş.

Artık diyorum, sık sık gelmez olmuştur pencereye, çeşmeye. Pencereye, boş pencereye baktıkça içlenip durmuştur. Buz gibi, buzdan yapılmış gibi gelmiştir o camlar. Odam ıssız ıssız, korkulu, karanlık bir korku odası gibi gelmiştir ona. Ya-tağına kapanıp ağlamış mıdır acep? Kimbilir...?

Şimdi, gerdanımda diş yarası, dudak morartısı bulunan gece güzellerinin piyasa vakti sokaklara döküldüğü bir şehirdeyim. Akşam üstleri ellerindeki kitapları göğüslerine bastıran kara önlüklü kızların caddeleri doldurduğu bir şehirdeyim. Kişinin yaşayışı gibi akıp giden bilinç nehrimi durdurmağa çalışıyorum. Amlarımı, öpülesi, sevilesi anılarımı yeni baştan yaşamak için bu nehri ters yönde akıtmağa uğraşıyorum.

Dere ıslıl ıslıl akıyordu. Ufacık çay taşları parlıyordu ay ışığında. Salkım sökütlüler çocuk dişleri gibi parlıyan bu taşları öpecekmiş gibi eğilmişlerdi. Sevgi sevgi kokuyor ortalık. Ellerimi atsam ay ışıklarım tutacakmışım gibi, tel tel ak ışıklar dolaşacak ellerime. Yambaşımdaydı. Yere bakıyordu. Ayaklarımına bakıyordu.

"Artık dedi, babam uyanacak."

"Gidecek misin?"

"Gideyim."

Ak bileklerinden tuttum. Bir duruşu vardı, başka biçim bir duruşu. Ürkmeğe hazırlanan ceylânınki gibi. Çektim. Öptüm. Çabuk çabuk yürüdü. Topuklarına dek uzanan geceliği bir ses çıkarıyordu. İnce kumaş sesi. Yumuşak bir ses. Durup baktım ardımdan. İçeri girdi. Vücudunun izi, vücudunun kenar

çizgileri gözüme takılıp kaldı.

Batsın şu sigara. Bir acı ki, ağzımın içi. Kekremesi bir acılık var. Şöyle soluğumu burnuma doğru üflüyorum. Öyle fena kokuyor ki. Oysa bir erkeğin, genç bir erkeğin ağzı güzel kokmalı değil mi? Tatlı. Kendine has bir kokusu olmalı ağzının. Nerdeee. İçmiyeceğim şu pis şeyi. Kalkarım. Bir güzel yıkarım ağzımı. Klorofilli radyolinle. Sonra alırım biraz nane şekeri. Damağımla somura somura eritirim. Ooh. Nasıl bir serinlik verir. Şekerli, kokulu bir tat verir ağzıma. Ooh.. Ne serinlik... Bir kardeşim var. İlkokula gidiyor İkinci sınıfta Ders çalıştırırım bazan ona. Başım başıma dayar. Ağzının kokusunu duyarım o zaman. Hoş bir koku. Şütsü şütsü.

Böyle düşünüyordum arkaüstü yatağımda. Kapının vurulmasıyla açılması bir oldu.

Teyzem:

"Geldi, dedi, seninki geldi."

"Gelsin içeri,." diye işaret ettim.

İçeri girdi. Kapıyı çekti teyzem.

"Günaydın," dedi.

"Günaydın, gel."

Yanıma geldi. Karyolanın yanında durdu. Çekingen. Utangaç utangaç durdu.

"Ellerin, dedim, üşümüş."

"Hımhı, dedi."

"Aaa. Burnun da kızarmış."

"Soğuk."

"Çok mu?"

"Hımhı."

"Ver, dedim, ver ısıtayım ellerini."

"Yok, dedi, istemez. Ben ısıtırım."

Morarmış soğuk parmaklarını açıp kapamaya ellerini birbirine sürtmeye başladı.

" Ver, dedim, versene kız."

"Cuk, dedi."

"Kızdırma adamı."

Tutmak istedim arkasına götürdü.

"İnatçı."

"Değilim."

"İnatçısın hem de koskoca oldun çocuksu çocuksu şeyler yapıyorsun."

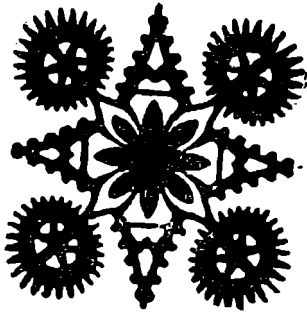
Yüzü değişiverdi. Ağlıyacakmışta ağlıyanıyormuş gibi oldu. Yutkundu. Birden döndü. Kapıyı çekip dışarı fırladı. Koştum arkasından. Merdivenleri ikişer üçer inip kaçtı.

Şu son üç gün içinde iki mektup aldım amcamın oğlundan. "Senin ki kaçtı, diyor. Hem de gönüllü kaçtı. Babası köpürüyor...'

Son mektupta ise:

"Barıştılar, diyor Babası üç bi nelli lira aldı. Barıştılar."

Bomboş oldu kafamın içi. Tüm düşüncelerden sıyrılmış ak bir yumak dönmiye başladı kafamda. Babası, kızıp köpüren babası üç bin elli lira almış. Barışmışlar. Yaa... Kaçmış "Hem de gönüllü." Sonra... Oysa ben ayrılırken amcamın oğluna "N'olur, demiş, n'olur bir kere geçsin. Son bir kere daha göreyim n'olur, demiş" kaçacağını biliyormuydu dersiniz? Kimbilir...?

ALİ AKINCI

KAMYON ŞABAN

Şaban, kükürtlü suların içinde çırpınıyordu. Ilıcada ikimizden gayrı kimse yoktu. Havuz dopdoluydu. Sular taşmıştı. Sabahtı daha.

Armutlu'ya dün akşam geldik. Burdan ilerde, bilmem ne köyü varmış - Şaban adını söyleyiydi, unuttum oraya alış-verişe gidiyorduk. Teres diyesin, aklına nerden estiyse: kümes hayvanları İstanbulda iyi para ediyor, demişti bana, paran varsa, bildiğim bir köy var.

Böylece yola koyulduk. Gece bir sabahçı kahvesinde kaldık. Bohça kadar bir çevreye Allah ne verdiyse doldurduk, gün ışımadan yola düştük. Yolu bir köylü gösterdi "Deha, şu görünen tepeciğe varırsanız ılıcaları göreceksiniz. Yol ordan aşağı bir dereye iner. Dereden gene bir yokuş. Büyükçe bir tepo aşacaksınız. Yol dosdoğru, ormana götürür. Ormanı aşınca, köye vardınız sayın."

— Hani bildiğin bir köy var diyordun ha, gördüm ama senin gibi palavracıya raslamadım, diyerek boşandım.

Sırttı:

— Yalan mı dediklerim, köy varmış ya ona bak sen.

Ilıcaya gelince Şaban dayanamadı:

— Hadi girelim, dedi.

Şaban'ın görünüşü: kaba, çirkindi. Bu kabuğun içinde, çocuksu bir özün belirtileri, ilkin bir büyü etkisi yapmıştı bende. Ummadık insanlar, beni öylesine kırıngılığa uğrattılarkı: artık kesin yargılara varmaktan kaçınıyordum. "Dur hele, kokuşuk yanı olmaz insan olur mu?" diyordum. Çok geçmeden, kirli çıkınıını seriverdi bilmeden gözümün önüne. Şaban'ın pis bir huyu var. Güç gösterilerini sever. Ağz şakaları ile bağlar. Siz alttan aldıkça o yüklenir. Azıttıkça azıtır. Ensenize tokat yerdiniz. Kolunuzu bükerdi. Öğünmekden ölümü-

ne hoşlanır. Yaradılışında, açık kalmış bir yönü kapamağa çabaladığı besbelli olurdu. Kahvede dişine göre birini kestirir: önce dener, takılır, sonra da er-geç döverdi. Adı işitilsin, yok mu ya "Efe" Şaban geçiyor desinler. Oysa tüm kurumlanması, horoz kesilişi, içten değildi. İğretiliği, zorlama olduğu apaçıktı. Kahvede adı: kamyon Şaban'dı. Kimbilir, belki de, bu takma adı söyletmemek için külhan, kavgacı görünmeğe çabalıyordu. Şaban'ın anasına söv: kızmaz. Kamyon Şaban, di-yiver yeter. Bu kelime yüzünden birini yaraladı. Kahvede otu-ruyorduk. Ortak oynuyorlardı. Şaban yanlış oynadı. Ortağı "Herifin adı üstünde oğlum, Kamyon Şaban'dan başka ne bek-lenir" diye takıldı. Şaban kâğıtları bıraktı. "Bir daha ağzın-dan çıkmasın" dedi "Yoksa anandan doğduğuna pişman ede-rim." Ağırına gitti öbürünün. Yeniden söylemesi gerektiren bir duruma sokmuştu O'nu Şaban. Kendine yediremedi "Ne olacakmış yani, dinle öyleyse, Kamyon Şaban diyorum bir da-ha işte" Şaban'm bir çakısı vardır. Bıçak, sustalı filân değil, düğmesine basınca kınından fırlıyordu. Göz kamaştıracak ka-dar parlaktı. Kapalıyken bıçak olup olmadığını kimse anlıya-mazdı. Şaban o bıçakla herifi göğsünden hacamatladı. Üzeri-ne çullandık, tutmasaydık: insan bu belli olur mu? Allem kal-lem ikisini barıştırdık. Yara zaten küçüktü. Hem böyle ufak işler, bizim kahvenin sınırına çıkarılmaz. Bu gelenektir.

Yıldızlarımız barıştıktı. Sokulan o olmuştu ilkin. Yüz ver-medim. Bir kaygada: yaka paça, birlikte karakola gidince: kaynaştık. Bu söylediğim kavga Hristaki'de olmuştu. Şaban gündüzleri kahvede oturur, gece de gelir burada garsonluk yapardı. Kavga, Ayşe:ül'ün sebebine çıktı. Karı kömürcüler-le pazarlığını yapmış, masalarında çekiyordu. Sen dur dur da kalk dalganı bennen geç. "Barba Yani mefisto" şarkısını söy-lüyordu bıyıklı Rum kadını. Masalarımız bitişikti. Aşyegül il-kin bir bardak bira toka etti bana. Adamlar ses etmediler. Sarhoşlamıştı. Boynuma sarılmağa kalktı. "Vay anam" dedi içlerinden biri "Biz burada..." Ayşegül bir tokat yedi. O za-man cümbüş başladı işte. Ayşegül sırt üstü yerde debeleniyor-du. Entarisi sıyrılmış, buzlu cam rengindeki bacakları rasgele yere iniyordu. Leşim çıkacaktı. Bir de baktım: Şaban ortalığı kırıp geçiriyor. Garson Şaban, Herkül kesilmiş.

Ilıcaya alaturka hamam süsü vermek istenilmiş, becereme-mişler. İlkel bir hamam taslağı çıkmış ortaya. İn - cin top oy-

nuyordu. Çocukluğumun masalları üşüştü aklıma: devler, periler. Çocuk korkularım capcanlı hortladı. Yıllar var, duymuştım. Şaban soyundu:

— Kimse yoksa yok. Sahibi olacak deyyus malının başında dursun.

Asılı peştemallardan birine sarındı. Havuza atladı. Açık kurnalardan sular, gürül gürül akıyordu. Yöremiz buğu içinde. Sonra kükürt kokusu. Şaban havuzdan çıkıyor yeniden atlıyordu. Kapkalındı yapısı. Böylesine geniş bir gövde görmedim. Enineydi. Sakat gözüne bir canlılık gelmişti. Göçük sağ kaş kemiği gözün üstüne yatıktı. Çenesi büyük, dudakları ince. Sular ağzına kaçıkça fok balığı misâli pufluyordu. Üzerinden sular akıp geçen mermerlere uzandım. Sıcaklık zevşetti beni. Yavaş, ağır ağır eridim. Kemiklerim iyiden iyice ısındı. Katılığım çözüldü. Taşlara yayıldım. Rahattan genişliyorum. Çocukluğum geldi gözlerimin önüne. Anamın beni sabunlayıp yıkayışı, havlulara sarışı. Dalmışım. Rüyamda anamı gördüm yine. Hamama gitmişiz, filan. Biri dürttü, uyandım. Şaban'dı. Rüyalar bana gerçekmişcesine etki yaparlar. Büyünün bozuluşu canımı sıktı. Oyuncakları elinden zorla alınmış bir çocuğa döndüm. İçime bir kötülüktür oturdu. Kuşkular, alınganlıklar depreşti.

— Hadi kalk artık. Şu herif gelip para asılmadan sıvışalım. Ulan amma miskinsin. Gir şu suya da mahmurluğun dağılsın.

Sözle yetinmedi. Kaygan taşların üzerinde sürükliyerek, beni havuza attı. Dışarı aktarılması gerekli bir öfke bürüdü her yanıma. Çirkinliği gözüme battı. Böylesine sevimsiz görünmemişti bana:

— Ulan kamyon Şaban dedikleri kadar varmışsın be.

Kültür - fizik yapıyordu. Elleri yukarıda asıla kaldı. Baktı, baktı. Konuşacaktı ama epey gecikmişti. "Tetik ol oğlum" dedim kendime "Herifin şakası yok. Bam teline bastın gayrı. Sözlerim tadsız kaçtı, iyi etmedim. Yüzüne baktım: hiç orali değil. Unutmuş ya da duymanuş görünüyor.

— Dipdiri oldum vallahi, dedi, bir boğa olsa deviririm.

Herifin yavaşlığına aldanmağa gelmezki. Numara yapıp yapmadığını anlamam gerek:

— Cart kaba kâğıt, dedim.

Gene durakladı. Sonra sonra:

— Ne oluyor sana yahu, dedi, sıcak mı dokundu yoksa?

Gözümden kaçmadı, konuşurken zorlanıyordu.

Ilıcadan şöyle bir üç yüz metre uzaklaşmıştık. Ardımızdan bir bağırış koptu. hızlı bir bağırıştı ya ses bize ulaşanaca yitiriyordu gücünü. Bir adam kolları ile boşluğu dövüyordu

— Herifte sıtma görmemiş bir ses var, dedi Şaban, ılıca-nm sahibi olacak Aldırma, ko bağırсын. Sıkıysa gelsin de para istesin bakalım.

Dereye kıvrılan yolun başına varmıştık. Yokuş aşağı koy-verdik kendimizi. Güneş arkamızdan veriştiriyordu. Güneşi sırtımda götürüyorum. Sıcaklığın kendine özel bir düşünüyay-rışı var insanda. Uçucu, kaçısı hayaller belirdi kafamda Ara-larında bir bağıntı olsa hanı. Biri çağrışım yolu öbürlerini ka-fama üşüştürdü desem, değil. Şaban'ı önüme kattım. Güve-nim yok. Sırtı koskocaman. Önümde, dereye doğru yuvarla-nırcasma iniyor. Geride dalgamı geçiyorum. Karşı yamaçta atlı bir adam: dereye anca karşılaşırsız. Omuzunda sopa mı, tüfek mi; tüfek olacak. Demirinde güneşin ışınları yansıdı. Bir kurbağa atladı yola. Bir yeşilbaş ardına düşmüştü. Şaban bir taş savurdu. Yeşilbaş yönünü değiştirdi. Elimde çevre git gide ağırlaşıyor.

— Ne doldurdun bunun içine, dedim.

— Ne olmuş? Amma hanım evlâdısın be. Ver öyle yorul-dunsa. Yolda ot mu başacaktık karnımıza.

— Azarlama, öksüz büyüdük be anacım.

Vay vay, herifin suratı mahkeme duvarı sanki. İyice bo-zuldu galiba. Gel de yola git bu herifle. Kurcalayıp denemeli şunu.

— Şaban, anlatsana şu ağanın kızını.

— Kaç kere anlattım be.

— Kelimelerle çok güzel canlandırıyorusun O'nu. Hadi, ge-ne anlat.

— Peki anlatayım, dedi soğukça.

Gerçekten usta. Cılız bir güceniklik gösteriyor. Açıkcası "Önemli ama sen olduğun için önemsizleşti. İleri de gitme" demek istiyen bir güceniklik.

— Yıllarca önce idi. O zaman böyle hurda değildi suratım.

Hurda kelimesi: önü basık, alamet bir kamyon getirdi gö-zümün önüne. Öyküye nasıl gireceğini biliyordum "Hır mı çı-karacaksın" dedim içimden.

— Yakışıklıydım. Sokağa çıksam, mahallenin kızları, kapılara, pencelere üşüşürdü.

— Atma Debre'li, olup olacağı bu eski model surat.

— Bilmeden konuşma, dedi sertçe, öyle değildi suratım. O katanadan çiftelyi yemeden önce güzelceydi. Bereket rüzgârı çarptı gibi bir şey. Yoksa darmadağın olurdu suratım. Yapılışım da sonra sonra kalınlaştı.

— Hadi canım suratın anadan doğma, boşuna kam...

— Dinliyecek misin, diye sözümü kesti.

Donuk bir öfke taşıyordu sesi. Dönmüş: iğri, aşağılı yukarı bakıyordu bana. Tadsız bir duygu esintisini ikimiz de duyduk. Bu izlenimi yok etmek kaygısı ile atıldı:

— (N....) çiftliğinde ağıla bakardım. Hayvanların yemini, suyunu verir, ağılı temizlerdim. Ağanın güzelcene, aptalımsı, bir kızı vardı. O'nu gözetlerdim hep. Çifle çevrili avluda, ağaçlardan yemiş toplarken görürdüm. O' da bilirdi, kendisini gözetlediğimi anlıyordu. Bol bir şalvar giyerdi. Bir gün, bakraç elinde, ağıla geldi. "Alaca ineği sağacan" dedi. Alaca inek dediği; yavaş, çok süt veren bir hayvandı. O' nu Mısır kırmacı, haşlanmış buğdayla beslerdim.

— Uzattın da uzattın be. Kısadan al şunu. Şalvarına el at-tın. Ne dedi el atınca?

Yamaçta gördüğüm atlı dördedeki ağaçların arasında görünmez oldu. Şaban dizlerini kırdı, yüzünü yukarı kaldırdı:

— İşte böyle yaptı. Sonra şöyle bağırdı "Şaban yapma, anama diyiverecen. Yapma, anama diyiverecen Şaban. Şaban anama diyivercen, yapma. Şabaaan anama diyivereceeen, diyi - vere - cen a-na-ma, yap-ma Şa-ban, di-yivercen. Şaban yap...

Yüzüme baktı:

— Nasıl oldu mu? dedi.

— Palavra, gene kestün.

Sesini çıkarmadı, inadına üstüne vardım:

— Kimse yutmaz bunları oğlum. Zampara uydurması. Herkes anlatıyor, herkes biliyor. Ne senin başından böyle bir şey geçmiş. ne de yapabiliirdin. Buna palavranın daniskası derler. Kız aptal da olsa korkardı şu suratından. İkincisi ağa vurdu seni. Anlıyorsun ya palavracısın.

Çocukça direndi:

— Yok vallahi be, doğrudur. Dedim ya, yüzüm hürda de-
ğildi. Sonra kaçtım durur... Durdu, uyanmıştı:

— Niyetin ne senin yahu, dedi, akıt şu zehiri de olsun bit-
sin.

— Ne niyeti, palavracısın dedim o kadar.

Dereye varmıştık atlı önümüze çıkıverdi.

— Selâmüaleyküm ağalar. Nerden geliyorsunuz, yolculuk
nereye? dedi.

— Armutlu'dan dedim, B... köyüne iş için gidiyoruz.

Hayırlı rasladınız. Ben köyün muhtarıyım. Hiç sapma-
yın, yolu izleyin. İşim çabuk biterse, belki yolda size erişirim.
Uğurlar olsun, deyip atını dizginledi. Şaban çakısını çıkar-
mış söğüt ağacından bir dal kesiyordu. Kesti, sinirli sinirli
soydu kabuğunu. Kabuğun altı taze yeşildi. Çıplaklaşan dal
bembeyazdı. Çakı parlıyordu. Parıltısı gözümü aldı. Herif gös-
terilere başladı anlaşılın. Bacaklarıma geçici bir bitkinlik
oturdu. Yokuşa vurduk. Konuşmuyorduk. Ağzımızı açsak bir-
birimize küfredecektik. Böcekler pis pis çığırkanlık ediyor.
Böcek testereleleri kafatasımda. Kırnuzı kanatlı iri bir çekirge
yolun ortasına sıçradı. Şaban elindeki dalı savurdu. Çekirge
bir yığın böğürtlenin ardına atladı. Şaban da arkasından se-
ğirtti.

Yolun kıyısında bir incir ağacı var. Gittim, altına dikil-
dim. Az ötede bir ev kalıntısı görünüyor. Burda vaktle insan-
lar yaşamış. Şaban'ın dal soymaları hep numara. O'na kam-
yon değişimi unutmamış. Bu Allahın dağında kim kime. Vu-
rur, atar bir kenara. Çekirgeyi kanatlarından tutmuş. Bana
üç metre kala durdu:

— Yakaladım seni hınzır, dedi.

Gözü çekirgedeydi. Bıçağın keskin ağzı ile sırtına vurdu.
Gövde düştü. Kanatları elinde kaldı. İyice gerginim:

— Ne geçti eline? dedim.

— Lâf mı bu da, dedi, kökünü kazımalı bunların.

— O elindeki ne?

— Kanatları, dedi.

— Yok yok, öbürü?

Eline baktı:

— Bıçağı mı soruyorsun?

— Elinin körünü! Ben de seni adam bellemiştim.

Başını iğdi:

— Neye öyle konuşuyorsun, anlamıyorum? dedi.

— Korkak, aşağılık adam.

Kızgın, iyice kızgın istiyorum.

— Çok ahngansın. dedi, bıçak kızdırdıysa seni, vallahi aklımda kötülük...

Konuşurken bıçağı cebine koymağa kalkıştı.

— Bıçağı cebine koyma, diye bağırdım, bak, bıçak elindeyken bile korkmanı senden. Mazot benzin istemez, stepnesi kendinden.

Yüzü acıyla buruştu:

— Neden ama, dedi, arkadaşız, yapmamalısın.

Çökük kaş kemiği korkunç bir görünüm veriyordu O'na. Kemikli yüzü küll rengini aldı.

— Şu surata hak bir defa.

— Biliyorum; dedi, neye söylüyorsun, arkadaş olan yapar mı bunu?

— Arkadaşı markadaşı yok, anla be. Kamyon Şaban diyorum.

Çabuk çabuk:

— Öyle konuşma, öyle konuşma, dedi. kim söylerse söylesin, ama sen, seni severim.

— Kamyon, kamyon Şaban.

— Yap....

Kulaklarımı çınlatan sesi yarıda boğuldu. Tek gözü korkuyla başımın üstüne çevrildi. "Vuracak beni namussuz" demeğe kalmadı. Mancınıkla fırlatılmış, iri bir kaya hızıyla üzerime zeldi, tosladı. Yiyecek çıkını elimden kurtuldu. Çalılığın içine yuvarlandık. Toparlanamamıştı. Üstüne çullandım. Bıçaklı elni tutayım dedim, öbür elin bileği geldi avucuma. Bıçaklı el: çalılığın üzerinde kimildamadan duruyordu. "Neye vurmuyor" dedim içimden. Bileğini tutan parmaklarıma ılık bir sıvı bulaştı.

— Vurulmuşsun, dedim.

— Yuvarlanırken bıçak saplandı koluma, aldırma. İncir ağacına bak, dedi. Şanki kahvedeydik. Pencere önünde oturuyorduk. Güzel bir kadın geçiyordu. Şaban "Karıya bak" demişti. Başımı çevirdim. Demin, altında durduğum daldan, boyunca bir yılan sarkmış, kıvranıp duruyordu.

HAKKI ÖZKAN

B A L I K

Nereden geldiği belli olmayan bir taş; kardeşimin yelkenlisini batırdı: O güzelim gemi tersine dönüverdi: Tayfalar, kaptan yük diye içine doldurduğumuz tahta parçaları, su birikintisine döküldü: Oysa yelkenli, Robenson Adasına doğru yola çıkmıştı. İçindekiler, oradakilerle çarpışacaklardı. Kaptan, adanın en yüksek yerine bayrak dikecek, yerliler, diz çökerek onu kral ilân edeceklerdi: Sonra, tıpkı geçen akşam, gizlice girip seyrettiğimiz, bizim semtteki, bahçe sinemasında oynayan filmdeki gibi, neşe içinde geri dönecektik. Güzel kızlar boyunlarımızı çelenkler takacaklardı. Her hâlde taşı atan, gizli düşmanlarımızdan biriydi. Yerlilerle savaşa giden filmdeki gemiye de, aynım yapmak istemiyorlar mıydı? Ardıma döndüm: Sokak kapısının önünde, bıyıkları ta çenesine kadar sarkan bir adam gördüm. Düşmanlarımız çevremizi sarmış, burnumuzun dibine kadar sokularak gemimize saldırmışlardı. Kapı önündeki adam korkunç bakıp duruyordu. Gözleri dönmüştü: Yüzü öfkeden mosmor kesilmişti. Kardeşim çığlık çığlığa ağlamağa başladı. Annem, içince oturduğumuz küçük kulübeden koşarak çıkıp geldi, yamamağa çalıştığı eski çorap teki, hâlâ elindeydi.

— Ne var? dedi.

— Yerliler, dedim.

— Bu adam taş attı, gemimizi batırdı, dedi kardeşim.

— Niçin taş attın, utanmıyor musun? dedi annem.

— Balığımı çaldı.

— Kim?

Çevremize baktım, ilkin bahçedeki çeşitli ağaç dallarının, toprağa uzanıvermiş dantel dantel gölgelerinden, başka hiç bir şey göremedim. Hangi kedi çaldı balığımı, diye soracağım sırada, bizim tekir; bahçenin sağındaki su birikintisini atladı: Söğüt ağacının gevrek dallarına tırmanarak duvara geçti. Ağzında kuyruk tarafından tuttuğu, ancak yarım kilo kadar geie-

ceğini sandığını! kocaman bir sazan balığı vardı. Sonradan balık satıcısı olduğunu öğrendiğim kapıdaki adam, küfür ediyor, yerden kaptığı taşları; öfkeyle tekire fırlatıyordu. Taşlar tekirin sağından, solundan geçip gittikçe, balıkçı deli oluyor, tekirse duvarın üstünde oturmuş, aldırış etmiyor, kaçmıyor, sanki adamla alay ediyordu.

— Zaten kazancımız o kadardı, diye söyleniyordu adanı. Ama bütün didinmesi boşuna oldu: Balığı tekirin elinden almak mümkün olmadı.

— Seni gözü kör olasıca, dedi annem, bırak bakım o taşı elinden. Çaldırmasaydın, göz kulak olsaydın balığına. Ne yap-sın hayvan bu. Şimdi avazım çıktığı kadar bağırırım, komşu-lar toplanır başına, bir araba sopa yersin.

Adam, annemin elinden kurtuldu, çekip gidecek yerde, kaptığı bir taşı tekrar tekire doğru fırlattı.

— Utan, diye bağırdı annem, utan: Zavallı bir hayvana taş atmaktan utan!.. Kimbillr kime ne yaptın da Allah sana bu cezayı verdi. Gözün kör olsun. Kılığına kıyafetine bakan da seni bir adam sanır. İnsanlık kim sen kim. Hadi yürü, durma buralarda, cinlerim ayağa kalkıyor. Ayy bayılacağım.. Taş kedimin bir tarafına gelirse alimallah seni mahkemelerde süründürürüm.

— Balığı çaldı..

— Çaldırmasaydın.

— Sizin mi kedi?

— Bizim, ne olacak?

— Belli, dedi balıkçı. Öldüreceğim onu.

— Hele elini sür.

— Balıklarını kediler alıyor, diye bağırdın.

Balıkçı, söylene söylene kapıdan fırladı. Tablasının çevre-sine dolmuş kedileri kovaladı. Kocaman tablayı başına ko-yup yerleştirdi, sokağın öte başına doğru yürüdü:

— Taze sazan, diye avaz avaz hağırın sesi git gide uzak-laştı.

— Gitti mi? diye sordu annem.

— Gitti, dedim.

Tekir, duvarın üstünde balığı yemeğe hazırlanıyordu. Ay-dınlık bir sabah güneşi, bahçedeki ağaçların, ince dantel dan-tel yapraklarıyla oynuyordu, kapkara kargalar, dalların ara-sındaki yuvalarında gıklayıp duruyorlardı.

— Böyle bir balığımız olsaydı yerdik dimi anne? dedi kardeşim. Zeytin ekmek yemekten bıktım ben.

— Niçin olmasın, dedi annem. Tekirden tarafa baktı. Yüzü aydınlandı. Gel bakim, dedi, gel bakim. Gel kızım, gel oğlum, gel.

Tekir, ağzında balıkla duvardan indi, su birikintisini attı. Odunluğun yanındaki samanların üstünde güneşlenen, alacalı bulacalı yavrularına doğru yürüdü: Kuyruğunu sevinçle sallıyordu.

— Gel pisi pisi, dedi annem tekrar.

Kedi, bir müddet erik ağacının dibinde kararsız durdu. Annem, bir kaç adım yaklaştı tekire. Kedi bir kaç adım geri çekildi, tüyleri kabardı.

— Gel oğlum, gel pisi pisi. Annem bazı sevdiği zamanlardaki kadar içli yalvarıyor, yavaş yavaş yaklaşıyordu kediye.

Kedi, olduğu yerde durdu. Annem, usul usul yanaştı. Bir eliyle okşar gibi yapıp kedinin başını tutarken, diğer eliyle balığı ağzından aldı.

— Gördün mü Tanrının büyüklüğünü, durumumuzu bildiği için rızığımızı ayağımıza kadar gönderiyor, diye söyleniyordu.

Balık, şehrin bulunduğu tepesi yaz kış karlarla kaplı, dağın ötesinde yalnız adını işittiğim bir gölden yeni tutulmuş; taptaze bir sazandı. Galsamaları kıpkırmızıydı. Annem, elinde balık, arkasında tekir, mutfığa doğru yürüdü.

— Balığın işe yaramıyan tarafları senin, diyordu. Küçücük gecekondumuzun yan tarafında, babamın tenekelerden yaptığı, mutfak olarak kullandığımız kulübenin kapısını, tekirin suratına kapayıverdi. İşte o zaman tekir, kapıyı tırmalamağa korkunç bir şekilde miyavlamağa başladı. O kadar canhıraş bağıırıyordu ki..

Annem, mutfak kapısından başını uzattı:

— Pist....

Annem, yerden kaptığı bir taşı tekirin kuyruğuna yaptırdı: tekir, can havliyle fırlayıp duvara çıkmasa, annemin ardından attığı ikinci taşı bir tarafına yeseydi, mutlaka ölürdü. Duvarın üstünde ulurcasına miyavlaması yavrularını uyandırdı.

Kardeşim sustu, göşyaşlarını elinin tersiyle sildi, gülümsemeğe başladı:

— Yaşasın, dedi, yaşasın, öğleye balık yiyeceğiz..

RÜKSAN TÜRKAN ÜNLÜ

D U V A R L A R

Her yeni güne yepyeni bir ümitle başlıyor, duvarların ötesinde baharı bulacağımı sanıyordum. Yıkmağa uğraşıyordum duvarları. Duvarlar kırmızıydı. Mavi olsa, duvarlarda dallar olsa, dallarda kuşlar.. Hani cıvı cıvı.. Bahar gelmiş gibi şöyle sevimli bir güneş Portakal sarısı..

Muhakkak bahar, o duvarların ardında. Yaşıyamadığım sağlam ve esmer. Yaşadığım küskün, kırık ve sarışın. Kocaman kapkara kış içinde baharı, ışıklı çiçekli bir yazı özleyorum.

Dudaklarını hatırlıyorum. Telefonun siyahlığını hatırlıyorum.

Telefona düşmanını. Öyle siyah ki.. Çalıyor, çalıyor. O olmalı. O değil, başkası. Lâf olsun işte, beş-on dakika, yarım saat boşuna lâf. Koşan zaman, duran düşünce ve unutulmuş. Siyah siyah gülüyor, siyah siyah çalıyor. Koşuyorum. Yanlış efendim. İki, yedi, sekiz, dokuz, beş. Yere vursam olacak. Kırık, küskün. Tuzla buz olmuş gönül.

Yık duvarları diyor içimdeki, yık duvarları. Tırman yukarıya doğru, maviye tırman ve kaç. Bu kaçış kendimden, içimdekenden. Olmasa...

Flamingo'nun telefonu daha kara. Yeni boyanmış. Siz, diyor. Evet, ben. Siz değil, sendi önceleri. O, gerçekler ortasında. Ben, Hülyâ'ya. doğru yürüyorum soğukta. Soğuk iliklerime işliyor. Hülyâ'ya yürüyorum, Hülya'dan dönüyorum. Gelmiyeceğini bile bile yine Hülyâ'ya çıkıyorum. En tepesine çıkıyorum hülyânın. Gelmiyor. O, gerçeği yaşıyor. Ben hülyânın en yüksek yerinde onu bekliyorum. O, ekmek - peynirde, ette, kömürde. Benim yaşamam, sevgide, iyide, güzelde...

Tırmanıyorum maviye. İbrişimden bir merdiven. Her basmağı mavi bir yıldız En açık tonundarı başlıyor, en koyusuna kadar çıkıyorum.

Benden ummazdı belki bu kadarını. Bu kadar ileriye varacağımı. Ama işte pedagojik, psikolojik, fizyolojik, daha bütün lojik yönlerden anlamalı; benim de, biblo değil, süs değil, insan olduğumu hatırlamalı.

Yık duvarları, ötesinde bahar var, diyen sesi daha sık duyuyorum şimdi. Ulaşmalıyım, erişmeliyim artık bahara...

Duvarların ötesinde; kan kırmızı dudaklarda en güzel şarkılar, sarışın mavi gözlü çocuklar, siyah güller sarı güller bahçelerde, tarlalarda başaklar... Barış var, sevinç var.

Ben ibrişimden merdivenimdeyim. Kopabilir her an. Her an, herşey altüst olabilir, yahut yukarda herşey düzenlenebilir.

Taş taşıyor bütün çocuklar. Elmas gibi, pırlanta gibi taşlar. Hepsinin mavi elbiseleri var, hepsi bana taşıyorlar. Evimi bu taşlardan yaparım.

Gözlerim boş, kuşkulu... Temel çökebilir.

Gönül bu, kırılan. Şarap kadıhi değil, pencere camı hiç.. Tamiri zor. Gözler, bakışlar donuk. Kelimeler tartılı, yabancı. Arada her an açılan yol, uzaklık. Siz olan, sen. Bilmem ne hanım, yahut bilmem ne bey olan sevgili. En yakınken, en uzak.

Bir havuza bakıyorduk. Havuz bahçede, biz dışarda yol kenarında. Bahçede havuz, havuzda nilüferler, dört yanında mermer venüsler. Ne güzeldi. Sen, demışti. İşte oradaki sensin içtendi.

Bir keresinde beğendiğim bir evi göstermiştim. Tek kat, deniz kıyısında, pancurları kapalı, içerde kimse yokmuşçasına bir ev. İçini hiç görmemişim ama, anlatmışım. Bir odası alev alev yanıyordu. Sarıdan kırmızıya kadar, sarı, turuncu, kırmızı tonları, cayır cayır yanıyor. Ateşe, ısıtmağa hiç lüzum yok. Kendiliğinden sıcak. Yakıcı, kavurucu, eritici... Bir odası, masmavi, durgun, sâkin, huzur verici. Bu odada beyaz bir hah, ayakları içine gömen... Burada kesmiştim.

Hayat güzeldi.

Bir düzlükte tepeler, hülya tepeleri... Oturduğum tepeye gelemiyor. Öbür tepelerde ötekiler. Ben başka tepeye geçemiyorum. Birbirine bağlı bir akış, bir bekleyiş dönüşsüz.

Biri, mesut oluruz, öteki, huzur verirdin, diyor. Başka tepelerde sesler, sesler. Duyuyorum, dinliyorum, biliyorum. Biri, yalnızım diyor, diğeri sensizim. En yüksek tepe benlikmi. Baş göğe ulaşmış. Ses, sedâ yok. Hareket yok. Soğuk, ıssız..

Yaklaşıyorum, bakıyorum, ölmüş. Ölümünün en kötüsü bu.

Dayanmak, hissedememek, yaşyamamak. Bu tepe ölmüş.

Ölüyü sessizce bırakıyorum. Kendi kimsesizliğine, zavallılığına. Öyle upuzun, öyle ipince, siyah olmuş, siluet olmuş, görünmez olmuş.

Yok oluşa yaklaşıyorum. İşte, cennet... Ben yokum artık, beni göremiyor. Huzur buluyorum, sınıksız tutuyorum. Bu benim cennetim, bu benim kurtuluşum. Ben şimdi varım, şimdi yaşıyorum. O beni göremiyor.

Gözlerinde bir perde, yöresinde esmer kadınlar, siyah kadınlar. O esmer bir evrende, ben yokum.

Gri bir çemberi var. Bulut, duman duman... Zaman zaman açılıyor, rengârenk duvarlar görüyorum Rengârenk perdeler, abajurlar, aplikler, şömineler, koltuklar görüyorum. Düpedüz bir eşya yığını, sevgisiz. O, duvarları yıkamıyor, perdeleri söküp atamıyor. Yeni baştan duvarlar yapıyor, yeni yapılara yepyeni perdeler takıyor. Çemberin dışına çıkabildiği ân, bir başka oluyor. Bir tatlı, bir sevimli oluyor.

Her çıkışın bir inişi vardır. Merdivenimden iniyorum onu görünce. Merdivenin bir ucu gökte, bir ucu Atatürk Bulvarı'nda. Bulvarda renksiz günlerim, umutsuz bekleyişlerim, ansızın görüşlerim, sıra sıra dizilmiş, duruyor. Bir de dalgınlığım var, küskünlüğüm var. Onlarda oralarda, bayramlıklarını giymiş, hazır ve yanyana. Bir kalabalık, bir kalabalık yollar.

Utanmasam ağlarımı. Yalnız nınsın, diyorlar. Tuhaf tuhaf bakıyorlar yüzüme. Görmüyorlar mı yalnız olduğumu? Yalnızım işte, yapayalnızım, iğne atılsa yere düşmez caddelerde.

Halk bayram yapıyor, çılgınca eğleniyor. Herkesin bir elinden tutanı, bir koluna gireni var. Günün geceye dönüşü iki adım ötede...

Yine sarı ışıklar alanlarda. Gökte incecik mavi bir hilâl ve mavi ibrişimden bir merdiven. Yanımda, yöremde duvarlar. Güzel doğa, aydınlık şehir; bayağı, basit, kıvıl kıvıl bir can yığını örtüyor.

Kaçıyorum, tırmanıyorum mavinin en koyusuna, geceye...

Herşeyi yukardan, uzaktan seyrediyorum. Evlerin damları bana açılmış. Kat kat yukardan evlerini, yaşayışlarını görüyorum onların. İçlerini, dışlarını, basitliklerini, iğrençliklerini seyrediyorum. Onlar beni göremiyor, yanıma gelemiyor. Yalnızım, uzağım.

Gökteyim, masmavi... Katı, yıkılmaz duvarlar bana doğru yükseliyor.

ÖMÜR CANDAŞ

GEMİLERE ÖZLEM

Liman, gerçekten de bomboş şimli. Liman işçileri, bomboş dolaşıp duruyorlar. Kıyıya varmış yosunların arasında, en adi, en pis renkli şaraplardan içiyorlar.

Bu haberin çikalı çok olmadı. Limana artık gemiler gelmiyecekmiş, diyorlar. Kimbilir kim uydurdu. Limanda hiç gemi yok diye belki de. Oysa, şimdi ölü mevsimdir, olur böyle şeyler. İhtiyarlar da seslerini çıkarmıyorlar.

Arabaların sıkı atları, güneşin altında boş boş duruyorlar. Ortalıkta dolaşan işçilerin hepsi, sarhoş olmuş o içkileri içmekten. Liman yosmaları bomboş sokaklarda. -Ama kırk yıl boş kalsalar, o hamal kılıkli adamların yanına uğramazlar. Bu şehir onlara göre değil. Çekip giderler.

Gemiler gelecek ama, buna inanıyoruz. Sarhoş herifler, gemilerin boş yerlerine kusuyorlar. Herkes toplanmış kaldırımlarda, öylece bakıyorlar.

Önce, kimseler yoktu. Birkaçı gelip kahvelere oturdular. Gelmeyen gemileri görmek için. Sonra, açıktan açığa toplandılar. Bomboş gözlerle bomboş limana bakıyorlar şimdi Hiç sesleri çıkmıyor, bir söz söyleseler, bütün suçun yükü, üzerlerine devrilecek sanki İşçiler, yine gidip herkesi gözü önünde kusuyorlar denize. Akıllarında, hep o bir alçalıp bir yükselme.

Şehir inanmıyor, gemiler gelecek diyor. Yüzyıllardan beri alışılmamış çünkü buna. Gemiler, yüzyıllardır gelip gitmişler bu limana.

Vinçler işlerken, herkes rahattı. Kuşkuları yoktu hiç. Bu şehre, daha yüzyıllarca gemilerin uğrayacağını biliyorlardı. Vinçler tıkr tıkr işleyecek, çuvallar, kasalar, gemilerin serin tozlu anbarlarına inecekti.

Geceleyn bir geçsen, gemileri susmuş, ışıklarını yakmış, kocaman yaşamaklar gibi limanda yatıyor bulurdun. Gündüzleri eciş bücüş motorlar, çevrelerinde döndükçe, o koca gövdeleri,

göklere doğru daha bir büyürdü.

Geceleri, ya da sabah çok erken, içlerinden biri, yavaşça mavnalardan kapacak, bulutlara doğru açılacaktı. İçinde, şarkılı ağlamaklı bir hava olacak, yeşil etekli, hiç tanımadığım genç kızlar el sallıyacaktı.

Hiç kimse tedirgin yaşamıyordu ki, Gemiler, dün. yarın, hergün gelecekti.

Birdenbire geldi bu haber. Şehrin, en uzak yerlerine bile yayıldığı süre, birkaç dakikayı geçmedi. Ama işte şimdi, ufuklarda ses seda yok. Bir türlü inanmadık, bekliyoruz.

Serviler, kaldırımların dibinde, pis şaraplarını zıkkımlanıyorlar. Gittikçe de çökmez oluyorlar. Bir ara, kahvedekillerden biri kalktı, boğazına sarıldı, orda, sarhoşlardan birinin Yolcusu varmış, bekliyormuş. "Sizin yüzünüzden, diyordu adam," gelmeyecekler şimdi. Sürmeli bu şehirden sizi, sürmeli!"

Bizim halk, hiç böyle şey görmemişti. Böylesine acı günler yaşamamıştı şimdiyedek.

"Deli", dediler adama. Gitti, deniz kıyısına oturdu, ağlıyordu. Önceleri deli dediler ama, sonra gemiler görünmeyince iş değişti. Birşeyler belirdi halkın içinde, işçilere yavaştan kızmağa başladılar. İçki satmadılar önce, hepsine küfrettiler. Suç onlarınmış gibi.. Suç kimsenin değil ama herkes suçlu gibi hissediyor kendini. Yıllardır böyle şey görmedi bu şehir..

Hamallar susayınca, deniz kıyısına gidiyorlar. Herifler kupkuru. Deniz, liman taşlarında yükseldikçe, ıslatıyordu ağızlarını. Tuzlar, güneş altında yüzlerinde kuruyup kuruyup kalıyor..

Öğleden sonra birden, yeni bir haber patladı ortalıkta. Şehirde, hastalık var, dediler. Şaşkına döndü ahali, ne yapacağını bilmiyor.

Hastahanelere saldırdılar hemen. Kapalı demir kapıya, parmaklıklara dayandılar. Dışarda uğulduyorlardı.

İçerden biri merdivenlere çıktı. Elinde, gemicilerin kullandıkları o borulardan vardı. Herkes sesini kesti, beklediler. Yine de hafif bir uğultu vardı havada. Beyaz önlüklü adam, borunun ağzında yavaş yavaş konuştu:

"Yok", dedi, "hastalık filân yok,"

Önce, birden inanmadık. Uğultu doldu ortalığa. Bir saat kadar bağırıp durdular.

Bizim şehrin insanları temizdi. Hastalık, hiç mi hiç yoktu

aramızda. İnanmıyorduk, zaten hastalık olduğuna hiç kimse inanmıyordu.

O, beyazlı adam, yine çıktı:

"Yok," dedi, "dağın işte, yok. Gemiler yine gelecek.

"Gelecek," diye bağırarak hep bir ağızdan. Yine herkes limana koştu. Şimdi, boş denizi gözlüyorlar. Hamallar yine, tuzlu su içip kusuyorlar.

Bir hafta geçti o gündenberi. Ama hiçbirimizin inancı sarsılmadı. Şimdi ölü mevsimdir, olur böyle şeyler. Bu sefer uzun sürdüyse de olur.

O gündenberi herkes bekliyor. Ne bir kişi eksik, ne bir kişi fazla. Halk, sokaklarda yiyip içiyor sanki. Tepelerde denizi görebilen yerlerde birikmişler. Kapı önleri dolup taşıyor.

Geceleri yine bir başka âlem oluyor. Işıklar en azına kadar kısılmış. Şehir, bir garip ordu gibi, ışıksız, sönük. Karanlıkta gidip gelirken, insanlar, bir eski masal gibi çıkıyorlar ortaya. Elllerinde sönmüş fenerleri, yine bir masal adamı gibi, sessizce dolaşıyorlar.

Korkulu günler bunlar. Kimse tek ışık yakmıyor. Bu gi-dişle gemilerin ışıkları görününceye kadar da yakacakları yok.

Hep bir gemi hep. O gemi gelirse yok mu ya.

Heryer kapkaranlık geceleri, bekliyoruz. Gözümüz, ikide bir liman fenerlerinde, tek parlak ışık gecede onlar. Bir de yıldızların alaca aydınlığı var, gökte, yukarda.

Gemileri bekliyoruz, onlar gelecekler. Bu gözlerimiz o günü görecekler. Hiçbir haber yok henüz, ama liman fenerleri, gemileri bekliyorlar. Onlar varken musıldıysa yine öyle yanıp sönüyorlar, ne umutsuz ne birşey. Yanıp sönüyorlar.

Limandaki vinçler, ay ışığında, daha bir kocaman, daha bir madeni, korkunç. Onlar da susmuş gecede, bu amansız masalın, bir başka yönünü anlatıyorlar.

Bir türlü inanamıyoruz, koskoca şehrin bu durumlara düşeceğine. Bir düş gibi birşey bu. Bir türlü inanamıyoruz.

Liman işçileri mavnalarda, çuvalların, kasaların arasında yatıp kalkıyorlar. Halk aralarına almıyor onları. Gerçekten de suçlu bir duruşları var, korkuyorlar. Artık, o pis şaraplardan içmiyorlar ama mavnalardaki kasaları açmalarına, kimse ses çıkarmıyor. Tek gemiler gelsin de, herşey düzelecek. Vinçler işleyecekler.

Haberin çıkmasından bugüne, tam iki hafta geçti. Bir tek gemi uğramadı limana, uzaktan bile göremedik o güzelim bordoları. O, serenlerde bayraklar, türküler..

Geleceklerine hâlâ inanıyoruz ya, tek tük çözülmeler başladı. Halk, bunlara yüz çevirdi. Kimse yüzlerine bakmıyor böylelerinin. Bizim şehrin insanları değil onlar. Biz hâlâ inanıyoruz. Yüzyıllar da geçse, gemiler birgün, yine gelecekler. Öyle bir karşılama hazırladık ki, bir örneği daha gürlümemiş yeryüzünde. Herkesin içinde, aynı özlem tutuşuyor, gemilere karşı.

Artık, kimse günleri bilmiyor, ama çok oldu. Gemiler hâlâ yok. Vinçlerin yağları, üzerlerinde kurudu. İşçiler, başları yine içmeğe. Mavnalarda, hem de iyi cins içki bilmüşlar. Yoksa halk, hâlâ içki satmıyor onlara. Suğun büyüğü omuzlarında.

Birgün onları buradan sürecekle. Gemilerin adını bile işitemlyecekleri bir yere

Liman fenerlerinin altı, gölge. Anıtlar gibi, koskoca dikilip duruyorlar, göklere karşı. Gündüzleri bile yanıp sönüyorlar.- Hiç durmadan işleyecek onlar Deniz kurusa bile, binlerce yıl sonra, buraya gemiler yanaşıyormuş, diyecek insanlar.

Gemiler yok. Halk, ciddi olarak, bir hastalıktan korkmağa başladı. Hastahanelerden hep yok diyorlar ama yine de korkuyoruz.

Bu fenerlerin altı hem gölgelik, henı de hastalıktan uzak biraz.- Varsa diye ödümüz kopuyor. Bir avuç insan, gemileri buradan bekliyoruz. Sakalları uzamış, gözleri bir ışığa doğru hepsinin.

Gelmezlerse çok kötü. Bu şehir, dağılır gider. Tek bir kişi kalmaksızın bırakırlar şehri. Gemisiz yapamazlar, çekip giderler. Bu şehir, bu yollar, kuruyup gider.

Gemiler gelmeli limana, vinçler tıkr tıkr işlemeli. Çuvalar, sandıklar, çevrelerinde bir yığın mavna, çatanalar..

Belki, işçiler de içmezlerdi artık o zaman. Böyle, kupkuru durmazlardı.

Gelmezlerse çok kötü. Bu şehir, dağılır gider. Tek kişi için. İnan olsun, tek kurtuluş yolu yok.

Bir gelseler. Deniz de öyle durgun öyle serin ki.. Fenerler, gece gündüz yanıp sönüyorlar, durup dinlenmek bilmeden. Deniz kuşları, gemisiz yerlerde bembeyaz uçuşup duruyorlar.

ÇEVİRİ
ŞİİRLERİ
HİKÂYELER

Mustafa ASLIER:

DÜNYA ŞAİRLERİNDEN YILBAŞI KOKTEYLİ

JAPON

SAO'DAN ESEN RÜZGÂR

Nâfiledir, inceciktir
Sevdiğimin urbası
Ey Sao'dan esen rüzgâr
Öyle soğuk soğuk esme bari
O eve erişinceye kadar.

Bayan SAKANOE
(C. H. Page)

KORE

KELEBEK VE DENİZ

Denizden korkusu yoktu beyaz kelebeğin
Sonsuz derinliklerden de sözeden olmamıştı ona.

Denizi yeşil, yemyeşil bir tarla sandı
İslandı kanatçıkları dalgaların üstünde
Ve zavallı küçük bir kıraliçe gibi parçalandı.

O erguvan rengi menekşeler mevsiminde
Denizin üstünde hiçbir çiçek kokusu yoktu
Solgundu, soluk maviydi yeni doğmuş ay
Kelebeğin kanatçıkları üzerinde.

KİM Kİ-BİM
(P. P. Hyun)

ÇİN

BİZİM SOKAKTA

Çekti ava gitti Shu
Bizim sokakta kimse kalmadı yaşayan
Yoo, yaşamasına yaşayan çok ama
Shu gibi değil ki onlar
Öyle güzel, öyle iyi kalpli.

Çekti oyuna gitti Shu
Bizim sokakta kimse kalmadı şarap içen
Yoo, içmesine içen çok ama
Shu gibi değil ki onlar
Öyle güzel, öyle sevdalı.

Çekti kırlara gitti Shu
Bizim sokakta kimse kalmadı at koşturan
Yoo, koşturmasına koşturan çok ama
Shu gibi değil ki onlar
Öyle güzel, öyle korkusuz.

Anonim
(A. Waley)

HİNT

(... MÜPTELÂ ÖLDÜĞÜ
AMANSIZ HASTALIKTAN ...)

Kıskançlık vardı tenkitlerin hepsinde
Kaf dağındaydı patronların burnu
İnsafı da elden bırakınca okuyucu
Sizler ömür tabii benim şiirler de.

BHARTRIHARİ
(A. W. Ryder)

ARAP

A Ş K

Sen ışıktan daha evveldin,
Gün gelir belki ılık dünyadan
Sillnir sen gene bitmezsin.
Sen mezarlarda ılık bir el,
Gerçeğin köprüsü sensin.
Sensin insan ağacından yetişen
Yemyeşil kalbi yiyen bir bir
Dişlerin sarmaşığın dişleridir.

Anonim
(E. P. Mathers)

ACEM

(BEN GÜLE GÜLDÜR DEMEM)

Sen görmedinse ben güle güldür demem demem
Eksikse bâde tâze bahar olmuş istemem.

Ey lale yüzlü yoksan eğer sen o bahçede
Her dem çayır-çimen cana can katsa nâfile.

Ben sarmadıkça ey güle benzer vücut seni
Hasretli göz hesabına eksildi kıymetli.

Bal damılar olsa al dudagından meğerki bil
Ağzımla tatmadıkça o bal bal değil değil.

Rüzgârda servi sallanadurmuş yazık eğer
Dem çekmemişse bülbülü üstünde bir seher.

Mümkün değil yaratması hülyâ ve aklının
Bir senden özge öyle güzel öyle bir kadın.

Hem köhne bahçe hem de şarap umduğun gibi
Dostun yanında varsa yanındaysa sevgili.

Pespâyedir mücevheri bıçare gönlünün
Gel vurma damga üstüne HÂFİZ güzel yüzün.

HAFİZ-I ŞİRAZİ
(R. L. Gallienne)

YAHUDİ

T Ü R K Ü

Kalbinden kopabilecek
Türkünün en tatlısını
Bahar değil de güzüne
İstiyordum saklamayı.

Ne devir o çiçek devri
Sazı-sözü; melodisi
Ama sen gün çekildi mi
Söyle türkünü olmaz mı...

Abraham REİSEN
(M. Syrkin)

RUS

Ü Z Ü M L E R

O uçucu günleri geçer geçmez baharın
Hemen aarap solan güllere özlemim yok

Bayırlarda güneşin altında olgunlaşan
Büytlyen üzümeleri seviyorum daha çok.

Bereketli vadimin şerefi-şânı onlar
Hevenk hevenk herbiri parlak bir inci gibi
Ve altın sonbaharın sevinci, uzun, şeffaf
Bir genç kızın incecik parmaklarıdır sanki.

A. PUŞKIN

(A. Yyarmolinsky)

YUNAN

SOBER AKİNDYNOS ÜZERİNE

- Akindynos hâriç -, hepimiz körkütüktük
Ve bu yüzden hepimize
Yalnız o küfelik görünüyordu.

Samasota'lı LUCIAN

(Dudley Fitts)

İTALYAN

ESKİ DERT

Kırmızı çiçekler açtı
O minicik ellerinle
Eriştiğin nar ağacı,

Gene yeşillendi her yer
Tenha ağaçlıkta şimdi.
Herşeyi canlandırdı Haziran'ın
Aydınlık ve sıcak hediyeleri.

Sen benim ağacımın
Kurumuş ağacımın çiçeği
Son ve tek ümidi boşuna hayatımın,

Soguk topraklardasın şimdi
Kara topraklarda, kara toprak.
Sana ne güneşin gezgin sevinci erişir
Ne de aşkın elinden gelir
Seni uyandırmak.

Giosu  CARDUCCI

(Glaucu Cambon)

İSPANYOL

YILDIZLAR VE SESSİZLİK

Sana söyleyecek türkü bilmiyorum
 Ne var ne yok bırakmış hepsi aklımı
 Hatırimda kalanı şu yalnız
 Yıldızlar gökyüzünde pırl pırlıdı.

Anonim
 (H. Ellis)

ALMAN

DENİZİN İNCİLERİ VAR

Gökyüzünün yıldızları,
 Denizin incileri var,
 Ama gönlümün gönlümün
 Gönlümün de sevdası var.

Deniz de gök te kocaman,
 Benim gönlüm daha yaman;
 Aşkım inciden, yıldızdan
 Daha parıltılı yanar.

Gel ey güzeller küçüğü
 Gir kapla yüce gönlümü
 Gönlüm ,deniz ve gökyüzü
 Sevdadan erimiş akar.

Heinrich HEINE
 (H. G. Longfellow)

FELEMENK

TELEFON DİREĞİ

Vınlar durur
 Demiryolu yanındaki
 Telefon direği.
 Sonsuz yol boyunca
 Başka bir ses yok.
 Dikilmiş tepesine
 Kaygusuz bulutun biri,
 Uzanıp gidiyor görüntü.

Göğün altında birteviye
 Gece vınlar direk, gündüz vınlar.
 Dindirilmez bir ağrı,
 Kesintisiz bir inilti bu.
 Sızlar durur onu dinlerken
 Kendi derdinde kaybolan yitireğimiz.
 Bildiğimiz şu; bütün yeryüzünde
 Şu anlama geliyor telefon, sanki
 Bizim tüzüntülerimiz
 Kemirip durmaktadır tellerini.

Karel van Den OEVER
 (A. J. Barnouw)

FRANSIZ

AŞK ŞARKISI

Bir sedir ağacı olsaydım
 Evinin yanıbaşında
 Ağacın bir dalı olsaydım
 Dalın bir yaprağı
 Yaprığın gölgesi
 Şakağından öpen
 O gölgenin serinliği olsaydım
 Bir saniyecik.

Y'van GOLL
 (C. Goll)

İNGİLİZ

(Adapte)

ÜÇ AHBAP ÇAVUŞLAR

Kalk yatalım dedi
 Uykucu Süleyman.
 Biraz daha otur dedi
 Âheste Râfet.
 Ocağa koy da dedi tencereyi
 Obur İsmail
 Kalkmadan birşeyler atıştıralım.

AMERİKAN

N A R B Ü L B Ü L Ü N E
EKMEK KIRINTISI

Hayatta olmazsam
Narbülbülleri geldiğinde
Kırmızı kravatlı olanına ver
Ekmek kırıntısı hatıra diye.

Sana teşekkür edemezsem
Daha yeni uyuduğum için
Granit dudaklarımla buna
Yeltendiğimi bileceksin.

Emily DICKINSON

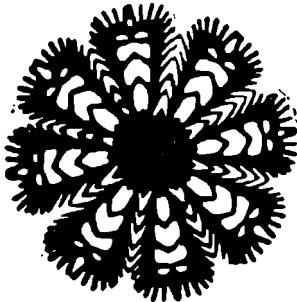
KOLOMBİYA

AŞK ŞARKISI

Güzelliğine güzel bu kadın
Dağ çiçeği kadar ama
Arkasında çiçeklerin açtığı
Kar yığınları kadar da
Soğuk mu soğuk hani.

Anonim

İngilizceden çeviren: L. Sami AKALIN

"YÜZ YIL SONRA"

Yüz yıl sonra
Kimse bilmez o yeri -
Rolünü bitiren cançekişmesi
Hareketsizdir orada sükûn gibi.

Sevinçten türer yaban otları,
Ağır ağır yabancılar dolaşır
Ve daha yağlı ölülerin ıssız
Yazısını okumağa uğraşır.

Yaz çayırlarının rüzgâları
Hatırlar o yolu -
İçgüdü alarak yerden
Hâfızadan düşen anahtarı.

Emily DICKINSON'DAN
Çeviren: Ahmet BAKİSOİL

S O N N E T

Elveda güzel Cassandre, elveda güzel Marie,
Üç yıl köleniz oldum üç yıl Bourgeil'de sizin
Birinizin varlığı, yokluğu birinizin -
Ondan böyle sevinçli gök, topraksa kederli.

O mavi nisanlarda aşklar içinde hani
Bir ben düşküniyüm bir ben güzelliğinizin
Sonu gelmiycek gözyaşımız, eleminizin,
Kara yazılmış yazımı bir kez vay kara tâli.

Acılar içindeyim sonbaharımda hâlâ,
Nasıl vurmussa başıma baharımda doğa,
Geçip gidiyor öldürürcesine günlerim,

Sevgim zorluyor beni, yalınayak, başkabak,
Belli, gideceğim bir gün yalnız, çırpçıplak
Mesken edinmeye İlion'u Hélène için..

RONSARD'DAN:
Abdullah Rıza ERGÜVEN

T E L E F O N

Aldım başımı gittim
 Şöyle bir saat
 Buralardan bugün
 Sessizce
 Eğildiğimde bir çiçeğe
 Sesini duydum
 Ben değildim deme iyice duydum
 — Sendin seslenen pencereindeki çiçekten —
 Aklında mı söyledığın?
 "Deyiver sen ne sandım ilkin?
 "Çiçeği buldum aşığı kovdum üstünden
 Eğildim usulca sapsından tuttum
 Dinledim öyle
 — Anladım sanıyorum dediğini de —
 "Neydi? adımı mı söylüyordun,
 Çağırdın mı beni?
 "Gel!" diyordu biri — Duydum eğildiğimde
 Düşündüğüm hep bu ama söyleyemem
 "İşte geldim ben..."

Robert FROSTTAN
 Çeviren: H. BAŞARAN

İSPANYOL ŞİİRİ :

E R G E N L İ K

Gelecek ve gideceksin
 Yavaşça
 bir başka yoldan
 bir başka yolda. Seni görmek;
 sonra, yeniden, yitirmek.
 Bir köprüden öbürüne atlamak
 — kısa bir sıçrayışla,
 neş'eli bir bozgunda ışık —

Suların akışını
 ve aynada aksini
 akışları ve açılışları
 seyreden çocuk olacağım.

Ş E K İ L

Yelin uzun uzun öptüğü
yumuşak kumun üzerinde,
küçük ayak çiziyor
şeklini parmakların.

Sonra, kaldırıyor ayağını
göğsüne doğru
duyuyorum sıcaklığını
etten beş petalın.

Şöylece bir hareketle dokunuyor
dinlenen elime
Yel kaçak ayaklara sunulan
bir istiridye.

Geçerken, ılık
sıcıyor, düzensiz:
ayak, yağıp duran
ince kum yağmuru altında.

Vicente ALEKANDRE (1900—) dan
Selma GÜNEYLİ

N O K T U R N

Bir açar bir dökülür kızıl yalın çiçekler
Alev esiler üfler o altın kıvılcımı
Şimdi gözlerinde bir uysal yaratığın
Evren parlar karanlıkta sarı yakutlar gibi.

Gözleyen bir yaratığın fısıltısı sessizlikte
O uyusuk sürüler iç çekerler derinden
Düşlerce bir ay yükselir dallar üzerinde
Sürünür gider o yıldızlı aydınlığa.

Ta aşağıda, güneyde o kutsal iz apaydın
Gelir uykular el değmemiş arınık
Kimdi o mavili gümüş gecede
Orada yalnızlığın yıldızlı boşluğunda.

Crosbie GARSTIN'den
Çeviren: Coşkun Zengin

ISVEÇ ŞİİRİ

HERKES İÇİN ÜZÜNTÜLÜ PARÇALAR

Koca taş sessizce anlatır bana:
 Yalnız varolmak, beklemek —
 ölünceye kadar,
 her şey silininceye kadar,
 koca taş anlatıyor bana:
 varolmağı, beklemeği.

Kızgın taşlarla taşla beni,
 köz halindeki kızıl lâv içinde kaz mezarımı,
 vücudumu göm dumanı tüten toprağa,
 ruhum sana erdiğiğinde
 kalbin ateşi ateşine kalbine karşı
 şairin ağzı yanardağın ağzına karşı.

JEAN SİBELIUS'A AĞIT

Seslerle heyecanlanmış —
 kaynayan vahşi sçllerin
 sevincini ve hüznünü duymuş
 karanlık sularda uoni kuğusunun ötüşünü dinlemiş —
 Carelie'de çoban kavalı çalmış —
 köre sözcükler bir şey söylemez.

Gece, gündüz.
 Büyük kaynak derin.
 Bırakıp giden ses yığınları
 ilk kuvvetlerin sisi
 kızgınlıkla
 İsa görününceye kadar.
 Güneş, ay
 Kuzey fecri parlıyor.
 Sular durgun
 ve ölümün düşsel kutlaması.
 İnsan:
 İşte hayat.

Başarı içinde olgunluk.
İnsan parçalarında hayata hayat veren
uzaklardan teselli getiren
mutluluk barışı içindeki zamanın dışında
yumuşak bir kalbin iyiliğini taşıyan
sesler..

Elmer DİKTONIUS (1896 -)dan
Çeviren: Muzaffer UYGUNER

K I R I K V A Z O

Menekşenin solduğu şu billûrdan vazocuk
Yelpazenin ucuyla birdenbire çatladı;
Hafiften mi hafiften dokunmuştu fiskecik,
Gözle görmek bir yana, ses bile duyulmadı.

Açılan hafif çatlak gerçi küçüçük bir şeydi,
Fakat ince bullûru güinden güne yiyerek
Sinsi bir yürütiyle boyuna ilerledi,
Kuşattı her yanını yavaşça kemirerek.

Vazodaki taze su boşaldı damla damla
Menekşe çiçekleri kurudukça kurudu;
İlgilenmedi kimse bu küçücük olayla,
Dokunayım demeyin, billûr vazo kırıldı.

Seven el de çok defa, sevdiğini okşarken,
Farkında olmayarak kalbinde yara açar;
Kırılır kalp sessizce, hiç mi hiç sezdirmeden,
Sevgisinin çiçeği kısa zamanda solar.

Kimsecikler göremez olup biten bu işi,
Yara büyüktür gizlice, işler hep daha derin,
Kahredici derdine dervâ bulmaz o kişi:
Billûr gönül kırıldı, dokunayım demeyin.

Sully PRUDHOMME (1839 - 1907) dan
Çeviren: İhsan AKAY

KATHERINE MANSFIELD

REZENELİ TURŞU

(İngiliz Hikâyesi)

Günlerden bir gün, altı yıllık bir ayrılıktan sonra, kadın onu tekrar gördü. Kâğıt nergisli bir Japon vazosuyla süslü, Hint kamışından yapılmış küçük masalardan birinde oturuyordu adam. Önünde meyve tabağı, apayrı bir tarzda, dikkatli dikkatli portakal soyuyordu; hemen tanıdı kadın.

Adam, bu beklenmedik karşılaşmadan heyecanlanmış olmalı ki, başını kaldırdı, göz göze geldiler. Şaşılacak şey! hatırlıyamıyordu. Kaşlarını çatı, kadın gülümsiyerek ona doğru ilerledi. Bir an gözlerini kapadı adam, sonra tekrar açtığı zaman, kibrit çakılan karanlık bir oda gibi aydınlandı yüzü. Portakalı koydu, sandalyeyi geri çekti; tam o sırada, kadın mansonundan minik, sıcacık elini çıkarıp uzattı.

"Vera!" diye haykırdı adam, "hayret doğrusu! İnanın, bir an tanıyamadım sizi. Oturmaz mısınız? Yemek yediniz mi? Kahve içer misiniz?"

Kadın duraladı, ama kabul etmek niyetiyle tabii.

"Bir kahve içerim," dedi; hemen karşısına oturdu.

Adam, gözlerinde parıltı, arzulu bakışlarla kadını süzerek: "Değişmişsiniz, çok değişmişsiniz," dedi. "Ne kadar sıhatli görünüyorsunuz, sizi böylesine sıhatli görmemiştim hiç."

— Yok canım! - Yüzündeki tülü kaldırdı, kürklü mantosunun yaka düğmesini çözdü. - Bense iyi hissetmiyorum kendimi, bilirsiniz, bu havalar bana yaramaz.

— Sahi mi! Soğuğu sevmez misiniz?

— Nefret ederim. Ürperdi En kötüsü, insan yaşlandıkça..."

¹ Sözüünü kesti adam: "Özür dilerim," dedi. Garsonu çağırmak için masaya vurdu. "Kahveyle süt getirin." Sonra ona dönüp: "Bir şeyler yemez misiniz? Meyve yersiniz herhalde, güzeldir buranın meyvesi."

— Hayır, teşekkür ederim.

— Siz bilirsiniz - Şatafatlı bir gülümsemeyle portakalını yeniden aldı. İnsan yaşlandıkça, diyordunuz...

—... daha çok üşüyor" Güldü, adamın bu acayip alışkanlığına, karşısındakinin sözünü kesme alışkanlığıyla ilgili bir anıyı düşündü; altı yıl önce ne öfkeleniyordu bu huyuna! Kendisi konuşurken, birden, dudaklarının üstüne, adam sanki elini kapıyor, başını öteye çeviriyor, dikkatini başka yere yöneltiyor, ardından aynı aşırı gülümsemeyle elini çekerken: "İşte hazırız, haydi kalkalım." diyordu.

"İnsan üşüyor!" Bu sözleri tekrarlıyor, bir yandan da gü-lüyordu. "Ha! Ha! hep aynı şeyleri söylersiniz. Değişmiyen bir şey var sizde: güzel sesiniz... güzelim konuşmanız" Şimdi yüzü çok ciddi, ona doğru eğiliyor; kadın, portakal kabuğunun keskin, sıcak kokusunu duyuyordu. "Bir tek kelime söylemeniz, sesinizi bütün öbür sesler arasında tanırdım. Nedir sesinizi böyle etkili kılan - çok zaman sordum kendi kendime bunu - Kew Gardens'da birlikte geçirdiğimiz o ilk öğleden sonrayı hatırlıyor musunuz? Çiçeklerin adlarını bilmediğim için şaşmıştınız! Derslerinize rağmen, eskisi kadar bilgisizim bu alanda. Ama ne vakit hava güzel olsa, canlı renkler görsem, ne tuhaf, sizin: mine çiçeği, ıtır çiçeği, kadife çiçeği diyen sesinizi iştirim. Göksel, unutulmuş bir dilden aklımda kalan işte bu birkaç sözcük... O günü hatırlıyor musunuz?"

— Oh! Pek tabii." Aralarındaki kâğıt nergislerin bayıltacak kadar tatlı kokusu varmış gibi, ağır ağır nefes aldı. O öğle sonundan kalan tek anı, kalabalık bir Çin kahvesiydi, çay masasının üstündeki tatsız sahneydi. Eşek arıları çılgına döndürmüştü onu. Arıları kovalıyor, yersiz bir asabiliğe kapılıp, şapkasiyle ciddi ciddi onlara vuruyordu. Çay içenler nasıl da eğlenip gülmüşlerdi! O ise ne kadar acı çekmişti!

Ama şimdi adam konuşurken, bu anı gücünü yitirdi. Onun izlemiydi en gerçek izlenim. Evet, minelerle, ıtırlarla, kadife çiçekleriyle... bir de yakıcı güneşle dopdolu, olağanüstü bir gündü. "Yakıcı güneş" sözcüklerine, onların bir şarkıda okuyormuşçasına takıldı düşüncesi.

Bu iki sözcüğün sıcaklığıyla bir başka anı canlandı kafasında. Çimenler üstünde oturuyor gördü kendini; o da yanıbaşına uzanmıştı. Uzun bir sessizlikten sonra, adam birden yaklaşıp başını dizlerine koymuştu.

Heyecanlı, alçak bir sesle: "Şu anda zehir içmiş olmak, can çekişmek isterdim... burada."

Ucundan suların damladığı uzun bir nilüfer çiçeğini elinde tutan, beyazlar giyinmiş küçük bir kız çalılarının ardından çıkmış, durup seyretmiş, sonra tekrar çekilip gitmişti. Ama adam hiçbir şey görmüyordu. Kadın onun üstüne eğilmişti.

"Ah! ne diye böyle konuşuyorsunuz? Bense dünyada yapamam."

Adam, 'cana yakın bir iniltiyle elini yakalamış, yanağına götürmüş, sıkıyordu.

"Çünkü biliyorum ki, sizi çok seveceğim - çok fazla. Ar-
dından acı çekeceğim, Vera, çünkü siz beni hiçbir zaman sev-
miyeceksiniz, hiçbir zaman."

Şu anda, dış görünüşü o zamankinden daha iyiydi şüphe-
siz. O belirsiz hayaller kuran, kararsızlık hâli kalmamıştı üs-
tünde. Hayatta yerini bulmuş gibiydi: ödevini aldatici da olsa
inançla, güvenle yapan bir insan izlenimi uyandırıyor. Para
da kazanmış olmalıydı. Elbisesi kusursuzdu, cebinden Rus
iş bir tabaka çıkardı.

"Bir sigara içer misiniz?"

— İçerim tabii. - Eli havada duruyordu. - Sigaraların ne
nefis görünüşleri var!

— Ben de aynı fikirdeyim. St. James' Street'teki birine
yaptırdım. Çok içmiyorum. Size benzemiyorum ben. Ama içti-
ğim zaman, sigaraların güzel, nefis olmalarını istiyorum. Ba-
na göre, sigara içmek bir alışkanlık değil, bir süstür. Öbür
kokular gibi. Kokuları yine seviyor musunuz? Ha! Rusya'day-
ken..."

Sözünü kesti kadın:

— Sahi, Rusya'ya gittiniz mi?

— Evet, evet. Bir yıldan fazla kaldım orada. Rusya'ya
gitmekten ne kadar söz ettiğimizi unutmadınız ya?

— Hayır, unutmadım.

Adam, acayip şekilde, kesik kesik güldü, sonra sandalye-
sinin arkasına dayandı. "Tuhaf değil mi? Tasarladığımız yol-
culukların hepsini yaptım. Düşündüğümüz yerlerin hepsine
gittim; havasını içime doldurmak için, söylediğiniz gibi, yete-
ri kadar kaldım. Gerçekten, hayatımın şu son üç yılını durma-
dan yolculuk etmekle geçirdim. İspanya'yı, Korsika'ya, Sibir-
ya'yı, Rusya'yı, Mısır'ı gördüm. Gitmeyi kafama koyduğum bir
tek Çin kaldı. Savaş bitince, oraya da gitmeye niyetliyim."

Adam böylesine kayıtsız konuşur, küllüğün kenarına siga-
rasının ucuyla vururken kadın, içinde uzun zamandır uyuklu-
yan acayip hayvanın kımıldadığını, gerindiğini, kulak verdiğini,
derken ayakları üstünde birden dikeldiğini, o uzak ülkelere
arzulu, aç bakışlarla baktığını hissetti. Ama sadece, hafif bir
gülümsemeyle: "Size öylesine imreniyorum ki!" dedi.

Adam, başıyla doğruladı.

"Olağanüstü yerlerdi. Hele Rusya! Tam hayal ettiğimiz
gibiydi; belki hayal ettiğimizden de güzel, daha güzeldi; hattâ
birkaç günümü Volga'nın üstünde, bir vapurda geçirdim. Es-
kiden çaldığınız bir şarkı vardı: sandalcının şarkısı, hatırlıyor
musunuz?"

— Evet." Tâ içinde duyar gibi oldu.

"Yine çalıyor musunuz o şarkıyı?"

— Hayır, piyanom yok artık."

Adam şaşırmişti.

"Peki ne oldu o güzel piyanonuz?"

Hafifçe yüzünü buruşturdu kadın.

"Satıldı, çok oldu satılalı."

Adam afalladı:

— Artık çalacak zamanım yok," dedi kadın.

Adam konuyu değiştirerek: "Nehir üstünde hayat bambaşka," diye devam etti, "bir iki gün geçince alışverişiyorsunuz, hep aynı şekilde yaşamış gibi. Üstelik, yabancı dili bilmeniz de gerekli değil: vapur hayatı, öbür insanlarla sizin aranızda yeter bir bağ kuruyor. Onlarla yemek yiyor, gününüzü birlikte geçiriyor, akşamları sonu gelmek bilmeyen şarkılar söylüyorsunuz."

Kadın ürperdi, sandalcının türküsü acı acı, kuvvetle çınladı kulaklarında; vapurun, kıyadaki üzgün ağaçlar arasında, kararan suda yol aldığını gördü... Manşonunu okşayarak: "Evet, hoşuma giderdi," dedi.

Ateşli ateşli: "Rus hayatını hemen her yönüyle severdiniz," dedi adam. "Öylesine içten, tabii, öylesine hür. Köylüleri de pek beğendim, gerçekten çok iyi, insan kişiler... Arabacımız bile başınıza gelenlerle ilgileniyor. Bir akşam, hatırlıyorum, bizim topluluktan iki arkadaşımın onlarda birinin karısı, Kara Deniz kıyısına yemekli bir kır eğlencesine gitmiştik. Yiyeceklerle şampanyayı biz götürmüştük, otların üstünde yiyip içmiştik; akşam yemeğinde arabacı geldi. "Rezeneli turşudan alınız," dedi bize. Bizimle paylaşmak istiyordu. Bana öylesine yerinde, öylesine... ne demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi?"

O anda; sır dolu, kadife gibi kara, Kara Deniz'in yanındaki otların üstüne oturmuş da, yumuşak, sessiz dalgaların kıyıları dövüsünü dinliyormuş gibisine geldi kadının. Yolun kenarına çekili arabayı, çimenlerin üstündeki küçük topluluğu, ak ellerle ak yüzleri, genç kadının etekleri yere serili, ay ışığındaki solgun robunu, kocaman sedef bir saç halkası gibi otların üstüne bırakılmış küçük şemsiyeyi görüyordu. Biraz öteye oturan arabacı, dizlerinin üstünde peçetesi, yemeğini yiyordu. "Rezeneli turşudan alınız," dedi, rezeneli turşunun ne olduğunu bilmesede, yeşilimsi kavanozun arasından, papağan burnu gibi kırmızı biberin pırıl pırıl pırlıdığını gördü. Yanaklarının içini emdi. Turşu müthiş kekreydi...

"Evet, ne demek istediğinizi çok iyi anlıyorum," diye karşılık verdi.

Bir sessizlik oldu, bakıştılar. Eskiden, her göz göze geliste, aralarında öylesine sonsuz bir anlayış hissederdiler ki, ruhla-

rı sanki birbirine sarılır, aynı okyanusa düşer, karasevdalı aşıklar örneği, denizin derinliklerine mutlu mutlu batarlardı. Ama bugün, şaşılacak şey, adam öteye çeviriyordu gözlerini, "Ne güzel dinliyorsunuz! Bu vahşi gözlerle bana baktığınız zaman, hiçbir canlı varlığa söyleyemeyeceğim sözleri size söyleyebileceğimi hissediyorum."

Sesinde alaylı bir eda yok muydu? Emin değildi.

"Size raslamadan önce," diye devam etti adam, "kimseye kendimden söz etmemiştim. O küçük Noel ağacını getirdiğim, size çocukluğumu anlatmaya koyulduğum geceyi pek iyi hatırlıyorum. Çok mutsuz olduğum için evden nasıl kaçtığımı, avlumuzdaki yük arabasının altında, hiç kimse farkına varmadan nasıl yaşadığımı anlatmıştım. Beni dinlerken öylesine gözleriniz parlıyordu ki, küçük ağaç bile, peri masallarındaki gibi dikkat kesilmişti."

Ama kadının belleğinde kalan, yedi şiling altı penslik küçük bir havyar çömleği idi. Kadın havyarı yerken, adam şaşkın, şaşkın, gözleri fal taşı gibi açık, seyretmişti onu.

"Yok, yok, parayı sokağa atmak demek bu. Yedi şilingle altı pensi bu kadar küçük bir çömleğe sığdıramazsınız bile. Düşünün, ne kâr ediyorlar..." Ardından, karışık mı karışık hesaplara girişmişti. - Ama şimdi elveda havyar; Noel ağacı masanın, arabanın altındaki küçük çocuğun başı da bekçi köpeğinin üstünde kaldı.

Birden, "Köpeğin adı Bosun'dü" diye haykırdı kadın.

— Hangi köpek? - Oralarda değildi - Bir köpeğiniz var mıydı? Hiç hatırlamıyorum.

— Hayır, hayır, çocukluğunuzdaki bekçi köpeğinden söz etmek istiyorum."

Gülerek, sert bir hareketle sigara tabakasını kapadı adam.

"Sahi mi? Görüyorsunuz ya, ben unutmuş gitmişim. O günler bana öylesine uzak görünüyor ki, aradan altı yıl geçtiğine inanamıyorum. Bugün sizi tekrar görünce, o devre dönebilmek için, bütün hayatımın üstünden şöyle bir geri sıçramam gerekti. Amma da safmışım o zamanlar! Parmakla-riyle masanın üstünde trampete çaldı. - Kim bilir nasıl canınızı sıkıyordum! Gönderdiğiniz o mektup yüzünden hayatıma son verecektim nerdeyse, ama niçin yazdığınız; şimdi pek iyi anlıyorum. Geçen gün buldum onu, okurken gülmekten kendimi alamadım. Ne ince bir mektup! Nasıl da tıpatıp portremi çizmişsiniz! - Başım kaldırdı - Gidiyor musunuz yoksa?

Kadın yakasını iliklemiş, tülünü indirmişti.

"Evet, gitmeliyim, korkuyorum."

Zorla gülümsedi. Hiç şüphesi kalmamıştı şimdi: O, bütün bunlarla alay etmişti.

"Aman rica ederim," diye yalvardı adam, "hemen gitme-

yin. - Masanın üstündeki eldivenlerden birini aldı, kadını alıko-
koyabilirmişçesine avucunda sıktı. Şu günler öylesine az ki
konuşacak insan, bir çeşit yabancı oldum. Sizi incitecek bir
şey mi söyledim acaba?"

Kadın yalan söyledi: "Ne münasebet." Ama adamın, par-
maklarının arasından ince, nâzik bir hareketle eldiveni bırak-
tığını görünce, kızgınlığı geçti. Üstelik şu anda, altı yıl önce-
ki hâline daha çok benziyordu adam.

"O zamanlar gerçekten istediğim şey," dedi yavaşça, "sivri
taşların batmaması, o çok nefret ettiğiniz çamurda yürüme-
meniz için kendimi bir hah gibi ayaklarınızın altına sermekti.
Buydu biricik isteğim. Yalnız, görmeyi arzuladığınız bütün
ülkelere sizi götürebilmek için sihirli bir hah olmayı hayal
ettim bazen."

O konuşurken kadın, bir şey içiyormuşçasına kaldırdı ba-
sını; içindeki acayip hayvan homurdanmaya başladı.

"Herkesten daha yalnız olduğunuzu hissediyordum," diye
devam etti adam, "bununla birlikte, çağının dışında doğmuş,
cidden, gerçekten canlı biricik varlık belki de sizsiniz," diye
mırıldandı. - Eldiveni okşadı kaderin damgasını vurduğu bi-
ricik varlık."

Hey Tanrım! Ne demeye böylesine bir mutluluğu tepmiş-
ti? Onu anlıyan biricik adam! Çok geç mi kalmıştı? Çok geç
miydi acaba? Adamın parmakları arasında tuttuğu şu eldi-
vendi o...

"Ayrıca, arkadaşlarınızın olmaması, kimseye bağlanmayı-
şınız... Bunu çok iyi anlıyordum, bu bakımdan ben de size ben-
ziyordum. Yine öyle misiniz?

— Evet, dedi içini çekerek, hep aynı, hep böyle yalnızım.

— Ben de öyle - gevrek gevrek güldü - hep yalnızım.

Birden, sert bir hareketle, iskemleyi döşemenin üstünde
gıcırdatarak eldiveni verdi:

"Ama o vakitler sır dolu gibi görünen şeyler şimdi apaçık
oldu; sizin için de öyledir herhalde... Öylesine kendi kendimiz-
le dolmuş, öylesine kendimize kapanmıştık ki, başkası için
kalbimizde yer yoktu, bencil insanlardık sadece. - Eski kişili-
ğinin bir başka yönüne çok benzeyen bir tarzda, saflıkla, iç-
denlikle - biliyor musunuz - diye haykırdı - Rusya'dayken ruh
bilimi incelemeye başladım; gördüm ki, hiç öyle olağanüstü bir
yanımız yokmuş. Bu bir çeşit, hepimizin bildiği..."

Kadın gitmişti. Yıldırımın vurulmuşçasına oturduğu yerde
kalakalmıştı adam, şaşkınlıktan dili tutuldu bir an... sonra he-
sabı istedi.

"Ama süte hiç dokunulmadı," dedi, "lütfen onu hesaba
katmayınız."

Çeviren: Orhan GÜRSEL.

ERSKİNE CALDWELL

BOZUK OTOMOBİL

(Amerikan Hikâyesi)

Profesör Perkins () bir gün ununu elevip eleğini asacak olursa, bu öykülerin bir kaçını okuyarak eğlenir belki. - E. C.*

Mal Anderson otomobilinin arka yerine köpeğiyle birlikte yerleşince, bancosunu eline alıp akort etti. Penobscot Oteli'nin ön taraçasında, ileri geri gidip gelen bir iskemlede oturan Signe, çalgı sesine kulak verdi. Yaz ortasında sıcak bir gündü. Daha ikindi geçmeden, batı yönünden bir sağanağın geleceği gün gibi gerçektir. Arada bir, aynı yönden bir yel esiyor, yolun tozunu toprağını sarı baloncuklar gibi her yere saçıyordu.

Mal, yazın makara fabrikasında çalışırdı. Gel gelelim, süreli olarak çalıştığı görülmüş değildi. Kışın ormana gider, tâ ilkbahara dek geri dönmezdi. Yazın ise, köpeğiyle birlikte kulübesinde yaşamaya ve Signe Otelin taraçasında otururken bancosunu çalmağa can atardı.

Mal, bancosunu tımbırdatıyordu. Signe ise, taraçada oturmuş, bir ileri, bir geri gidip geliyordu.

Plânketi plânk... Plânketi plânk... Plânketi plink!

Mal'den hoşlanmayanlar ona "Allahın belâsı İsveçli" deseler de, yaman bir ağaç - kesiciydi o. Gel gelelim, makara fabrikasında öyle ahım şahım bir işçi sayılmazdı. Açıkcası, yazın fabrikada çalışmak istemiyordu. Fabrika elektrik telleri için tahta makara yapıyordu. Şimdi Mal'in fabrikada bulunması ve tornalara verilecek keresteleri gözetlemesi gerekirdi; ama dedik ya! süreli olarak çalışmayı oldum olası sevmezdi.

Signe, Penobscot Oteli'ni işletiyordu. Ağaç kesicilerin oteliydi bu. Adamlar ormanda kazandıkları parayı ezmek için kasabaya geldikleri zaman bu otele inerlerdi. Signe kendi başına işletirdi oteli. Öldür Allah, kimseden de yardım istemezdi.

(*) *Horatio Perkins, Caldwell'in hoşlanmadığı bir clestirmendir.*

Plânketi plânk... Plânketi plânk... Plânketi plink!

Mal, Signe için çalışıyordu bançosunu. Şimdiyedek her ikisi de birbirleriyle konuşmamışlardı hiç. Kendisini ne değin zorlasın, iki sözcüğü yan yana getirip konuşamazdı Mal. Konuşma yeteneğinden yoksun olarak doğmuştu sanırdınız. Birisi ona bir saat boyu çene çalsa, ağzını açıp tek sözcük bile söylemezdi.

Signe içeri girip mutfığa gitti ve Mal'in köpeğine bir kalem kemik getirdi. Mal otomobilin kapısını açtı. Köpek dışarıya atlayıp kemiği ağzına aldı ve içeriye sıçradı. Sonra Mal'in yanındaki yere kıvrılarak kemiği yalamaya koyuldu. Mal, Signe'in şerefine bir hava tutturdu.

Plânketi plânk... Plânketi plânk... Plânketi plink!

Saat beşte Signe yerinden kalkıp akşam yemeğini kotarmak için içeriye girdi. Mal, bançosunu oturduğu yerin üstüne bıraktı. Köpeğiyle birlikte dışarıya çıkıp otomobili yoldan yukarı, kulübesinin yanındaki sundurmanın altına doğru itelemeye başladı. Araba bozuktı; çalışmıyordu. Bir kış, Mal ormandayken, adamın biri sundurmaya girmiş, otomobilin motörünü söktüğü gibi sırta kadem basmıştı. Mal ilkbaharda geri dönünce, otelin oraya, Signe'in şerefine banco çaldığı yeredek otomobilini götürmeyi kendisine huy edindi.

Mal otomobilini yoldan yukarı, sundurmaya doğru iteliyordu. Ağaç - kestirici patronu evinin yanında onu beklemekteydi. Mal bu adamdan oldum bittim hoşlanmazdı.

— "Merhaba, Mal," dedi Scott. Patronun adı Scott'tı. "Sana iyi haberlerim var."

— "Duymak istemiyorum haberlerini."

Scott eve geldi miydi, kendisine yeni bir işten söz açacağını bilirdi Mal. Ormanlarda çalışanların hiçbiri sevmezdi Scott'ı.

— "Takım taklavatını hazırla Mal. Yarın sabah saat dörtte ormana gidiyoruz."

— "Sana da, ormanına da başlatma şimdi," diye bağırıp sundurmanın kapısını hırsıyla kapattı Mal. Mal'i konuşturmanın tek yolu onu kızdırmaktı. Ama üstüne varmaksa, zararlıydı. Tam altı ağaç - kestirici patronunu yerinden yurdundan etmişti adam. Onların tümü, Mal canlarına okumadan önce bir kolayını bulmuşlar ve Kanada'ya kaçmışlardı.

Scott ardına bile bakmadan yola düzüldü. Gözü pek bir ağaç - kestiriciydi o.

Mal kulübesine girip kapıyı öfkeyle kapattı. Köpek masanın altına kıvrılarak yemeğini beklemeye başladı.

Ormanda Mal Anderson'ı tammiyan yoktu. Rangeley ile Caribou kasabaları arasında en iyi banco çalıcı oydu. Üstelik, ormanda bir koca ağacı en iyi deviren ağaç - kesici gene oydu.

Ağacı devirmek istediği yere bir kazık çakabilir, ağaç devrilirken o kazığı toprağa gömebilirdi. İki baltasını alır, işe koyulurdu. Baltalardan biri kızınca, onu bir kenara kor, ötekini alırdı. Şöyle sıradan iki adama, bıçkı, balta, ya da istedikleri şeyi verin; aynı zamanda başlamak şartıyla işe koyulsunlar, daha öteki ağaç devrilmeye hazır olmadan Mal kendi ağacını yere devirecektir. Öteki adamlar altı günlük haftalık, Mal'in sekiz günlük haftalık almasının sebebi buydu.

Şimdi yaz ortasıındaydı ve Mal kışadek ormana gitmek istemiyordu. Yazı kasabada geçirip Penobscot Oteli'nin önünde banco çalmak istiyordu o. Makara fabrikası keresteleri işliyorsa da, Mal'in ormana gidip tomrukların hazırlanmasına yardım etmesi gerekti. Adamın çalışması için yılın tam zamanını bulmuşlardı hani.

Ertesi sabah, Mal öteki adamlarla birlikte ırmağa gitti. Bir dahası gün kereste yapmak için ağaçların devrilmesine başlandı. Mal köpeğini ve bancosunu evde bırakmıştı.

Ağaç - kesiciler ormanda üç hafta çalışınca homurdanmaya başladılar. Kasabadan ayrıldıkları zaman Scott iki hafta içinde döneceklerini söylemişti onlara. Üçüncü haftanın sonunda Mal çılgına döndü. Scott onları bir ay daha çalıştıracaktı bu gidişle. Dördüncü haftanın sonuna doğru Scott kendisini kollamaya başladı. Canının yanmasını istemiyordu adam. Örneğin, üstüne bir ağaç devrilebilirdi.

— "Hadi, şu şeytanın dölünü ırmağa atalım." diye akıl verdi adamlardan biri.

— "Onu bir kütüğe bağlayalım da yaban kedileri yesinler," dedi bir başkası "O kıcı kırığı yola getirmek zordur. Vurdum duymazın biridir."

— "Günün birinde Mal onu bir ağacın altına kısıtırır," dedi arabacı Sanderson. "Bu işi Mal'e bırakalım."

Mal'se yere çöküp oturuyor, ağzını bıçaklar açmıyordu.

Scott her akşam yemekten sonra kulübesine çekilip hava ağarmadan önce dışarıya çıkmayacak gibi akıllıydı. Karanlıkta, beş dakikaya varmadan işini göreceklərini biliyordu.

Altıncı haftanın sonunda Scott eskisine göre daha güven-de sanıyordu kendisini. Ormanda, ağaçlardan daha çok sakınıyor, karanlık bastıktan sonra ortalıktan sır oluyordu.

Derken, adamlardan ikisi, Scott'ı hiçe sayarak ormandan kaçmayı akıllarına koydular. Hiçbir şey demeden kaçıp gitmeye hazırlandılar. Scott kulübesinde elini yüzünü yıkarken, onlar altı düz bir ırmak kayığına atladıkları gibi kirişi kırdılar.

Adamlar yemek için masaya oturdukları zaman Scott'ın iki adamın noksan oluşunu anlaması uzun sürmedi. Mal ile

başka bir adamı çağırıp üçü birden ırmağa doğru koştular. İki adam ormandan kaçmak için ırmağın akış yönü boyunca, yarının kilometre deli gibi kürek çekmeyi akıllarına koymuşlardı. Arada sırada kayığın içinde ayağa kalkıp su içine batmış tomruklara ve kayalara bakınıyorlardı. Küçük kürekleri kollarıyla suya bir halka biçiminde batırıp çıkarıyorlardı.

— "Çabuk bir kayık bul, Mal," diye emretti Scott. "Yanına da sana yardım edecek bir adam al ve şu Allahın belâsı herifleri bana geri getir." Ter ter tepiniyordu adam.

Mal kendisine en yakın bir adamı çağırdı ve hiç konuşmaksızın kayığa atlayıp uzaklaştılar. Mal, kamptaki adamların en irisi, en güçlü kuvvetlisiydi. Öteki adamı yedekçi olsun diye almıştı yanına.

İrmak üç kilometreden daha çok bir uzunlukta hiç kıvrın-tı yapmaksızın akıyordu. İlkbaharda ve yazın tomrukların makara fabrikasına gönderilmesi için işe yarardı bu ırmak. Kışın üstünü bir metreden çok kalınlıkta bir buz tutar, yük arabaları ormana ırmağın üstünden gidip gelirlerdi.

Scott dürbününü getirmesi için kampa bir adam gönderdi.

Mal ile yedekçesi, iki kaçağa yetişmek için çala kürek gidiyorlardı. Her iki kayıktaki adamlar ver yansın ediyorlardı kürekleri. Mal'in kayığı yıldırım gibi gidiyordu suyun üstünde. İkinci kilometrede öteki kayığa yetişeceği gerçektir. Mal ile yanındaki adam kayığın içinde diz çökmüşlerdi. Böylece küreklerini suya daha derinden daldırabiliyorlardı. Kayıkları su da hızla gidiyor, peşlerinde ırmağın kıyısına doğru yayılan köpüklü bir iz bırakıyordu.

Kampa giden adam Scott'ın dürbünüyle geri döndü.

Scott dürbünü adamın elinden çekip alırken, "İşten kaçmaya savaştan bu iki namussuzun kafalarını kıracağım" diye bağırıyordu.

Şimdi iki kayığın arasında on iki boy bir ara vardı. Öndeki kayık kampın bulunduğu yerden iki kilometre uzaklıktaydı. Mal'in kayığı ise, her kürekte aradaki uzaklığı gittikçe kapatıyordu. Scott dürbününe gözünden çok güveniyor, aşağı indirmiyordu hiç. Öteki ağaç - kesiciler ırmak kıyısına birikmişler, Mal'in kaçakları yakalayışını görebilmek için gözlerini kısıp sabırsızlanıyorlardı. Görülmeğe değer bir şey olacaktı bu. Kimbilir, belki Mal onların başını suya sokar, kendi kayığına almadan önce onları adam akıllı sersemletir, sonra da Scott'a getirir, teslim ederdi. Scott daha şimdiden onlara atacağı dayağın kaç araba olacağını hesap ediyordu.

Mal'in kayığı öndeki kayığın kış tarafına yaklaşmıştı. Öndeki kayıktakiler ha babam kürek çekiyorlardı. Gel gör ki, Mal de ver yansın ediyordu kürekleri.

Şimdi iki kayak yanyana gidiyordu. Aralarında bir kürek boyu ara ya, var, ya yoktu. Derken, kimse olup biteni göremeden, Mal öndeki kayığı bir boy taktı.

— "Vay, eşşoğlueşşekler, vay!" diye küfrederek elindeki dürbünü kayalara fırlattı Scott. Öylesine bozulmuştu adam. Mal madik atmıştı ona. Kaçan adamlara bağırıp çağırıyor, kırık dürbünü delicesine tekmeliyordu. Cığerlerinin tüm gücüyle bağırıyordu: "Vay eşşoğlueşşekler, vay!"

Şimdi her iki kayak da gözden kaybolmuştu. Mal'in kayığı öteki kayıktan yarım kilometre öne bile geçmiş olmalıydı.

Scott yanındaki adamlara ormana dönmelerini emretti. Onlar gittikten sonra ağır ağır yürüyerek kampın yolunu tuttu. Mal Anderson kalleslik etmişti ona.

Mal, ertesi gün öğle üstü evine gelip kulübesinin kapısını açtı. İçeride uyuklayan köpek Mal'in kokusunu alır almaz uyandı. Mal bir ateş yaktı ve hem köpek, hem de kendisi için yemek pişirdi.

Karınları doyduktan sonra Mal bancosunu aldı, otomobili ni sundurmadan çıkarıp yoldan aşağı, Penobscot Otel'i'nin oraya doğru itelemeye başladı. Signe, ön taraçada ileri geri sallanarak iskemlesinde oturuyordu. Mal'in otomobiliyle gelişini görür görmez, arkasına yaslanıp daha hızlı ileri geri gidip gelmeye koyuldu.

Mal, arabasını itti iteledi ve tam Signe'in oteli önünde durduttu. Kapısını açtı ve köpeğiyle birlikte içcri girip arka yere kuruldular. Mal kapıyı kapatıp bancosunu aldı eline. Derken, Signe için bir hava tutturdu.

Köpek kıvrılıp uykuya daldı. Mal bancosunu tımbırdatıyordu.

Plänketi plänk... Plänketi plänk... Plänketi plänk!

Signe ileri geri gidip geliyor, yol ortasında, arabasında yan gelip oturan ve gene kasabaya döndüğüne sevinen Mal'e gülümsüyordu.

Mal oturduğu yere iyice yerleşti. Ayaklarını şoför yerinin arkasına dayadı. Signe köpek için bir kalem kemik getirdi. Mal arabanın kapısını açtı, köpek dışarıya atlayıp kemiği ağzına aldı, gene içeriye sıçrayıp kemiği yalamaya koyuldu. Mal arabanın kapısını çarptırarak kapadı ve gene bancosunu aldı eline.

Plänketi plänk... Plänketi plänk... Plänketi plänk!

Çalgı sesi, Penobscot Otel'i'nin ön taraçasından tut, her yere yayılıyordu.

Geviren: Yekta ATAMAN

WILLIAM SAROYAN

Y A N G I N

(Amerikan Hikâyesi)

Sıcak odanın dışında, yeryüzünü müthiş bir soğuk kasıp kavuruyordu. Hava açıktı, apaçıktı, Santa Fe geçidinin çanları kiliseninkiler gibi çaldı, pazardı, yeryüzü sessizlik ve sakinlik içindeydi, derken bütün ev geçen trenin o muazzam ağırlığı ve hızıyla babası Jesse'in o yumuşak kahkahası gibi sarsıldı.

Sanki yeryüzünün en güvenli yeri sobadaki ateşin kırmızı, sarı, ak alevlerinde, renginde, sıcaklığında idi bütün ev kederli bir adamın kahkahaları gibi sarsılırken; bütün yeryüzü soğuktu, kederliydi, hiçbir şey yoktu yeryüzünde, dakikada yüzlerce kez açan şu ateşin çiçeklerinden başka hiçbir şey yoktu, çiçeklerle dolup taştan bir dünya vardı; dışarda, sıcak odanın ötesinde, bütün dünya donmuş, sesini soluğunu kesmişti, öyle sessizdi ki, bu sessizliği işitebilirdiniz.

Mutfakta otur, akşam biz gelinceye kadar sobayı söndürme ki, üşümiyesin demişlerdi ona. Sobanın kapağını açma, sakin açma ama, e mi! demişlerdi. Özellikle Beth demişti bunu, her zaman neyi yapacağını, neyi yapmayacağını söyleyen Beth; Jesse'in: sözünden çıkma, çünkü artık annem o senin! dediği Beth; ona iyi davranamaz mısın yavrum, o annenmiş gibi hareket edemez misin? dediği Beth.

Güzel ama, kandıramazlardı onu. Sobanın kapağı açıktı işte; annesi ise ölmüştü, böyle bir şeyde nasıl aldatabilirlerdi onu nasıl, annesi ölmüştü onun. Yeryüzü öyle sessizdi ki, bu sessizliği işitebilirdiniz; Santa Fe geçidinin çanları kiliseninkiler gibi çınıyordu. Annesinin öldüğünü bilecek kadar büyümüş değil miydi yani; kilisenin önüne o kocaman kutuyu koyduklarını görenin kim olduğunu sanıyorlardı. Tren geçerken evin sarsılışı, herşey bitip de ev bomboş kalınca Jesse'in kahkahalarla sarılışı gibi değil miydi? Çiçek yapraklarından farksız alev parçacıkları sobadan dışarı sıçrayacak yerde kaybolmuyor muydu?..

Biliyordu o. Yeryüzünde hiçbir şey yoktu şimdi. Yeryüzü

boştu, annesi ölmüştü. Yeryüzü zifiri karanlık bir gece gibi boştu, elde ateşten başka hiçbir şey yoktu, ne bir ışık, ne sıcaklık, ne renk, ne de sevgi. Sobanın kapağını kapalı tutmasını istemişlerdi. Böylesine boş lâflara kim aldırırdı? Üşüyordu, nerdeyse dişleri vuracaklayın donuyordu bile. Aynı zamanda alcv alev yanıyordu da sanki. Hayatında ilktir ki, aynı anda hem donuyor, hem yanıyordu. Hayatında ilk olaraktır ki, geçmişteki çanların kiliseninkileri andırışı,evin sarsılışının Jesse'nin kahkahasını andırışı, ateşin çiçekleri andırışı, ev bomboş olduğu için herşeyin bir hiç olduğu gibi şeylere dikkat ediyordu. Şu koca yeryüzünde annesini geri getirecek, canlandırarak, sokak kapısına yaklaştıracak, anahtarı kilide sokturacak, kapıyı açtırıp içeri sokacak hiç bir şey yoktu, hiç bir şey bunları yaptıramazdı, bir daha yanyana gelemezler, eskisi gibi o yine annesi olamazdı, hiç bir şey onunla eskisi gibi konuşturamazdı.

Hayatında ilk olaraktır ki, herşeyi biliyor, anlıyordu. Kandıramazlardı onu. Beth, eh, fena değildi. Tatlıydı bile. Ona şekerleme ve oyuncak bile getiriyordu. Bir diyeceği yoktu buna, bakın. Arasına şekerleme hoşuna gidiyordu. Küçük, renkli düdükler, bilyeler, neler neler yapan o çeşit çeşit oyuncaklar hoşuna gidiyordu. Beth hoşuna gidiyordu, ama herşeyi de biliyordu. İşte oturma odasındaki masanın üzerinde bir kutu şekerleme duruyordu. Bir tanesini bile canı çekmiyordu. Oyuncaklar da oturma odasındaydı. Ne düdük öttürmek, ne bilye oynamak, ne de oyuncaklarını kurup işlemelerini seyretmek istiyordu. Hiçbir şey istemiyordu. Ne vardı ki zaten. Minimini birşey bile yoktu. Bütün istediği ateşe yakın olmak, ona sokulabildiği kadar sokulmak, sadece orada olmak, sadece o renkleri seyretmek, sadece yakınında, tâ yakınında olmaktı. Oyuncakı ne yapsındı? Neye yarardı oyuncak? Düdükler hiçkırıktan daha acıklı bir ses çıkarıyor, oyuncakların işlemesi onu kederden öldürecek gibi ediyordu.

Alevlerde kahkahalar vardı oysaki. Yalnız kahkahalar değil, şarkılar vardı, şimdiye kadar işittiği her çeşit nağmeler vardı. Alevlerdeki bu kahkahaların, bu şarkıların sonu yoktu; ne var ki bu kahkahalar okulda çocukların komik sözlerine, komik hareketlerine salıverdiği kahkahalara benzemiyordu, şarkıların kilisedekilerden daha acıklıydı. Hiçbir şey eskisi gibi değildi. Eskiden bir düdüğün, gözünde bir yeri, bir değeri vardı, ötmeyecek hale getirinceye kadar öttürür de öttürürdü. Şimdiyse hiç birini istemiyordu. Beth şehirde büyük mağazada çalışıyordu, Jesse fabrikadaydı, Jesse koca koca makinelerle çalışır, demirden akla gelen ne varsa her çeşidini yapardı.

Jesse'in yaptığı da havaydı ya. Ne yapabiliyordu Jesse? Kim ne yapabiliyordu ya, orasına bakarsan? Jesse makine parçaları yapabiliyordu, her bir yanını yaptı bitirdi diyelim, iyi ama neye yarıyordu ki? Parçaları takıp takıştırdıktan sonra neye yarıyordu ki, bütün makine? Belki bir otomobil olurdu, belki bir Ford. Kimin istediği vardı Ford'u? Kimin bir otomobile atlayıp asfalttan aşağı sürmeğe can attığı vardı yani? Nereye gidebilirdiniz ki? Gidilecek neresi vardı yeryüzünde?

Açılan bir çiçeği andıran alevlerden sarı, kırmızı parlak çiçek yaprakları yere sığıyor, kayboluyordu ve o biliyordu. Annesini şu koca yeryüzünde hiçbir şey geri getiremezdi. Jesse fabrikada bir iş yapıyorum belliyordu, ama yaptığı hava cıva idi. Yapılacak birşey yoktu. Jesse, annesini ait olduğu şu eve bir daha getirebilecek bir şey yapabilir miydi? Böyle bir sonucu elde edebilecek bir şeyi yapabilecek kim vardı? Koca yeryüzünde bunu yapabilecek bir tek kişi bile yoktu. Jesse tutar canının istediği her çeşit saçma sapan makine parçaları yapabiliirdi, parçalar yerliyerine takılıp bir araya gelince yine hiçbir şey olmuş olmazdı, belki borunun birinden duman çıkar, birkaç tekerlek döner, koca makine kimsenin dönüp bakmıyacağı birtakım marifetler yapardı, belki yürürdü de, ama okadar; şu koca yeryüzünde, yapılmış görmekten herkesin zevk duyacağı birşeyi kimse yapamazdı. Jesse canını dişine takarak çalışıp para biriktirebilir, evi yeni mobilyalarla doldurabilirdi, şu oturma odasındaki yeni masalar, sandalyeler; doldururdu da, yine de ev her zaman bomboş kalırdı. Bethle bu evde yaşamağa çabalardı ama o biliyordu, boşunaydı, babasının çabası, netse neylese bir iş olmazdı, bunu Beth ortalıkta yokken Josse'in sessiz gülüşünden anlıyordu. Jesse ne edeceğini bilmiyordu, işte okadar. Beth'i eve getirmesi de bundandı. Başka ne yapacağını bilmiyordu, okadar, Beth eve gelmezden önce, Jesse oturma odasında oturur, ne bir şey yapardı, ne ağzından bir söz çıkardı. Yapabileceğim birşey vardır belki diye kurdu. Moamafih, biliyordu. Durumu tıptıpına biliyordu. Bilmek hoşuna gitmiyordu, ürkütüyordu bu onu, ama biliyordu

Alevler. Hepsi bundan ibaretti. Kahkahalar. Şarkılar. Çiçeklerin açması. Renk ve keder, alevden, parlak çiçeklerin yere düşüşleri, sönüşleri. Hele sönüşleri. Hem de, üstelik durmamacasına birinin ardından biri geldiği halde. Artık ev on para etmezdi. Annesinin yeniden geleceği bir yer değildi. Dünya on para etmezdi. Annesi yoktu. Yeniden iyileşip okula gitmek, çocuklara gülmek neye yarardı. Bunu istemiyordu bir daha. Okuma yazma öğrenmeyi, sorulara cevap vermeyi istemiyordu. Herkesi kandırıyorlardı. Sorular incir çekirdeğini

doldurmazdı. Elma üstüne, yumurta üstüne sorular sorarlardı. İncir çekirdeğini doldurmazdı. Bir kelimeyi sorarlardı. Dişe dokunur birşeyi onlar aslâ sormayınca, siz nasıl dişe dokunur cevaplar verebilirdiniz? Bildikleri adamakıllı bir soruları bile yoktu, cevabı nasıl verilebilirdi? Aldatamazlardı onu. Hiçbiri ne Miss Purvis, ne Jesse, ne de Beth, hiçbiri, hiçbiri.

Biliyordu. Soru şuydu: Yapabilir misin bunu? İçinizde var mı yapabilecek? Burda, ya da yeryüzünün herhangi bir başka bucağında? Yeryüzünde yapılabilecek şeylerden birini yaparak, ya da Tanrıya yalvararak, ya da soluk alıp veren bir kişinin elinden gelebilecek birşeyi yaparak bu işi yapabilir miydiniz? Cevabı da biliyordu. Cevap: hayırdı, biliyordu. Peki öyleyse yaptıkları neydi? Ne işlerine yarıyordu? Bunu yapamadıktan sonra, bütün ötekiler yapılmış yapılmamış ne çıkardı? Bunu hiçbir zaman yapamıyacak olduktan sonra? Bununla ilgisi olmayan milyonlarca saçma sapan başka şeyi yapabilmişsin neye yarardı? Başka bir milyon soruya cevap verip de asıl o soruyu sormayı akla bile getirmemenin ne anlamı vardı?

Yerinde otur, üşüme, sobanın kapağını açma demişlerdi. Uslu uslu otur, akşam bizim eve dönmemizi bekle demişlerdi. Hastasın; ama sobanın yanında otur, kendini sıcak tut yeter demişlerdi.

Ne yapabileceğini biliyordu. Yerinde bir şeydi de. Yapılabilecek biricik şeydi. İyi bir şeydi, yapacağını da akli kesiyordu. Dönecekleri, ev diye bir şey olmayacaktı, biliyordu. Ah, n'olurdu şiddetli bir yel ateşin rengini, scaklığını, öfkesini yeryüzünün bütün evlerine taşınsın, ne kadar ev varsa hepsini yakıp yıksın, ve onlara anlatsın ki, ellerinden ne gelirse gelsin o işi dünyada beceremezler.

Hava kararırken, gelmek üzere olduklarını kestirince, tutuşturduğu kâğıdı oturma odasına götürdü, alevleri yeni masaya açlar gibi saldırttı. Alevler masanın bacağından yukarıya ağır ağır tırmanmağa başlayınca, ateşi öbür odalara taşıdı birer birer, eşyaları tutuşturdu, bütün ev yanacaktı böylece; onu sokağın karşı yanında, gözlerini yanmakta olan eve dikmiş ağlar bulunca sandılar ki yangına ağılıyor; işi bildiğini bilmediler.

(Çeviren: M. Z. G.)

1959 UN KİTAPLARI

BİTEN YILIN İLK ON AYI İÇİNDE ÇIKAN
KİTAPLARDAN SEÇİLMİŞ BİBLİYOGRAFYA

Hazırlayan: Türker ACAROĞLU

EDEBİYAT (100 kitap)

ACHARD (Marcel): Aşk acısı, piyes, 3 perde, 1 prolog 1 epilog. Çev: Lütfi Ay.

AKAY (İhsan): Dostoyevski, inceleme ve derleme.

APAYDIN (Talp): Yarlıkü; roman.

ARİSTOPHANES: Bulutlar, piyes. Çev: Ali Süha Delilbaşı.

ASENA (Orhan): Tanrılar ve İnsanlar, Gılgamış, dram, 5 perde.

ASYA (Arif Nihat): Bir bayrak rüzgâr bekliyor, şiirler.

ATAÇA SAYGI, çeşitli yazarların Ataç için yazdıkları

ATILGAN (Yusuf): Aylâk adam, roman.

ATOK (Oğuz Kâzım): Atatürk sendenz, şiirler.

ATTİLÂ (Osman): Baştanbaş, şiirler.

Batı edebiyatından seçme en güzel aşk yazıları, Haz: Yusuf Ziya.

BATU (Selâhattlu): Güzel Helena, manzum tragedy, 5 perde.

BAUDELAIRE (Charles): İçme kapanış, şiirler; derl: Şükran Kurdakul.

BAYKURT (Fakir): Efendilik savaşı, hikâyeler.

BAYKURT (Fakir): Yılanların öcü, roman.

BERKE (Fikret Baha): Bugünkü dille Fuzuli, şiirler.

BUYRUKÇU (Muzaffer): Korkunun parmakları, hikâyeler.

Büyük Yazarlar, Batı edebiyatından 80 yazar

CANSEVER (Edip): Petrol, şiirler.

COLETTE: Uzaktan, roman. Çev: Tahsin Yücel.

CUMALI: Mine, oyun.

ÇAMLIBEL (Faruk Nafiz): Heyecan ve sükûn, şiirler.

DAMAR (Arif): Kedi akli, şiirler.

DAUDET (Alphonse): Sapho, roman. Çev: Tahsin Yücel.

DELEDDA (Grazia): Rüzgârda kamışlar, roman. Çev: Mesut Erdem.

DİL (Şahînkaya, haz.): Türk kadın şairleri antolojisi.

DOSTOYEVSKİ (F. M.): Amcamın rüyası, roman. Çev: Nihal Yalaza Taluy.

DOSTOYEVSKİ (F. M.): Ecinniler, roman, I. cilt. Çevirenler: Ahmet Muhip Dranas, Servet Lunel.

DOSTOYEVSKİ (F. M.): Karamazof kardeşler, roman, I. cilt. Çev: Nihal Yalaza Taluy.

DUMAS FILS (Alexandre): Kamelyalı kadın, çev: Zahir Güvemli.

DURSUN K. (Tarık): İnsan kurdu, roman.

DÜRDER (Baha): Okunacak romanlar.

ELOĞLU (Metin): Odun, şiirler.

EPIKTETOS: Düşünceler ve sohbetler, çev: Burhan Toprak.

EVLIYAGİL (Necdet): Elebi konuşmalar.

FRANCE (Anatole): Kırmızı zambak, roman. Çev: Tahsin Yücel.

GENÇ OYUNCULAR: Tavlatlı Kiltipatlı, oyun.

GIDE (André): Dünya nimetleri. Çev: Tahsin Yücel.

GOGOL (N. V.): Müfettiş, komedya, 5 perde. Çev: Nihal Yalaza Taluy.

GRILLPARZER: Yalan söyleyenin vay haline, piyes. Çev: Seniha Bedri Göknil.

GÜNEY (Eflâtun Cem): Kerem ile Aslı, halk hikâyesi.

HAWTORNE (Nathaniel): Yedi çatılı ev, roman. Çev: Naciye Öncül

HEISELER (Bernt von): Philoktet, manzum piyes. Çev: Selâhattin Batu.

HİSAR (Abdillhak Şinasi): Yahya Kemal'e veda.

HİSAR (Abdillhak Şinasi): İstanbul ve Pierre Loti.

HİSAR (Abdülhak Şinasi): Boğazlıçl yalılarına dair.

HOMEROS: İlyada, bölüm: VII - XII. Çevirenler: A. Erhat, A. Kadir.

ILGAZ (Rifat):: Hababam sınıfı, mizah romanı.

İLHAN (Attilâ): Abbas yolcu, yolculuk notları.

KEMAL TAHİR: Köyün kamburu, roman.

LOUYS (Pierre): Kadın ve kukla, roman. Çev: Tahsin Yücel.

MAKAL (Mahmut): Köye gidenler, hikâye.

MAUGHAM (Somerset): Crosble dâvası, hikâyeler. Çevirenler: Ertuğrul Okutan, Mehmet Harmanlı. M. Zeki Gülsoy Memleket şirirleri ansiklopedisi. Haz: Osman Attilâ.

MERİÇBOYU (Abdülkadir, "A. Kadir"): Hoş geldin Halli İbrahim, şiirler.

MEVLÂNA CELÂLETTİN: Divan-ı kebir, 4cilt. Haz: Abdülbaki Gölpinarlı.

MEVLANA CELÂLETTİN: Mesnevi, 5 cilt. Çev: Veled İsbudak.

MİNNETOĞLU (İbrahim): Vagon penceresinden, fıkralar.

NESİN (Aziz): Aferin, hikâye.

NESİN (Aziz): Kör döğüşü, mizah hikâyeleri.

NESİN (Aziz): Saçkıran, roman.

NABOKOV (Vladimir): Lolita, roman. Çev: Leylâ Niven.

NAYIR (Yaşar Nabl): Yıllar boyunca, edebiyatımız üzerine düşünceler.

OKAY (Haşim Nezhî): Dadaloğlu, hayatı ve deyişleri.

ORHAN KEMAL: Gâvurun kızı, roman.

ORHAN KEMAL: Vukıat var, roman.

OTYAM (Fikret): Ha bu diyar, gezi notları.

ÖZER (Kemal): Gül yordamı, şiirler.

PASTERNAK (Boris): Dr. Jivago, roman. Çev: Samih Tiryakioğlu.

PAVESE (Cesare) Çıplak modeller, roman. Çev: Nermin Türkmen.

PIRANDELLO (Luigi): Gölge adam, roman. Çev: Dr. Feridun Timur.

PORTER (Katherine Ann): Öğle şarabı, hikâyeler. Çev: M.

Zeki Gülsoy.

RABELAIS (F.): Gargantua, roman. Çev: Selâhattin Odabaş.

SABA (Ziya Osman): Değişen İstanbul, hatıralar.

SARTRE (Jean Paul): Duvar, hikâyeler. Çev: Vedat Üretürk.

SCHILLER (Friedrich): Baladlar ve şiirler, çeviren ve açıklayan: Prof. Dr. Burhanettin Batıman.

SCHILLER (Friedrich): Haydutlar, 5 perdelik piyes. Çev.: Seniha Bedri Göknıl.

SHAKESPEARE (William): Kral Lear, 5 perdelik tragedya, çev.: Prof. İrfan Şehinbaş.

SHAKESPEARE (William): Romeo ve Juliet, piyes. Çev.: Adli Moran.

SİMENON (Georges): Kaçak, roman. Çev.: Tahsin Yücel.

SİMENON (Georges): Kanaldaki ev, roman. Çev.: Oktay Rifat.

STEINBECK (John): Cennet yolu, roman. Çev.: Vahdet Gültekin.

ŞARDAG (Rüştü): Klâsik şiirler, I. cilt.

TARHAN (Abdülhak Hamit): Flinten, dram 3 perde, II tablo. Yeniden sahneye tatbik eden: Ahmet Muhip Dıranas.

TECER (Ahmet Kutsi): Bir pazar günü, oyun.

TIECK (Ludwig): Hayat bereketli, roman. Çev.: Arif Gelen.

TOKMAKÇIOĞLU (Erdoğan): Sıfırdan önce, hikâyeler.

TOLSTOY (Lev): Diriliş, roman. Çev.: Samih Tiryakioğlu.

TWAIN (Mark): Sığır sözleşmesi, çev.: Mızıâl Osman.

URAZ (Murat, haz.): Tefvîk Fıkret ve kitaplarında çıkmayan şiirleri.

UYGUNER (Muzaffer): Salt Falk'ın hayatı.

UZMAY (Muallâ): Benim Atatürk'üm, şiirler.

ÜNAYDIN (Ruşen Eşref): Atatürk'ün hastalığı, Prof. Dr. Nihat Reşat Belger'le mülâkat.

VAILLANT (Roger): Kanun, roman. Çev.: Asım Baltacıgil.

VILDRAC (Charles): Sonsuz yolculuk, 3 perdelik piyes. Çev.: Fehmi Baldaş.

WARREN (Robert Penn): İktidar hırsı, roman. Çev.: Nermin

Türkmen.

YENER (Cemil): Bir romancının dünyası ve romanlarındaki dünya, Halid Ziya Uşaklıgil'e dair.

YUSUF HAS HACİB: Kutadgu bllig. II. cilt. Çev.: Reşit Rahmeti Arat.

ZOLA (Emile): Nana, roman. Çev.: Samih Tiryakioğlu.

ZOLA (Emile): Sen bir melektin, "L'Assomoir", roman: Çev.: Samih Tiryakioğlu.

BİLİM VE KÜLTÜR YAYINLARI (40 kitap)

ABADAN (Doç. Dr. Nermin): Bürokrasi.

AKŞİN (Abdülâhat): Türkiye'nin 1945'ten sonraki dış politika gelişmeleri, Orta-Doğu meseleleri.

AKTAN (Fethi): Tabiatla, ekonomide, siyasette petrol ve kömür - petrol - atom üçgeni.

AKTEPE (Doç. Dr. M. Münir): Patrona isyanı, 1730.

ALAGÖZ (Prof. Cemal Arif): Coğrafya gözü ile Kıbrıs.

ALTAY (Orgnl. Fahrettin): İslâm dini, aydın gençler için.

ALTUNA (Sadun): Büyük ressamlar, hayatları ve eserleri.

ARNÖLD (Eliott): İnsan kurtarmanın zevki, Çev.: Doç. Dr. Ahmet Uysal.

ARPAD (Burhan): Uçuş günlüğü.

ARSEVEN (Prof. Celâl Esad): Türk sanatı tarihi, X. fasikül.

ASLANAPA (Oktay): Türk ve İslâm sanatı.

ATATÜRK (Kemal): Atatürk'ün askerliğe dair eserleri.

ATATÜRK (Kemal): Nutuk, III. cilt, vesikalar.

BALTACIOĞLU (Prof. İsmayıl H.): Türklerde yazı sanatı.

BANGUOĞLU (Tahsin): Türk grameri, L bölüm: ses bilgisi.

BARNETT (Lincoln): Einstein ve evren, çev.: H. Aydın.

BUCHET (Marguerite ve Edmond): Suna Magdalena Bach'ın hatıraları, çev.: Fikri Çiçekoğlu.

BURCHARDT (Jacob): İtalya'da Rönesans kültürü, 2 cilt, çev.: Prof. Bekir Sıtkı Baykal.

Büyük kompozitörler, Batı müziğinin kırk bestecisi. Hayır-

liyanlar: Azize Erten Osman Fuat Öztuna, Canset Uman.

CARREL (Dr. Elexis): İnsan, bu meçhul, çev.: Vedat B. Nazikoğlu.

Çağdaş Fransız şiiri, antoloji, haz.: Ahmet Necdet.

ERKİNS (Ziya): Topkapı sarayı.

GÖKBİLGİN (Prof. M. Tayyib): Milli mücadele başlarken, Mondros mütarekesinden Sivas kongresine, I. kitap.

GÖKMAN (Muzaffer): İstanbul kütüphaneleri ve yazma tıp kitapları.

KENNEDY (John F.): Fazilet mücadelesi.

KESKİOĞLU (Osman): Kuran tarihi ve Kuran hakkında ansiklopedik bilgiler.

KOÇU (Reşat Ekrem): İstanbul ansiklopedisi, II. cilt.

KURTULUŞ (Bâki): Gençlik ansiklopedisi.

LEVEND (Agâh Sırrı): Arap, Fars ve Türk edebiyatında Leylâ ve Mecnun hikâyesi.

ONGUN (Cemil Sena): Büyük filozoflar ansiklopedisi, II. cilt.

ÖZÖN (Nijat): Ansiklopedik sinema sözlüğü.

ROUSSEAU (J. J.): İlimler ve sanatlar hakkında nutuk, çev.: Osman Yüksel.

SEVENGİL (Refik Ahmet): Türk Tiyatrosu tarihi, II. cilt.

SUNGURLUOĞLU (İshak): Harput yollarında, 2 cilt.

ŞEHİSUVAROĞLU (Halûk): Tarihçi gözüyle Atatürk.

TAŞÇIOĞLU (Muhaddere): Türk - Osmanlı cemiyetinde kadının sosyal durumu ve kadın kıyafetleri

TORKAK (Meliha, deri.): Son elli yıl içinde yabancı memleketlerde kadın hareketleri.

UZUNÇARŞILI (Ord. Prof. İsmail Hakkı): Osmanlı tarihi.

ÜZÜMERİ (M. Ekrem) — **DİNÇER** (Selâmi) — **KAZANCI** (Sadi): Türkiye Ansiklopedisi, 6 cilt.

WELLS (H. G.): Kısa dünya tarihi, başlangıcından 1956'ya kadar. Çev.: Ziya İshan.

DÜNYA EDEBİYATININ ÖNEMLİ TARİHLERİ

Hayırlıyan: Türker ACAROĞLU

O C A K

- 1 Macar milli şairi Sandor A. Petöfi doğdu (1823).
Alman romancısı Jacob Wassermann öldü (1934).
- 3 Eski Roma'nın büyük hatibi Marcus Tullius Cicero doğdu (M. Ö. 106).
İsviçreli şair, filozof J. Kaspar Lavater öldü (1801).
Attilâ hakkındaki romaniyle tanınmış Alman tarihçisi Felix Dahn öldü (1912).
Fransız edibi Romain Rolland öldü (1945).
- 4 İngiliz bilgini Isaac Newton doğdu (1643).
Alman edibi Jacob Grimm doğdu (1785).
- 5 Alman filozofu Rudolph Ch. Eucken doğdu (1846).
Fransız filozofu Henri Bergson öldü (1941).
- 6 Şair ve yazar Mithat Cemal Kuntay doğdu (1885).
- 8 Rus şairi N. A. Nekrasov öldü (1878).
Fransız şairi Paul Verlaine öldü (1896).
- 10 Nobel armağanı kazanan Amerikan romancısı Sinclair Lewis öldü (1951).
- 12 Amerikan romancısı Jack London doğdu (1876).
- 14 "Ayın-i vatan" gazetesi çıkmağa başladı (1867).
- 15 Molière doğdu (1622).
Avusturya'nın en büyük dram şairi Franz Grillparzer doğdu (1791).
- 17 Dramlariyle tanınmış İspanyol şairi Pedro Calderon de la Barca doğdu (1600).
İngiliz şair ve romancısı Rudyard Kipling öldü (1936).
Edebiyat tarihçisi İsmail Habib Sevük öldü (1954).
- 17 Rus yazarı Anton Çehov doğdu (1860).
- 18 Fransız filozofu Charles de Montesquieu doğdu (1689).
- 19 Alman şair ve hikâyecisi Hans Sachs öldü (1576).
Amerikan edibi Edgar Allan Poe doğdu (1809).
İngiliz romancısı Horace Annesley Vachell öldü (1955).
- 20 Alman edibi Shristoph M. Wieland öldü (1813).

- 21 Alman şairi M. Claudius öldü (1815).
Alman şair ve hikâyecisi A. von Arnim öldü (1831).
Avusturyalı şair F. Grillparzer öldü (1872).
- 22 İngiliz filozofu F. Bacon doğdu (1561).
Alman dram yazarı ve tenkidçisi G. E. Lessing doğdu (1729).
Fransız bilgini A. M. Ampère doğdu (1775).
İngiliz şairi Lord G. N. O. Byron doğdu (1788).
İsveç romancı ve tiyatro yazarı A. Strindberg doğdu (1849).
- 23 Fransız romancısı Stendhal doğdu (1783).
- 24 Alman edibi E. T. A. Hoffmann doğdu (1776).
- 25 En büyük İskoç şairi Robert Burns doğdu (1759).
İngiliz romancısı Virginia Woolf doğdu (1882).
- 26 Alman şairi A. von Arnim doğdu (1781).
- 27 Alman filozofu F. von Schelling doğdu (1775).
Alman filozofu J. G. Fichte öldü (1814).
- 28 Rus romancısı Dostoyevski öldü (1881).
Fransız yazarı Colette doğdu (1873).
Fransız edibi Romain Rolland doğdu (1866).
Amerikan edibi Henry L. Mencken öldü (1956).
Şair Ziya Osman Saba öldü (1957).
- 30 Alman edip ve bilgini A. von Chamisso de Boncourt doğdu (1781).
- 31 Alman şairi F. Rückert öldü (1866).
Recaizade M. Ekrem öldü (1913).
İngiliz roman ve tiyatro yazarı John Galsworthy öldü (1933).

Ş U B A T

- 1 Avusturyalı şair Hugo von Hofmannsthal doğdu (1874).
İrlandalı romancı James Joyce doğdu (1882).
Alman yazarı J. Ch. Gottsched doğdu (1700).
Rus şairi ve edebiyat tarihçisi Mihail Lozinskiy öldü (1955).
- 3 İlk tiyatro ve mizah yazarlarımızdan Âli bey öldü (1898).
Amerikan yazarı Gertrude Stein doğdu (1874).
- 5 Abdülhak Hâmit Tarhan doğdu (1852).
İskoç filozof ve edibi Thomas Carlyle öldü (1881).
- 6 Hakkı Tarık Us, Türk basınına en az 50 yıl önce emek vermiş kalem erbabına İstanbul'da bir jübile tertibetti (1943).
- 7 İngiliz filozofu Sir Thomas Morus doğdu (1478).
İngiliz romancısı Charles Dickens doğdu (1812).
Amerikan romancısı Sinclair Lewis doğdu (1885).

- Amerikan romancısı Maxwell Bodenheim öldü (1954).
- 9 Şair Ali Şir Nevai doğdu (1441).
- 10 Fransız filozofu Montesquieu öldü (1837).
Rus şairi A. S. Puşkin öldü (1837).
- 11 Fransız filozofu René Descartes öldü (1650).
- 12 Alman filozofu Kant öldü (1804).
Alman tiyatro ve roman yazarı Otto Ludwig doğdu (1813).
- 15 G. E. Lessing öldü (1871).
- 17 Filozof Giordano Bruno öldü (1600).
Molière öldü (1673).
İsviçreli filozof J. H. Pestalozzi öldü (1827).
Heinrich Heine öldü (1856).
- 19 Fransız yazarı André Gide öldü (1951).
Norveç romancısı Knut Hamsun öldü (1952).
- 20 Halide Edip Adıvar'ın "Sinekli Bakkal" romanı C. H. P. armağanını kazandı (1942).
- 21 Rus yazarı Gogol öldü (1852).
- 22 Filozof J. Reuchlin doğdu (1455).
Filozof A. Schopenhauer doğdu (1788).
Hugo Wolf öldü (1903).
Goethe öldü (1832).
- 23 Filozof E. von Hartmann doğdu (1842).
Avusturyalı yazar Stefan Zweig öldü (1942).
- 23 Fransız şairi Paul Claudel öldü (1955).
- 24 Masalcı Wilhelm Grimm doğdu (1786).
- 26 Fransız şairi Victor Hugo doğdu (1802).
- 27 Amerikan romancısı James T. Farrell doğdu (1904).
- 28 Amerikan romancısı Henry James öldü (1916).

M A R T

- 1 Alman sanat tarihçisi W. von Bode öldü (1929).
İtalyan şairi Gabriele d'Annunzio öldü (1938).
- 6 Büyük İtalyan sanatçısı Michel Angelo doğdu (1475).
Hikâyeci Ömer Seyfettin öldü (1920).
- 9 Fransız ihtilâlinin en ünlü hatibi H. G. Mirabeau doğdu (1749).
- 10 Richelieu Fransız Akademisini kurdu (1635).
Alman şairi J. von Eichendorff doğdu (1788).
Alman romancısı J. Wassermann doğdu (1873).
- 11 İtalyan şairi Torquato Tasso doğdu (1544).
Şair, hikâyeci ve romancı Akagündüz doğdu (1886).
- 12 İtalyan şairi Gabriele D'Annunzio doğdu (1863).
- 14 Alman şairi F. G. Klopstock öldü (1803).
- 16 İsveç yazarı Selma Lagerlöf öldü (1940).

- 18 Alman dram şairi F. Hebbel doğdu (1813).
- 19 Sanat tarihçisi Georg Dehio öldü (1932).
Rus yazarı Gogol doğdu (1809)
- 20 Latin şairi Publius Ovidius Naso doğdu (M. Ö. 43).
Alman şairi J. C. F. Hölderlin doğdu (1770).
Norveç tiyatro yazarı H. İbsen doğdu (1828).
- 21 Jean Paul takma adıyla tanınmış Alman mizah yazarı F. Richter doğdu (1673).
- 23 Stendhal öldü (1842).
Ziya Gökalp doğdu (1876).
- 24 Fransız romancısı Jules Verne öldü (1905).
- 25 Evliya Çelebi doğdu (1611).
Alman şairi Navalıs öldü (1801).
- 27 Servetifünun dergisi çıkmağa başladı (1889).
- 28 Rus yazarı Maksim Gorki doğdu (1868).
İngiliz romancısı Virginia Woolf öldü (1942).
- 30 Fransız şairi Paul Verlaine doğdu (1844).
Şair Mithat Cemal Kuntay öldü (1956).
- 31 Fransız filozofu René Descartes doğdu (1596).
İngiliz filozofu Isaac Newton öldü (1727).

N İ S A N

- 2 Fransız İhtilâlinin ünlü hatibi Mirabeau öldü (1781).
Danimarkalı yazar H. Ch. Anderson doğdu (1805).
Fransız romancısı Emile Zola doğdu (1840).
Ahmet Vefik paşa öldü (1891).
- 4 Alman şairi E. Geibel öldü (1884).
- 5 İngiliz filozofu Thomas Hobbes doğdu (1588).
- 8 Prusyalı filozof Charles G. Humboldt öldü (1835).
- 9 Fransız yazarı F. Rabelais öldü (1553).
İngiliz filozofu F. Bacon öldü (1626).
Namık Kemal Magosa'ya sürüldü (1873).
- 15 Rus şairi Mihail V. Lomonasov öldü (1765).
Amerikan romancısı Henry James doğdu (1843).
- 16 Fransız yazarı Anatole France doğdu. (1844).
Panait Istrati öldü (1935).
- 18 İngiliz şairi Lord Byron öldü (1824).
- 19 Alman dram yazarı W. Iggländ doğdu (1759).
- 20 Türk dostu Amerikalı kadın yazar Dr. Eleanor Besbee öldü (1956).

- 21 Alman yazarı U. von Hutten doğdu (1488).
Filozof F. Fröbel doğdu (1782).
Fransız şairi Charles Baudelaire doğdu (1821).
Amerikan mizah yazarı Mark Twain öldü (1910).
- 22 Fransız şairi Jean Racine öldü (1699).
Alman filozofu Kant doğdu (1724).
Alman romancısı Ludwig Tieck öldü (1853).
- 23 Büyük İspanyol yazarı S. M. de Cervantes öldü (1616).
Büyük İngiliz yazarı W. Shakespeare öldü (1616).
- 25 İtalyan şairi Tasso öldü (1595).
- 26 İngiliz filozofu David Hume doğdu (1711).
Alman şairi Uhland doğdu (1787).
Norveç yazarı B. Björnson öldü (1910).
Romancı Samipaşazade Sezai öldü (1936).
- 27 İngiliz filozofu Herbert Spencer doğdu (1820).
- 28 Filozof H. Lietz doğdu (1868).

M A Y I S

- 5 Prof. Orhan Burian öldü (1953).
- 6 Hint şairi Rabindranath Tagore doğdu (1861).
- 7 Belçikalı yazar M. Maeterlinck öldü (1949).
- 9 Alman şairi F. von Schiller öldü (1805).
- 10 Türkiye'de gazetelere ilk defa sansür konuldu (1876).
- 11 Sait Faik öldü (1954).
- 13 Fransız yazarı Alphonse Daudet doğdu (1840).
- 14 İsveç romancısı A. Strindberg öldü (1912).
- 16 Alman şairi F. Rückert doğdu (1789).
- 17 Namık Kemal ve Ziya Paşa Avrupa'ya gittiler (1867).
Ziya Paşa öldü (1880).
- 19 Alman filozofu J. G. Fichte doğdu (1762).
Ahmet Hikmet Müftüoğlu öldü (1927).
- 20 Fransız romancısı Honoré de Balzac doğdu (1799).
İngiliz filozofu J. S. Mill doğdu (1806).
- 22 Fransız şairi Victor Hugo öldü (1885).
- 23 Tiyatro yazarı H. Ibsen öldü (1906).
- 25 İspanyol şairi P. Calderon öldü (1681).
İsviçreli sanat tarihçisi J. Burckhardt doğdu (1818).
Tarihçi Cevdet paşa öldü (1895).
İbnülemin Mahmut Kemal İnal öldü (1957).
- 30 İlk Fransız gazetesi "La Gazete" çıkmağa başladı (1631).
Fransız yazarı F. M. Voltaire öldü (1778).
- 31 Alman romancısı L. Tieck doğdu (1773).

H A Z İ R A N

- 1 Divan şairi Nâbi öldü (1712).
- 2 İngiliz romancısı Thomas Hardy doğdu (1840).
- 3 Ahmet Hikmet Müftüoğlu doğdu (1870).
- 4 Şair Ahmet Haşim öldü (1933).
- 5 Filozof E. von Hartman öldü (1906).
- 6 Fransız edibi Pierre Corneille doğdu (1606).
- Rus şairi A. Puşkin doğdu (1799).
- Alman romancısı Thomas Mann doğdu (1875).
- 7 Fransız yazarı Julien Benda öldü (1956).
- 9 İngiliz romancısı Charles Dickens öldü (1870).
- 12 Filozof H. Lietz öldü (1919).
- 15 İspanyol şairi Frederico Garcia Lorca doğdu (1899).
- 16 İtalyan yazarı Boccaccio doğdu (1313).
- 19 Fransız bilgini Pascal doğdu (1623).
- İngiliz yazarı Sir J. M. Barrie öldü (1937).
- 21 Türk bilgini İbni Sina öldü (1037).
- Sanat tarihçisi H. Wölfflin doğdu (1864).
- Fransız yazarı Jean - Paul Sartre doğdu (1905).
- 22 Filozof W. von Humboldt doğdu (1767).
- 26 Romancı Pearl S. Buck doğdu (1892).
- 27 "Tasvir-i efkâr" gazetesi Cıkmağa başladı (1862).
- 28 J. - J. Rousseau doğdu (1712).
- İtalyan yazarı Luigi Pirandello doğdu (1867).
- 29 "Hürriyet" gazetesi Londra'da cıkmağa başladı (1868).
- 30 İngiliz şairi Elisabeth Browning öldü (1861).

T E M M U Z

- 1 Dr. A. Adnan Adıvar öldü (1955).
- 2 Fransız yazarı J. - J. Rousseau öldü (1778).
- 3 Ahmet Vefik Paşa doğdu (1823).
- 4 Fransız yazarı Chateaubriand öldü (1848).
- Romancı Theodor Storm öldü (1888).
- 5 Fransız romancısı Georges Sand doğdu (1804).
- Fransız yazarı Jean Cocteau doğdu (1889).
- 6 İtalyan şairi Ludovico Ariosto öldü (1533).
- 7 Fransız yazarı Guy de Maupassant öldü (1893).
- 8 Fransız şairi La Fontaine öldü (1621).
- İngiliz şairi Percy B. Shelley öldü (1822).
- 14 Fransız yazarı Mme de Staël öldü (1817).
- 15 Fransız yazarı Jacques de Lacretelle doğdu (1888).
- Varlık Dergisinin ilk sayısı çıktı (1933).
- 18 İtalyan şairi F. Petrarca öldü (1374).
- İngiliz yazarı W. Thackeray doğdu (1811).
- 19 Sanat tarihçisi H. Wölfflin öldü (1945).

- 20 Filozof Hartmann doğdu (1882).
- 21 İngiliz şairi Robert Burns öldü (1796).
- 24 Fransız romancısı Alexandre Dumas doğdu (1802).
- 26 İngiliz yazarı G. Bernard Shaw doğdu (1856).
- 27 Amerikan romancısı Gertrude Stein öldü (1946).
- 29 Fransız filozofu Diderot öldü (1784).
- 31 Macar milli şairi Petöfi Sandor öldü (1849).

A Ğ U S T O S

- 3 İngiliz yazarı Joseph Conrad öldü (1924).
- Fransız romancısı Colette öldü (1954).
- 4 İngiliz şairi Percy B. Shelley doğdu (1792).
- Romancı Knut Hamsun doğdu (1859).
- Hans Christian Andersen öldü (1875).
- 5 Guy de Maupassant doğdu (1850).
- Tiyatro yazarı Celâl Muhasiboğlu doğdu (1868).
- 6 Hint şairi Rabindranath Tagore öldü (1941).
- 8 Sanat tarihçisi J. Burckhardt öldü (1897).
- 11 Panait Istrati doğdu (1884).
- 12 Thomas Mann öldü (1955).
- 14 İngiliz yazarı John Calsworthy doğdu (1867).
- 18 Honoré de Balzac öldü (1850).
- Goethe doğdu (1749).
- 19 Tevrik Fikret öldü (1915).
- İspanyol şairi Frederico Garcia Lorca öldü (1936).
- Fransız yazarı Maurice Barrès doğdu (1862).
- 25 F. Nietzsche öldü (1900).
- 26 Fransız şairi Guillaume Apollinaire doğdu (1880).

E Y L Ü L

- 4 Chateaubriand doğdu (1768).
- 9 Leon Tolstoy doğdu (1828).
- 14 Dante Alighieri öldü (1321).
- Atatürk Sivas'ta "İrade-i Milliye" gazetesini kurdu
- 20 Amerikan romancısı Upton Sinclair doğdu (1878).
- 21 Latin şairi P. Vergilius öldü (M. Ö. 19).
- Walter Scott öldü (1832).
- Filozof A. Schopenhauer öldü (1860).
- Ruşen Eşref Ünaydın öldü (1959).
- 23 Fransız yazarı Prosper Mérimée öldü (1870).
- 24 Bilgin Kâtip Çelebi öldü (1657).
- 26 İvan P. Pavlov doğdu (1849).

27 Prosper Mérimée doğdu (1803).

29 Emile Zola öldü (1902).

E K İ M

1 Pierre Corneille öldü (1684).

2 Macar şairi Ernő Szep öldü (1953).

5 Diderot doğdu (1713).

10 Filozof Nicolai Hartmann öldü (1950).

14 Filozof W. F. Hegel öldü (1831).

Yeni Zelândalı hikâyeci Katherine Mansfield doğdu (1888).

15 Oscar Wilde doğdu (1856).

Filozof F. Nietzsche doğdu (1844).

18 Fransız filozofu H. Bergson doğdu (1859).

İspanyol filozofu Ortega y Gasset öldü (1955).

19 İngiliz yazarı J. Swift öldü (1745).

İlk türkçe gazete olan "Takvim-i vekayi" çıktı.

21 Nobel armağanlarını kuran İsveçli kimyager A. Nobel doğdu (1833).

Namık Kemal doğdu (1840).

22 Alman filozofu W. Windelbrand öldü (1915).

23 Alman dil bilgini F. Bopp öldü (1867).

25 Ziya Gökalp öldü (1924).

28 Holandalı filozof Erasmus doğdu (1467).

İngiliz filozofu J. Locke öldü (1704).

30 İngiliz şairi R. Sheridan doğdu (1751).

Rus romancısı Dostoyevski doğdu (1821).

Fransız yazarı Alain Fourrier doğdu (1886).

31 İspanyol romancısı Miguel de Cervantes doğdu (1547).

K A S İ M

1 Harf inkılâbı kanunu çıktı (1928).

2 İngiliz yazarı G. Bernard Shaw öldü (1950).

4 Alman filozofu G. W. J. Leibniz öldü (1716).

5 Alman şairi Hans Sachs doğdu (1494).

7 Divan şairi Bâki öldü (1600).

8 İngiliz şairi John Milton doğdu (1674).

Rus romancısı İvan Bunin öldü (1953).

9 Rus romancısı İvan Turgenyev doğdu (1818).

İngiliz şairi Dylan Thomas öldü (1953).

10 Alman edibi Schiller doğdu (1759).

13 Alman şairi J. Ludwig Uhland öldü (1862).

14 Alman yazarı Johann Paul Richter öldü (1825).

16 Polonyalı yazar H. Sienkiewicz öldü (1916).

- 18 Alman şairi Richard Dehmel doğdu (1863).
- 20 İsveç yazarı Selma Lagerlöf doğdu (1858).
Rus romancısı Tolstoy öldü (1910).
- 21 Fransız yazarı Voltaire doğdu (1694).
- 22 Şair Âşık Paşa öldü (1332).
Fransız yazarı André Gide doğdu (1869).
Amerikan romancısı Jack London öldü (1916).
- 24 Holandalı filozof Spinoza doğdu (1632).
- 25 İspanyol şairi Lope de Vega doğdu (1562).
- 27 Latin şairi Quintus Horatius Flavius öldü (M. Ö. 8).
Fransız romancısı Alexandre Dumas-fils öldü (1895).
Amerikalı tiyatro yazarı Eugene O'Neil öldü (1953).
- 28 İsviçreli şair Conrad F. Meyer öldü (1898).
Avusturyalı yazar Stefan Zweig doğdu (1881).
- 30 Amerikan yazarı Mark Twain doğdu (1835).
İngiliz yazarı Oscar Wilde öldü (1900).

A R A L I K

- 2 Yahya Kemal Beyatlı doğdu (1884).
Namık Kemal öldü (1888).
- 3 İngiliz yazarı Joseph Conrad doğdu (1857).
- 4 Rus şairi Nekrasov doğdu (1821).
Fransız şairi Rainer Maria Rilke doğdu (1875).
Fransız yazarı Maurice Barrès öldü (1923).
- 5 Fransız romancısı Alexandre Dumas père öldü (1870).
- 7 Cicero öldü (M. Ö. 43).
Romancı Reşat Nuri Güntekin öldü (1956).
- 8 Latin şairi Q. Horatius Flavius doğdu (M. Ö. 65).
Norveç şair ve romancısı B. Björnson doğdu (1832).
İngiliz filozofu H. Spencer öldü (1903).
- 9 İngiliz şairi John Milton doğdu (1608).
- 10 Nobel armağanları kuruldu (1896).
İtalyan yazarı Luigi Pirandello öldü (1936).
- 13 Alman şairi H. Heine doğdu (1797).
- 15 Fransız yazarı Alphonse Daudet öldü (1887).
- 16 Alman yazarı Wilhelm Karl Grimm öldü (1859).
Ercüment Ekrem Talu öldü (1956).
- 17 Mevlâna öldü (1273).
- 19 İsveç yazarı Bengtsson öldü (1954).
İngiliz romancısı Emily Brontë öldü (1848).
- 20 İngiliz romancısı James Hilton öldü (1954).
- 21 İtalyan edibi Boccaccio öldü (1375).
Namık Kemal doğdu (1840).
- 22 Fransız şairi Jean Racine doğdu (1639).

- 23 Romancı Mehmet Rauf öldü (1931).
- 24 İngiliz romancı W. Thackeray öldü (1863).
Tevfik Fikret doğdu (1867).
- 27 Mehmet Akif Ersoy öldü (1936).
- 28 Romancı Ahmet Mithat efendi öldü (1913).
- 29 Alman şairi Rainer Maria Rilke öldü (1926).
- 30 İngiliz şairi R. Kipling doğdu (1865).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3	Makal, Mahmut	55
1959 a genel bir bakış (Yaşar Nabi)	5	Menemencioğlu, Muaz- zez	56
SORUŞTURMA		Necatigil, Behçet	56
Acaroğlu, Türker	23	Özerdim, S. N.	57
Akbal, Oktay	24	Sarıismailoğlu, Ayhan	57
Alangu, Tahir	25	Siyavuşgil, Sabri Esat	59
Apaydın, Talip	28	Şimşek, Hasan	59
Arısoy, Sunullah	29	Taner, Haldun	60
Atılğan, Yusuf	30	Tarus, İlhan	61
Bağışgil, Ahmet	31	Tecer, Ahmet Kutsi	62
Başaran	31	Tollu, Cemal	63
Benekay, Yahya	34	Tör, Vedat Nedim	64
Berk, Nurullah	37	Uyguner, Muzaffer	65
Berkel, Sabri	37	Yaşın, Özker	65
Cumalı, Necati	38	Yırcalı, Sıtkı	66
Çağlar, Behçet Kemal	39	Yücel, Tahsin	67
Dağcı, Cengiz	39	ŞİİRLER (165 Şair)	
Dizdaroğlu, Hikmet	40	Fazıl Hüsnü Dağlarca	71
Dursun K., Tarık	41	Selâhattin Batu	72
Ediboğlu, Baki Süha	42	Hasan Şimşek	73
Fuat, Memet	42	Behçet Necatigil	74
Giz, Adnan	43	Cahit Külebi	75
Giivemkâ, Zahir	44	Ceyhun Atuf Kansu	76
Hacıhasanoğlu, Muzaffer	45	Sabahattin Kudret Aksal	78
Hancıerlioğlu, Orhan	45	Necati Cumah	79
İlhan, Attilâ	46	Sıtkı Yırcalı	80
Kansu, Ceyhun Atuf	48	Nahit Ulvi Akgün	81
Karaosmanoğlu, Y. Kadri	50	Talip Apaydın	81
Kemal, Orhan	51	Başaran	82
Körükcü, Muhtar	51	Attilâ İlhan	83
Külebi, Cahit	53	Salâh Bırsel	87

Faik Baysal	88	Vural Vahit Suiçmez	130
Rıza Apak	92	Celâlettin Çetin	131
Halim Yağcıoğlu	93	Mehmet Salihoğlu	132
M. Sunullah Arısoy	94	Arif Coşkun	133
Abdullah Rıza Ergüven	95	A Celâl Şimşek	134
Jülide Gülizar Ergüven	96	Kemalettin Koç	136
Nüzhet Erman	98	Zihni 'Hazineदारoğlu	137
Emin Ülgener	101	Osman Fuat Özkılıç	137
M Kemal Yılmaz	102	Burhan Garip Şavlı	138
İbrahim Zeki Burdurlu	103	Ergun Evren	139
Ârif Damar	104	İbrahim Minnetoğlu	140
Oğuz Kâzım Atok	104	Tahir Kutsil Makal	141
Mahmut Kuru	105	Muhteşem Sünter	142
Gülten Akın	105	Nabi Üçüncüoğlu	143
Ülkü Tamer	106	E Sezai Bozdoğan	144
E. Faik Üstün	107	M. Sami Aşar	145
Mesut Tarcan	107	Tarık Orhan	147
Adnan Giz	108	Ünal Boduroğlu	148
Feyzi Halıcı	109	Mehmet Karabulut	148
Sabih Şendil	110	İsmet Üstek	150
Şahinkaya Dil	111	H. Vasfi Uçkan	151
İlhan Geçer	112	H. Nevzat Uçkan	151
Ahmet Altümsek	113	H. Ahmet Uçkan	152
Muazzez Menemencioğlu	114	A. Rıdvan Bülbül	153
Ercüment Uçarı	116	Oktay Tuncer	154
Subutay Karahasanoğlu	117	Nesrin Mâvi	155
Ayhan Hünalp	118	Coşkun Zengin	156
Adnan Ardağı	118	Sıtkı Salih Gör	156
Zeki Kuruca	119	Muallâ Bayraktar	157
L. Sami Akahın	120	Doğan Işıksaçan	157
Ali Püsküllüoğlu	121	Recep Bulut	158
Ahmet Köksal	121	M N. Ramok	159
Engin Ünsal	122	Nesim Eskin	159
Sevim Dil	123	İbrahim Tekelioğlu	160
Aydın Arın	124	Nurettin Özdemir	161
M. Celâl Ertugay	125	Gökkurt İyim	162
Kâmuran Özbir	126	Taylan C. Çamdoruk	162
Macit Benice	127	Mehmet Önalp	163
Orhan Ulukan	128	Abdullah Edip Çitçi	163
Ruşen Hakkı	129	Gülşen G. Çıdamlı	164

Oben Güney	164	Kemal Güçlüol	197
Şükran Çapa	165	Müveddet Türkuğur	197
C. Meral Divitçi	166	Y. Ergün	198
Ahmet Nusret Önal	167	İrfan Yalçın	198
S. Kandemir Başar	168	Orhan Kayıhan	199
Turhan R. Oğuzbaş	169	Oğuz Ediz Kuntasal	200
Yüksel Âfet	170	İhsan Fikri Biçici	201
Turan Kalaycıoğlu	170	Hayri Yalçın	202
Kıymet Karasahin	171	Coşkun Gökçay	204
Nevzat Sudi Odyakmaz	171	Halûk Faruk Erginsoy	204
Ömer Gürcan	172	Özdoğan Aktar	205
Şahin Candır	172	Metin Tozkoparan	206
Turgut Akıncı	173	Suna Güçlüer	207
Bedrettin Cömert	174	N. Rasim Özsoy	208
E. Mahir Yalnız	175	M. Şükrü Sarı	209
Dinçer Sümer	176	Günel Altıntaş	209
Hurşit Saim	177	Maksut Doğan	210
Doğan Acar	178	Etem Ütük	210
Erol Diker	179	Şevki Ulus	211
Nâzan Güntürkün	180	İbrahim Yıldız	212
Yalçın K. Suner	180	Aysel Fasihoğlu	212
Neylâ Erturan	181	Nursen Karas	212
Mehmet Adem Solak	182	Turgut Gökler	213
Polat Karacaoğlu	183	Ayten Ünal	213
Güven Büyükbaykal	184	Halil Uysal	213
Ahmet Kökligiller	184	Eroğul Elevli	214
Faik Sabri Ceylân	185	Özbek İncebayraktar	214
Yener Gülmez	186	Ayhan Aral	215
Cevdet Yeşiltepe	187	Beki L. Bahar	215
Tülây Ortaç	188	Arif Gürsu	216
İlhan Sevinç	188	Sabahattin Çıracioğlu	216
Ertuğrul Üçler	189		
Ali Teoman	190	HİKÂYELER (26 hikâyeci)	
M. Alptekin	192	İlhan Tarus	219
Ayhan Kırdar	193	Umran Nazif	223
Yaşar Güngör	193	Ceyhun Atuf Kansu	227
Gündüz Berker	194	Cengiz Dağcı	232
Mehmet Ajlan	194	Tahsin Yücel	242
Tamer Karabuğa	195	Tarık Dursun K.	248
Erol İncioğlu	196	Mehmet Seyda	253

Hikmet Erhan Bener	261
Ayhan Sarılsmalloğlu	268
Memduh Balaban	272
Cengiz Yörük	276
Çetin Göçmen	282
Şahap Sıtkı	286
Ayhan Hünalp	291
Cengiz İlhan	297
Meral Çelen	303
Remziye Batuhan Koper	308
Aysel Alpsal	313
Türkân Şarlı	318
Ziyad Nemli	321
Behiç Duygulu	325
Yaman Koray	329
Mustafa Tecirli	335
Ali Akıncı	338
Hakkı Özkan	345
Rüksan Türkân Ünlü	348
Ömür Candaş	351

ÇEVİRİ ŞİİR

Sakanoye	357
Kim Ki - Rim	357
Bharthihari	358

Hâfız	359
Abraham Reisen	359
Aleksey Puşkin	360
Samasotalı Lucian	360
Giouse Carducci	360
Heinrich Heine	361
Karel van Den Oever	362
Yvan Goll	362
Emily Dickinson	363
Ronsard	365
Robert Frost	366
Vicente Alexandre	367
Crosbie Garstin	367
Elmer Diktonius	369
Sully Prudhomme	369

ÇEVİRİ HİKÂYE

Katherine Mansfield	370
Erskine Caldwell	376
William Saroyan	385

1959 un kitapları	385
-------------------	-----

Dünya Edebiyatının önemli tarihleri	391
-------------------------------------	-----

İÇİNDEKİ İMZALAR

(Soyadları sırasıyla)

ACAR, Doğan .	178	BAHAR, Beki .	215
ACAROĞLU, Türker	23	BALABAN, M. .	272
ÂFET, Yüksel	170	BAŞAR, S. Kandemir	168
AJLAN, Mehmet	194	BAŞARAN	34-82
AKALIN, L. Sami	120	BATU, Selâhattin	72
AKBAL, Oktay .	24	BATUHAN KOPER,	
AKGÜN, Nahit Ulvi	81	Remziye	308
AKIN, Gülten	105	BAYRAKTAR, Muallâ	157
AKINCI, Ali	338	BAYSAL, Faik	88
AKINCI, Turgut	173	BENEKAY, Yahya	34
AKSAL, Sabahattin		BENER, Hikmet Erhan	261
Kudret	78	BENİCE, Macit	127
AKTAR, Özdoğan	205	BERK, Nurullah	37
ALANGU, Tahir	25	BERKEL, Sabri	37
ALEIXANDRE, Vicente	367	BERKER, Gündüz	194
ALPSAL, Aysel	313	BHARTHIARI	358
ALPTEKİN, M.	192	BİÇİCİ, İhsan Fikri	201
ALTINTAŞ, Günel	209	BİRSEL, Salâh	87
ALTÜMSEK, Ahmet	113	BODUROĞLU, Ünal	148
APAK, Rıza	92	BOZDOĞAN, E. Sezai	144
APAYDIN, Talip	28-81	BULUT, Recep	158
ARAL, Ayhan	215	BURDURLU, İbrahim	
ARDAĞI, Adnan	118	Zeki	103
ARIN, Aydın	124	BÜLBÜL, A. Rıdvan	153
ARISOY, M. Sunullah	29-94	BÜYÜKBAYKAL, Gî-	
AŞAR M. Sami	145	ven	184
ATILGAN, Yusuf	30	CALDWELL, Erskine	376
ATOK, Oğuz Kâzım	104	CANDAŞ, Ömür	351
BAĞIŞGİL, Ahmet	31	CANDIR, Şahin	172

CARDUCCI, Giosué	360	ERMAN, Nüzhet	98
CEYLAN, Faik Sabri	185	ERTUGAY, M. Celâl	125
COŞKUN, Ârif	133	ERTURAN, Neylâ	181
CÖMERT, Bedrettin	174	ESKİN, Nesim	159
CUMALI, Necati	38-79	EVREN, Ergun	139
CUMMINGS, E. E.	39	FASIHOĞLU, Aysel	212
ÇAĞLAR, Behçet Ke-		FROST, Robert	366
mal	39	FUAT, Memet	42
ÇAMDORUK, Taylan	162	GARSTIN, Crosbie	367
ÇAPA, Şükran	165	GEÇER, İlhan	112
ÇELEN, Meral	303	GİZ, Adnan	43-108
ÇETİN, Celâlettin	131	GOLL, IVAN	362
ÇİDAMLI, Gülşen G.		GÖÇMEN, Çetin	282
ginkoç	164	GÖKÇAY, Coşkun	204
ÇİTÇİ, Abdullah Edip	163	GÖKLER, Turgut	213
ÇIRACIOĞLU, Saba-		GÖR, Sıtkı Salih	156
hattin	216	GÜÇLÜER, Suna	207
DAĞCI, Cengiz	39-227	GÜÇLÜOL, Kemal	197
DAĞLARCA, Fazıl Hüs-		GÜLMEZ, Yener	186
nü	71	GÜNEY, Oben	164
DAMAR, Ârif	101	GÜNGÖR, Yaşar	193
DICKINSON, Emily	363/5	GÜNTÜRKÜN, Nâzan	180
DİKER, Erol	170	GÜRCAN, Ömer	172
DIKTONIUS, Elmer	369	GÜRSU, Ârif	216
DİL, 'Sevim	123	GÜVEMLİ, Zahir	44
DİL, Şahinkaya	111	HACIHASANOĞLU, Mu-	
DİVİTÇİ, C. Meral	166	zaffer	45
DİZDAROĞLU, Hikmet	40	HÂFİZ	359
DOĞAN, Maksut	210	HAKKI, Ruşen	129
DURSUN, K. Tarık	41-248	HALICI, Feyzi	129
DUYGULU, Behiç	325	HANÇERLİOĞLU, Or-	
EDİBOĞLU, Baki Süha	42	han	45
ELEVLİ, Eroğul	214	HAZİNEDAROĞLU, Zih-	
ERGİNSOY, Halûk Fa-		ni	137
ruk	204	HEINE, Henrich	361
ERGÜN, Y.	148	HÜNALP, Ayhan	118-291
ERGÜVEN, Abdullah		İLHAN, Attilâ	46-83
Rıza	95	İLHAN, Cengiz	297
ERGÜVEN, Jülide Gü			
lizar	96		

İNCEBAYRAKTAR,		ODYAKMAZ, Nevzat	
Özbek	214	Sudi	171
İNCİOĞLU, Erol	196	OEVER, Karel van Den	362
İYİM, Gökçurt	162	OĞUZBAŞ, Turhan R.	169
İŞİKSAÇAN, Doğan	157	ORHAN, TARIK	147
KALAYCIOĞLU, Turan	170	ORTAÇ, Tülây	188
KANSU, Ceyhun Atuf	48-70	ODYAKMAZ, Nevzat	
KARABUĞA, Tamer	195	Sudi	171
KARABULUT, Mehmet	148	ÖNAL, Ahmet Nusret	167
KARACAOĞLU, Polat	183	ÖNALP, Mehmet	163
KARAHASANOĞLU, Su-		ÖZBİR, Kâmuran	126
butay	117	ÖZDEMİR, Nurettin	161
KARAOSMANOĞLU, Ya-		ÖZERDİM, S. N.	57
kup Kadri	50	ÖZKAN, Hakkı	345
KARAS, Nursen	212	ÖZKILIÇ, Osman Fuat	137
KARASHAHİN, Kıymet	171	ÖZSOY, N. Rasim	208
KAYIHAN, Orhan	190	PRUDHOMME, Sully	369
KEMAL, Orhan	51	PUSKİN	360
Kİ - RİM, Kim	357	PUSKÜLLÜOĞLU, Ali	121
KIRDAR, Ayhan	193	RAMOK, M. N.	159
KOÇ, Kemalettin	136	REISEN, Abraham	359
KORAY, Yaman	329	RONCARD	365
KÖKLİGİLLER, Ahmet	184	SAİM, Hürşit	177
KÖKSAL, Ahmet	121	SAKANOYE	357
KÖRÜKÇÜ, Muhtar	51	SALİHOĞLU, Mehmet	132
KUNTASAL, Oğuz Edip	200	SARI, M. Şükrü	209
KURU, Mahmut	105	SARIİSMAİLOĞLU, Ay-	
KURUCA, Zeki	119	han	57-268
KÜLEBİ, Cahit	53-75	SAROYAN, William	381
LUCIAN, Samasotalı	360	SEVİNÇ, İlhan	188
MAKAL, Mahmut	55	SEYDA, Mehmet	253
MAKAL, Tahir Kutsi	141	SITKI, Şahap	286
MANSFIELD, Katherine	370	SİYAVUŞGİL, Sabri	
MÂVİ, Nesrin	155	Esat	59
MENEMENCİOĞLU Mu-		SOLAK, Mehmet Adem	182
azzez	56-114	SUIÇMEZ, Vural Vahit	130
MİNNETOĞLU, İbrahim	140	SUNER, Yalçın K.	180
NAZİF, Umran	223	SÜMER, Dinçer	176
NECATİGİL, Behçet	56-74	SÜNTER, Muhteşem	142
NEMLİ, Ziyad	321		

ŞARLI, Türkân	318	UYGUNER, Muzaffer	65
ŞAVLI, Burhan Garip	138	UYSAL, Halil	213
ŞENDİL, Sabih	110	ÜÇLER, Ertuğrul	189
ŞİMŞEK, A. Celâl	134	ÜÇÜNCÜOĞLU, Nabi	143
ŞİMŞEK, Hasan	59-73	ÜLGENER, Emin	101
TAMER, Ülkü	106	ÜNAL, Ayten	213
TANER, Haldun	60	ÜNLÜ, Rüksan Türkân	348
TARCAN, Mesut	107	ÜNSAL, Engin	122
TARUS, İlhan	61-219	USTEK, İsmet	150
TECER, Ahmet Kutsi	62	ÜSTÜN, E. Faik	107
TECİRLİ, Mustafa.	335	ÜTÜK, Etem	210
TEKELİOĞLU, İbrahim	160	YAĞCIOĞLU, Halim	93
TEOMAN, Ali	190	YALÇIN, İrfan	198
TOLLU, Cemal	63	YALÇIN, Hayri	202
TOZKOPORAN, Metin	206	YALNIZ, E. Mahir	175
TÖR, Vedat Nedim	64	YAŞIN, Özler	65
TÜRKUĞUR, Müveddet	197	YEŞİLTEPE, Cevdet	187
TUNCER, Oktay	154	YILDIZ, İbrahim .	212
UÇARI, Ercüment	116	YILMAZ, M. Kemal	102
UÇKAN, H. Ahmet	152	YIRCALI, Sıtkı	66- 80
UÇKAN, H. Nevzat	151	YÖRÜK, Cenaziz	276
UÇKAN, H. Vasfi	151	YÜCEL, Tahsin	67-212
ULUKAN, Orhan	128	ZENGİN, Coşkun	156
ULUS, Şevki	211		

Sevgili okurlar,

Size ilk sayısını sunduğumuz bu yıllığı her yılbaşında elinizde bulunacak şekilde yayınlamak istiyoruz. Ama biliyoruz, bu yıl işi biraz aceleye getirdik. Kararımızı verdiğimiz gün hazırlanmak için önümüzde pek az vakit vardı. Onun için yıllık bu ilk denemesinde gönlümüzce olmadı. Pek çok eksik ve gediği olduğunu biliyoruz. Bunların gelecek yılda ayıklanması için de sizi yardımımıza çağırıyoruz. Bu kitapta neleri fazla, neleri eksik buldunuz? İkinci sayısında görmek istediğiniz yenilikler nelerdir? Daha ne gibi konuların yıllıkta işlenmesini istiyorsunuz? Hangi bölümler sizce gereksizdir?

Ne olur, bir yarım saatinizi feda ederek düşüncelerinizi bize yazmak zahmetine katlanınız. Alacağımız yazıları dikkatle okuyarak sıralayacak, en çok istenen noktaları gelecek yıllığımızda gerçekleştirmeye çalışacağız.

Biliyorsunuz, başta söylemiştik, bir de yarışmamız var siz okurlarımız arasında. Son sayfamızı işaretli yerinden kesip doldurarak bize göndermeyi lütfen ihmal etmeyin. Cevaplar için mutlaka bu sayfanın kullanılması şart olduğunu bir kere daha hatırlatalım. Yaprığın arka sayfasına da yıllık hakkındaki düşüncelerinizi yazabilir, böylece bu tek yaprağı bize göndermekle hem yarışmamıza katılmış, hem de gelecek sayımızın daha olgun, daha kusursuz çıkmasına yardım etmiş olursunuz.

Teşekkürlerimizi önceden sunar, 1960 yılının sizlere iyilik, mutluluk ve başarılar getirmesini dileriz.

VARLIK

VARLIK YILLIĞI 1960

VARLIK YAYINEVİ
Ankara Caddesi, İstanbul

Her yılbaşında yayınlamayı düşündüğümüz ve size ilk sayısını sunduğumuz bu yıllık Yayınevimizin her yılbaşında yayınladığı toplu şiir ve hikâye kitaplarının yerini almakla kalmıyarak daha faydalı, daha geniş kadrolu bir eser oluyor. Bu kitapta 165 şairin hiçbir yerde çıkmamış yeni birer şiiri ile 26 hikâyecinin gene hiçbir yerde çıkmamış yeni hikâyesinden başka geride bıraktığımız 1959 yılının türlü yönlerden bir incelenmesi, “memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 nasıl geçti, 1960 dan neler bekliyorsunuz?” sorusuna 44 tanınmış yazarımızın verdikleri cevaplar (birer resimleriyle), tanınmış dünya şair ve hikâyecilerinden çeviriler; 1959 yılının ilk on ayında çıkan kitaplar içinden seçilmiş 140 kitabın bibliyografyası, dünya edebiyatının önemli tarihlerini sıralayan bir kronoloji cetveli, yerli ve yabancı ressamların birçok resimlerini bulacaksınız. Bu kadar bol, zengin malmeye, derlenmiş olarak değil, hep yeni ve yayınlanmamış olarak başka hiçbir kitapta raslamadığınızı itiraf edeceksiniz.

Bütün bunlardan başka zengin armağanlı bir de yarışmamız var. Onun da ayrıntılarını iç sayfalarımızda okuyacaksınız.

Teşekkür ederiz.